

การสร้างตัวตนของนักเรียนอาชีวศึกษาโดยปฏิบัติการ
ศึกษาผ่านประสบการณ์

ปริญญานิพนธ์
ของ
อภัสรินทร์ ขณะรัตน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์

ธันวาคม 2559

การสร้างตัวตนของนักเรียนอาชีวศึกษาโดยปฏิบัติการ
ศึกษาผ่านประสบการณ์

ปริญญานิพนธ์
ของ
อภัสรินทร์ ขณะรัตน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์

ธันวาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสร้างตัวตนของนักเรียนอาชีวศึกษาโดยปฏิบัติการศึกษาผ่านประสบการณ์

บทคัดย่อ
ของ
อภัสรินทร์ ขณะรัตน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์
ธันวาคม 2559

อภิสิทธิ์ วรรณรัตน์. (2559). การสร้างตัวตนของนักเรียนอาชีวศึกษาโดยปฏิบัติการศึกษาผ่าน
ประสบการณ์. ปริญญาโท. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
ดร.กิตติกร สันติประภา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวิทย์ บัณฑิต

หัวใจของการจัดการศึกษายุคใหม่คือ การเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผลผลิต
ดังนั้นการจัดการศึกษาผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) จึงเป็นที่นิยมอย่างมากในการ
นำมาใช้จัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อสร้าง
ทักษะและความสามารถเชิงอาชีพให้แก่ผู้เรียนและนำไปประยุกต์ใช้จริงเพื่อตอบสนองต่อการทำงาน
ในภาคอุตสาหกรรมและบริการ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงตั้งคำถามต่อความเป็นองค์ประกอบของ
ผู้เรียนอาชีวศึกษาว่าแท้จริงแล้ว ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบหรือเป็นเพียงวัตถุของการศึกษากายใต้วิธี
คิดของทุนนิยม ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้จึงมุ่งที่คลี่ให้เห็นถึงกระบวนการของการสร้าง
ตัวตนและตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษา ที่เกิดจากความรู้ซึ่งผลิตสร้างความจริงทางการศึกษาที่ดำรง
อยู่ในสังคมและมีผลต่อการสร้างผู้เรียนที่สยบยอม ผู้วิจัยจึงใช้แนวการวิเคราะห์เทคโนโลยีของอำนาจ
ประกอบด้วย การสังเกต การตัดสินใจความเป็นปกติและการประเมิน ผ่านปฏิบัติการของการเรียน
การสอนในชั้นเรียนอาชีวศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาเชิงคุณภาพแนวการศึกษาเรื่องเล่าแบบฟูโกต์เดียน
(Foucauldian approach to narratives) ที่รวบรวมบทสนทนาและคำสัมภาษณ์เชิงลึกนำมา
วิเคราะห์ เพื่อศึกษาเรื่องเล่าของนักเรียนอาชีวศึกษาจำนวน 11 คน ที่มีความโดดเด่นทางการศึกษา
ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการในการสร้างตัวตนเกิดจากการเรียนรู้โดยปฏิบัติการการเรียนการสอน
ผ่านประสบการณ์ ในรายวิชาที่เน้นการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติที่มีความหลากหลาย และความ
เป็นตัวตนของนักเรียนอาชีวศึกษา คือความเป็นผู้มีทักษะในการปฏิบัติตามสาขาอาชีพที่ได้เรียนรู้ ผู้มี
ความสามารถตามมาตรฐานของความรู้ที่ถูกกำหนดจากมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวตนของ
ผู้เรียนถูกสร้างจากกระบวนการเรียนการสอนซึ่งกำกับโดยกระบวนการของการศึกษายุคใหม่ภายใต้
อุดมการณ์ทุนนิยม ซึ่งอาจไม่ได้สะท้อนถึงความต้องการที่แท้จริงตามความปรารถนาการพัฒนา
ศักยภาพของผู้เรียน

STUDENT VOCATIONAL SELF CONSTRUCTION THROUGH PRACTICES
OF EXPERIENTIAL LEARNING

Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Doctor of Philosophy degree in Development Education
at Srinakharinwirot University

December 2016

Apansarin Kanarat. (2016). *Student Vocational Self Construction Through Practices of Experiential Learning* . Dissertation, Ph.D.(Development Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.Kittikorn Sankatiprapa Asst. Prof. Dr. Surawut Padthaison

The essence of modern education an emphasis on the efficiency and the effectiveness of the students. Therefore, Experiential Education Theory is widely applied nowadays as an instructional concept nowadays, especially in the context of vocational education which is consist of the main institute that produce human resources for the service and industrial sectors. The aim of this research is to question the vocational students regarding whether or not the vocational students are the subject or the object of an educational system dominated by the capitalist method. Thus, the purpose of this research is to reveal the process of authority in terms of identity creation and the fact that the identities of vocational students are is formed by the knowledge that created the truth of education that exist in society and caused the creation of the submissive students. The researcher used a Qualitative Research analysis approach to the technology of power which consisted of Hierarchical Observation, Normalizing Judgment Examination and Methodology. The Foucauldian approach to narratives that were collected the deep interviews and analyzed them in order to examine the narrative of eleven vocational students who were outstanding academically. The results revealed that the identity creation process derive was from learning through experience and experiential instruction in subjects which emphasizes variety in terms of practicing. The identity of vocational students as skillful people in, academically talented people with who has standard knowledge according to professional standard which show that the identity of the students are created by the process of studying, which itself is that is controlled by the modern education paradigm and is influenced by the capitalism ideology of the identity of the students may not reflect the real needs in the potential development of the students.

ประกาศคุณูปการ

ขอขอบพระคุณพ่อ อรุณ ชณะรัตน์ พ่อผู้เป็นผู้ให้และเสียสละเพื่อลูกมาตลอด และคุณแม่ ประไพ ชณะรัตน์ แม่ที่ให้ความรักและอยู่ในใจของลูกตลอดเวลา ทั้งสองได้สร้างให้ลูกคนนี้เติบโตและทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและผู้อื่นได้อย่างเข้มแข็งมาจนทุกวันนี้พร้อมทั้งสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก

ขอกราบขอบพระคุณ.ดร. กิตติกร สันคติประภา และ ผศ.ดร.สุรวุฒิ ปัดไธสง ที่กรุณานำพาพวกเรามาถึงจุดหมายปลายทางแห่งความสำเร็จ ซึ่งเป็นเส้นทางวิชาการที่ยากยิ่งซึ่งหลายครั้งพวกเราบางคนท้อใจและแสนจะวิตกกังวล จนอยากจะหยุดและหันหลังกลับ แต่ความเมตตาและความห่วงใยขออาจารย์ทำให้พวกเราไม่กำลังใจและเข้มแข็งที่จะก้าวข้ามอุปสรรคของชีวิตมาจนถึงจุดๆนี้

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร. พิศมัย รัตนโรจน์สกุล และ ผศ.ดร. พัทธกษ ศิริวงศ์ ในความกรุณาและได้เสียสละเวลามาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์เพิ่มเติมเพื่อให้ปริญญานิพนธ์สำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ครอบครัวชาวพัฒนฯ ของพวกเรา ในกำลังใจที่อบอุ่นและความช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถในทุกๆเรื่อง

อภิสิทธิ์ ชณะรัตน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปริญญาโท.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
อำนาจของวินัยจากการศึกษา.....	7
ความเป็นนักเรียนอาชีวศึกษา.....	15
การมองตัวตน (self) ของผู้เรียนอาชีวศึกษาผ่านเลนส์ของ Foucauldian.....	19
ภาคปฏิบัติการของวาทกรรมจากความรู้ของการศึกษาจากประสบการณ์.....	20
วาทกรรมการเรียนรู้ผ่านการกระทำ.....	21
วาทกรรมว่าด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	28
วาทกรรมวงจรกระบวนการเรียนรู้.....	30
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	32
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	34
การศึกษาแบบเรื่องเล่า.....	34
วิธีการศึกษาเรื่องเล่าแบบฟูกูโด้เดียน.....	36
สนามวิจัย.....	37
การเข้าสู่สนามวิจัย.....	38
การเลือกบุคคลหลักในการวิจัย.....	39
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
ผู้สนทนาสาขาไฟฟ้ากำลัง.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
ผู้สนทนาสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ.....	43
ผู้สนทนาสาขารูปแบบการพิมพ์.....	46
ผู้สนทนาสาขาคำปลีกหลักสูตรทวิภาคี.....	48
4 การจัดการศึกษารูปแบบอาชีวศึกษา.....	51
การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันอาชีวศึกษา.....	51
รูปแบบการจัดการศึกษาแบบในระบบ.....	54
รูปแบบการจัดการศึกษาแบบระบบทวิภาคี.....	55
วิเคราะห์การจัดตารางการเรียนอาชีวศึกษา.....	57
5 ตัวตนแบบผู้เรียนอาชีวศึกษา.....	58
ตัวตนแบบนักคอมพิวเตอร์.....	59
ตัวตนแบบช่างไฟฟ้า.....	60
ตัวตนแบบช่างพิมพ์.....	69
ตัวตนแบบนักธุรกิจคำปลีก.....	77
6 ปฏิบัติการสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษา.....	86
ภาคปฏิบัติการในการเตรียม.....	89
ภาคปฏิบัติการในการเรียนรู้.....	100
7 บทสรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	120
บรรณานุกรม.....	123
ภาคผนวก.....	127
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	141

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ถกเถียงอย่างกว้างขวางในแวดวงการศึกษาถึงพื้นฐานในการเรียนรู้ของมนุษย์ นักการศึกษาบางกลุ่มมองว่าเกิดขึ้นจากกระบวนการในการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (stimulus) กับการตอบสนอง (response) ซึ่งส่งผลให้เกิดการตื่นตัวในการรับรู้ (perception) นำไปสู่การแปลความหมาย และการสรุปผลของการรับรู้ (conception) ตามแนวคิดของกลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ ขณะที่ทัศนะของนักจิตวิทยาบางกลุ่มเชื่อว่าการเรียนรู้มาจากการหยั่งเห็น (insight) ที่เกิดขึ้นจากการพิจารณาปัญหาในภาพรวม และการใช้กระบวนการทางความคิดเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับปัญหาที่เผชิญอยู่ หรือบางทัศนะมองว่าพื้นฐานของการเรียนรู้อยู่ที่พัฒนาการตามช่วงวัย เพราะพัฒนาการเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของมนุษย์ อย่างไรก็ตามพื้นฐานอีกแนวคิดหนึ่งในเรื่องการเรียนรู้ของมนุษย์ที่ยังคงเป็นข้อถกเถียงในกลุ่มนักวิชาการทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่นเดียวกับแนวความคิดเรื่องการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่มองว่าต่างออกไปโดยเสนอว่ามนุษย์เรียนรู้จากการกระทำจริงหรือผ่านประสบการณ์ของตนเองคือกระบวนการของประสบการณ์อันก่อให้เกิดความรู้ รวมไปถึงประเด็นที่ว่ากระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์นั้นเป็นอย่างไร เหล่านี้ยังเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่ในวงวิชาการ

ในอดีตช่วงกลางศตวรรษที่ 19 ศาสตร์ของการเรียนรู้จากประสบการณ์ได้ถูกนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยของตะวันตก โดยนำไปผสมผสานกับการเรียนรู้ทางวิชาการในรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ การทดลอง และการสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียน เช่น การปฏิบัติการภายในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ การฝึกประสบการณ์ทางคลินิกแก่นักศึกษาแพทย์ เป็นต้น จวบจนช่วงต้นศตวรรษที่ 20 การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ได้ถูกนำมาใช้ ในการเรียนการสอนมากขึ้น จนกระทั่งพัฒนาไปสู่การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้นอกมหาวิทยาลัย (Linda H. 2006: 6) ในช่วงเวลานี้เองที่ John Dewey (John Dewey 1859-1952) นักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้เผยแพร่แนวคิดของเขาในเรื่องของการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งจุดเด่นในแนวคิดของเขาอยู่ที่การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ว่าเป็นการเรียนรู้โดยการกระทำ (learning by doing) ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการในการคิด การไตร่ตรองไปสู่การทดลอง การลงมือปฏิบัติ และการสรุปผลจากการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การที่มนุษย์เอาชนะปัญหาอุปสรรค ตลอดจนการแสวงหาวิถีทางในการที่จะปรับปรุงพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น แนวทางของรูปแบบการเรียนรู้จึงเป็นการเรียนรู้ที่เน้นในเรื่องของประสิทธิภาพและผลแห่งการกระทำความสำเร็จและ

คุณประโยชน์ของผลในการปฏิบัติ ซึ่งในเวลาต่อมาแนวคิดดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมสามารถสัมผัสจับต้องได้ ซึ่งหลักสูตรในการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นไปในลักษณะของการบูรณาการและการเลือกเนื้อหาสาระที่เน้นไปที่การตั้งคำถามว่า ทักษะอะไรบ้างที่จำเป็นสำหรับสังคมในอนาคต โดยมีเป้าหมายของการเรียนรู้ที่การผลิตสร้างผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหาและคิดวิเคราะห์ได้ นอกจากนั้นแนวคิดดังกล่าวยังมุ่งเสนอการเรียนรู้โดยผ่านการทำงานเป็นกลุ่มและการพัฒนาทักษะด้านสังคม

อย่างไรก็ตามนักการศึกษาที่ให้ความสนใจกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ได้พัฒนาแนวคิดและให้นิยามความหมายของการศึกษาผ่านประสบการณ์ในลักษณะต่างๆกันไปอาทิในปี 1969 Rogers (Rogers.1969:5) ได้นิยามความหมายของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ผ่านงานที่ชื่อว่า Freedom to Learn ว่าการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ “เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทั้งหมดของตัวบุคคลที่เกิดจากแง่มุมของการศึกษาทั้งในด้านของการเกิดความรู้สึกและกระบวนการคิด” ซึ่งจากนิยามความหมายดังกล่าวของ Rogers ทำให้ J. Duane Hoover (1974) นำไปพัฒนาแนวความคิดในเรื่องของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ โดยให้นิยามการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตามทัศนะของเขาว่า “เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดกระบวนการในการมีส่วนร่วมของบุคคล ทั้งในด้านความรู้สึกและการเกิดกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะ หรือทัศนคติในการเรียนรู้สถานการณ์ในระดับที่สูงขึ้น (Hoover and Whitehead.1975: 25) ขณะที่ Wolfe และ Byrne (1975) ให้ความหมายที่แตกต่างกันไปว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็น การเรียนรู้ที่ใช้ประสบการณ์ เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ (experienced-based learning) ซึ่งเขามองในแง่ของการทดสอบ และการเรียนรู้จากความผิดพลาด รวมไปถึงการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (James W. Gentry. 1990: 3)

ในการจัดการศึกษาไทยมีการนำการศึกษาผ่านประสบการณ์มาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างแพร่หลายทั้งในรูปแบบของหลักสูตรเสริมในการศึกษา เช่นหลักสูตรลูกเสือเนตรนารี หรือในลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามภาพของการนำแนวความคิดในการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์มาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน คือ “การศึกษาแบบอาชีวศึกษา” เนื่องจากมีความเชื่อว่าความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์เป็นความรู้ทางด้านทักษะในการปฏิบัติที่คงอยู่ในตัวบุคคลเมื่อบุคคลได้กระทำ สัมผัส ปฏิบัติกับความรู้นั้นถึงแม้ว่าความรู้จากประสบการณ์จะเป็นความรู้ที่ยากจะถ่ายทอด นำเสนอหรืออธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจเป็นคำบรรยายได้แต่เมื่อผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามกระบวนการในการเรียนรู้ ผู้เรียนก็สามารถที่จะเข้าใจและเกิดทักษะจากความรู้นั้น ดังนั้นการปฏิบัติ การลงมือกระทำ จึงเป็นสิ่งที่นำผู้เรียนไปสู่สภาวะของความเข้าใจความรู้ที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นโดยสะท้อนความเข้าใจและความรู้ที่ตนเรียนรู้ผ่านการแสดงทักษะและความสามารถอย่างเป็น

รูปธรรม ทำให้เทคนิคของการเรียนรู้จากประสบการณ์ (experiential learning) ถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนแบบอาชีวศึกษา เพื่อฝึกปฏิบัติและผลิตสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความสามารถและทักษะอย่างเป็นมืออาชีพ (professional)

ในอีกด้านหนึ่งความรู้ของการศึกษาผ่านประสบการณ์ที่ถูกนำมาใช้ในอาชีวศึกษาก่อให้เกิดการจัดประเภท การกำหนด และการจำแนกแยกแยะคน อาทิการจัดให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษากลายเป็นแรงงานในระดับต่างๆ เช่นแรงงานฝีมือ แรงงานกึ่งฝีมือ ผู้ที่ไม่จบการศึกษาจึงกลายเป็นแรงงานที่ไร้ฝีมือ และในกรณีของการจัดประเภทผู้เรียนให้กลายเป็นผู้มีลักษณะต่างๆ ตามการเรียนรู้ ซึ่งการจำแนกแยกแยะคนให้กลายเป็นแรงงานกลุ่มต่างๆ มิติหนึ่งเป็นสิ่งที่นำไปสู่การเกิดการจัดลำดับขั้นที่ส่งผลต่อการเลื่อมล้ำกันทางสังคมตลอดจนเป็นการให้คุณค่าและตีตราแก่บุคคลที่ถูกจัดอยู่ในประเภทที่ต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ อันเป็นการแบ่งแยกและเป็นประตูปู่สู่ความรุนแรงทางโครงสร้างของสังคม

อย่างไรก็ตามเนื่องจากสังคมไทยต้องการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญในเรื่องของการสะสมทุน อันมีการตลาดแบบการแข่งขันที่มีเป้าหมายในการผลิตเพื่อการสร้างกำไรสูงสุด ดังนั้นการนำแนวคิดและเทคนิคของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มาใช้ โดยเฉพาะในเรื่องของการเรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องสัมผัสและกระทำโดยตรงกิจกรรมนั้นเพื่อก่อให้เกิดทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงานจริงแก่ผู้เรียน แสดงให้เห็นว่าอีกมิติหนึ่งการจัดการศึกษาผ่านประสบการณ์เป็นเสมือนเครื่องยืนยันถึงผลของการลงทุนในการสร้างสมาชิกในสังคมให้มีทักษะและความสามารถที่ปฏิบัติได้จริงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้นการนำเทคนิคและกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มาใช้ในปฏิบัติการเรียนการสอนของการอาชีวศึกษาจึงเป็นการผลิตสร้างทรัพยากรบุคคลที่สามารถปฏิบัติงานได้จริงโดยใช้ต้นทุนต่ำเมื่อเทียบกับรูปแบบของการเรียนรู้ในลักษณะอื่นๆ

อีกประการที่สำคัญเพื่อให้กระบวนการในการผลิตเป็นไปอย่างคุ้มทุนคุ้มค่า การควบคุมคุณภาพและการกำกับดูแลปัจจัยการผลิตโดยการสร้างทักษะและความสามารถแก่บุคคลให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมของระบบจึงเป็นสิ่งที่ทุนนิยมให้ความสำคัญ เนื่องจากคุณภาพของทรัพยากรบุคคลที่ดีสามารถคาดคะเนและเป็นสิ่งยืนยันถึงผลกำไรที่จะได้รับจากระบบการผลิตได้ในระดับหนึ่งดังนั้นรัฐในฐานะสถาบันหนึ่งของสังคมจึงมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการผลิตกำลังคนในระดับปฏิบัติการและงานช่างต่างๆ รวมทั้งการผลิตกำลังคนเพื่อสนับสนุนภาคบริการของประเทศ (ศูนย์กำลังคนอาชีวศึกษา, 2557: 4) สถาบันอาชีวศึกษาจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการผลิตสร้างบุคคลให้เป็นแรงงานประเภทต่างๆ โดยเฉพาะแรงงานกึ่งฝีมือ ซึ่งเป็นแรงงานในระดับปฏิบัติการที่ตลาดแรงงานยังคงมีความต้องการเป็นจำนวนมาก โดยรัฐได้ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุงปี 2552-2559 ในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพของ

ประเทศจากเดิมที่ 64:56 เป็นสัดส่วนผู้เรียนที่ 40:60 (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2555: 10) ปัจจุบันจึงมีการส่งเสริมให้บุคคลเข้าสู่ระบบอาชีวศึกษาเป็นจำนวนมาก โดยขยายรูปแบบของการศึกษาให้มีช่องทางที่หลากหลายเพื่อนำเข้าบุคคลโดยการดำเนินการศึกษาทั้งในรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบปกติในสถาบัน การจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคีที่ให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ออกเพื่อผลิตสร้างผู้เรียนให้มีความสามารถตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ และการจัดการเรียนรู้แบบเทียบโอนสมรรถนะของผู้เรียนจากประสบการณ์ทำงาน อย่างไรก็ตามในการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษาไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด จุดมุ่งหมายของการดำเนินการจัดการศึกษายังคงมีเป้าหมายอยู่ที่การผลิตสร้างกำลังคนให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพสำหรับขับเคลื่อนระบบทุนนิยม ขณะเดียวกันความหมายของแรงงานที่มีคุณภาพคือแรงงานที่จะต้องมีความสามารถเป็นอย่างดีในการตอบสนองการทำงานภายใต้ความประสงค์ของสถานประกอบการต่างๆ ดังนั้นการผลิตสร้างทักษะและความสามารถแก่ผู้เรียนอาชีวศึกษาจึงขึ้นกับความต้องการของตลาดแรงงาน

เมื่อปรากฏการณ์เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาแบบอาชีวศึกษาจึงมิใช่การจัดการศึกษาอย่างเป็นอิสระโดยตัวเอง หรือเป็นการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้แก่สมาชิกในสังคมเพียงเท่านั้น แต่เป็นการจัดการศึกษาที่ตกอยู่ภายใต้เจตจำนงของอุดมการณ์ทุนนิยมและการกำกับของตลาดแรงงาน ซึ่งจากจุดยืนของผู้วิจัยที่มีฐานคิดในเรื่องของความจริง ว่าความจริงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากภายในสังคมและพื้นฐานจากประสบการณ์ที่มีความหลากหลายของมิติ โดยขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคลและความพึงพอใจของแต่ละคนมิใช่สิ่งที่เป็นธรรมชาติที่ไม่มีความเปลี่ยนแปลง ดังนั้นความรู้และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ถูกนำมาใช้เป็นกรอบเกณฑ์ในการสร้างให้บุคคลปฏิบัติตามความรู้ จึงมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการของสังคม และเมื่อความรู้แบบอาชีวศึกษาเป็นความรู้สำหรับการผลิตสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถตามความต้องการของระบบทุนนิยม ผู้วิจัยจึงเกิดการตั้งคำถามถึงความเป็นผู้เรียนอาชีวศึกษาว่า เมื่อเจตจำนงของการจัดการความรู้เป็นเช่นนี้ ตามที่เชื่อกันในสังคมว่าบุคคลเข้าสู่ระบบการเรียนรู้แบบอาชีวศึกษาเป็นบุคคลผู้เป็นประธานในการศึกษาหาความรู้ในเรื่องของวิชาการประกอบอาชีพตามที่ตนเองสนใจ หรืออันที่จริงเป็นเพียงบุคคลที่ถูกระบบการศึกษาผลิตสร้างทักษะและความสามารถให้กลายเป็นแรงงานตามความต้องการของระบบทุนนิยม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความเป็นอัตบุคคล (subject) หรือการสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ถูกสร้างให้เป็นนักปฏิบัติที่ต้องปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกกำหนดไว้โดยความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับความรู้จากการศึกษาผ่านประสบการณ์ โดยอำนาจในที่นี้คืออำนาจของระเบียบวินัย (discipline power) ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้โดยดำเนินการผ่านโครงข่ายของวาทกรรมตลอดจนวิธีปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมซึ่งมุ่งสร้าง ‘ร่างกายที่ว่องไวอ่อนน้อมง่าย’ และ

‘จิตวิญญาณที่เชื่อฟัง’ (Foucault 1979) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอันที่จริงแล้วผู้เรียนไม่ได้เลือกเองอย่างอิสระแต่ถูกจัดหรือถูกวางกรอบให้เลือกตามความจริงเชิงเทคนิคเช่นเดียวกับเรื่องของการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษา

อย่างไรก็ตามอำนาจของการศึกษานั้นมิได้ทำงานผ่านการบีบบังคับและกดขี่ แต่ทำงานผ่านวาทกรรมและวิธีปฏิบัติอันชาญฉลาดที่กำกับผู้เรียนอย่างเข้มงวดแต่ผู้เรียนมีอาจรู้ตัวตนอยู่ภายใต้การจัดระเบียบ การวัด การจัดแบ่งประเภท การสร้างบรรทัดฐาน และการควบคุม จากวินัยและกฎเกณฑ์ของความรู้ ซึ่งลักษณะของการมีวินัยดังกล่าวทำให้ผู้เรียนอยู่ในฐานะของผู้ที่สามารถปกครองได้ โดยไม่ต้องบีบบังคับและควบคุม เพราะผู้เรียนควบคุมกำกับตนเองตามวินัยและกฎเกณฑ์ของความรู้ผ่านประสบการณ์ที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการศึกษาแบบอาชีวศึกษา งานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นการทำความเข้าใจต่อความสำคัญในเรื่องอำนาจของความรู้และเทคนิควิธีของอำนาจ ที่จะนำไปสู่การรู้เท่าทันการจัดการความรู้ในการจัดการศึกษาที่นำแนวคิดของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มาใช้ในสังคมสมัยใหม่

คำถามการวิจัย

ในการทำความเข้าใจความเป็นอัตบุคคลของนักเรียนอาชีวศึกษาในสถาบันการศึกษาซึ่งถือเป็นสนามวาทกรรมที่มีอำนาจเชิงวินัยของการศึกษากำกับอยู่ โดยอำนาจของระเบียบวินัยในที่นี้คือความคิดในเรื่องของอำนาจ ความรู้ ความจริงและเทคโนโลยีของอำนาจในทัศนะของ Foucault ดังนั้นการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้จึงให้ความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ให้เห็นเทคโนโลยีของอำนาจที่มาจัดกระทำกับผู้เรียนอาชีวศึกษาในการผลิตสร้างพวกเขาให้เป็นอัตบุคคลของความรู้/อำนาจ ดังนั้นคำถามในการวิจัยคือ เทคโนโลยีของอำนาจจากกฎเกณฑ์และระเบียบวินัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ได้สร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาจากปฏิบัติการเรียนการสอนซึ่งทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษามีตัวตนแบบสยบยอม (docile body)

ประโยชน์ที่ได้รับ

เพื่อที่จะเปิดมิติมุมมองของการจัดการศึกษาผ่านประสบการณ์ให้เห็นถึงมิติของอำนาจของการศึกษาในสังคมสมัยใหม่บนพื้นฐานของวิธีคิดของทุนนิยมทางการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนเกิดความตระหนักรู้และรู้เท่าทันต่อบัณฑิตของความรู้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา

การนำแนวคิดของการเรียนรู้จากประสบการณ์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสาขาอาชีวศึกษาต่อไปในอนาคต และที่สำคัญเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้รู้เท่าทันกระบวนการในการเรียนรู้ที่สร้างตัวตนของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การสร้างความรู้ความตระหนักรู้ของผู้เรียนและผู้จัดการเรียนการสอนให้รู้เท่าทันกับการสร้างความรู้และทบทวนกับดัขของความรู้เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่ให้อิสรภาพแก่ผู้เรียนที่เน้นสร้างความสำคัญแก่ผู้เรียนในฐานะศูนย์กลางของการศึกษาอย่างแท้จริง

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาการสร้างตัวตนของนักเรียนอาชีวศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ มีเป้าประสงค์ในการศึกษาถึงกระบวนการสร้างตัวตนของนักเรียนอาชีวศึกษาที่ถูกสร้างจากความรู้ของการเรียนรู้จากประสบการณ์ (experiential learning) โดยมองถึงอำนาจของวินัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ซึ่งลักษณะของการควบคุมและกำกับของอำนาจในที่นี้มิใช่การใช้อำนาจในการบังคับ กดขี่ จากสถาบัน หรือกลุ่มบุคคล หรือการบังคับโดยใช้อาวุธแต่เป็นอำนาจแห่งระเบียบวินัย (discipline power) ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ซึ่งอำนาจกับความรู้ไม่สามารถมองแยกออกจากกันได้ เพราะมีความรู้แล้วความรู้นั้นจะมีอำนาจมาควบคุมคน (อาณันท์ กาญจนพันธุ์. 2555: 76)

เพื่อทำความเข้าใจถึงการสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาผู้วิจัยได้在本นี้จึงได้นำเสนอ มุมมองเชิงทฤษฎี (theoretical perspective) เพื่อเป็นแนวทางใน การศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ประเด็นสำคัญต่างๆเพื่อตอบคำถามการวิจัยและคลี่คลายให้เห็นเงื่อนไขต่างๆที่โยงไปสู่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมุมมองเชิงทฤษฎีนี้มีแนวคิดพื้นฐานที่ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ดังนี้

ส่วนที่ 1 อำนาจของวินัยจากการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจในเบื้องต้นถึงการมองอำนาจของวินัยทางการศึกษาและเพื่อเผยให้เห็นในถึงความสัมพันธ์ของอำนาจกับความรู้จากการศึกษาจากประสบการณ์

ส่วนที่ 2 ความเป็นนักศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อทำความเข้าใจถึงลักษณะของความเป็นตัวตนแบบสยบยอมของนักศึกษาอาชีวศึกษาภายใต้แนวคิดเรื่องของเทคนิคอำนาจ

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์การทำงานของเทคนิควิธีการของวินัยและอำนาจผ่านวาทกรรมที่เกิดจากความรู้ของการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อให้เห็นถึงการกำกับควบคุมผู้เรียนอย่างแบบยลที่เกิดขึ้นจากอำนาจของวินัยจากการศึกษา

อำนาจของวินัยจากการศึกษา

เมื่อกล่าวถึง“การศึกษา” (education) ในนัยยะของ ยุคสมัยใหม่ (modernism) ถือได้ว่าการศึกษาคือเครื่องมือที่สำคัญของรัฐที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอันเป็นทุนสำคัญในการพัฒนาประเทศ การจัดให้มีการศึกษาจึงถือเป็นเรื่องจำเป็น และสำคัญ สำหรับรัฐที่จะต้องดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นอนาคตของชาติ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมิใช่เป็นเพียงแค่นัยยะของการให้ความรู้ เพื่อการรู้และการดำรงชีพของประชากรเท่านั้น แต่ขณะเดียวกันมันก็เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งมีอยู่ในความสัมพันธ์ทางสังคม

การศึกษาถือได้ว่าเป็นระบบของความสัมพันธ์ กล่าวคือ กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นตลอดเวลาที่มีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ซึ่งเป็นกระบวนการตามธรรมชาติอย่างไม่เป็นทางการในการเรียนรู้ นอกจากนั้นในสังคมแต่ละสังคมมีแบบแผนและวัฒนธรรมของสังคมในการถ่ายทอดความรู้และให้การศึกษาแก่สมาชิกของชุมชน กระบวนการของการจัดการศึกษาจึงล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน หรือการดำเนินการจัดทำหลักสูตร การออกแบบกระบวนการเรียนการสอน และแม้กระทั่งการประเมินผลการศึกษา เหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ทั้งสิ้น และปฏิสัมพันธ์ในความสัมพันธ์ดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกันอย่างสลับซับซ้อนไม่ว่าจะเป็นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม มนุษย์กับระบบ หรือมนุษย์กับธรรมชาติเป็นต้น จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาเป็นความสัมพันธ์ที่มีความเกี่ยวข้อง ซับซ้อนและเชื่อมโยงกับสิ่งต่างๆ รอบตัวอย่างมาก และมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีการวางตัวกระจัดกระจายอยู่ในทุกความสัมพันธ์และทุกแห่งหนของสังคม และมีความแตกต่างหลากหลาย ซับซ้อนจนเกินกว่าที่จะตัดทอน ลดส่วน และ/หรือละเอียดรายละเอียดปลีกย่อยของ “อำนาจ” ในแต่ละปรากฏการณ์ (Foucault, 1980: 198 - 199) และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ หมายถึง “ความสัมพันธ์ในการต้องการจัดการพฤติกรรมของผู้อื่น (Foucault, 1988: 11) ซึ่งอำนาจเป็นพลวัตหนึ่งพยายามจะกำกับหรือควบคุมการทำงานของผู้อื่น

Foucault ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ ไว้ว่า “อำนาจมิใช่ทรัพย์สินสมบัติที่สามารถ ได้มาแจกจ่าย หรือแบ่งปันกันได้” (Foucault, 1978: 94) หรืออำนาจก็ไม่ถือว่าเป็น “กลุ่มสถาบันที่รับรองความเป็นข้าบริวารของประชาชนของรัฐนั้นๆ หรือลักษณะของการกดขี่โดยทางานผ่านกฎหมายหรือระบบการครอบงำที่กระทำโดยกลุ่มหนึ่งเหนืออีกกลุ่มหนึ่ง” ดังนั้นถึงแม้รัฐบาล สถาบันทางสังคม กฎหมายและกลุ่มอำนาจโดยทั่วไป แต่ Foucault ถือว่าอำนาจ องค์กรเหล่านี้เป็น เพียงรูปแบบปลายทางของอำนาจ ดังนั้น อำนาจสำหรับ Foucault จึงมิใช่บางสิ่งบางอย่างที่เป็นตัวแทนทางด้านวิทยาศาสตร์ หรือสิ่งที่มนุษย์ได้มาจากจารีตประเพณี ที่ได้รับการมองในฐานะที่เป็นแกนกลางรองรับของอำนาจรัฐ ในทางตรงข้ามอำนาจเป็นลักษณะภายในที่มีอยู่แล้วของความสัมพันธ์ทางสังคม

อย่างไรก็ตามในมุมมองของ Foucault อำนาจเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ทั้งด้านลบและด้านบวก ทั้งส่วนของการบังคับควบคุมและการผลิตสร้าง คือ ทั้งในด้านกดขี่ทำลายและสร้างสรรค์ ครอบงำและปลดปล่อย รวมถึงการครอบงำและต่อต้าน ดังนั้น “อำนาจ” จึงเป็นพลังที่สามารถผลิตความรู้และความจริง และเป็นสิ่งยืนยันถึงปริณทลของความจริงในสรรพสิ่งต่างๆ ตลอดจนพิธีกรรมของความจริง (ritual of truth) ลักษณะความสัมพันธ์ของอำนาจ จึงเป็นเหมือนบางสิ่งบางอย่างที่ปฏิบัติกรจากจุดต่างๆ ภายในสังคม เป็นเสมือนรากแขนงที่แตกฝอยภายในองคาพยพของสังคม

และความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นสิ่งที่สามารถขยายและแผ่ออกผ่านการคิดคำนวณ ผ่านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ จึงดูเหมือนเป็นการกระทำที่มีลักษณะจงใจ แต่ในความจริงแล้วมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาจากการตัดสินใจของปัจเจกแต่เป็นผลพวงของการแผ่ฐานของความสัมพันธ์เชิงอำนาจนั่นเอง

ดังนั้นอำนาจหรือความสัมพันธ์เชิงอำนาจในความหมายของ Foucault จึงเป็นสิ่งที่เคลื่อนไหว (Mobile) เป็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆที่เราไม่อาจจับต้องได้ แต่เคลื่อนไหวไปตามเงื่อนไข ภายใต้การทำงานบนพื้นฐานของความสัมพันธ์และปฏิบัติการของความสัมพันธ์ ที่สลับซับซ้อน ในระหว่างสนามที่แตกต่างกัน ทั้งสถาบันและกลุ่มต่างๆ ทุกสนามของการปฏิบัติการจึงล้วนแล้วแต่มีอำนาจ และอำนาจก็เป็นสิ่งที่ลื่นไหลเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่ไม่พึงกระจายเพราะต้องปรับตัวไปตามเงื่อนไขต่างๆในเชิงยุทธวิธีที่ใช้จัดการกับความสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการรวมตัวกันแบบพันธมิตร หรือการตอรองกันเพื่อปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ อำนาจจึงมีลักษณะเหมือน “สภาวะการณ์เชิงยุทธศาสตร์ที่ซับซ้อน” เป็นตัวแปรและไม่เจาะจงแต่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในปัจจุบัน และเมื่ออำนาจเป็นสิ่งที่ลื่นไหลมีอยู่ทุกหนแห่ง จึงอาจมีความเป็นไปได้ที่คนใดคนหนึ่งหยิบฉวยหรือเข้าไปสวมอยู่ในอำนาจ ซึ่งทั้งหลายเหล่านี้ขึ้นอยู่กับสนามความสัมพันธ์หรือเครือข่ายของความสัมพันธ์เชิงอำนาจนั้นๆ

จะเห็นได้ว่า Foucault ไม่มองว่าอำนาจดำรงอยู่ในแหล่งที่มาหลักซึ่งทำให้เกิดรูปแบบรองลงมาและรูปแบบต่อไป (Foucault, 1978: 93) แต่ Foucault สร้างกรอบแนวคิดที่ว่าอำนาจมีอยู่ทุกหนทุกแห่งซึ่ง ‘ถูกสร้างขึ้นจากช่วงเวลาหนึ่งไปสู่ช่วงต่อไปในทุกๆจุด หรือ ในทุกๆความสัมพันธ์จากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง’ แดกแขนงแผ่กระจาย มีการมาบรรจบกันโดยการสร้างเส้นใยที่หนาแน่นพาดผ่านกลไกเครื่องมือและสถาบัน และไม่จำกัดบริเวณที่แน่นอนภายใน เขาคิดว่าสิ่งที่แฝงอยู่ในโครงข่ายอำนาจนี้คือ ‘จุดต่อต้าน’ ที่มีอยู่มากมาย’ หรือการดิ้นรนต่อสู้ ซึ่งแต่ละจุดเป็นกรณีพิเศษที่ไม่ควรมองเพียงว่าเป็นปฏิกริยาหรือการตอบรับการดำเนินงานของอำนาจ การทำงานของอำนาจจึงถือได้ว่ามีที่มา ‘จากเบื้องล่าง’ และมีได้มาจากการเป็นปฏิปักษ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง (Foucault, 1978: 94) หรือระหว่างรัฐกับพลเมือง Foucault (1980e: 99) จึงสนับสนุน ‘การวิเคราะห์เรื่องอำนาจจากล่างสู่บน’ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์กลไกย่อยซึ่งมีประวัติศาสตร์ของตนเอง มีทิศทางของตนเอง มีเทคนิคและกลวิธีของตนเอง และพิจารณาว่ากลไกแห่งอำนาจเหล่านี้ได้รับอำนาจและยังคงได้รับอำนาจ ถูกครอบครอง ใช้ประโยชน์ เสื่อมสลาย เปลี่ยนแปลง ถูกแทนที่ แผ่ขยายอย่างไรโดยกลไกที่ใหญ่กว่า และโดยรูปแบบการครอบงำในวงกว้าง (Foucault, 1980e: 99)

เหนืออื่นใดการวิเคราะห์อำนาจตามทัศนะของ Foucault เขาเชื่อว่า ไม่มีอำนาจใดถูกนำมาใช้โดยปราศจากจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ ซึ่งจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์นั้นก็ไมควรถือว่าเป็น ‘ทางเลือกหรือการตัดสินใจของแต่ละบุคคล’ โดยอิสระ แต่มีความสัมพันธ์กับการทำงานของวาทกรรม

ซึ่งไม่เป็นที่เปิดเผยหรือมีกฎเกณฑ์การสร้างที่ถูกกำหนดรูปแบบและบังคับการรับรู้ความเป็นจริงของสังคม

ดังนั้นอำนาจของความรู้ในระบบการศึกษาจึงมิใช่อำนาจของความรุนแรงทางกายภาพที่ใช้กำลังบังคับ กดขี่ แต่เป็นอำนาจในรูปของ ความรู้ ซึ่งอำนาจในความรู้ถูกทำให้เห็นว่าความรู้ ความจริงเป็นสิ่งที่ปลอดจากอคติและคุณค่าเป็นกลางและเป็นสิ่งที่เป็นอย่างจริงเมื่อปฏิบัติตามความรู้นั้น ฉากหนึ่งของการศึกษาจึงเป็นความแยบยลอย่างหนึ่งของอำนาจ เพราะที่สูงสุดของอำนาจก็คือการทำให้มองไม่เห็นว่าการใช้กำลังเกิดการใช้อำนาจ เช่นนั้นความสำเร็จของอำนาจจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการปกปิด อำพรางกลไกในการทำงานภายใต้กฎเกณฑ์ จารีตปฏิบัติในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกฎเกณฑ์ความรู้ที่เกิดจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาและวาทกรรมวิชาการ ดังนั้นความรู้และการจัดการศึกษาจึงไม่ใช่สิ่งที่บริสุทธิ์ไร้เดียงสา แต่มีเจตจำนงหรือเป้าหมายที่ซ่อนอยู่ภายใต้กระบวนการในการจัดการศึกษาซึ่งเมื่อเราลองวิเคราะห์การจัดการศึกษาจะพบว่าการจัดหลักสูตรการศึกษาในแต่ละรัฐชาติ เป็นการ จัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อตอบสนองทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาของรัฐ การจัดการศึกษาจึงไม่ใช่การให้ความรู้เพื่อความรู้ และไม่ใช่ว่าการให้ความรู้เพียงเพื่อการดำรงชีพ แต่เป็นความรู้เพื่อการพัฒนาประชากรให้กลายเป็นทรัพยากรเพื่อการพัฒนาของรัฐ

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการศึกษาเป็นลักษณะของการใช้อำนาจแบบ วินัยและการควบคุม (discipline and control) หรืออาจจะกล่าวอีกอย่างได้ว่าภายใต้วาทกรรมอำนาจในการศึกษา กฎเกณฑ์ของการศึกษา ได้ทำงานผ่านกลไก “วินัย” จึงกล่าวได้ว่า วินัยเป็นเทคนิควิทยาของอำนาจ (technology of power โดยวินัย (discipline) ได้ผลิตอัตบุคคล (subjected) และสร้างภาคปฏิบัติการของร่างกาย (practiced bodies) ซึ่งในการสร้างปฏิบัติการของร่างกายนั้นในแง่ของการปฏิบัติการของวินัยได้ก่อให้เกิด อรรถประโยชน์ (utility) แก่อัตบุคคล เช่น ฝึกให้เกิดความสามารถ ความถนัดและทักษะต่างๆแก่ร่างกายแต่ขณะเดียวกันมันก็ทำให้บุคคลลดกำลังในการต่อต้าน เกิดความเชื่อฟังและในที่สุดนำไปสู่การสยบยอม (docile bodies) และเปลี่ยนความสัมพันธ์เป็นการครอบงำอย่างเข้มงวด และในการครอบงำนั้นมันนำไปสู่การที่บุคคลควบคุมตัวเองให้เป็นผู้มีวินัย ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาหรือวิถีทางที่เชื่อว่าจะนำไปสู่อรรถประโยชน์ จะเห็นว่าอำนาจซึ่งเข้าควบคุม (control) ร่างกายอย่างแยบยลมิใช่การควบคุมแบบการบังคับ ช่มชู้ และการลงโทษแต่เป็นการจัดการโดยมีอรรถประโยชน์เป็นผลตอบแทน กล่าวคือ ถ้าผู้เรียนมีวินัยตั้งใจเรียน ปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนของผู้สอน ปฏิบัติตามกระบวนการเรียนการสอน มีทัศนคติตามเจตคติในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถที่จะผ่านการประเมิน จบการศึกษาและได้รับวุฒิปัตร์ ซึ่งเป็นประตูนำไปสู่การประกอบอาชีพซึ่งเป็นอรรถประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ หรือการที่ผู้เรียนปฏิบัติหรือประพฤติตนตามระเบียบวินัยของสถาบันการศึกษาผู้เรียนก็ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติดีเป็นเด็กดี การที่จะเป็นผู้ประพฤติดีก็

ต้องควบคุมตัวเองให้อยู่ในระเบียบวินัย และการเป็นผู้ประพฤติดีก็มีประโยชน์ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการศึกษา อาทิเช่นการประเมินผู้เรียนผ่านคะแนนจิตพิสัยซึ่งผู้เรียนจะถูกประเมินตามเกณฑ์ความประพฤติที่จะต้องควบคุมตัวเองให้ปฏิบัติตามเกณฑ์ในการประเมิน เป็นต้น วินัยและการควบคุมของอำนาจในการศึกษายังเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การก่อให้เกิดการควบคุมและสร้างวินัยให้กับตัวเองในการปฏิบัติจนนำไปสู่การจำนนและสยบยอม ของผู้เรียนหากต้องการที่จะได้รับอรรถประโยชน์เหล่านั้นจากการศึกษา

ยิ่งไปกว่านั้นอรรถประโยชน์ ยังเป็นเสมือนเครื่องจูงใจหรือผลรางวัลที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสยบยอมต่อการควบคุมและปฏิบัติตามวินัยเพื่อให้ได้ผลตามที่ตนเองต้องการเช่น เมื่อเด็กในสถานรองรับอยากเป็นที่ยอมรับและเป็นเด็กดีในสายตาของผู้สอนหรือผู้ดูแล ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด ต้องเรียนหนังสือเพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้เขามีอนาคต ต้องเปลี่ยนทัศนคติตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่ถูกจัดโดยสถานรองรับซึ่งได้จัดทำภายใต้หลักสูตรที่ตอบสนองการพัฒนาทรัพยากรของรัฐ ดังนั้นถ้าเด็กหรือผู้เรียนในสถานรองรับต้องการการยอมรับจากผู้ดูแลจากกลุ่มเพื่อและสังคมในสถานรองรับหรือต้องการมีอนาคตที่ดีก็ต้องควบคุมตัวเองให้ปฏิบัติตามกติกาหรือวิถีทางที่จะนำสู่ความสำเร็จ ซึ่งเป็นการยอมกระทำตามที่ไม่ใช่กระทำตามแบบอัตโนมัติแต่มีกระบวนการที่ควบคุมให้กระทำตาม

อย่างไรก็ตาม “ระเบียบวินัย” (discipline) สามารถนำมาใช้เพื่อนำไปสู่การพัฒนานุคนได้ แต่ขณะเดียวกันในระยะยาว มันไม่ได้เพิ่มอรรถประโยชน์ สำหรับผู้เรียนหรือประโยชน์แก่บุคคล ขณะเดียวกันก็นำไปสู่สิ่งที่ Foucault เรียกว่า “ร่างกายที่เชื่อเชื่อ จากระยะยาวในการใช้ระเบียบวินัย ที่ทำการลดลงของการต่อต้าน เนื่องจากการฝึกบ่อยๆหรือกระทำบ่อยๆ จะนำไปสู่การกระทำแบบอัตโนมัติ ซึ่งเป็นการกระทำที่ปราศจากการคิด การต่อต้าน และการลดลงของความสามารถในการต่อต้านก็ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นในการผลิตหรืออรรถประโยชน์แก่ผู้เรียนนั่นเอง ซึ่งเรื่องนี้มีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อวิธีการที่บุคคล ตลอดจนสถาบันที่ทำหน้าที่ในการกำหนดและออกแบบกระบวนการศึกษาในการสร้างตัวตนของผู้เรียน ให้อำนาจที่ผ่านกลไกของวินัยทำให้ผู้เรียนเป็นผู้สยบยอม ตัวอย่างเช่น การสยบยอมของผู้เรียนอาชีวศึกษาสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจที่เชื่อในความรู้ของการฝึกทักษะการพิมพ์คอมพิวเตอร์ว่าผู้ที่เรียกว่ามีทักษะในการพิมพ์คอมพิวเตอร์จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการพิมพ์งานตามข้อกำหนดของวิชาและในขณะที่พิมพ์งานจะต้องมีลักษณะท่าทางของร่างกายเช่น นั่งตัวตรง เท้าชิด ไหล่เปิดและวางมือไว้ที่แป้นเหย้า เหล่านี้จึงจะเรียกว่าเป็นผู้มีทักษะและความสามารถทำให้ผู้เรียนต้องกำกับและบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามการกำกับของความรู้

เมื่อเราพิจารณาและวิเคราะห์เรื่องของวินัยและการควบคุม จะพบว่าการเพิ่มขึ้นของการเชื่อฟังและการยอมปฏิบัติตามเป็นการเพิ่มขึ้นของอรรถประโยชน์ของบุคคลเช่นกัน ดังนั้นจึงต้อง

พิจารณาในแง่ของจุดมุ่งหมายของการนำวินัยและการควบคุมเข้ามามีใช้ในการจัดการศึกษา เช่น การนำวินัยเข้ามามีเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่นับได้ว่าเป็นการใช้วินัยเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน แต่ถ้านำวินัยเข้ามามีในการควบคุมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามความต้องการผู้สอน เช่น การควบคุมความประพฤติให้ผู้เรียนปฏิบัติตามวินัยของกลุ่มหรือแนวทางของผู้สอน เพื่อให้ได้ผลงานของกลุ่มเรียนรู้ออกมาประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ของการเรียนรู้แต่ผู้เรียนไม่มีอิสระในการเสนอแนะหรือค้นหาวิธีการเรียนรู้ของตนเอง หรือการที่ผู้เรียนในกลุ่มต้องปฏิบัติตามความต้องการของกลุ่ม ทั้งที่ตนเองมีแนวทางที่แตกต่างไปจากกลุ่มแต่ก็ต้องสยบยอมปฏิบัติตามกลุ่มเพราะเกรงว่าตนเองจะแตกต่างจากเพื่อนๆ ในกลุ่มทำให้เกิดความขัดแย้งและไม่เป็นที่ยอมรับต่อสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มอันอาจจะส่งผลต่ออรรถประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ เหล่านี้เป็นการใช้วินัยในการควบคุมให้ผู้เรียนสยบยอมต่อกลุ่มการเรียนรู้ โดยมีอรรถประโยชน์ของผู้เรียนเป็นเสมือนเครื่องต่อรอง หลอกล่อ ที่ใช้ในการควบคุม อำนาจของการศึกษา

การศึกษาการสร้างตัวตนของนักเรียนอาชีวศึกษาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ ได้มองการเรียนรู้จากประสบการณ์ในฐานะของความรู้ที่มีความสัมพันธ์กับอำนาจในการสร้างตัวตนของผู้เรียน ซึ่งอำนาจของความรู้ในการเข้าไปกำกับ ชี้นำ ผู้เรียน เป็นสิ่งที่มิได้เกิดขึ้นมาอย่างเลื่อนลอยแต่ได้ถูกกำกับไว้ด้วยกรอบ และกฎเกณฑ์ของความรู้ที่หนึ่งซึ่งกรอบและกฎเกณฑ์หนึ่งที่สำคัญในการกำกับการพูดถึงและกำหนดขอบเขตของความรู้คือการให้นิยามความหมาย (significance) ของความรู้ เช่นเดียวกันการนิยามความหมายของความรู้ ก็ถูกกำกับด้วยกฎเกณฑ์ของความรู้ภายในชุดความรู้ที่หนึ่งและกฎเกณฑ์ของความรู้อื่นๆที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็ขึ้นอยู่กับกรอบแนวคิดของสังคมและยุคสมัยในช่วงเวลานั้นๆ การให้ความหมายของการเรียนรู้จากประสบการณ์จึงมีนิยามความหมาย ที่มีความหลากหลาย

โดยในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 ศาสตร์ของการเรียนรู้จากประสบการณ์ได้ถูกนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยของตะวันตก โดยเข้าไปผสมผสานกับการเรียนรู้ทางวิชาการในรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ การทดลอง และการสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียน เช่น การปฏิบัติการในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ การฝึกประสบการณ์ทางคลินิกแก่นักศึกษาแพทย์ เป็นต้น จวบจนช่วงต้นศตวรรษที่ 20 การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ได้ถูกนำมาใช้ ในการเรียนการสอนมากขึ้น จนกระทั่งพัฒนาไปสู่การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้นอกมหาวิทยาลัย (Linda H. 2006: 6) ซึ่งในช่วงเวลานี้ John Dewey (John Dewey 1859-1952) นักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้เผยแพร่แนวคิดของเขาในเรื่องของการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยจุดเด่นในแนวคิดของเขาอยู่ที่การให้ความสำคัญของการเรียนรู้จากประสบการณ์ว่าเป็นการเรียนรู้โดยการกระทำ (learning by doing) ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการในการคิด การไตร่ตรองไปสู่การทดลอง การลงมือปฏิบัติ และการสรุปผล

จากการดำเนินงาน ซึ่งเขามองว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการของการที่มนุษย์เอาชนะปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการแสวงหาวิถีทางในการที่จะปรับปรุงพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น แนวทางของรูปแบบการเรียนรู้ของเขาจึงเป็นการเรียนรู้ที่เน้นในเรื่องของประสิทธิภาพและผลแห่งการกระทำความสำเร็จ และคุณประโยชน์ของผลในการปฏิบัติ ซึ่งในเวลาต่อมาแนวคิดดังกล่าวได้รับการพัฒนาและนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมสามารถสัมผัสจับต้องได้ โดยมีลักษณะของหลักสูตรเป็นการบูรณาการความรู้โดยเลือกเนื้อหาสาระที่มุ่งไปที่การตั้งคำถามว่า ทักษะอะไรบ้างที่จำเป็นสำหรับสังคมในอนาคต โดยมีเป้าหมายในการเรียนรู้ที่การผลิตสร้างผู้เรียนให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาและคิดวิเคราะห์ได้ แนวคิดดังกล่าวจึงได้มุ่งเสนอการเรียนรู้แบบการทำงานกลุ่มและการพัฒนาทักษะด้านสังคม ทำให้ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวและการจัดกระบวนการเรียนรู้ของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มีความแตกต่างจากการจัดกระบวนการแบบดั้งเดิมคือการจัดการเรียนรู้แบบเหตุผลนิยมที่เน้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เชิงทฤษฎี ผ่านการท่องจำความรู้ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม อย่างไรก็ตามการสร้างความหมายและพัฒนาการของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มิได้หยุดลงเพียงแค่ว่าความคิดของจอห์น ดิวอี้ แต่ยังคมีนักการศึกษาที่ให้ความสนใจกับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ทำการพัฒนาแนวคิดการศึกษาผ่านประสบการณ์

ในปี 1969 Rogers (Rogers.1969: 5) ได้พัฒนาและให้นิยามความหมายของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในงานเขียนของเขาคือชื่อว่า Freedom to Learn โดยมีทัศนะว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ “เป็นคุณลักษณะของบุคคลทั้งหมด ทั้งในด้านของการเกิดความรู้สึกและกระบวนการคิด ซึ่งเกิดจากแง่มุมของการศึกษา” จากนิยามความหมายดังกล่าวของ Rogers ทำให้ J. Duane Hoover (1974) พัฒนาแนวความคิดต่อมาในเรื่องของการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยให้นิยามการเรียนรู้จากประสบการณ์ว่า “เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดกระบวนการในการมีส่วนร่วมของบุคคล ทั้งในความรู้สึกและการเกิดกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะ รวมไปถึงทัศนคติในการเรียนรู้สถานการณ์ในระดับที่สูงขึ้น (Hoover and Whitehead. 1975: 25) ขณะเดียวกันในทอมของการให้ความหมายของนักการศึกษาอื่นๆอย่าง Wolfe และByrne (1975) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์โดยใช้ในแง่ของการทดสอบและการเรียนรู้จากความผิดพลาดซึ่งหมายถึงการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ว่าเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่ต้องใช้ประสบการณ์ (experienced-based learning) (James W. Gentry. 1990: 3)

จากแง่มุมของความรู้การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ได้ถูกนำมาใช้ระบบทุนนิยมโดยการนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตสร้างบุคคลให้มีประสิทธิภาพที่สามารถตอบสนองระบบการผลิตของทุนนิยมที่ให้ความสำคัญในเรื่องของกำไร การการสะสม การตลาดเพื่อการแข่งขัน ดังนั้นการสร้างทักษะและความสามารถแก่บุคคลจึงถือได้ว่าเป็น

สิ่งสำคัญในปัจจัยการผลิต ซึ่งการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สามารถที่จะตอบสนองความคุ้มค่าของการแข่งขันทางการตลาดที่ต้องต่อสู้ช่วงชิงการทำกำไรทางการค้าทำให้การควบคุม ดูแล การดำเนินการผลิตทรัพยากรบุคคลจึงต้องเป็นไปอย่างคุ้มค่าคุ้มค่า เพราะการมีทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงานเป็นความต้องการอย่างยิ่งในการจัดจ้างแรงงานเพราะนั่นหมายถึงต้นทุนในการผลิตสินค้าที่จะนำไปสู่ผลกำไร

ชุดความรู้ที่เกิดจากแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จึงได้ถูกสถาปนาขึ้นเพื่อใช้ในการฝึกฝนสร้างทักษะและศักยภาพของบุคคลให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการภายใต้ระบบทุนนิยม ซึ่งชุดความรู้ดังกล่าวได้หยิบยืมเทคนิคในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มาใช้ในการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามอำนาจของความรู้ที่เกิดจากแนวคิดของการเรียนรู้จากการกระทำได้ชี้แนะผู้เรียนให้เกิดทักษะที่เป็นประโยชน์แก่ระบบทุนนิยมเช่นกัน อาทิ แนวความคิดในเรื่องของการที่บุคคลต้องเป็นผู้แสวงหาวิถีทางในการที่จะปรับปรุงพัฒนาชีวิตตนเองให้ดีขึ้นซึ่งภายใต้ทักษะดังกล่าวทำให้บุคคลจะต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพ มีศักยภาพที่จะประกอบกิจการได้อย่างสัมฤทธิ์ผล อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งนั่นหมายถึงการที่บุคคลเป็นทรัพยากรการผลิตที่ตอบสนองผลประกอบการและผลประโยชน์ของสถานประกอบการ

อย่างไรก็ตามภายใต้เจตจำนงของระบบทุนนิยม ชุดการเรียนรู้ที่เกิดจากแนวคิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ได้ถูกผลิตซ้ำ และสร้างระบบความเชื่อชาตินิยมเฉพาะขึ้นในรูปแบบของสถาบันโดยสถาบันที่สังคมได้สร้างขึ้นมา คือสถาบันอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานทางสังคมที่ทำหน้าที่ในการผลิตสร้างบุคคลให้เป็นแรงงานกึ่งทักษะเพื่อเข้าสู่ระบบของตลาดแรงงาน ซึ่งสถาบันอาชีวศึกษาได้นำชุดความรู้ซึ่งมีกฎเกณฑ์ความรู้จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มาพัฒนาเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการผลิตสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการประกอบวิชาชีพในสาขาต่างๆ ซึ่งในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนรายวิชาในการเรียนรู้ของผู้เรียนอาชีวศึกษาเนื้อหาและรายวิชาส่วนใหญ่จึงเป็นรายวิชาที่เน้นความรู้เพื่อการประกอบอาชีพมากกว่าความรู้ทางวิชาการ อาทิ โครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ ผู้ที่จะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ จะต้องศึกษารายวิชาจากหมวดวิชาต่าง ๆ รวมกันไม่น้อยกว่า 103 หน่วยกิต และต้องเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาในหมวดวิชาทักษะวิชาชีพ ที่เป็นกลุ่มวิชาเรียนรู้จากการกระทำและการลงมือปฏิบัติจริงไม่น้อยกว่า 71 หน่วยกิตโดย แบ่งเป็นกลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐานจำนวน 18 หน่วยกิต กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ 24 หน่วยกิต และเลือกเรียนในกลุ่มทักษะวิชาชีพเลือกไม่น้อยกว่า 21 หน่วยกิต อีกทั้งผู้เรียนจะต้องฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพโดยคิดเป็น 4 หน่วยกิต ร่วมกับโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพอีก 4 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต ตลอดจน

กิจกรรมเสริมหลักสูตรอีก 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จะเห็นได้ว่าผู้เรียนได้เรียนรู้สาขาเชิง ทฤษฎีหรือความรู้ วิชาการเพียงแค่ 22 หน่วยกิต ซึ่งอยู่ในหมวดวิชาทักษะชีวิตเช่น กลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชา ภาษาต่างประเทศ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชา สุขศึกษาและพลศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2556: 17) จากโครงสร้างหลักสูตร ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าหลักสูตรอาชีวศึกษาให้ความสำคัญกับการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการ กระทำในสาขาวิชาชีพเพื่อฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพมากกว่าการ เรียนรู้สายวิชาการโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและได้สัมผัสกับความรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงใน สถานการณ์และพื้นที่จริงหรือใกล้เคียงความจริงมากที่สุด

จากการจัดโครงสร้างหลักสูตรที่มุ่งเน้นการให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ จึงไม่ใช่เรื่องแปลก ที่ความรู้ กฎเกณฑ์และวินัย ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพได้เข้ามามีอิทธิพลใน การชี้นำ กำกับความคิดและการกระทำของผู้เรียน ซึ่งกฎเกณฑ์ความรู้ดังกล่าวได้ถูกผลิตซ้ำ และ เผยแพร่โดยสถาบันของรัฐอย่าง กรมพัฒนาฝีมือแรงงานที่ได้กำหนด มาตรฐานฝีมือแรงงาน อันเป็น ข้อกำหนดทางวิชาการ ที่ใช้เป็นเกณฑ์วัดระดับ ความรู้ ทักษะและทัศนคติในการทำงานของผู้ ประกอบอาชีพ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. ความรู้ (Technical Knowledge) เป็นความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบอาชีพหรือ ปฏิบัติงานนั้นๆ ได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ
2. ทักษะ (Skilled) เป็นการสะสมประสบการณ์จนเกิดเป็นความชำนาญ มีความสามารถ เพียงพอ ที่จะทำงานได้อย่างมีคุณภาพ เป็นไปตามข้อกำหนด และเสร็จตามเวลาที่กำหนด
3. ทัศนคติ (Attitude) เป็นจิตสำนึกในการปฏิบัติงานที่ดี ตระหนักถึงความปลอดภัยในการ ปฏิบัติงาน คำนึงถึงต้นทุนในการผลิตและการบริการ ที่เกิดจากลดการสูญเสียของวัสดุและอุปกรณ์ ระหว่างการปฏิบัติงาน เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2545)

จากการสร้างข้อกำหนด กฎเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างเป็นสากลในสังคมและได้รับ การผลิตซ้ำจากสถาบันนำไปสู่ความชอบธรรมของอำนาจวินัยจากการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนเชื่อและ ยอมให้ อำนาจของวินัยจากความรู้เข้าไปกำกับ ควบคุม ระดับความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงาน และการเรียนรู้ของผู้เรียน

ความเป็นนักเรียนอาชีวศึกษา

โดยจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษา คือ การผลิตสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีทักษะ ความสามารถ ในการปฏิบัติการเชิงอาชีพ ซึ่งหมายถึง การเป็นผู้ที่มีทักษะ ความชำนาญตาม มาตรฐานวิชาชีพ (Vocational Standard) ของหลักสูตรโดยสอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพ

(Occupation Standard) การจัดการเรียนรู้ในอาชีวศึกษาจึงเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งไปที่การพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบและใช้ศักยภาพของตนเพื่อเตรียมตัวประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง และรู้จักวิธีเลือกประกอบอาชีพที่สุจริต เหมาะสม และสามารถพึ่งตนเองเลี้ยงตนเองได้ (อนันท์ คัมภีรานนท์. 2557:36) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้และการจัดทำหลักสูตรการศึกษาตลอดจนปฏิบัติการเรียนการสอนของอาชีวศึกษาจึงเป็นปฏิบัติการที่นำไปสู่การผลิตสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจของความรู้แบบอาชีวศึกษาที่กำกับ ชี้นำและผู้เรียนให้ปฏิบัติตามอย่างสยบยอมต่อความรู้จากการศึกษาผ่านประสบการณ์

ภายใต้การจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษา ซึ่งได้นำชุดความรู้ของการศึกษาผ่านประสบการณ์มาใช้ในปฏิบัติการเรียนการสอน ความเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาจึงมีความแตกต่างจากความเป็นนักเรียนในสาขาอื่นๆ ซึ่งหลักสูตรในการเรียนรู้อาชีวศึกษามุ่งผลิตสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีทักษะความสามารถ ในการประกอบอาชีพเป็นหลักโดยทำการจัดหลักสูตรวิชาเรียนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการฝึกประสบการณ์จริงให้ผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชาชีพ และแต่ละระดับการศึกษา ภายใต้การควบคุมดูแล อย่างใกล้ชิดของสถานศึกษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ” (ธีรวุฒิ บุญยโสภณ. 2536 :73)

ด้วยเหตุผลของการเตรียมกำลังคนระดับช่างฝีมือและระดับช่างเทคนิค ในสาขาต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน ชุดความรู้ของสถาบันอาชีวศึกษาจึงเป็นชุดความรู้ในการผลิตผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาอาชีพ กระนั้นในการกำหนดสาขาอาชีพที่ เปิดสอนไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถาบันและความต้องการของผู้เรียน แต่ขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดแรงงาน ชุดความรู้ เนื้อหาการเรียนรู้ ก็ถูกกำกับด้วยความต้องการของสถานประกอบการ กล่าวคือ ในการจัดทำหลักสูตรหรือการเปิดสาขาวิชาเพื่อทำการเรียนการสอน หรือการพัฒนาหลักสูตร สถาบันต้องสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการเป็นหลักว่าต้องการฝีมือแรงงานแบบใดหรือคุณลักษณะแบบไหนที่สถานประกอบการต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะ หลังจากนั้นสถาบันจึงดำเนินการผลิตสร้างหลักสูตรในการเรียนการสอน นั้นหมายความว่าที่แท้จริงแล้วหลักสูตรความรู้ตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาได้ถูกควบคุมกำกับอยู่ภายใต้ความจริงของตลาดแรงงานและระบบทุนนิยมนั่นเอง

เมื่อการศึกษาผ่านประสบการณ์ในหลักสูตรอาชีวศึกษาอยู่ภายใต้เจตจำนงของทุนนิยมที่มุ่งเป้าในการสร้างตัวตนของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อระบบการผลิตของทุนนิยม ทั้งด้านเจตคติ ทักษะและความสามารถทางการประกอบอาชีพ ทำให้ลักษณะของการแสดงพฤติกรรมต่างๆของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่เกิดจากการชี้นำของอำนาจความรู้ที่สร้างเจตคติของผู้เรียน

อาชีวศึกษา ทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษา เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดี รักต่อองค์กร อดทน ขยันหมั่นเพียร มีความประณีตในการทำงานรับผิดชอบต่อหน้าที่และตรงต่อเวลาเสียสละและทุ่มเทในการทำงาน (อนันท์ คัมภีรานนท์ 2557:135) จะเห็นได้ว่าเจตคติดังกล่าวเป็นการชี้นำและกำกับทัศนคติของผู้เรียนให้เป็นไปตามความต้องการแรงงานที่จงรักภักดีต่อทุนนิยม และมุ่งเน้นในการผลิตสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดีและตรงเป้าประสงค์ของความต้องการของสถานประกอบการ การจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาจึงจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงโดยสถาบันอาชีวศึกษาได้มีการจัดหลักสูตรการศึกษาเพื่อการอาชีพใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1) การจัดการศึกษาแบบในระบบซึ่งหมายถึงการจัดการศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษาเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็น เงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2) การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นระบบที่เน้นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และ ตลาดแรงงาน เป็นการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษา และ สถานประกอบการ ทั้งด้านการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษา และฝึกปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ

3) การอาชีวศึกษาระบบเทียบโอนประสบการณ์ เป็นกระบวนการศึกษาวิชาชีพ ที่ผู้เรียนได้รับจากประสบการณ์การทำงาน การเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และ โอกาส ทั้งนี้โดยจัดให้มีระบบการประเมินสมรรถนะ เพื่อรับคุณวุฒิวิชาชีพและสามารถเทียบโอนกับ คุณวุฒิการศึกษาในระบบได้เป็นการส่งเสริมการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (แพรวพรรณ บุญฤทธิมนตรี. 2545 : 2-3)

จากลักษณะของการจัดการศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาทั้งสามลักษณะในข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ของสถาบันอาชีวศึกษามีความยืดหยุ่นสูงกว่าการจัดการศึกษาในสายสามัญ โดยให้ความสำคัญต่อผู้เรียนในฐานะของผลผลิตของกระบวนการในการเรียนรู้ ผู้เรียนจึงมีใช้จุดศูนย์กลางของการเรียนรู้ตามแนวคิดเดิมของการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีทัศนคติในเรื่องของความแตกต่างของผู้เรียน ที่นำไปสู่การให้ความสำคัญต่อผู้เรียนในฐานะศูนย์กลางของการเรียนรู้ แต่จุดศูนย์กลางของการเรียนรู้ในหลักสูตรอาชีวศึกษา กลับอยู่ที่สถานประกอบการซึ่งก็คือเอกชนในระบบทุนนิยม กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องปรับทัศนคติ พฤติกรรม ความสามารถของตนเองตามความประสงค์ของสถานประกอบการ ซึ่งจะได้ชัดในการจัดการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาแบบทวิภาคีที่ได้กำหนดให้การประเมินผลผู้เรียนจะต้องเกิดขึ้นจากการตกลงกันระหว่างสถาบันอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ นั้นหมายความว่าอำนาจของความรู้จากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในสถาน

ประกอบการได้เข้ามากำหนด ชี้นำ ผู้เรียนทั้งด้านจิตใจ คือ เจตคติ ทางด้านร่างกายคือความประพฤติ ที่พึงประสงค์และระดับความสามารถตามความต้องการของสถานประกอบการ นอกจากนั้นการ ประเมินผู้เรียนโดยสถานประกอบการ ยังได้ทำหน้าที่ในการสะท้อนให้สถาบันอาชีวศึกษาเห็นถึงความ ต้องการคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่สถานประกอบการพึงประสงค์ และการ ประเมินดังกล่าวยังเป็นตัวบ่งชี้ให้สถาบันอาชีวศึกษา ได้ตระหนักถึงการจัดกิจกรรม การเรียน การ สอนที่จะนำผู้เรียนไปสู่คุณลักษณะที่ตรงกับตามความต้องการของสถานประกอบการ ความต้องการ ของสถานประกอบการจึงเป็นตัวกำหนดการพัฒนาคุณลักษณะเฉพาะสาขาวิชาชีพในการศึกษาของ สถาบันอาชีวศึกษา เหล่านี้ล้วนแต่ชี้ให้เห็นว่าการสถาบันอาชีวศึกษาซึ่งเป็นแหล่งผลิตผู้เรียนได้ถูก กำกับ ควบคุม อย่างซับซ้อนและแยบยลส่งผลให้การผลิตผู้เรียนไม่ได้เป็นไปเพื่อผู้เรียนอย่างแท้จริง และผู้เรียนมิได้เป็นอิสระจากการเรียนรู้

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าหลักสูตรอาชีวศึกษาจะมุ่งเน้นในการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีพื้นฐาน และ ความสามารถที่จะประกอบวิชาชีพได้ทันทีหลังจากจบการศึกษาแต่ภายใต้ระบบตลาดแรงงาน กลุ่ม ผู้เรียนอาชีวศึกษากลับกลายเป็นแรงงานรองเมื่อเปรียบเทียบกับผู้เรียนในสายสามัญศึกษาเนื่องด้วย ค่านิยมในสังคมที่เกิดจากความเชื่อในวาทกรรมการเรียนรู้สายวิชาการ กล่าวคือ ในสังคมไทยวาท กรรมความรู้หลักคือ ความรู้สายวิชาการ หรือความรู้สายสามัญ ความรู้ในการเรียนรู้สายอาชีพใน สังคมไทยได้ถูกวาทกรรมความรู้ในสายสามัญเบียดขับว่าเป็นความรู้ในระดับรอง เป็นความรู้ของชน ชั้นแรงงาน ทักษะและความสามารถที่เกิดจากความรู้ที่เป็นทักษะและความสามารถที่เกิดจากการ กระทำซ้ำๆ และการฝึกฝน เป็นความรู้ที่ไม่ต้องใช้กระบวนการในการคิด การวิเคราะห์และการ สังเคราะห์ ในเชิงนามธรรมซึ่งต้องใช้จินตนาการและความเข้าใจที่สลับซับซ้อนแต่มีอาจจับต้องได้ ด้วยความเชื่อในความรู้วิชาการ ได้สร้างทัศนคติในสังคมว่าผู้ที่เรียนสายอาชีวศึกษาขาดความสามารถ ในคิดวิเคราะห์เชิงลึก ทั้งที่ในความเป็นจริงจะพบว่าการเรียนวิชาสามัญทั่วไปของผู้เรียน อาชีวศึกษาจะต้องเรียนวิชาสามัญที่ถูกนำไปประยุกต์ในการประกอบอาชีพ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ ผู้เรียนอาชีวศึกษาต้องเรียนภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจ หรืออังกฤษในโรงงานช่าง ขณะที่วิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนช่างจะต้องเรียน คณิตศาสตร์อุตสาหกรรม แทนวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน เป็นต้น ซึ่งวิชา เหล่านี้ผู้เรียนจะต้องเรียนในลักษณะของการประยุกต์จากวิชาพื้นฐาน

นอกจากนั้นความแตกต่างในการรับรองผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และวุฒิทางการศึกษาที่ แตกต่างกันระหว่างการเรียนรู้ในสายสามัญและการเรียนรู้ในอาชีวศึกษาเป็นผลทำให้ค่านิยมในการ ยอมรับผู้เรียนอาชีวศึกษาเป็นรองกลุ่มผู้เรียนสายสามัญ อีกทั้งปัญหาในการศึกษาต่อในระดับ ปริญญาในหลักสูตรอาชีวศึกษาในปัจจุบันยังคงมีปัญหา ซึ่งสาขาวิชาที่เรียนในสถาบันอาชีวศึกษาใน หลายสาขาไม่สามารถเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้ ทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาไม่สามารถปรับวุฒิ

การศึกษาเพื่อใช้ในการทำงานได้และเหตุผลที่สำคัญอีกประการที่ทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาถูกมองในทางลบ เนื่องจากการแพร่กระจายภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของนักเรียนอาชีวศึกษาบางกลุ่มโดยสื่อมวลชน เช่น การทะเลาะกันระหว่างโรงเรียนของกลุ่มนักเรียนช่างกล เป็นต้น ทำให้ความเป็นผู้เรียนอาชีวศึกษามีฐานะที่เป็นรองจากผู้เรียนในสายสามัญทั่วไป

การมองตัวตน (self) ของผู้เรียนอาชีวศึกษาผ่านเลนส์ของ Foucauldian

การสืบค้นให้เห็นถึงความเป็นตัวตน ของผู้เรียนอาชีวศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยให้ความหมายลักษณะของความเป็นตัวตนตามแนวคิดของ Foucauldian ซึ่งเป็นกลุ่มแนวคิดที่ปฏิเสธความเป็นประธาน (Subject) ของมนุษย์ ในฐานะของการเป็นผู้กำหนดตนเองที่มีอิสระ เสรีภาพ มีการตระหนักรู้ และมีบทบาทเป็นผู้กระทำทางสังคมอย่างมีสำนึกตามแนวคิดที่พบโดยทั่วไปทางสังคมวิทยา แต่แนวคิดแบบ Foucauldian มีทัศนะว่าแท้จริงแล้ว ความเป็นตัวตนของมนุษย์เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยโครงสร้าง ระบบระเบียบ วาทกรรมทางสังคมที่เข้ามากำกับ จัดการ ครอบงำ บุคคลให้ประพฤติปฏิบัติตามความเชื่อ ดังนั้นความเป็นตัวตนในความหมายตามแนวคิดแบบ Foucauldian จึงมิได้เป็นลักษณะของการเป็นประธานในการสร้างความหมายใดๆ แต่เป็นผู้ถูกกระทำหรือผู้ที่ตกอยู่ภายใต้การถูกบงการด้วยโครงสร้างของอำนาจ ดังนั้นตามที่เชื่อกันในสังคมทั่วไปว่าผู้เรียนอาชีวศึกษาเป็นผู้เลือกในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเป็นอิสระซึ่งแสดงถึงการเป็นประธานในการเลือกการเรียนรู้และพัฒนาตนเองนั้น แท้จริงแล้วตัวผู้เรียนหรือตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาเป็นผู้ที่ถูกกระทำขึ้นจากการกำหนดโดยวาทกรรม ความรู้ที่ปรากฏขึ้นในสังคม เรียกลักษณะของตัวตนแบบนี้ว่าตัวตนแบบสยบยอม (Docile body) หรือ ร่างกายที่เชื่อเชื่อ

ลักษณะตัวตนแบบสยบยอมเป็นลักษณะของตัวตนที่ถูกจัดการ ควบคุม กำกับ ดูแลในการจัดการระดับจุลภาค (micro-management) เป็นการจัดการควบคุมที่แยกส่วนต่างๆของร่างกายซึ่งในการกำกับควบคุมนั้นรวมไปถึงการฝึกฝน พัฒนา และเปลี่ยนแปลงตัวผู้เรียนโดยการแยกพัฒนาร่างกายส่วนต่างๆของผู้เรียน เช่น ในการเรียนวิชาพื้นฐานช่างอุตสาหกรรมซึ่งจุดมุ่งหมายในการเรียนคือการฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถใช้เครื่องมือต่างๆในการทำงานช่างได้อย่างถูกต้อง ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้การใช้เครื่องมือต่างๆในการทำงานอย่างถูกวิธีซึ่งในความรู้ของการใช้เครื่องมือกำกับให้ผู้เรียนต้องจัดวางร่างกายตามวิธีการที่กำหนดอย่างเคร่งครัด ตัวอย่างการใช้ตะไบเพื่อการฝนเหล็กให้เป็นค้อน ความรู้กำหนดท่าทางการยืนในการตะไบเหล็ก การจัดวางมือในการฝนเหล็ก ทิศทางในการเคลื่อนไหวขณะฝนเหล็ก เหล่านี้ถูกกำหนดโดยความรู้ ผู้เรียนเชื่อว่าหากต้องการปฏิบัติชิ้นงานได้สำเร็จและมีความสามารถในการใช้เครื่องมือช่างได้อย่างถูกต้องตามตำรากำหนดไว้ ดังนั้นผู้เรียนจึงควบคุม กำกับตนเองตามการกำหนดของความรู้อย่างเคร่งครัด เรียกได้ว่าการจัดการในลักษณะดังกล่าว เป็นการจัดการให้บุคคลหรือผู้เรียนเกิดการควบคุมตนเองในการปฏิบัติกิจกรรม ฝึกฝน

พัฒนา และเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าการควบคุมในในลักษณะนี้ไม่ได้ควบคุมแค่ร่างกายของผู้เรียนให้ปฏิบัติตามคำสั่งแบบแนวดิ่งหรือใช้อำนาจบังคับโดยตรงแบบอำนาจที่เข้าใจในสังคมศาสตร์ทั่วไป แต่เป็นการทำให้ผู้เรียนควบคุมกำกับตนเองอย่างไม่รู้ตัวว่าตนเองอยู่ภายใต้ อำนาจความจริง ความรู้ที่ทำการควบคุมระดับภายในจิตใจ ดังนั้นความหมายของ ลักษณะความเป็นตัวตนแบบสยบยอมหรือร่างกายที่เชื่องเชื่อ จึงไม่ใช่เพียงแค่ว่าร่างกายที่ทำการสิ่งที่ถูกบงการแต่รวมไปถึงวิธีการที่บงการให้เราทำด้วย (Foucault 1987: 135) ซึ่งสิ่งที่มีอิทธิพลที่ทำให้บุคคลหรือผู้เรียนปฏิบัติตามคือความจริงหรือวาทกรรมที่ปรากฏในสังคม วาทกรรมความจริงที่เกิดขึ้นที่ผู้เรียนได้สัมผัสนำไปสู่ความเชื่อในสิ่งที่ปรากฏนั้น ทำให้ผู้เรียนสยบยอมและจัดการตนเองโดยมีภาคปฏิบัติการของวาทกรรมความรู้ อาชีวศึกษาที่ถูกกล่าวโดยสถาบันความรู้ เช่น สถาบันอาชีวศึกษา หรือผู้มีความเชี่ยวชาญทางอาชีวศึกษา เช่น ครูอาชีวศึกษาหรือนักการศึกษา ทำหน้าที่ในการผลิตซ้ำเผยแพร่ทำให้ความจริงที่เกิดขึ้นเวียนวนสัมผัสได้ ในสังคม เหล่านี้ทำให้ผู้เรียนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาที่กำหนดจากความรู้เป็นระบอบของความจริง (Regime of Truth) ที่เราเป็นผู้บังคับตัวเองให้ปฏิบัติ เพราะเมื่อเรายอมรับในความรู้แบบหนึ่งซึ่งอยู่ภายใต้ระบอบของความจริงอย่างหนึ่ง ระบอบความจริงนี้เองที่เป็นเหมือนกลไกของอำนาจที่ทำให้เราบังคับตัวเองโดยไม่จำเป็นต้องเห็นผู้บงการ

ภาคปฏิบัติการของวาทกรรมจากความรู้ของการศึกษาจากประสบการณ์

ในการทำความเข้าใจถึงเรื่องของอำนาจ ความรู้ ของการศึกษาจากประสบการณ์ที่นำไปสู่การสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษา จำเป็นจะต้องศึกษาถึงอำนาจและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่นำไปสู่การกำกับ ชี้นำผู้เรียน มีพื้นฐานมาจาก ความจริง ที่มีความเกี่ยวข้องกับอำนาจในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ความจริงที่ถูกสร้างขึ้นต้องอาศัยอำนาจในการสนับสนุนในการผลิตและทำให้ความจริงนั้นแพร่ขยายออกไป และผลของความจริง ก็กลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้อำนาจมีความชอบธรรมที่จะดำรงอยู่ พร้อมทั้งขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจและความจริงได้ทำงานกลับไปกลับมาเช่นนี้ทำให้ทั้งความจริงและอำนาจพัฒนาตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุดจนสามารถที่จะครอบงำสังคมได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่เรียกว่าวาทกรรมหลัก อย่างไรก็ตามวาทกรรมหลักได้สร้างความรู้หรือความจริง ที่เบียดขับความคิดหรือแง่มุมอื่นๆ เอาไว้ ทำให้เราไม่รู้และเข้าใจว่าสิ่งต่าง ๆ เป็นไปตามที่วาทกรรมกำหนด หลักกำหนดเท่านั้น อย่างไรก็ตามผลที่เกิดขึ้นจากของวาทกรรม ก็คือการเปลี่ยนแปลงให้คนนิยามสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งตนเองตามความรู้หรือความจริงที่ถูกผลิตออกมา นั่นหมายความว่าวาทกรรมได้ชี้นำ กำกับ บุคคลให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัยของวาทกรรมนั้น ดังนั้นในการที่จะสืบเสาะค้นหาเทคนิควิธีของอำนาจความรู้ของการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ถูกนำมาใช้ในอาชีวศึกษาอันนำไปสู่การสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาจึงต้องศึกษา

ผ่านวาทกรรมที่เกิดขึ้นจากความรู้ของการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงเทคนิควิธีของอำนาจที่นำไปสู่การผลิตสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษา

วาทกรรมการเรียนรู้ผ่านการกระทำ

การให้ความหมายทางการศึกษาจากประสบการณ์ว่าเป็น การเรียนรู้ผ่านการกระทำ (Learning by doing) เป็นหนึ่งในสี่ขั้นตอนของการสร้างองค์ความรู้จากตัวผู้เรียน ซึ่งเกิดจากการที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือการที่ผู้เรียนมีได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่มีความหมายต่อผู้เรียน แล้วสร้างเป็นองค์ความรู้ของตนเองขึ้นมา ซึ่งผู้เรียนจะเกิดการซึมซับความรู้ (assimilation) และการปรับความแตกต่าง (accommodation) ผสมผสานกันไป อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ผ่านการกระทำมีความแตกต่างกับการทำเพื่อที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ (Doing by learning) กล่าวคือ การทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องผ่านขั้นตอนในการสำรวจความรู้หรือพยายามเข้าใจกับสิ่งใหม่ที่ตนเองได้สำรวจค้นพบหรือมีปฏิสัมพันธ์ด้วยหลังจากนั้นผู้เรียนก็ซึมซับสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นเป็นความรู้ใหม่และต่อมาผู้เรียนจะเริ่มปรับความแตกต่างระหว่างของใหม่กับของเดิมจนเกิดความเข้าใจว่าควรจะทำอย่างไรกับสิ่งใหม่และเกิดกระบวนการการเรียนรู้ผ่านการกระทำที่ผู้เรียนเกิดการดูดซึมความรู้และปรับความแตกต่างจนในที่สุดไปสู่ขั้นตอนของการทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนประจักษ์แจ้งแก่ใจตนเองในกิจกรรมก็จะเกิดพฤติกรรมในการเรียนรู้ รู้จักคิดแก้ปัญหา รู้จักการแสวงหาความรู้ การปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ฯลฯ นั่นก็คือเกิดภาวะที่เรียกว่า "Power full learning" ซึ่งก็คือเกิดการเรียนรู้ที่จะดูดซึม (assimilation) และ การปรับความแตกต่าง (accommodation) อยู่ตลอดเวลาซึ่งจะนำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า "คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น" นั่นเอง (มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี. 2557)

อย่างไรก็ตามการเรียนรู้จากการกระทำเป็นเทคนิควิธีของการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ถูกระบบทุนนิยม ซึ่งให้คุณค่าในเรื่องของประสิทธิภาพ การแข่งขัน การเพิ่มผลผลิต ดังเทคนิคดังกล่าวมาใช้วาทกรรมการเรียนรู้จากการกระทำ จึงถูกนำมาใช้ในลักษณะของการสร้างกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำซ้ำๆ และฝึกฝนบ่อยๆ เพราะเชื่อว่าการกระทำซ้ำๆจะนำไปสู่การสร้างทักษะในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

ขณะที่ภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่รองรับวาทกรรมความรู้จากการกระทำไปสู่การสร้างการครอบงำทางสังคมซึ่งทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาเชื่อว่าวาทกรรมดังกล่าวเป็นความจริง เกิดขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ อันได้แก่ นักการศึกษา ครูอาชีวศึกษา หรือผู้สอนที่ได้สร้างปฏิบัติการการเรียนการสอนในลักษณะของการกระทำ การฝึกฝนซ้ำๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูอาชีวศึกษาหรือผู้สอนถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการที่ทำให้ผู้เรียนเชื่อในวาทกรรมดังกล่าว เนื่องด้วยวิธีการปฏิบัติของครูในกระบวนการเรียนการสอน ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติตามผู้สอนทุกขั้นตอนอย่างละเอียดและ

เน้นให้ผู้เรียนฝึกหัดปฏิบัติกิจกรรมให้เหมือนตามครูผู้สอน ซึ่งถ้าผู้เรียนคนใดยังไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่ผู้สอนกำหนดผู้เรียนก็ต้องปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำอีกจนเกิดทักษะและความสามารถ การกระทำซ้ำๆจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำผู้เรียนไปสู่การปฏิบัติที่ผลิตสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถเหมือนกับครูผู้สอน อาทิ การเรียนการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การใช้เครื่องมือในโปรแกรมต่างๆตามขั้นตอนที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งวิธีการใช้เครื่องมือเหล่านั้นผู้เรียนจะได้เรียนรู้โดยการแสดงวิธีการใช้จากครูผู้สอนในเบื้องต้นซึ่งผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆอย่างละเอียดทุกขั้นตอน และหลังจากนั้นผู้เรียนจะต้องฝึกใช้เครื่องมือในโปรแกรมซ้ำๆผ่านโจทย์หรือโครงการที่ถูกกำหนด โดยมีครูเป็นผู้สังเกตการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้เรียนโดยครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด การให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติผ่านการกระทำและกระทำซ้ำๆจะนำไปสู่การที่ผู้เรียนสามารถที่จะมีทักษะและความสามารถในการใช้เครื่องมือในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

นอกจากนั้นสถาบันผลิตครูอาชีวศึกษายังทำหน้าที่ในการตอกย้ำความจริงโดยการผลิตครูอาชีวศึกษาได้กระบวนกรเรียนการสอนที่ปลูกฝังให้ครูผู้สอนมุ่งเน้นในเรื่องของการสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความสามารถและมีประสิทธิภาพในการประกอบกิจกรรมผ่านการกระทำอาทิในรายวิชาเทคนิคการสอนอาชีวศึกษา เนื้อหาหลักสูตรได้มุ่งเน้นให้ครูผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและสัมผัสกับสถานการณ์จริงเป็นหลักโดยให้ครูผู้สอนเป็นเสมือนพี่เลี้ยงที่คอยกำกับดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

นอกจากนั้นสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานซึ่งเป็นสถาบันของรัฐได้ตอกย้ำว่าเรียนรู้ผ่านการกระทำเป็นสิ่งที่นำไปสู่การสร้างให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาเป็นผู้มีความสามารถและกระทำได้จริงโดยการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงาน ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่สำคัญที่ผู้เรียนอาชีวศึกษาจะต้องผ่านการวัดประเมินโดยการปฏิบัติการแสดงความรู้ที่ตนมีโดยการกระทำให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของความรู้ที่สถาบันกำหนด ซึ่งหากผู้เรียนต้องการผ่านการวัดประเมินดังกล่าวผู้เรียนจะต้องปรับเปลี่ยน พัฒนา ความสามารถของตนเองให้ได้มาตรฐานที่กำหนด

จากวาทกรรมว่าด้วยเรื่องของการเรียนรู้จากการกระทำจะเห็นได้ว่าอำนาจของความรู้ได้เข้ามากำกับและชี้นำผู้เรียนอาชีวศึกษาให้ต้องปฏิบัติตามโดยมีเทคนิคของอำนาจเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิบัติการกับผู้เรียน ซึ่งเทคโนโลยีของอำนาจที่พบว่าเข้ามากำกับผู้เรียนภายใต้วาทกรรมว่าด้วยเรื่องการเรียนรู้จากการกระทำ คือ

การสังเกตตามลำดับชั้น (hierarchical Observation) อำนาจในการสังเกตเป็นอำนาจของการตรวจตราของกลไกวินัย ที่ทำงานเสมือนเป็นชิ้นส่วนของเครื่องจักรที่มีอยู่ทุกหนแห่งและตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังดูแลแบบเนียนจนผู้ที่ถูกจับจ้องไม่ได้ระวังตัว ในสถาบันอาชีวศึกษาการสังเกตเป็นสิ่งที่อยู่ทุกหนแห่งซึ่งพบทั้งในเรื่องของการจัดพื้นที่การเรียนการสอนอาทิ จากการออกแบบอาคารการเรียนรู้ที่ผู้สอนสามารถทำการสังเกตกิริยาอาการเคลื่อนไหวหรือแม้กระทั่งอิริยาบถต่างๆทั้ง

ในขณะที่สอนและระหว่างผู้เรียนลงมือปฏิบัติ อาทิเช่นห้องเรียนการงานซ่อมบำรุงเครื่องเย็น ซึ่งลักษณะของห้องเป็นห้องที่มีการบูรณาการทั้งสี่ด้าน โดยมีการจัดวางโต๊ะของผู้เรียนไว้กลางห้อง จำนวนสามถึงสี่แถว แต่ละแถวมีช่องว่างที่ผู้สอนสามารถเดินผ่านเพื่อการตรวจตราได้อย่างสะดวก รอบด้าน บนโต๊ะมีการจัดวางเครื่องมืออย่างเป็นระเบียบโดยเรียงจากเครื่องมือชิ้นเล็กไปชิ้นใหญ่ ทางด้านขวามือ ด้านหน้าของห้องเรียนเป็นกระดานไวท์บอร์ดที่สามารถเคลื่อนที่ได้ตามความต้องการของผู้สอน ด้านหลังห้องเป็นโต๊ะส่งชิ้นงานที่ผู้เรียนจะต้องนำส่งชิ้นงานเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้แต่ละคาบเรียน ในการออกแบบห้องเรียนดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้เทคโนโลยีของอำนาจในการจับจ้องสังเกตการณ์ แก่ผู้เรียน ซึ่งการออกแบบห้องเรียนดังกล่าวทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงการจับจ้องและการควบคุมตนเองอยู่ตลอดเวลาถึงแม้ว่าจะไม่มีผู้สอนก็ตาม ทำให้ผู้เรียนปฏิบัติตนเองเสมือนว่ามีผู้สอนคอยกำกับดูแลตลอดเวลา และในการจัดวางโต๊ะและอุปกรณ์ต่างๆอย่างเป็นระเบียบเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนถูกกำกับจากเครื่องมือและอุปกรณ์คือผู้เรียนจะต้องคอยสังเกตตนเองในการใช้เครื่องมือให้ถูกต้องและจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบเหมือนเดิม เหล่านี้เป็น เทคโนโลยีของอำนาจในการ สังเกตและการจับจ้อง ซึ่งพบว่าในสถาบันอาชีวศึกษาได้ในการออกแบบอาคารเรียนที่ทำให้ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายอำนวยความสะดวกสามารถเฝ้าสังเกตการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆในสถาบันการศึกษาพร้อมทั้งสังเกตผู้สอนตลอดจนผู้เรียนได้อย่างละเอียด

นอกจากการควบคุมผู้เรียนผ่านการสังเกตจากพื้นที่ทางกายภาพพบว่าหลักสูตรการเรียนการสอนของอาชีวศึกษายังเอื้อให้วินัยที่เกิดจากการจับจ้องและการสังเกตทำงานได้อย่างเต็มที่และชอบธรรมผ่านการสร้างทักษะแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนที่ต้องสร้างให้ตนเองมีความสามารถและทักษะจะต้องสังเกตการปฏิบัติของตนเองและควบคุมร่างกายของตนเองตามวิธีการของความรู้ที่ถูกกำหนดจากหลักสูตรการเรียนรู้ เช่น ในรายวิชา เรื่องงานเลื่อยเครื่องเลื่อยกลซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจการใช้เครื่องเลื่อยกล ได้อย่างถูกต้องตามหลักและกระบวนการและสามารถใช้เครื่องเลื่อยกลได้อย่างถูกต้องขั้นตอนตามกระบวนการและความปลอดภัย ซึ่งในสมรรถนะประจำหน่วยผู้เรียนจะต้องแสดงวิธีการตัดชิ้นงานรูปทรงสี่เหลี่ยมตามแบบงานได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย ตามเกณฑ์การปฏิบัติซึ่งผู้เรียนจะต้องควบคุมตนเองในทุกอิริยาบถในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นการเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการจับชิ้นงาน การเปิด-ปิดสวิตช์เครื่องเลื่อยในการ ตัดชิ้นงาน การเปิดน้ำหล่อเย็นก็ต้องเปิดในตำแหน่งที่กำหนดของชิ้นงาน วิธีปิดน้ำหล่อเย็น การปิดเครื่องเลื่อยหลังจากตัดชิ้นงาน ปิดสวิตช์เครื่องเลื่อยกล การถอดชิ้นงานออกจากเครื่องเลื่อยรวมไปถึงวิธีการใน การจับชิ้นงานเข้ากับเครื่องเลื่อยซึ่งเหล่านี้ผู้เรียนจะต้องจะปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง เหล่านี้คือ อำนาจของความรู้ที่เข้ามากำกับลงไปที่ร่างกายของผู้เรียนที่จะต้องควบคุมตัวเองให้ปฏิบัติตามความรู้ นั้น ถึงแม้ว่าในการปฏิบัติกิจกรรมชิ้นงานนั้นผู้เรียนจะไม่ได้ถูกจับจ้องและสังเกตการณ์จาก

ครูผู้สอนก็ตาม แต่อำนาจของความรู้ได้ทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงการที่จะต้องควบคุมอิริยาบถของตนเองให้กระทำตามวิถีของความรู้อย่างละเอียดและถูกต้อง

ในการดำเนินงานของสถาบันอาชีวศึกษาการสังเกตตามลำดับขั้นและอำนาจของการจับจ้องได้ทำงานภายใต้ของการเฝ้าดูแลผู้เรียนอย่างเป็นระบบโดยมีการจัดระบบการดูแลในการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นทั้งในระดับห้องเรียน โรงเรียน และนอกโรงเรียน โดยเริ่มตั้งแต่ ผู้เรียน หัวหน้าชั้น สมาชิกในห้องเรียน ครูผู้สอน ครูหัวหน้าหมวด หัวหน้าแผนก หัวหน้าฝ่าย ทีมผู้บริหาร คณะกรรมการโรงเรียน สมาคมศิษย์เก่า ชมรมโรงเรียนอาชีวศึกษา คณะกรรมการอาชีวศึกษา เหล่านี้ต่างทำหน้าที่ในการจับจ้องผ่านการดูแลซึ่งกันและกันดังนั้นอำนาจของการจับจ้องซึ่งเป็นเทคโนโลยีของอำนาจจึงกระจายอยู่ทั่วองคาพยพของสถาบัน

เห็นได้ว่าการสังเกตและการจับจ้องจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในสถาบันอาชีวศึกษาเป็นกลไกของวินัยที่ทำหน้าที่ในการตรวจตราอย่างต่อเนื่องเหมือนเป็นชิ้นส่วนของเครื่องจักรที่ปฏิบัติการอยู่ทุกที่และตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา โดยทำการในลักษณะของการช่วยกันดูแลและเฝ้าระวังสมาชิก ซึ่งการสังเกตและการจับจ้องนี้ได้ 'บูรณาการ' เชื่อมโยงระหว่างความรู้กับระบบการดูแลของครูผู้สอน 'ยึดโยง' บุคคลกับระบบทั้งหมดร่วมกัน วินัยดังกล่าวดูแลและกำกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่องโดยผู้เรียนไม่ได้รู้สึกถึงการควบคุมและยอมรับว่านี่คือความเป็นปกติ ทั้งที่จริงๆ แล้ววินัยดังกล่าวคืออำนาจของความรู้ที่ได้ทำการกำกับ ควบคุม ผู้เรียนอย่างใกล้ชิดอยู่ตลอดเวลา

นอกจากการสังเกตตามลำดับขั้นแล้วภายใต้วาทกรรมว่าด้วยเรื่องของการเรียนรู้จากการกระทำ อำนาจของวินัยในการการตัดสินความเป็นปกติ เป็นส่วนหนึ่งในกลไกของวินัยที่เกิดจากการเรียนรู้จากการกระทำในหลักสูตรอาชีวศึกษาถูกสร้างขึ้นในชุดของกฎระเบียบ ที่มาในรูปแบบของการตัดสินความเป็นปกติ

การตัดสินความเป็นปกติ (Normalizing Judgment) เป็นวิธีการของวินัยที่ควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียนให้ปฏิบัติตามมาตรฐานของสังคม โดยมีการกำหนดกติกาของสังคม ในกรณีของวาทกรรมการเรียนรู้จากการกระทำเราจะพบได้จากการเกิดขึ้นของมาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงาน โดยสถาบันกลางของรัฐได้ทำการจัดตั้งข้อกำหนดที่ใช้เป็นเกณฑ์วัดระดับฝีมือ ความรู้ของผู้เรียนในสถาบันอาชีวศึกษา

การกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานเป็นการสร้างค่าความปกติให้แก่ผู้เรียนและผู้ประกอบอาชีพในวิชาชีพนั้น ซึ่งอำนาจของค่ามาตรฐานดังกล่าวนำไปสู่การกำกับ ควบคุมความสามารถของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนจะต้องพัฒนาตนเองให้ไปถึงค่ามาตรฐาน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากสมาชิกในสาขาอาชีพ และกลไกของวินัยชนิดนี้ได้รับสิทธิและอำนาจในการลงโทษและให้รางวัลแก่ผู้เรียน กล่าวคือรูปแบบของการลงโทษเป็นลักษณะของการควบคุมพฤติกรรมและการแก้ไขพฤติกรรม อาทิ การเพิ่ม

การฝึกอบรมในเรื่องเดิมซ้ำๆหลายๆครั้ง โดยอาจจะใช้เทคนิคหรือรูปแบบการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป หรือการฝึกปฏิบัติจนกว่าผู้เรียนจะกระทำได้ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่มาตรฐานที่ได้ตั้งไว้ นอกจากนั้นลักษณะของการการลงโทษยังมีในรูปแบบของการกระทำย้อนกลับไปในกระบวนการการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนที่ไม่สามารถจะทำกิจกรรมผ่านมาตรฐานของกลุ่มได้ฝึกย้อนทำกลับไปกลับมาซ้ำๆ และการฝึกฝนซ้ำแล้วซ้ำอีกจะนำไปสู่ความสามารถที่จะทำได้เป็นอย่างดีอัตโนมัติแต่อีกด้านหนึ่งนั้นคือวิธีการลงโทษ ควบคุม ผู้เรียนจากการกระทำเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ขณะที่รางวัลที่เกิดจากผลตอบแทนของวินัยอาจเป็นเพียงแค่การได้รับรางวัลเพียงเล็กน้อย เช่น สิทธิพิเศษ การได้เลื่อนการจัดอันดับที่สูงขึ้น มีตำแหน่งแห่งที่และการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่มหรือในชั้นเรียน และได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือได้รับความไว้วางใจจากกลุ่มหรือผู้สอนหรือในกรณีที่ผู้เรียนมีความสามารถตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน ผู้เรียนจะได้รับค่าตอบแทนที่สูงกว่าแรงงานทั่วไปเล็กน้อย เหล่านี้เป็นเสมือนการให้รางวัลทางจิตใจแก่ผู้เรียน แต่อีกด้านหนึ่งรางวัลดังกล่าว ก็เป็นยุทธศาสตร์ของอำนาจที่นำเอาอรรถประโยชน์หรือผลประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ มาเป็นเครื่องมือที่ใช้หลอกล่อให้ผู้เรียนในสถาบันอาชีวศึกษาปฏิบัติตามความรู้ที่ได้เรียนรู้ให้ได้ตามมาตรฐานที่ถูกกำหนดไว้นั่นเอง

จะเห็นได้ว่าอำนาจของการตัดสินความเป็นปกติเป็นเสมือนกฎเกณฑ์ที่วัดความสามารถของผู้เรียนซึ่งถูกใช้ร่วมกับอำนาจอื่น ๆ เช่น กฎหมาย ประเพณี ข้อกำหนด ข้อจำกัด ซึ่งช่วงระดับของความปกติก็มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดหมวดหมู่ การจัดอันดับขั้นและการกระจายของการจัดอันดับของผู้เรียน เช่นการจัดให้ผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานฝีมือแรงงานเป็นแรงงานที่มีฝีมือ แรงงานวิชาชีพ ซึ่งในกรณีของผู้ที่ไม่ผ่านมาตรฐานฝีมือแรงงานก็เป็นแรงงานทั่วไป นอกจากนั้นอำนาจของบรรทัดฐานยังทำหน้าที่ในการกำหนดความเป็นเนื้อเดียวกันของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้ที่มีความสามารถเหมือนกัน

จากเทคนิควินัยในการสร้างความเป็นปกติโดยการกำหนดสร้างผู้เรียนจากมาตรฐานฝีมือแรงงานแล้วการกำหนดความเป็นปกติที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนก็ถือได้ว่าเป็นวินัยที่ควบคุมผู้เรียน อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ในห้องเรียนได้มีการสร้างค่าของการเรียนรู้ผ่านบรรทัดฐานของผู้เรียนโดยผู้เรียนที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มจะต้องพัฒนาตนเองไปสู่บรรทัดฐานนั้น อาทิในวิชาช่างแกะสลักในกลุ่มเรียนผู้เรียนแต่ละคนมีฝีมือในการแกะสลัก ความละเอียด ความบรรจงในการทำงาน ซึ่งปรากฏออกมาจากผลงานของผู้เรียนแต่ละคนนำไปสู่การสร้างค่ามาตรฐานของกลุ่มที่ทำหน้าที่ในการกำกับฝีมือของสมาชิกในกลุ่มให้ผู้เรียนแต่ละคน ต้องพัฒนาตัวเองให้มีความสามารถทัดเทียมกับสมาชิกคนอื่น ๆ นี่จึงเป็นอีกเทคนิคหนึ่งของอำนาจที่เกิดจากการสร้างความเป็นปกติที่ชี้นำให้ผู้เรียนต้องกำกับ ควบคุม ความสามารถของตนเอง

จากวาทกรรมว่าด้วยเรื่องการเรียนรู้จากการกระทำซึ่งผู้เรียนเชื่อในความจริงของวาทกรรมนั้นนำไปสู่เทคโนโลยีของอำนาจและวินัยในเรื่องของการประเมิน (examination) การประเมินหรือการตรวจสอบเป็นเหมือนพิธีกรรมชั้นสูง ที่เป็นการรวมตัวกันของความมีระเบียบแบบแผนของอำนาจและรูปแบบของการทดสอบ ซึ่งพิธีกรรมดังกล่าวนำไปสู่ การแสดงให้เห็นถึงอำนาจของการตรวจสอบที่ทำให้ผู้เรียนเป็นเสมือนวัตถุ (objects) ที่ถูกกระทำ เมื่อผู้เรียนต้องการที่จะผ่านการตรวจสอบและการประเมินผู้เรียนจะต้องจับจ้อง กำกับ ตรวจสอบตนเองโดยมีมาตรวัดจากความเป็นปกติของกลุ่มหรือเกณฑ์วัดจากหลักสูตร อีกด้านหนึ่งของการกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้ถูก กำกับ ควบคุม ให้ต้องเกิดความพยายาม ในการกระทำ และด้วยกลไกของวินัยในการประเมินทำให้ผู้เรียนที่ต้องการผ่านเกณฑ์การประเมินจะต้องควบคุมให้ตนเองเกิดการฝึกฝน ปฏิบัติกิจกรรมซ้ำแล้วซ้ำอีกจนเกิดทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ความพยายามในการฝึกฝนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองตามความต้องการของอำนาจความรู้จากวาทกรรมการเรียนรู้โดยการกระทำอย่างไม่รู้ตัว กลไกของวินัยดังกล่าวจึงเป็นการซ้อนทับกันของความสัมพันธ์เชิงอำนาจและความสัมพันธ์ของความรู้ในการตรวจสอบ การประเมินผล และในการตรวจสอบก็เป็นการรวมเทคนิคของการสังเกตและการตัดสินความเป็นปกติเข้าด้วยกัน กลไกวินัยชุดนี้เป็นเสมือนสายตาของความเป็นมาตรฐานในการตรวจวัดจึงมีอำนาจในการจำแนก การกระจาย การลงโทษ และการจัดแบ่งประเภทของผู้เรียนในสถาบันอาชีวศึกษา

จากความเชื่อที่เกิดจากวาทกรรมการเรียนรู้ผ่านการกระทำ นำไปสู่การประเมินในหลักสูตรของสถาบันอาชีวศึกษาในรูปแบบของการประเมินผู้เรียนจากทักษะที่เกิดจากการกระทำหรือการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง เป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้กับจุดประสงค์การสอนที่ถูกตั้งเกณฑ์ความสามารถในการที่ผู้เรียนจะต้องทำได้จริง ผลิตผลงานได้จริง และตรงตามวิธีการที่ได้เรียนรู้ ซึ่งในการประเมินผู้สอนจะใช้วิธีการในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนว่าสามารถปฏิบัติได้ตามกฎเกณฑ์หรือไม่ แล้วทำการบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียน ซึ่งในอาชีวศึกษาวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องถูกวัดประเมินสามด้านคือ

อันดับแรก ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นการวัดประเมินความรู้เกิดขึ้นของผู้เรียน ความเข้าใจในเรื่องการทำงาน การเกิดความคิดรวบยอดและหลักการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์กับการทำงานหรือแก้ปัญหาในสถานการณ์ได้

อันดับที่สอง ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นการวัดประเมินด้านทัศนคติ อุปนิสัยของผู้เรียนที่มีต่อสาขาวิชานั้นๆ เช่น การวัดว่าผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานแต่ละชิ้นหรือไม่ โดยในการวัดประเมินผู้สอนจะทำการระบุลักษณะพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความรับผิดชอบในการเรียนรู้ในสาขาวิชาในหลาย ๆ ระดับ แล้วกำกับคะแนนของพฤติกรรมที่คาดหวังไว้โดยอาศัยหลักการที่ควรจะ

เป็น ซึ่งพฤติกรรมที่คาดคะเนจะต้องมีความชัดเจนและสังเกตได้จริงจนทำให้ผู้สอนทุกคนสามารถประเมินได้ตรงกัน เช่น ความมีวินัย ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานจนสำเร็จ เป็นต้น

อันดับที่สาม ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการประเมินผู้เรียนทางด้านทักษะในการทำงานที่เกิดจากการเรียนรู้ อาทิ การฝึกปฏิบัติงานโดยใช้เครื่องมือเครื่องใช้ และเครื่องจักรต่าง ๆ เหมือนในโรงงานหรือสถานประกอบการจนเกิดความชำนาญถึงระดับสามารถใช้ข้อมูลจากผลของการฝึก ตั้งเกณฑ์มาตรฐานในการทำงานและตรวจสอบผลของการทำงานด้วยตนเองได้ ซึ่งในการตรวจสอบผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย ผู้สอนจะกำหนดลักษณะของการทำงานและคุณภาพของงานที่ผู้เรียนควรปฏิบัติได้ (คณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2556 : 20-22)

รูปแบบของการวัดการประเมินจะถูกบันทึกลงในแบบบันทึกต่างๆ อาทิ แบบการประเมินตามสภาพจริง แบบจดบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตแบบรวมทั้งห้อง แบบตรวจสอบรายการการปฏิบัติงาน แบบประเมินการแก้ปัญหา เป็นต้น ซึ่งในการประเมินจะมีการกำหนดค่าพฤติกรรมการทำงานที่สังเกตได้ในระดับต่าง ๆ แต่ละระดับมีการกำหนดคะแนนไว้อย่างชัดเจน เพื่อที่ครูผู้สอนจะสามารถบอกผลรวมของการตัดสินการทำงาน และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนได้ว่าเขามีความบกพร่องต้องปรับปรุงแก้ไขการทำงานในลักษณะใดบ้าง กฎเกณฑ์ของการประเมินนี้เองถือได้ว่าเป็นอำนาจของความรู้ที่กำกับให้ผู้เรียนต้องฝึกฝนและสร้างทักษะความสามารถของตนเองให้เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพสามารถกระทำได้ตาม กฎเกณฑ์เพื่อให้ผ่านการประเมิน

จะเห็นได้ว่าวาทกรรมว่าด้วยเรื่องของการกระทำนำไปสู่การชี้แนะและกำกับวิถีในการเรียนรู้จากการกระทำสร้างความชอบธรรมให้เทคโนโลยีของอำนาจซึ่งเป็น “วินัยและการควบคุม” จากการศึกษาจากประสบการณ์ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการ ชี้นำ กำกับ ควบคุมให้ผู้เรียนสร้างวินัยให้กับตัวเองและพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกาอย่างเคร่งครัด โดยไม่ตั้งคำถามกับอำนาจของวินัยเหล่านั้นนำไปสู่การจำนนสยบยอม (docile bodies) ของผู้เรียน ดังนั้น “วินัยและการควบคุม” ที่เกิดจากความเชื่อในวาทกรรมการเรียนรู้จากการกระทำจึงเป็นเสมือน “กระบวนการ” ในการสร้างอัตบุคคล (subjects) ที่ผลิตสร้างให้ผู้เรียนเป็นอัตบุคคลภายใต้อำนาจของความรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเจตจำนงของความรู้ดังกล่าวเป็นเจตจำนงของการรับใช้อุดมการณ์ทุนนิยมและสังคมสมัยใหม่ในการสร้างปัจเจกให้เป็นผู้มีประสิทธิภาพมีความสามารถ และทักษะต่างๆในการทำงาน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ก้าวทันเทคโนโลยี ในด้านหนึ่งดูเหมือนว่า อัตบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้มีอิสระในการใช้ชีวิตแต่แท้จริงพวกเขากลับถูกควบคุมโดยตัวของพวกเขาเอง จากวินัยที่กำกับตัวเองจนกลายเป็นเหมือนโครงข่ายใยแมงมุมที่อยู่ในจิตใจซึ่งคอยดักจับทุกความรู้สึกของผู้เรียน และทำการควบคุมตัวเองให้ปฏิบัติตามความเชื่อนั้น ดังนั้นอีกด้านหนึ่งของการศึกษาจากประสบการณ์จึงเป็นการสร้างความรุนแรง ภายในจิตใจและตัวตนของผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวะนั่นเอง

วาทกรรมว่าด้วยเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้จากประสบการณ์เชื่อว่า มนุษย์มีอิสระและมีศักยภาพในการเรียนรู้และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาตลอดจนสามารถที่จะปรับเปลี่ยนตนเองได้ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ความเชื่อในความรู้ดังกล่าวนำไปสู่การสถาปนาวาทกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต นัยยะหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือการที่มนุษย์มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

ภาคปฏิบัติการวาทกรรมว่าด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบสร้างให้ความรู้ดังกล่าวกลายเป็นความจริงที่มีผู้คนยอมรับขึ้นมา ด้วยการให้ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการพัฒนาของมนุษย์ ซึ่งในการพัฒนาของมนุษย์นั้นเกิดจากการที่มนุษย์มีกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญอันได้แก่นักการศึกษา David Kolb ได้เสนอแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของมนุษย์ว่ามาจากประสบการณ์ ซึ่งมนุษย์มีขั้นตอนในการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (experiential learning cycles) อันเป็นวิธีการเรียนรู้ในแต่ละบุคคล อันดับแรกขั้นการสร้างประสบการณ์ (concrete experience) อันดับที่สองเป็นการสะท้อนการเรียนรู้หรือทบทวนการเรียนรู้ (reflective observation) อันดับที่สาม เป็นการสรุปองค์ความรู้ (abstract Conceptualization) และอันดับที่สี่คือ การประยุกต์ใช้ความรู้ (active experimentation) (เสาวภา. 2554 :176-177)

วงจรการเรียนรู้ของ Kolb ซึ่งเขาเชื่อว่ามนุษย์สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ซึ่งการสร้างองค์ความรู้ดังกล่าวนำไปสู่การที่มนุษย์เป็นผู้ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิตก็คือการปรับเปลี่ยนและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต โดยมีภาคปฏิบัติการของวาทกรรมที่เกิดจากสถาบันความรู้ต่างๆได้สร้างหลักสูตรการเรียนรู้ที่มุ่งในการพัฒนาบุคคลและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเองโดยการแสวงหาความรู้และรับเอาความรู้ใหม่ๆ เข้ามาสู่ตัวเองตลอดเวลา ซึ่งจะเห็นได้จากกลุ่มวิชาหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นในกระบวนการเรียนการสอนและสอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวันของผู้เรียน อาทิ หลักสูตรการศึกษาตามอัธยาศัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำการศึกษาเรียนรู้ตามความต้องการของตนได้โดยมีจำกัดอายุ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ หลักสูตรการศึกษานอกระบบ

นอกจากการผลิตสร้างหลักสูตรทางการศึกษาแล้วการผลิตสร้างหลักสูตรในการอบรมเพื่อการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆที่มีอยู่ตามสถาบันทั้งหลายในสังคมก็เป็นสิ่งที่สะท้อนผู้เรียนเชื่อในความจริงของการที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และยิ่งไปกว่านั้นสถาบันต่างๆในสังคม โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาได้ผลิตผู้เชี่ยวชาญในการเผยแพร่ความรู้เช่น ครูผู้สอน กระบวนกร วิทยากร ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองโดยหลักสูตรเหล่านั้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองโดยไม่ต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ วาทกรรมดังกล่าวได้ถูกผลิตซ้ำและย้ำถึงความสำคัญของการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาโดยมีสถาบันสื่อที่สร้างภาพลักษณ์ให้มนุษย์ในสังคมสมัยใหม่จะต้องเป็นผู้มีความใฝ่รู้และเรียน โดยเฉพาะการเรียนรู้เทคโนโลยีที่มาพร้อมกับสินค้า การโฆษณาการตลาดยิ่งย้ำความจริงดังกล่าว

โดยการโหมกระหน่ำการสร้างภาพลักษณ์ของการเป็นผู้เรียนรู้และต้องพัฒนาตนเอง เหล่านี้ยังทำให้ผู้เรียนเชื่อว่าวาทกรรมว่าด้วยเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นความจริง และความเชื่อในความจริงดังกล่าวนำไปสู่การที่ผู้เรียนกำกับตัวเองให้เป็นผู้วิ่งตามความรู้ ตามกฎเกณฑ์ ผู้เรียนภายใต้ความเชื่อในเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงต้องแสวงหาความให้ทันยุคทันสมัย การวิ่งตามความรู้ดังกล่าวจึงทำให้ผู้เรียนเป็นเหมือนฟันเฟืองเครื่องจักรที่คอยวิ่งดักจับความรู้อย่างไม่หยุดหย่อน ผู้เรียนจึงเป็นเสมือนหุ่นยนต์ที่ถูกป้อนความรู้ให้เป็นอาหารทางปัญญา

จากความเชื่อในวาทกรรมว่าด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิตพบว่าการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถาบันอาชีวศึกษา เป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติที่จะต้องเผชิญปัญหาจริง เพื่อที่ผู้เรียนจะได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงจากการทำงาน พร้อมทั้งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากสถานการณ์จริง ซึ่งในการการเรียนรู้ดังกล่าวสถาบันอาชีวศึกษาได้ทำการส่งผู้เรียนไปฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ซึ่งสถานประกอบการจะทำหน้าที่ในการให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยการสอนผู้เรียนจากงานที่ทำจริง พร้อมกันนั้นสถานประกอบการจะทำหน้าที่ในการสังเกตการณ์ทำงาน ทักษะ และพฤติกรรมของผู้เรียน โดยผ่านพี่เลี้ยงที่ตั้งถูกโดยสถานประกอบการ พี่เลี้ยงจะทำหน้าที่แทนครูในสถาบันอาชีวศึกษาโดยทำการสอนงานและให้ความรู้ในการที่ผู้เรียนจะไปปฏิบัติงานจริง ขณะเดียวกันพี่เลี้ยงก็ทำหน้าที่ในการจับจ้อง สังเกตการณ์ผู้เรียนในการปฏิบัติงาน หากผู้เรียนยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามความรู้ที่พี่เลี้ยงได้สอน พี่เลี้ยงก็สามารถที่จะเข้ามาให้คำชี้แนะและกำกับการทำงานของผู้เรียนได้ตลอดเวลา ซึ่งการกำกับ ภายใต้การดูแล ดังกล่าวเป็นการสร้างความชอบธรรมในการจับจ้อง ควบคุมผู้เรียนโดยสถานประกอบการนั่นเอง นั่นแสดงว่าในการฝึกงานซึ่งผู้เรียนได้อยู่นอกสถาบันอาชีวศึกษาแต่เทคนิควิทยาของอำนาจในการจับจ้องและสังเกตการณ์ผู้เรียนได้เดินทางมาควบคุมกำกับผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา และดูเหมือนว่าจะเป็นการกำกับที่มีความเข้มงวดและเข้มแข็งมากกว่าในสถาบันเสียด้วยซ้ำเนื่องจากในสถาบันอาจารย์ที่ปรึกษาหนึ่งคนจะทำหน้าที่ในการสังเกตพฤติกรรมต่อเด็กอย่างน้อยยี่สิบคนขึ้นไปแต่ในสถานประกอบการพี่เลี้ยงจะทำหน้าที่ในการดูแลผู้เรียนเพียงแค่นึงถึงห้าคนเท่านั้น

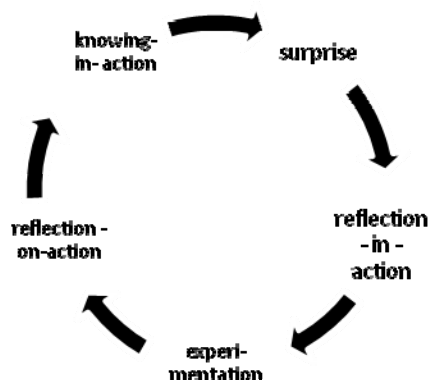
การฝึกงานในสถานประกอบการมีการประเมินผู้เรียนที่มีความเข้มงวดในการประเมินเป็นอย่างยิ่งผู้เรียนจะถูกกำกับด้วยเวลา สถานที่ และผลของการปฏิบัติงาน คือ ผู้เรียนจะมาปฏิบัติงานตามช่วงวันเวลาที่ถูกกำหนดร่วมกันจากสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการ ภายในสถานที่ทำงานที่ผู้เรียนถูกกำหนดพื้นที่ทำงานเช่นผู้ฝึกงานในแผนบัญชีต้องฝึกงานในห้องบัญชี ผู้ฝึกการตลาดต้องไปฝึกงานในห้างร้านต่างๆ เป็นต้น และนอกจากนั้นผู้เรียนจะถูกประเมินด้วยผลของการปฏิบัติงานที่ถูกบันทึกไว้ตั้งแต่วันแรกที่ผู้เรียนมาทำงาน ซึ่งทุกวันที่พี่เลี้ยงจะทำหน้าที่ในการบันทึกพฤติกรรม กิจกรรม ที่ผู้เรียนทำในแต่ละวันรวมทั้งบันทึกความคิดเห็นของตนเองที่มีต่อการปฏิบัติงาน

ของผู้เรียน เท่านั้นยังไม่พอผู้เรียนจะต้องถูกประเมินผ่านการนิเทศของผู้สอนในสถาบันที่ต้องทำการนิเทศผู้เรียน ว่ามีความสามารถในการปฏิบัติงานจริงเป็นอย่างไร ซึ่งในการนิเทศผู้นิเทศจะประเมินผลผู้เรียนตามสภาพความจริง โดยบันทึกลงในแบบประเมินการนิเทศและในการนิเทศแต่ละครั้งผู้ทำการนิเทศจะต้องมีอย่างน้อยสามคน นั้นหมายความว่านอกจากผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีความสามารถในความรู้ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามกรอบ กฎเกณฑ์ กติกา อย่างเคร่งครัด

วาทกรรมวงจรกระบวนการเรียนรู้

ในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มีข้อวิพากษ์ที่สำคัญในเรื่องของการวินิจฉัยว่าสิ่งใดคือสิ่งที่เรียกว่าความรู้เมื่อมนุษย์มีประสบการณ์อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เข้าใจว่าความรู้หรือประสบการณ์ใดเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง Donald Schon นักการศึกษาจากบอสตันได้เสนอแนวคิดในเรื่องของการสะท้อนกลับในกระบวนการเรียนรู้ โดยเขาเสนอว่ากระบวนการ reflection เป็นกระบวนการพินิจพิจารณาที่ใคร่ครวญอย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับความรู้หรือประสบการณ์ใดๆให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อสิ่งนั้น เพื่อให้เข้าใจว่าความรู้หรือประสบการณ์เหล่านั้นมีความหมายและผลกระทบอย่างไรต่อทั้งตนเองและผู้อื่น โดยมี reflective practitioner หรือผู้ที่ใช้กระบวนการเป็นเครื่องมือในการทบทวนประสบการณ์เพื่อจะให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ โดยเฉพาะ เรื่องราวที่มีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน หรือมีความซับซ้อน กระบวนการคิดทบทวนใคร่ครวญอย่างเป็นระบบแบบนี้จะทำให้มีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีทักษะในการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนหรือสถานการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ในอนาคตได้

กระบวนการ reflection เกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะคือ reflection-in-action ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีการใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้พบพานผ่านมาในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติงานและ reflection on-action คือการใคร่ครวญทบทวนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากเหตุการณ์ผ่านไปแล้ว กระบวนการ reflection โดยส่วนใหญ่กระบวนการจะเริ่มต้นที่ การเกิดความตระหนักในขณะนั้นที่กำลังเผชิญกับข้อสงสัยหรือประสบการณ์ที่ไม่เคยประสบมาก่อนซึ่งเรียกว่า knowing-in-action คือและก่อให้เกิดความคิดหรือความรู้สึกที่ประหลาดใจหรือชวนสงสัย surprise เมื่อ reflective practitioner เกิดความรู้สึกดังกล่าวนำไปสู่กระบวนการคิดใคร่ครวญหรือกระบวนการ reflection-in-action ซึ่งนำไปสู่ experimentation คือการพยายามใช้ผลลัพธ์หรือข้อสรุปจากการที่มี reflection-in-action มาแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปสุดท้ายจึงเกิดการ reflection-on-action

แผนภาพวงจรการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Donald Schon (กนกวรรณ ศรีรักษา, 2553, น.3)

ในการเรียนรู้ผ่านประการของผู้เรียนอาชีพศึกษา กระบวนการดังกล่าวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นขณะที่ผู้เรียนปฏิบัติการเรียนรู้และฝึกฝนตามสาขาอาชีพของตน ซึ่งจุดที่น่าสนใจคือความสัมพันธ์ของอำนาจความรู้วิชาชีพศึกษากับกระบวนการ reflection ซึ่งความจริงในการเรียนรู้คือ การที่ผู้เรียนเรียนรู้และฝึกฝนโดยการกระทำจะนำไปสู่การเป็นผู้มีทักษะ อย่างไรก็ตามการกระทำซ้ำๆจะต้องมีกระบวนการในการ reflection เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านทักษะและความรู้

เมื่อความจริงจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ได้กำหนดว่า ผู้เรียนจะมีทักษะและความสามารถได้นั้นผู้เรียนจะต้อง ผ่านการปฏิบัติงานซ้ำๆเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญอย่างไรก็ตามขณะที่ปฏิบัติงานนั้นผู้เรียนจะต้องมีการสะท้อนคิดหรือผู้เรียนเกิดกระบวนการ reflection เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ความจริงจากวาทกรรมดังกล่าวนำไปสู่การทำงานของเทคนิคอำนาจของความรู้ที่เข้ามามีการกำกับกับผู้เรียน กล่าวคือ ภายใต้การกำหนดความรู้ถ้าผู้เรียนต้องการที่จะเป็นผู้มีทักษะและความสามารถในเชิงอาชีพผู้เรียนจะต้องทำการฝึกฝนผ่านการกระทำและในปฏิบัติการขณะที่กระทำและหลังการกระทำเทคนิคของวินัยได้นำผู้เรียนไปสู่การจัดการตนเอง อาทิ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเกิดขึ้นตอนในกระบวนการ reflection เทคนิควินัยของการสำรวจตรวจสอบตนเองได้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนตั้งแต่ยังมิได้เริ่มปฏิบัติงาน เช่นในการเรียนรู้งานช่างไฟฟ้าในเรื่องของการติดตั้งแผงวงจรไฟฟ้ากระแสสลับ ตั้งแต่ผู้เรียนได้เริ่มรับรู้ว่าจะต้องปฏิบัติการ ผู้เรียนเกิดกระบวนการในการตรวจสอบความรู้เดิมของตนเองถึงทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงานหรือขั้นตอนต่างๆ ว่าตนมีความสามารถหรือปฏิบัติสิ่งใดได้บ้าง การสำรวจตรวจสอบตนเองในเบื้องต้นนี้อาจนำไปสู่การเปรียบเทียบตนเองกับมาตรฐานของกลุ่มหรือเพื่อนคนอื่นๆในห้องเรียน นำไปสู่การจัดแยกประเภทตนเองกับคนอื่นๆ นอกจากนั้นเมื่อผู้เรียนต้องปฏิบัติชิ้นงานและการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามวิถีทางของความรู้ผนวกกับการที่จะต้องจับจ้องการปฏิบัติงานของตนเองเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาเพื่อนำไปใช้ในการประมวลผลและสะท้อนกลับในการปฏิบัติงานต่อไป ยิ่งเมื่อผู้เรียนถูกกำกับด้วยการประเมินจากปฏิบัติการที่ถูกกำหนดในหลักสูตรการเรียนการสอน ผู้เรียนยังต้องควบคุมการปฏิบัติงาน

ของตนเองเป็นอีกหลายเท่าเพราะเมื่อเกิดความผิดพลาดที่ไม่ปฏิบัติตามวินัยหรือวิธีการของความรู้จะส่งผลให้ชิ้นงานที่ต้องถูกประเมินเกิดความเสียหายได้ จะเห็นได้ว่าในทุกขั้นตอนของ กระบวนการ reflection เทคนิคของอำนาจได้เข้ามาควบคุมผู้เรียนให้ต้องกำกับจัดการตัวเองอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาจึงเป็นตัวตนที่เกิดขึ้นจากการกระทำของการกำกับจากความจริง และความรู้ด้านวิชาชีพ ถึงแม้ว่าจะนำรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ซึ่งมีลักษณะของการ เรียนรู้ที่ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์จริงและรู้ได้ด้วยตัวเองก็ยังมีสามารถหลีกเลี่ยงหนีพ้นไปจากเทคนิค ของวินัยจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นระหว่างผู้เรียนกับการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาการสร้างตัวตนของนักเรียนอาชีวศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ มีเป้าประสงค์ในการศึกษาถึงกระบวนการสร้างตัวตนของนักเรียนอาชีวศึกษาที่ถูกสร้างจากความรู้ของการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ โดยมองถึงอำนาจของวินัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ โดยผู้วิจัยต้องการที่จะเผยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับความรู้ในกระบวนการสร้างตัวตนในสถานศึกษา ผ่าน เทคโนโลยีของอำนาจ อันได้แก่กลไกของวินัยจากความรู้ ที่เข้ามาควบคุม กำกับร่างกายและจิตใจของ ผู้เรียน โดยศึกษาการเรียนรู้จากประสบการณ์ในสถาบันอาชีวศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาผ่านแนวคิดของ Michel Foucault ในประเด็นเรื่องของ อำนาจและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เทคโนโลยีของอำนาจ ความรู้ผ่านประสบการณ์นำไปสู่การสร้าง ตัวตนของเด็กอาชีวศึกษา ซึ่งในการการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นการเผยให้เห็นถึงมิติของอำนาจและ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของความรู้ของการศึกษาจากประสบการณ์ที่ควบคุม กำกับ ชี้นำ ผู้เรียนให้ มีวิธีคิดและปฏิบัติตามวิถีของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการควบคุมที่ยิ่งกว่าการจ้องจ้ำทางกายภาพเพราะเป็น การควบคุมภายในความคิดและจิตใจที่ติดตามผู้เรียนไปตลอด ซึ่งนั่นหมายความว่าแท้ที่จริงแล้ว ผู้เรียนไม่ได้เป็นอิสระ แต่ถูกกำกับด้วยอำนาจของความรู้การศึกษา โดยวิเคราะห์ประเด็นดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ถึงความเป็นสถาบันอาชีวศึกษา ภายใต้บริบทของสังคม วัฒนธรรม และ ระบบทุนนิยม ในเมืองไทย เพื่อเผยให้เห็นถึงอำนาจและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เป็นเครือข่ายโยงใย คำจูน และกำกับ สถาบันอาชีวศึกษาซึ่งเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการผลิตสร้างและผลิตซ้ำผู้เรียน อาชีวศึกษาให้เป็นผู้มีประสิทธิภาพตามความต้องการของสถานประกอบการ

2. วิเคราะห์ถึงรูปแบบและกระบวนการในการทำงานของเทคนิควินัยของการศึกษาใน สถาบันอาชีวศึกษาว่ามีรูปแบบและกระบวนการการทำงานหรือปฏิบัติการอย่างไรที่ทำให้ผู้เรียนเชื่อ และ สยบยอมต่อความรู้นั้น กำกับ ผู้เรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้เห็นถึงรูปแบบและกระบวนการต่างๆใน สถาบันอาชีวศึกษาที่มีผลต่อการชี้นำ และกำกับให้ผู้เรียน เชื่อในความรู้และปฏิบัติตามวิถีของความรู้

3. วิเคราะห์การดำเนินการจัดการเรียนรู้ ผลจากการสะท้อนจากการเรียนรู้ วิธีการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้เรียนเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา เพื่อเผยให้เห็นถึงอำนาจแห่งระเบียบวินัย (Discipline Power) ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ อาชีวศึกษาว่ามีลักษณะของการทำงานหรือมีกระบวนการในการทำงานอย่างไรที่ทำให้ผู้เรียนสยบยอม และเชื่อเชื่อฟัง ที่สามารถก่อให้เกิดการ ชื่นนำ การกำกับ สร้างตัวตนของผู้เรียนได้

4. วิเคราะห์กระบวนการ รูปแบบ ปัจจัย หรือเงื่อนไข ในการสร้างตัวตนของผู้เรียน อาชีวศึกษา เพื่อเผยให้เห็นถึงกระบวนการที่นำไปสู่การสร้างตัวตนและตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ถูกสร้างขึ้นมาจากอำนาจของความรู้จากการเรียนรู้จากประสบการณ์

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงตัวตนและกระบวนการในการสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษา ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการศึกษาเรื่องเล่าแบบฟูโกต์เดียน (Foucauldian approach to narratives) โดยวิธีวิทยาแบบเรื่องเล่า (Narrative Approach) ซึ่งเป็นวิธีวิทยาที่ให้ความสำคัญกับปัจเจกหรือบุคคล และเป็นวิธีที่ทำให้เกิดการค้นพบ ค้นหาและนิยามตนเอง พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ให้เห็นถึงความแตกต่างของสถานภาพที่หลากหลาย ตลอดจนความสลับซับซ้อนที่เกิดจากอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ และเมื่อวิธีวิทยาแบบเรื่องเล่าได้ถูกนำมาวิเคราะห์ตามแนวคิดฟูโกต์เดียน ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาที่เผยให้เห็นอำนาจ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และเทคนิควิธีของอำนาจจากความรู้ผ่านปฏิบัติการและวาทกรรมอาชีวศึกษา ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีวิทยาดังกล่าวเพื่อศึกษาการทำงานของ อำนาจ ความรู้ ความจริงที่เกิดขึ้น ผลิตซ้ำ และแพร่กระจายในสังคมส่งผลให้บุคคลเกิดความเชื่อซึ่งนำไปสู่การยอมรับ ความศรัทธาและการกำกับตนเองทั้งร่างกายและความคิด ให้ปฏิบัติตามเจตจำนงของความรู้ซึ่งถือได้ว่าเป็นการผลิตสร้างตัวตนแบบสยบยอมของนักเรียนอาชีวศึกษา

การศึกษาแบบเรื่องเล่า (Narrative Approach)

การศึกษาแบบเรื่องเล่า(Narrative Approach)เป็นการศึกษาวิจัยที่อยู่ภายใต้กระบวนทัศน์สร้างสรรค์สังคม (Constructivism) ซึ่งมองความจริงแตกต่างกับกระบวนทัศน์แบบปฏิฐานนิยมที่มีพื้นฐานในเรื่องของการแสวงหาความรู้โดยใช้เหตุผลแบบวิทยาศาสตร์เป็นสำคัญ และเชื่อว่า “ความจริง” เป็นสิ่งที่มีอยู่หรือดำรงอยู่แล้ว การแสวงหาความรู้จึงเป็นการที่ผู้ศึกษาได้นำตนเองไปสู่ความรู้หรือความจริงนั้นซึ่งแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นสถานะของความรู้ความจริงนั้นว่าเป็นสิ่งที่คงอยู่สมบูรณ์ด้วยตัวมันเอง จึงเป็นความรู้ที่จริงแท้ ขณะที่กระบวนทัศน์แบบสร้างสรรค์สังคมได้พลิกมุมมองทางความคิดในเรื่องของ “ความจริง” ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นๆในสังคม ซึ่งปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากการที่บุคคลได้ร่วมกันสร้างความรู้และความจริงนั้นขึ้นมา ดังนั้นการมองความจริงตามทัศนะของการวิจัยแบบเรื่องเล่าจึงมีทัศนะว่าความจริงเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยให้ความสำคัญไปที่การมองความจริงที่ถูกสร้างสรรค์จากมุมมองของมนุษย์ มนุษย์เป็นผู้สร้างความจริงและให้ความหมายตลอดจนคุณค่าของสิ่งต่างๆ พร้อมทั้งการให้อัตลักษณ์กับสิ่งทั้งหลาย ซึ่งความจริงนั้นเกิดจากการเชื่อมโยงประสบการณ์กับโลกความจริงที่มนุษย์ได้สัมผัสซึ่งมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เล่าเรื่องราวและทำให้เรื่องราวที่เล่าเหล่านั้นมีชีวิต เรื่องราวก็คือสิ่งที่เรารับรู้ถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเราอย่างใกล้ชิด เรื่องเล่าจึงเป็นสิ่งที่เกิดจากขอบเขต

ของความคิด โดยทำหน้าที่รวบรวมการกระทำของมนุษย์และเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ ดังนั้นเรื่องเล่าจึงเป็นสิ่งที่สร้างความหมายในตนเองโดยบอกถึงบทบาทของการกระทำและเหตุการณ์ และผลลัพธ์พร้อมทั้งประกอบส่วนต่างๆเหล่านั้นเข้าด้วยกันเป็นเหตุการณ์โดยรวม (Polkinghorne, 1995,P.6) จากแนวคิดในข้างต้นของการมองความจริงตามกระบวนทัศน์แบบสร้างสรรค์สังคมทำให้ ตำแหน่งแห่งที่ของผู้วิจัยไม่ได้มีความแตกต่างกับผู้เล่า เรื่องเล่าที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใน ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา ผู้วิจัยจึงมีสิทธิร่วมแสดงความคิดเห็นสนทนาและตีความเรื่องราว พร้อมทั้งสะท้อนเรื่องราวที่เกิดขึ้น การวิจัยแนวเรื่องเล่าจึงมุ่งที่จะเผยให้เห็นถึงโลกของความเป็นจริง ซึ่งสร้างขึ้นจากประสบการณ์ของบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของแต่ละวัฒนธรรม (นภาพรณี หะวานนท์และคณะ 2550,2) ดังนั้นในการศึกษาถึงการสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาผ่านการเรียนรู้จาก ประสบการณ์จึงต้องใช้วิธีการในการศึกษาแบบเล่าเรื่องเพื่อทำการศึกษถึงการให้ความหมาย ทักษะ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของผู้เล่าโดยที่ผู้วิจัยได้ทำการ สนทนากับผู้เล่าและร่วมกันตีความเรื่องราวและความหมายที่เกิดขึ้นจากเรื่องราวร่วมกัน ซึ่งแนวคิด การวิเคราะห์เรื่องเล่า เป็นการรวบรวมเรื่องราวเพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ตามที่เป็นอยู่และ ได้รับการบอกเล่าโดยผ่านการวิจัย ซึ่งในการฟังเรื่องราวในการทำความเข้าใจนั้นมิใช่เพียงแค่การทำความเข้าใจเพียงแค่โลกของตนเองเท่านั้นแต่รวมถึงโลกของผู้เล่าและผู้ที่เกี่ยวข้อง (Crang,2002,2003,2005; Fish,2004)

ในความหมายของ “การเล่าเรื่อง” นอกจากจะหมายถึงเรื่องราว (story) ที่ประกอบขึ้นมาเป็น เรื่องเล่าแล้ว ยังหมายรวมถึงการกระทำเชิงสัญลักษณ์ต่างๆ หรือการกระทำที่มีลำดับขั้นตอนและมีความหมายต่อเรื่องโดย “เรื่องเล่า” ที่ผู้สนทนาได้เลือกในการสนทนากับผู้วิจัยได้แสดงถึงนัยยะที่ผู้ สนทนา เชื่อว่าจริง ซึ่งการสนทนาอาจเริ่มจากเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้สนทนา อันเป็นสิ่งที่ ผู้สนทนาได้ตีความและเก็บไว้ในความทรงจำ ไปสู่เหตุการณ์ที่ผู้สนทนาให้ความสำคัญ ที่ เรียกว่า “ประสบการณ์ชีวิตของผู้เล่า” สิ่งเหล่านี้เองที่จะสะท้อนให้เห็นถึงตัวตน ทักษะคติและการให้ ความหมาย ต่อสิ่งต่างๆของตัวผู้สนทนา ขณะเดียวกันการที่ผู้วิจัยกับผู้สนทนาได้ร่วมสนทนา ถือได้ว่าเป็นสภาวะที่ ประสบการณ์ได้ถูกนำมาเล่าอีกครั้ง และเรื่องราวที่ถูกนำมาเล่านั้นก็เป็สิ่งที่ถูกสร้าง ขึ้นมาใหม่จาก ปฏิสัมพันธ์และความเข้าใจที่เกิดขึ้นระหว่างผู้สนทนากับนักวิจัย ดังนั้นเรื่องเล่าจึงไม่ใช่ สิ่งที่สร้างขึ้นจาก ชีวิตที่มีลักษณะของความเป็นวัตถุวิสัย แต่เรื่องเล่าเป็นชีวิตที่คนรับรู้ (นภาพรณี และคณะ. 2555:19) นั้น หมายความว่าสิ่งสำคัญของการวิจัยโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เรื่องเล่ามิได้ให้ ความสำคัญกับเรื่องราวว่าเป็น ความจริงแท้หรือไม่ แต่สิ่งที่สำคัญในการวิเคราะห์เรื่องเล่าคือตรรกะ ภายใน (internal logic) ของตัวเรื่อง

วิธีการศึกษาเรื่องเล่าแบบฟูโกต์เดียน (Foucauldian approach to narratives)

เพื่อศึกษาถึงการสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการในการวิเคราะห์เรื่องเล่าแบบฟูโกต์เดียน ซึ่งทำความเข้าใจเรื่องเล่าผ่านโครงสร้างและอำนาจของความรู้ ความจริง จากวาทกรรม อันเป็นจุดเน้นในผลงานของฟูโกต์และให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ผลของความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ/ความรู้ ซึ่งฟูโกต์เชื่อว่าทั้งสองสิ่งมีความสัมพันธ์ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ไม่มีความสัมพันธ์ใดที่ปราศจากการเชื่อมโยงกับสนามของความรู้ และไม่มีความรู้ใดที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Foucault. 1977: 27) อย่างไรก็ตาม สำหรับฟูโกต์เขาไม่ได้มองว่า อำนาจเป็นสิ่งที่ไม่มีมิติเชิงลบ ในลักษณะที่ก่อให้เกิดแรงกดดันและการครอบงำแต่อำนาจในทัศนะของฟูโกต์ยังเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่บุคคลซึ่งอาจเป็นในลักษณะของการปรับหรือโครงสร้างหรือผลิตสร้างบุคคลให้มีรูปแบบหรือเป็นในลักษณะต่างๆภายใต้อรรถประโยชน์ ดังนั้นการวิเคราะห์เรื่องเล่าแบบฟูโกต์เดียนจึงมองที่การสร้างความจริง ความรู้ซึ่งนำไปสู่การสร้างประชากร หรือบุคคล (subject) ตามเจตจำนงของอำนาจและความรู้ซึ่งในที่นี้คือความรู้แบบการศึกษาผ่านประสบการณ์ ดังนั้นการศึกษาในงานวิจัยจึงมุ่งไปที่การทำความเข้าใจเรื่องเล่าผ่านแรงกดดันของวาทกรรม อำนาจและความรู้ผ่านประสบการณ์ ซึ่งสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการใช้วิธีการศึกษาแนวทางนี้คือการมุ่งความสนใจไปที่การเปิดเผยให้เห็นสิ่งที่ปกคลุมอยู่ในธรรมเนียมปฏิบัติหรือวิธีการปฏิบัติทั่วไปของบุคคลโดยแสดงให้เห็นถึงวิธีการที่บุคคลได้รับจากวาทกรรมที่เกิดจากการสร้างในอดีต (Tamboukou. 2003: 12) ดังนั้นในการดำเนินการศึกษาผู้วิจัยต้องใช้ความระมัดระวังและให้ความสำคัญกับรายละเอียดของเนื้อหา

ในการสนทนาผู้วิจัยจึงต้องทำการพูดคุยถึงสิ่งที่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นจริง ซึ่งความจริงในที่นี้อาจจะไม่ใช่ความจริงในลักษณะของความจริงที่เป็นวัตถุวิสัยแต่เป็นความจริงที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้เล่า ดังนั้นการศึกษาแนวดังกล่าวจึงไม่ได้ให้ความสำคัญว่าสิ่งที่ผู้เล่าได้บอกเล่ามาคือเรื่องราวที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะถือว่าเรื่องเล่าเป็นความจริงที่ผู้เล่าได้ตีความจากประสบการณ์ของตนเองดังนั้นในทัศนะของวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่าเราจึงไม่สามารถแยกความจริงออกจากขั้นตอนการสร้างความจริงได้ ในการเก็บข้อมูลเป็นการรวบรวมข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์และชีวิตของผู้เล่า ผู้วิจัยจึงต้องตระหนักและระมัดระวังต่อความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และผู้วิจัยต้องตระหนักในรูปแบบและกระบวนการในการนำเสนอเรื่องเล่าอย่างไรก็ตามในฐานะของผู้ร่วมสนทนาผู้วิจัยที่มีสิทธิในการเป็นผู้สร้างความจริงร่วมกับคู่สนทนา และสามารถเปรียบเทียบเนื้อหา เทียบเคียงเรื่องเล่าเพื่อค้นหาการเกิดซ้ำ การเกิดใหม่ หรือการสูญหายไปในการวิเคราะห์และสรุปเรื่องเล่าอย่างเป็นระบบ โดยเชื่อมโยงประเด็นสำคัญของความสัมพันธ์เชิงอำนาจเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีปฏิบัติที่ทำการพิจารณาตรวจสอบ โดยทำการแบ่ง

ขอบเขตของเรื่องราวและเชื่อมโยงประเด็นต่างๆในเรื่องเล่าเข้าด้วยกัน รื้อโครงสร้างที่สอดคล้องของเรื่องเล่าและเผยให้เห็นถึงความขัดแย้ง ช่องว่าง และเส้นประของเรื่องเล่า (Tamboukou.2013:97)

สนามวิจัย (Field)

สนามของการศึกษานี้คือ ระบบความสัมพันธ์ของการศึกษาที่หลักสูตรได้นำการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มาใช้ในการจัดการศึกษา เมื่อวิเคราะห์หลักสูตรที่สะท้อนความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าว พบว่าหลักสูตรอาชีวศึกษาเป็นหลักสูตรการศึกษาที่นำการศึกษาผ่านประสบการณ์มาใช้อย่างเข้มข้นและอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ผู้วิจัยจึงเลือกทำการศึกษหลักสูตรอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกสถาบันอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ที่มีหลักสูตรการเรียนรู้ที่โดดเด่น และแสดงให้เห็นถึงหลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์มาใช้โดยได้มีการจัดการหลักสูตรแบบทวิภาคีซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจากสถานประกอบการ อีกทั้งสถาบันดังกล่าวเป็นสถาบันที่ได้รับรางวัลสถานศึกษารางวัลพระราชทาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกและรับรองนำไปสู่การยอมรับของประชาชนทั่วไป นอกจากนั้นสถาบันดังกล่าวได้มีการจัดการปรับปรุงหลักสูตรตลอดเวลา นับตั้งแต่เริ่มจัดตั้งขึ้นในปี 2480 จากคุณสมบัติดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเลือกสถาบันดังกล่าวในการศึกษาระบบความสัมพันธ์ของการศึกษาที่หลักสูตรได้นำการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เห็นถึงอำนาจและความสัมพันธ์เชิงอำนาจของการศึกษาที่ชี้นำ กำกับ ผลิตร่างให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาเป็นผู้มีประสิทธิภาพตามความต้องการของตลาดแรงงาน

การเข้าสู่สนาม

หลังจากได้เลือกสถาบันที่เหมาะสมเพื่อทำการศึกษาวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเพื่อขอเข้าพบรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการซึ่งเป็นผู้ดูแลหลักสูตรของสถาบันโดยตรงเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์และสัมภาษณ์เรื่องของหลักสูตรและการจัดการหลักสูตรของสถาบันในเบื้องต้น จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเนื้อหาหลักสูตรแต่ละสาขาวิชาและทำการคัดเลือกหลักสูตรเพื่อทำการวิจัยโดยให้ความสำคัญกับรายวิชาปฏิบัติการที่แสดงให้เห็นการสร้างตัวตนของผู้เรียนโดยได้เลือกสาขาวิชาดังนี้ อันดับแรกในการเข้าสู่สนามวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษหลักสูตรต่างๆของสถาบันและได้คัดเลือกหลักสูตรวิชาแต่ละสาขาอย่างละเอียดเพื่อทำการเลือกสาขาวิชาเพื่อทำการศึกษา โดยได้เลือกสาขาวิชาประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมใน สาขาวิชาช่างไฟฟ้าระบบปกติ สาขาวิชาการพิมพ์ระบบทวิ

ภาคี และประเพณีวิชาชีพณะชยกรรมใน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจระบบปกติและสาขาค้าปลีกระบบ
ทวิภาคี

ในการทำความเข้าใจถึงการสร้างตัวตนของผู้เรียนจากการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยศึกษา
จากสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อให้ภาพรวมของการศึกษานี้ครอบคลุมเรื่องราวชีวิตของผู้เรียนอาชีวศึกษา
ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาเรื่องเล่าของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่จบการศึกษาในชั้นปีสุดท้ายหรือผู้เรียนที่ผ่าน
กระบวนการทั้งหมดของการศึกษา โดยหลังจากที่ผู้วิจัยได้สนทนากับหัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้า
สาขาวิชาที่ใช้ในการวิจัย หัวหน้าฝ่ายทวิภาคีจึงได้แนะนำกลุ่มนักศึกษาที่มีคุณสมบัติตามกำหนด โดย
ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ร่วมสนทนาเพื่อสร้างความคุ้นเคยหลังจากนั้นได้สนทนาโดยใช้ชุดคำถามที่เตรียม
ไว้และในรอบที่ 2 นี้เองผู้วิจัยได้คัดเลือกเรื่องราวของนักศึกษาที่ได้สนทนาแล้วในเบื้องต้นมา
เชื่อมโยงกับประเด็นสำคัญในการวิจัย

การเลือกบุคคลหลักในการสัมภาษณ์ (Key informants)

ในการเลือกบุคคลผู้วิจัยได้ใช้หลักการเลือกเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) ว่ามีผู้ใดบ้างที่
มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ และสามารถเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักได้ โดยพิจารณาจากกลุ่มนักศึกษา
อาชีวศึกษาซึ่งเป็นผู้มีความโดดเด่นในการศึกษาเช่นเป็นผู้มีเกรดเฉลี่ยสูงสุดของชั้นปีในสาขาวิชานั้น
เป็นตัวแทนของชั้นเรียนในการเข้าร่วมประกวดหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน หรือเป็นผู้ที่ได้รับ
การกล่าวขานในกลุ่มผู้เรียนว่าเป็นผู้มีความสามารถในสาขาวิชาที่เรียน เป็นต้น จำนวน 11 คน สำหรับ
การที่จะได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก (in depth interview) โดย
มีแนวคำถามเป็นคำถามปลายเปิดแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) (ดูรายละเอียดจาก
ภาคผนวก) ที่ครอบคลุมแนวคิดทฤษฎีและสามารถสะท้อนความรู้ประสบการณ์ของตนเองจาก
ปฏิบัติการในการเรียนการสอนได้ ซึ่งขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัยและผู้ร่วมสนทนาได้สร้างความรู้ร่วมกัน
จากนั้นผู้วิจัยได้ถอดเทปและนำคำสัมภาษณ์มาวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็น
แนวทางการศึกษาซึ่งผู้วิจัยซึ่งมีแนวคิดแบบหลังทันสมัย (postmodern) เห็นว่าการจัดการศึกษาแบบ
สมัยใหม่เป็นการจัดการศึกษาที่นำผู้เรียนไปสู่ความมีลักษณะเหมือนกัน ซึ่งลักษณะของความ
เหมือนเช่นนี้นำไปสู่การลดทอนความหลากหลายของความเป็นมนุษย์ โดยการจัดการศึกษาดังนั้น
การจัดการศึกษาแบบสมัยใหม่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจึงควรได้รับการตรวจสอบและทบทวนแนวทางการ
ดำเนินการเพื่อให้เกิดการคำนึงถึงมิติที่แตกต่างและหลากหลายของมนุษย์

จุดอิมตัวของข้อมูลตามหลักการของวิธีการศึกษาแบบเรื่องเล่าจุดอิมตัวของข้อมูลในการ
สัมภาษณ์เกิดขึ้นโดยการพิจารณาของนักวิจัยในลักษณะที่เรียกว่า sensitivity โดยผู้วิจัยพิจารณาจาก
ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ภายใต้กรอบทฤษฎีได้อย่างครอบคลุม โดย

ไม่ได้คำนึงที่ปริมาณของผู้สัมภาษณ์เพราะวิธีการดังกล่าวมิได้มุ่งหาผลการวิจัยที่เป็นตัวแทนของประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเรื่องเล่าของผู้เรียนตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์ในแบบ Thematic analysis ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เพื่อสร้างสาระสำคัญจากเรื่องเล่า สร้างเป็นมโนทัศน์และเชื่อมร้อยมโนทัศน์ซึ่งข้อมูลเรื่องเล่าสามารถเป็นได้ทั้งเรื่องเล่า บทสนทนา รวมไปถึงข้อมูลจากเนื้อหา ตารางการเรียนการสอน และเอกสารอื่นในการวิจัย โดยใช้หลักการของทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำเรื่องเล่ามาถอดข้อความเป็นตัวอักษร และทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างพร้อมทั้งจัดทำรหัส (open coding) และนำข้อมูลมาจัดหมวดสร้างเป็นชุดมโนทัศน์(categories)เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงในประสบการณ์ซึ่งสะท้อนความเป็นตัวตนของผู้เรียน จากนั้นผู้วิจัยได้นำชุดมโนทัศน์มาคัดเลือก (focus categories) ค้นหาชุดมโนทัศน์ที่นำไปสู่การวิเคราะห์การทำงานของของอำนาจที่ปรากฏในปฏิบัติการเรียนการสอนของอาชีวศึกษา และนำชุดมโนทัศน์ที่พบมาเชื่อมโยงกันพร้อมการจัดทำแนวคิดหลัก (core categories) และวิเคราะห์ย่อยข้อมูล (sub categories) ซึ่งในการทำการเชื่อมโยงข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้าง Theoretical coding โดยการนำแนวคิดหลักและข้อมูลที่ทำ การวิเคราะห์มาเชื่อมโยงกันเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ความซับซ้อนและโครงข่ายที่เชื่อมโยงของอำนาจและการทำงานของเทคนิควินัยของอำนาจซึ่งซ่อนตัวอยู่ในปฏิบัติการเรียนรู้ อาชีวศึกษาที่นำรูปแบบการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มาใช้ โดยมีผู้สนทนาดังนี้

ผู้สนทนาสาขาไฟฟ้ากำลัง

กิจเจริญ ชายหนุ่มอายุ 19 ปีลูกชายคนสุดท้องของครอบครัวรับเหมาติดตั้งระบบเครื่องไฟฟ้างานเลี้ยงและงานวัดต่างๆ กิจรู้จักเรื่องของเครื่องไฟฟ้าและงานไฟมาตั้งแต่ 7 ขวบเนื่องจากต้องติดตามพ่อและแม่ไปติดตั้งเครื่องไฟฟ้าในงานต่างๆ เมื่อเติบโตขึ้นพ่อก็ให้เป็นลูกมือวิ่งถือเครื่องมือและสายไฟฟ้าวิ่งตามพ่อ พ่อโตขึ้นหน่อยเรื่องจับเครื่องมือได้พ่อก็สอนวิธีใช้เครื่องมือ เขาสามารถต่อสายไฟกับอุปกรณ์ได้ตั้งแต่อายุ 12 ขวบซึ่งพ่อจะเป็นคนคอยสอนและตรวจสอบงานของเขาจนแน่ใจจึงเสมอ เมื่อเขาใกล้จบมัธยมต้นเขาจะต้องเตรียมหาที่ศึกษาต่อ ขณะนั้นพี่ชายซึ่งเรียนสายอาชีพและนำสาวซึ่งจบปริญญาตรีได้สนับสนุนให้เขาเข้าเรียนปริญญาตรี อย่างไรก็ตามเมื่อเขานำเรื่องราวไปปรึกษาพ่อและแม่ทั้งสองคนก็ได้ปฏิเสธแต่พ่อได้พูดถึงเรื่องการรับช่วงต่อการทำงานของครอบครัว ความรู้ที่เขาจำเป็นจะต้องมีในการใช้สำหรับการดูแลธุรกิจของครอบครัว กิจจึงเลือกที่จะเรียนสาขาไฟฟ้ากำลัง

สำหรับกิจการผลิตชิ้นงานไฟฟ้าไม่ใช่ปัญหาสำหรับเขาเท่ากับการที่จะต้องรักษามาตรฐานคุณภาพของการทำงานของตนเอง เนื่องจากเขามีพื้นฐานไฟฟ้ามากกว่าเพื่อนๆในห้องเรียนซึ่งเป็นที่รู้

ดีของอาจารย์และเพื่อนๆในเรื่องของกิจการที่บ้านของเขา และมีมือการผลิตชิ้นงานที่มีคุณภาพของเขา ทำให้เกิดมาตรฐานคุณภาพงานของห้องและของตัวเองเอง สิ่งนี้ทำให้เขาต้องใส่ใจงานที่จะต้องส่งอาจารย์มากๆ บ่อยครั้งที่เขาจะให้เวลาวันเสาร์อาทิตย์ในการผลิตชิ้นงานซ้ำแล้วซ้ำอีกเพื่อให้ได้ชิ้นที่ดีที่สุดก่อนส่งให้ผู้สอนประเมิน และเมื่อมีข้อขัดข้องหรือปัญหาในการทำงานพ่อและเพื่อนๆร่วมงานของพ่อได้กลายเป็นที่ปรึกษาชั้นเยี่ยมสำหรับเขา และเมื่อวิชาโครงการเขาเลือกผลิตชุดเครื่องมือเตือนในการดับเพลิง บ้านของเขาซึ่งมีเครื่องมือสำหรับการทำงานช่างและไฟฟ้าได้กลายเป็นฐานทัพสำหรับเพื่อนๆ และครูเพื่อใช้ในการผลิตชิ้นงาน ปัจจุบันก็กลายเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนดูงานกับวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศจีนจากการคัดเลือกตัวแทนโดยสถาบันและกำลังรอศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพร้อมกับดูแลงานแทนพ่ออย่างเต็มตัวมากขึ้น

ขนุน หนูน้อยวัย 19 ปี ปัจจุบันกำลังเตรียมตัวสอบเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) เดิมตอนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ขนุนไม่ได้สนใจเรื่องของการเรียนหนังสือมากนัก เขามักจะหนีเรียนไปเที่ยวกับเพื่อนตามห้างสรรพสินค้าต่างๆมากกว่าการเข้าห้องเรียน เวลาเรียนหนังสือเขาก็มักที่จะนั่งอยู่ บริเวณหลังห้องเรียน และพูดคุยขณะที่ครูสอนทำให้ผลการเรียนในเทอมแรกของชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามออกมาค่อนข้างแย่จนครูต้องเชิญผู้ปกครองมาพูดคุย ขนุนสังเกตเห็นน้ำตาของแม่คลอเบาตลอดเวลาเมื่อพูดคุยกับครู หลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้น ขนุนพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง เขาเข้าเรียนมากขึ้นแม้ว่าจะรู้สึกไม่อยากเรียนในบางวิชาและไม่ยอมหนีเรียนทั้งที่เพื่อนสนิทในกลุ่มชวน เพราะเขากลัวว่าถ้าคะแนนสอบจบของเขาออกมาไม่ดีทำให้เข้าเรียนต่อได้ยาก อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเขาจะตั้งใจเรียนมากขึ้นทำให้ผลการเรียนในปลายภาคออกมาดีขึ้นแต่ไม่เพียงพอที่ทำให้เขาได้โควตาเรียนต่อที่เดิมและที่อื่นๆ ด้วยเหตุเช่นนี้จึงทำให้ขนุนรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่ไม่ดี เรียนหนังสือไม่เก่ง เมื่อใกล้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ขนุนและครอบครัวได้ปรึกษาถึงแนวทางในการเรียนต่อ โดยส่วนตัวเขารู้สึกว่าอยากเรียนต่อสายสามัญในโรงเรียนเดิมกับเพื่อนแต่ในส่วนลึกๆเขาก็มีความกลัวเพราะในการเรียนสายสามัญเหมือนเพื่อนๆเขาพบว่าวิชาเรียนส่วนใหญ่เป็นวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งเขารู้สึกว่าเป็นสิ่งที่เขาไม่ถนัดนัก เมื่อปัญหาดังกล่าวได้พูดคุยกันในครอบครัว พ่อซึ่งทำงานเป็นช่างไฟในโรงแรมแห่งหนึ่งได้นำปัญหาเรื่องการศึกษาต่อของลูกชายไปพูดคุยปรึกษากับหัวหน้างานและเพื่อนๆที่ทำงาน เสียงส่วนใหญ่ให้การแนะนำว่าเด็กที่เรียนหนังสือไม่เก่ง ควรที่จะเลือกเรียนสายอาชีพ เพราะถ้าดันทุรังให้ไปเรียนสายสามัญก็จะสู้คนอื่นไม่ได้และอาจต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน แม้ซึ่งเป็นแม่บ้านเห็นดีกับความคิดของพ่อพร้อมทั้งให้เหตุผลสนับสนุนยกตัวอย่างถึงลูกน้ำที่ เรียนหนังสือไม่เก่งและค่อนข้างเกเรซึ่งเลือกเรียนสายอาชีพ เขาสามารถเรียนหนังสือซึ่งเหลืออยู่เพียงปีเดียวก็จะจบการศึกษาและสามารถหางาน

ทำได้ขุ่นเป็นเด็กเรียนไม่เก่งที่น่าที่จะเรียนจบ การประเมินตัวผู้เรียนร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว นำขุ่นไปสู่การเข้าศึกษาอาชีวศึกษาสาขาไฟฟ้ากำลัง

เมื่อเขาเรียนในปีหนึ่งการเรียนรู้โดยการกระทำ ทำให้เขาต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง โดยปริยายเพราะเขาไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านไฟฟ้าเลย บ่อยครั้งที่เขาจะต้องนำคำถามที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านการกระทำในห้องเรียนมาถามพ่อที่บ้าน และตั้งแต่เข้ามาศึกษาในสาขานี้เขาจะรีบไปโรงเรียนตั้งแต่เช้า เนื่องจากว่าตอนเช้าๆก่อนเข้าเรียนสมาชิกในห้องจะเอาการบ้านในแต่ละวันที่ผู้สอนให้มาสอบถามและแลกเปลี่ยนกัน นอกจากนั้นในการเข้าชั้นเรียนแต่ละห้องเรียน ขุ่นจะเลือกวางแผนในการนั่งร่วมกลุ่มกับเพื่อนที่เขาเชื่อว่าเป็นคนที่มีความสามารถและมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเนื่องจากเมื่อผู้สอนให้จับกลุ่มทำชิ้นงานเขาจะได้เพื่อนที่สามารถทำงานร่วมกันจนประสบความสำเร็จได้ เมื่อสิ้นปีการศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เขาจบการศึกษาด้วยเกรดเฉลี่ย 3.36 และได้โควตาเข้าเรียนต่อในสถาบันเดิมในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวส.) ซึ่งเขาได้วางแผนในอนาคตไว้ว่าเมื่อจบการศึกษาในระดับดังกล่าวจะเข้าทำงานที่เดียวกับพ่อและจะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีควบคู่กับการทำงานไปด้วย

กอล์ฟ นักศึกษาชายสาขาไฟฟ้ากำลัง อายุ 18 ปี เขาสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเดิมที่มีชื่อเสียงด้วยเกรดเฉลี่ย 3.36 ซึ่งเขาเชื่อว่าเฉลียดังกล่าวเป็นเกรดที่ค่อนข้างปานกลางเมื่อเทียบกับเพื่อนๆในโรงเรียนเดียวกัน เมื่อครั้งที่ต้องดำเนินการเรื่องการศึกษาต่อ ครูแนะแนวในโรงเรียนและหน่วยงานประชาสัมพันธ์จากสถาบันอาชีวศึกษาต่างๆได้เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของการศึกษาต่อ แก่กอล์ฟและเพื่อน สถาบันเหล่านั้นแสดงให้เห็นว่าระบบการเรียนในสายอาชีวศึกษาเป็นรูปแบบการเรียนที่เรียนรู้โดยการกระทำและง่ายกว่าเมื่อเทียบกับการเรียนในสายสามัญ ดังนั้นทุกคนจึงสามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาดังกล่าวได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเป็นผู้เรียนเก่ง สำหรับกอล์ฟการแนะแนวดังกล่าวทำให้เขาเชื่อว่า ถ้าเขาเข้าเรียนทุกครั้ง ส่งงานครบทุกชิ้น เขาไม่จำเป็นจะต้องแข่งขันกับใครและเรียนหนังสือให้เก่งเขาก็สามารถที่จะเรียนหนังสือจบได้ ซึ่งเขาเชื่อและมองตนเองชัดเจนว่าเขาไม่มีห้วงทางด้านวิทยาศาสตร์ถึงแม้ว่าเขาพอที่จะเรียนคณิตศาสตร์ได้บ้าง แต่ถ้าจะให้เขาไปเรียนสายสามัญมันคงจะเป็นเรื่องยากที่เขาจะสอบผ่านในแต่ละครั้ง กรอบกับเขารู้สึกว่าตนเองมีนิสัยที่เรื่อยๆไม่ชอบที่จะวุ่นวายกับการสอบและกับคนอื่น ๆ การเข้าสู่สายอาชีพน่าจะเป็นทางที่ดีที่สุดที่ทำให้เขาได้ใช้ชีวิตแบบเรื่อยๆสบายๆและปลอดภัยจากการถูกเชิญออกจากโรงเรียนกลางคันถ้าเกรดเฉลี่ยไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดไว้ ดังนั้นเขาจึงตัดสินใจเข้าสู่เส้นทางสายอาชีพ

เมื่อเขาได้สัมผัสกับปฏิบัติการในการเรียนการสอนของสาขาไฟฟ้ากำลัง เขาค้นพบว่าสิ่งที่เขาคิดในตอนแรกแตกต่างอย่างมากกับความจริง ปฏิบัติในการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นทำให้เขาต้องถืบทัวเองและเปลี่ยนแปลงนิสัยความเป็นคนเรื่อยเปื่อยของเขาออก เนื่องจากในการเรียนรู้ผ่านการ

ปฏิบัติเขาจะต้องผลิตชิ้นงานตามข้อกำหนดของตัวชีวิต ภายใต้ข้อกำหนดที่เกิดขึ้นในแต่ละชิ้นงานเขาจะต้องฝึกฝนและผลิตชิ้นงานนั้นๆให้ได้ จากความเป็นคนเรื้อยเปื่อยเขาต้องกระตือรือร้นที่จะไปพบผู้สอนเพื่อปรึกษาวิธีการผลิตชิ้นงานนั้นๆ หรือในขณะที่ศึกษาในห้องเรียนจากในอดีตเขาคือเด็กคนหนึ่งที่มีมักจะเลือกนั่งที่ไกลห่างกับผู้สอนหรือเป็นกลุ่มเด็กหลังห้องแต่ในปัจจุบันเขากลับเป็นคนที่พยายามเข้าห้องเป็นคนกลุ่มแรกๆเมื่อเข้าห้องปฏิบัติการเรียนเพื่อที่จะได้นั่งด้านหน้าใกล้กับผู้สอนเพื่อที่จะได้ดูการสาธิตวิธีการต่างๆในการผลิตชิ้นงานตามที่คุณสอนมอบหมาย หลังจากจบการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เขาได้งานทำในบริษัทที่เขาได้ฝึกงานโดยหัวหน้างานคือพี่เลี้ยงที่ทำหน้าที่ในการประเมินและให้คะแนนเขานั้นเอง อย่างไรก็ตามเขาได้วางแผนการศึกษาต่อพร้อมกับการทำงานแต่ยังไม่ตัดสินใจว่าจะเข้าสู่ระบบทวิภาคีหรือเรียนในช่วงเสาร์อาทิตย์

จิ๋ว ลูกสาวเจ้าของกิจการร้านทำป้ายไฟและขายอุปกรณ์ไฟฟ้า ผู้เลือกที่จะเรียนสายอาชีพในแผนกไฟฟ้ากำลังมากกว่าการเรียนต่อสายสามัญเพื่อไปต่อมหาวิทยาลัยในคณะวิศวกรรมตามที่ฝันไว้ ขณะที่เธอศึกษาในระดับมัธยมศึกษาชั้นต้นเธอเข้าศึกษาในโรงเรียนชั้นนำแห่งหนึ่งของประเทศ โดยเข้าศึกษาในแผนกเตรียมวิทยุ-คณิต และห้องที่เธอเรียนในขณะนั้นเป็นห้องต้นๆของโรงเรียน แต่ด้วยการสยบยอมต่อการจัดระดับชั้นจากการประเมินตามมาตรฐานของสังคมในกาให้ค่าผู้เรียนตามเกรดการสอบที่สร้างให้ เด็กที่เรียนเก่งเกรดเฉลี่ยสูงเป็นเพียงผู้ที่เหมาะสมและสมควรที่จะเขาศึกษาต่อวิศวกรรมศาสตร์ในระดับปริญญาตรี ด้วยวาทกรรมดังกล่าวที่ปรากฏในสังคมทำให้ จิ๋ว ประเมินตนเองจากมาตรฐานของการศึกษาของโรงเรียนที่เธอศึกษาก่อนเข้าสู่เส้นทางอาชีวศึกษา เธอจึงเกิดความกลัวและกังวลที่จะเข้าเรียนในสายสามัญเพื่อศึกษาต่อมหาวิทยาลัย ท้ายที่สุดเธอเลือกทั้งความฝัน และเลือกที่จะตัดสินใจให้ตนเองเรียนสายอาชีพ เพราะเชื่อว่ามันคงเป็นสิ่งที่ดีและเหมาะกับตัวเองที่สุด ทั้งที่ก่อนเค้าศึกษาในอาชีวศึกษาเธอไม่ได้ศึกษาหลักสูตรและวิชาที่จะต้องเรียนสาขานี้

“ ก็คิดอยากเรียนสายสามัญ แต่ดูแล้วว่าตัวเองคงไม่ไหวถ้าเรียนวิศวะไฟฟ้า เพื่อนเรียน เก่งกว่ายังว่าไม่ไหวเลย..... เห็นว่าถ้าเราเรียน ม.4, 5, 6 อย่างนี้มันหนักแล้ว เราก็ไม่เก่งเหมือนเพื่อน คือรู้เลยว่ามันหนักแน่ๆ แบบฟิสิกส์ เคมี ชีวะ อย่างนี้ หนูไม่น่าจะไหว มันคงยากมากๆหนูเรียนไม่เก่ง ก็เลยเลือกมาทางนี้ดีกว่า ”

(จิ๋ว สาขาไฟฟ้ากำลัง)

เมื่อเข้าศึกษาหลักสูตรในแผนกไฟฟ้ากำลังเธอจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนเนื่องด้วยวิชาส่วนใหญ่เป็นวิชาที่ต้องเรียนรู้ผ่านการกระทำและเป็นวิชาช่างซึ่งต้องใช้ทักษะความสัมพันธ์ของร่างกาย และพละกำลังเธอสามารถผลิตชิ้นงานต่างๆได้เหมือนเพื่อนผู้ชายคนอื่น แต่ภายใต้มาตรฐานที่กำหนดในชิ้นงานทำให้เธอต้องดิ้นรน และพยายามผลิตชิ้นงานให้ได้ตามกำหนด เธอจึงใช้เวลาช่วงหลังเรียนหรือเวลาว่างในแต่ละวันเข้าไปทำงานเพิ่มเติมในโรงช่าง เพื่อผลิตชิ้นงานตามที่ได้รับ

มอบหมายให้เสร็จเรียบร้อย เธอพยายามที่จะก้าวข้ามข้อจำกัดเรื่องเพศตามความเชื่อเดิมที่เธอได้เรียนรู้มาเช่นผู้หญิงต้องเรียบร้อยไม่เหมาะสมกับการทำงานใช้กำลังแบบงานช่าง หรือผู้หญิงไม่เหมาะสมกับงานไฟฟ้าหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักร ในช่วงปีที่สาม จิว จะต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เธอต้องใช้ความรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติในวิทยาลัยสู่สนามของการประกอบอาชีพที่แท้จริง จิวได้เลือกฝึกงานที่บ้านของตัวเองซึ่งเป็นร้านประกอบตู้ไฟ เหตุผลที่ทำให้เธอเลือกมาฝึกงานที่บ้าน เพราะจะได้ช่วยงานที่บ้านไปด้วย ขณะที่ฝึกงานพี่เลี้ยงของเธอคือพ่อที่จะต้องสอนการประกอบตู้ไฟ และงานอื่นๆให้กับเธอ ในการฝึกงานครั้งนี้ในตอนแรกเธอคิดว่ามันคงง่ายและสบายเพราะอยู่บ้านตัวเองแต่เมื่อเธอเริ่มเป็นพนักงานจริงๆเธอต้องผลิตสินค้าตามความต้องการของลูกค้า สถานการณ์จริงทำให้เธอรู้สึกกดดันจากความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น เธอต้องย่ำคิดย่ำทำใส่รายละเอียดกับชิ้นงานที่ผลิตมากยิ่งขึ้นเพราะนั่นหมายถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับตัวเองและครอบครัว ถึงแม้ว่าทางครอบครัวจะไม่ได้ตำหนิเธอในความผิดพลาดแต่ทุกครั้งที่เธอรับงานจากลูกค้าเธอจะระมัดระวังให้เกิดความผิดพลาดในการทำงานน้อยลงทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการสื่อสาร การผลิตสินค้า การส่งมอบสินค้า อย่างไรก็ตามในที่สุดหลังจากที่จิวได้ฝึกงาน เธอมีความมั่นใจในการทำงานกับที่บ้านมากขึ้นเพราะเธอรู้สึกคุ้นเคยและได้ทำงานแบบเดิมซ้ำๆจนเกิดความชำนาญ การเรียนจบด้วยเกรดเฉลี่ย 3.56 ของเธอจึงไม่ใช่แค่การได้รับผลคะแนนจากการประเมินแต่เป็นความภาคภูมิใจที่สร้างเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นแก่เธอ ซึ่งสิ่งนี้สำหรับเธอมีสำคัญมากเพราะเธอเชื่อว่าเธอมีความสามารถที่จะดูแลกิจการและคนงานที่บ้านเธอได้ตามความต้องการของครอบครัว

ผู้สนทนาสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

อิว นักศึกษาแผนกคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ผู้จบการศึกษาเกรดเฉลี่ยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3.65 เธอสามารถขอโควตาใน การศึกษาต่อสายสามัญที่โรงเรียนเดิมได้อย่างง่ายดาย แต่เธอเลือกที่จะเรียนสายอาชีพ เนื่องจากเธอเชื่อว่าเรียนสายอาชีพมีโอกาสในการทำงานได้เร็วและมากกว่าสายสามัญ ซึ่งขณะที่เธอเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม อิว ได้เข้าร่วมการรับฟังการแนะนำจากสถาบันอาชีวศึกษาต่างๆที่เข้าไปดำเนินการแนะนำในโรงเรียนของเธอ และข้อสรุปที่เธอได้จากการเข้าฟังครูแนะนำแต่ละสถาบันกล่าวคือ ข้อดีของการเรียนต่อสายอาชีวศึกษา ซึ่งผู้เรียนจบอาชีวศึกษาเป็นที่ต้องการของการตลาดทำให้เมื่อจบแล้วจะโอกาสในการได้รับคัดเลือกให้มียานทำงานมากกว่าผู้ที่จบสายสามัญในช่วงอายุเดียวกัน และระบบอาชีวศึกษาทำให้ผู้เรียน ไม่ต้องเสียเวลาในการศึกษาต่อระดับปริญญาก็สามารถที่จะมียานทำดูแลตนเองได้ จากการเข้าฟังการแนะนำของสถาบันอาชีวศึกษาในหลายๆครั้ง กรอบกับการที่เธอนำเรื่องราวของการศึกษาต่อไปปรึกษาพ่อซึ่งเป็นพนักงานบริษัทและเรียนจบสายอาชีวศึกษามาเช่นกัน ซึ่งพ่อของเธอมั่นใจว่าผู้เรียนสายอาชีวศึกษามีความสามารถปฏิบัติงานได้จริงจากความจริงที่พ่อพบในสถานที่ทำงานคือบริษัทที่พ่อทำงานจะเลือก

พนักงานตำแหน่งต่างๆโดยกำหนดวุฒิการศึกษาในระดับ ปวช.และปวส.มากกว่าระดับปริญญาตรี นอกจากนั้น อิวซึ่งมองถึงสถานะทางครอบครัวของเธอที่มีฐานะปานกลาง ซึ่งพ่อต้องทำงานดูแลสมาชิกในครอบครัวลำพังหากเธอเลือกที่จะเรียนสายอาชีพจะทำให้เธอสามารถมีงานทำได้อย่างรวดเร็ว ทำยที่สุดเธอจึงเลือกเรียนอาชีวศึกษา

เมื่อเข้าศึกษาในแผนกคอมพิวเตอร์เธอและเพื่อนๆในกลุ่มใช้วิธีช่วยกันเรียน ในการปฏิบัติงานชิ้นงานแต่ละครั้งระหว่างทำเธอและเพื่อนๆมักจะทำงานร่วมกันโดยรวมตัวกันไปทำที่บ้านเพื่อนในกลุ่ม เมื่อใครมีปัญหาหรือติดขัดชิ้นงานจะได้นำปัญหานั้นๆมาปรึกษากัน หรือหากไม่ได้รวมกลุ่มกันในการทำงานพวกเขาจะส่งชิ้นงานของกันและกันผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เพื่อนๆคนอื่นๆเป็นตัวอย่างของกันและกัน อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มกันเช่นนี้นำไปสู่การสร้างมาตรฐานในการผลิตชิ้นงานของกลุ่ม ซึ่งมาตรฐานที่เกิดจากกลุ่มทำให้อิวต้องปรับเปลี่ยนชิ้นงานของตนเองอยู่บ่อยครั้ง เพื่อให้มีคุณภาพเท่าเทียมคนอื่นๆ ซึ่งในการที่เธอจะต้องปรับเปลี่ยนให้ชิ้นงานมีคุณภาพทำให้เธอต้องฝึกทำแล้วทำอีก ทดลองรูปแบบและวิธีการใหม่ๆที่ศึกษาจากอินเทอร์เน็ต และเธอมักจะซื้อหนังสือคอมพิวเตอร์ใหม่ๆมาฝึกหัดเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับตนเองในการผลิตชิ้นงาน

อิว ถือได้ว่าเป็นคนหนึ่งในห้องเรียนที่อยู่ในกลุ่มผู้เรียนดี เธอมีวินัยในการฝึกปฏิบัติและหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เธอเชื่อว่าการเป็นนักคอมพิวเตอร์ที่ดีจะต้องใฝ่เรียนใฝ่รู้เสมอเพราะต้องก้าวให้ทันความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ที่มีมาใหม่ๆอยู่เสมอ จนกระทั่งปัจจุบันที่เธอจบการศึกษาด้วยเกรดเฉลี่ย 3.68 และกำลังจะศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสาขาภาษาอังกฤษ วินัยและนิสัยในการหาความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ของเธอก็ยังคงติดตัวเธอจนปัจจุบัน

อ้อม เด็กสาวฐานะปานกลางที่ทำงานพิเศษในช่วงเสาร์อาทิตย์ ในตอนแรกที่เธอเลือกสมัครเข้าเรียนอาชีวศึกษาในสถาบันที่ผู้วิจัยทำการศึกษาก็เพราะเพื่อนในกลุ่มเดียวกันชวนไปสอบในขณะนั้น บอกว่าเธอไม่ได้คิดอะไรแค่ตามเพื่อนมาสอบ ผลจากการสอบปรากฏว่าเธอสามารถที่เข้าเรียนได้เพียงคนเดียวในกลุ่ม ขณะที่เพื่อนๆคนอื่นๆไม่สามารถสอบเข้าได้ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มกลับไปเรียนที่โรงเรียนเดิม แต่เธอเลือกที่จะไม่กลับไปเรียนกับเพื่อนๆว่า เธอประเมินว่าการเรียนสายอาชีพจะเป็นผลดีต่อเธอและครอบครัวมากกว่าเพราะการเรียนอาชีวศึกษามีโอกาสในการทำงานมากกว่าสายสามัญซึ่งเป็นสิ่งที่รองรับอนาคตของเธอและครอบครัวได้ นอกจากนั้นอ้อมเชื่อว่าตนเองเหมาะที่จะเรียนอาชีวศึกษามากกว่าสามัญเพราะระบบของการประเมินซึ่งนำไปสู่การจัดลำดับชั้นของผู้เรียนทำให้อ้อมเชื่อจากตราที่ตัวเธอถูกตีจากการวัดประเมินว่า ตนเองเป็นคนที่ไม่เก่งเรียนหนังสือไม่ได้เรื่อง ไม่เหมาะกับเรียนสายสามัญ ทำให้เธอเลือกที่จะเข้าสู่สายอาชีพ

เมื่อเธอเข้ามาเรียนสายอาชีพความคิดว่าตนเองเรียนหนังสือไม่เก่งโดยเฉพาะวิชาสามัญทั่วไป ยังคงฝังอยู่ในตัวเธอ ลึกๆเธอจะรู้สึกต่อต้านวิชาสามัญไม่ว่าจะเป็นวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์เธอตั้งคำถามว่าทำไมเธอต้องเรียนด้วยเนื่องจากเธอไม่จำเป็นต้องเข้าใจเลขยกกำลังเธอก็สามารถที่จะไปซื้อของที่ตลาดได้ ด้วยความคิดเช่นนี้เธอมักจะเลือกโดดเรียนวิชาที่เกี่ยวกับตัวเลขและวิชาสามัญ แต่จุดเปลี่ยนในความคิดของเธอต้องเปลี่ยนแปลงเมื่อเธอกับเพื่อนอีกหนึ่งคนไม่ผ่านไม่ผ่านการประเมินวิชาบัญชีเบื้องต้น ขณะที่คนอื่นๆในห้องสอบผ่านทั้งหมด จากการสอบไม่ผ่านในครั้งนั้นทำให้เธอต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการศึกษาของตนเองทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ ซึ่งเมื่อเวลานานขึ้นในการเรียนเธอยังรู้ว่าเธอจะต้องใส่ใจการเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะวิชาอาชีพที่เธอและเพื่อนๆจะต้องผลิตชิ้นงานตามกำหนดของตัวชี้วัดซึ่งต้องใช้ในการเก็บคะแนนเพื่อผ่านการประเมินในรายวิชานั้นๆ สุดท้ายเมื่อจบการศึกษาอ้อมกลายเป็นผู้ที่มีทักษะและความสามารถแบบนักคอมพิวเตอร์คนหนึ่งที่เป็นที่ต้องการของตลาด เธอได้งานทำตั้งแต่ยังไม่จบภาคเรียนจากสถานประกอบการที่เธอไปฝึกงานและเกรดเฉลี่ยทั้งสามภาคเรียนของเธออยู่ที่ 3.57

รุ่ง เธออายุ 18 ปีแต่มีนิสัยขี้เล่นแบบเด็กๆ เธอเข้ามาเรียนสาขาคอมพิวเตอร์เนื่องจากว่าเธอชอบเล่นเกม และที่บ้านเธอเปิดร้านเกมพร้อมรับพิมพ์งานและถ่ายเอกสาร เมื่อต้องหาที่ศึกษาต่อเธอเลือกที่จะเรียนสายอาชีพเพราะเพื่อการเรียนแบบสายสามัญ เธอมองว่าตัวเองไม่ถนัดการเรียนรู้แบบท่องจำและไม่ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แต่ชอบวิชาที่เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมและการปฏิบัติจริงมากกว่า เธอมักจะรู้สึกสนุกและมีสมาธิอยู่ได้เป็นเวลานานๆขณะที่ทำได้เรียนรู้ในวิชาปฏิบัติอย่างเช่นการทำรายงานส่งอาจารย์เธอสามารถนั่งทำงานและค้นคว้าสิ่งที่ผู้สอนกำหนดมาได้เป็นวันๆ แต่เธอมักจะรู้สึกอึดอัดทุกครั้งที่ต้องปฏิบัติกิจกรรมภายใต้การควบคุมจากผู้สอน และมีอาการง่วงนอนบ่อยครั้งเมื่อต้องเรียนรู้โดยการท่องจำและอ่านหนังสือ รุ่งเห็นตนเองว่าไม่เหมาะสมกับการเรียนรู้แบบท่องจำดังกล่าวจึงปรึกษาพ่อและแม่ซึ่งก็ยอมรับความคิดและตามใจรุ่งในการศึกษาต่อ

เมื่อเธอเข้ามาเรียนที่สถาบันอาชีวศึกษา เธอรู้สึกชอบและสนุกกับการเรียนที่ได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตามเธอรู้สึกวิตกกังวลกับการเรียนในหลายๆวิชาเพราะเธอค้นพบว่า จริงๆแล้วในการเรียนวิชาพื้นฐานของอาชีวศึกษาเช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้นวิชาเหล่านี้เป็นวิชาที่มีเนื้อหาเฉพาะสำหรับผู้เรียนอาชีวะ เช่น ถ้าเป็นคณิตศาสตร์ก็เป็นคณิตศาสตร์สำหรับคอมพิวเตอร์ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษก็เป็นภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจ ถึงกระนั้นเธอก็พยายามที่จะเรียนรู้และทำแบบฝึกหัดเพื่อที่จะให้ผ่านวิชาเหล่านั้น ในขณะที่วิชาชีพซึ่งเป็นวิชาเฉพาะสาขาอาชีพ เธอรู้สึกว่าเธอสนุกกับการเรียนรู้ครั้งหนึ่งในวิชาโครงงาน รุ่งได้เลือกทำโครงงานที่เกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้รถจักรยานในมหาวิทยาลัย เธอจะต้องเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการตรวจสอบจำนวนและเลขทะเบียนรถมอเตอร์ไซด์ที่เข้ามาในสถาบัน เธอใช้เวลาในการทำโครงงานชิ้นนี้เกือบหนึ่งเทอม ซึ่งต้องค้นหาและทดลองเขียนภาษาในการใช้ส่งการคอมพิวเตอร์ บางคำสั่งเธอต้องใช้เวลาหลายวันในการเขียนและทดสอบการใช้งานได้จริง ซึ่งสิ่งหนึ่งที่เป็นตัวกระตุ้นให้เธอทุ่มเทและ

พยายามผลิตชิ้นงานโครงการนี้ให้ดีที่สุดเพราะเมื่อเธอนำแนวคิดของโครงการไปปรึกษาผู้สอน ครูผู้สอนชื่นชมแนวคิดของเธอเป็นอย่างดีและพร้อมสนับสนุนเธอเพื่อที่จะให้โปรแกรมนี้ใช้งานในสถาบันได้จริง คำชมที่เกิดจากผู้สอนนี้เองเป็นเหมือนรางวัลที่ทำให้เธอต้องตั้งใจผลิตชิ้นงานให้ดีที่สุดให้กับที่ได้รับคำชม เธอจึงพยายามและค้นคว้าหาความรู้ในการทำงานอย่างเต็มที่ รุ่งจบการศึกษาพร้อมด้วยรางวัลชนะเลิศวิชาโครงงานในสถาบันจากการเขียนโปรแกรมตรวจนับรถจักรยานยนต์ที่เข้ามาใช้บริการในสถาบัน เธอตั้งใจที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ในสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจที่สถาบันเดิมก่อนที่จะศึกษาต่อปริญญาตรีแบบต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลที่ว่าเรียน สายอาชีพรู้จริงและทำได้จริง ถ้าได้วุฒิปวส.มาก็สามารถมาใช้สมัครงานได้เลยและง่ายกว่าปริญญาตรี และใช้เวลาน้อยกว่าการเข้าเรียนปริญญาตรีจะเรียนเมื่อไหร่ก็ได้เพราะสมัยนี้มีปริญญาตรีที่เรียนต่อเนื่องพร้อมกับทำงานไปด้วย

ผู้สนทนาสาขาแผนการพิมพ์

ชีฟ หญิงสาวอายุ 18 ปี ร่างใหญ่แต่ท่าทางคล่องแคล่วผู้ศึกษาอาชีพศึกษาสาขางานพิมพ์ ก่อนหน้าที่ชีฟจะเข้าศึกษาในสาขาการพิมพ์ เธอแทบจะไม่รู้จักว่าช่างพิมพ์คืออะไรเพียงได้ยินชื่อมาจากเพื่อนรุ่นพี่ที่เป็นผู้ชายซึ่งรู้จักแถวบ้านที่กำลังเรียนอยู่ในวิทยาลัย ดังนั้นในช่วงแรกที่เธอได้เข้ามาศึกษาเธอค่อนข้างที่จะตื่นตากับกระบวนการและรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเดิมที่เคยศึกษาในชั้นมัธยมต้น ช่วงมัธยมต้นวิชาที่เธอเรียนส่วนใหญ่เป็นความรู้วิชาการที่ทำความเข้าใจผ่านการคิดและการจดจำ ทรัพยากรที่จะต้องใช้ในการฝึกปฏิบัติและการเรียนเมื่อเทียบกับสาขาวิชาช่างพิมพ์ค่อนข้างที่จะน้อยกว่ามาก สถานที่ในการศึกษาเรียนรู้ก็เป็นห้องเรียนที่มีสภาพแวดล้อมเดิมๆ ขณะที่สถานที่ในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในสาขาวิชาช่างพิมพ์จะต้องใช้สถานที่ในการเรียนรู้ที่มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกันขึ้นอยู่กับอุปกรณ์และเครื่องมือ สถานที่ในการเรียนรู้จึงมีความหลากหลายทำให้ชีฟรู้สึกตื่นเต้นและสนุกสนานการเรียนรู้ในเบื้องต้น

เมื่อรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชีฟก็เปลี่ยนแปลง เดิมตารางเวลาในการใช้ชีวิตและการเรียนหนังสือของชีฟเป็นไปอย่างเด็กมัธยมทั่วไป หลับเลิกรเรียนก็จะไปเที่ยวเล่นตามห้างสรรพสินค้าหรือแหล่งรวมกลุ่มวัยรุ่นต่างๆ แต่เมื่อชีฟได้เข้าสู่ระบบการศึกษาผ่านประสบการณ์เต็มตัว ตารางชีวิตของเธอจึงเปลี่ยนตั้งแต่เช้า เดิมเธอมักจะไปถึงโรงเรียนก่อนเข้าแถวหน้าเสาธงไม่นานแต่ปัจจุบันเธอต้องมาก่อนประมาณหนึ่งชั่วโมงเพื่อที่จะได้มานั่งพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลการบ้านที่ต้องรับผิดชอบและทำความเข้าใจเนื้อหาเบื้องต้นที่จะต้องเข้าเรียนในแต่ละวันกับเพื่อนๆ ซึ่งเธอมองว่าถ้าไม่มาเตรียมตัวก่อนหรือทำความเข้าใจเนื้อหาเรื่องราวของสิ่งที่จะต้องเรียนจะทำให้มีปัญหาหรือเกิดความล่าช้าเมื่อถึงเวลาปฏิบัติกิจกรรมจริง การปฏิบัติตัวในชั่วโมงเรียนเธอรู้สึกว่าจะต้องตั้งใจและรู้สึกเคร่งเครียดมากกว่าเดิม เธอต้องจดจำขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างละเอียด ดังนั้นทุกชั่วโมงในการเรียนรู้เธอจะเลือกอยู่แถวหน้าเพื่อที่จะสามารถมองเห็น

ไดยิน และเก็บรายละเอียด สิ่งที่คุณสอนสาธิต ให้ดูอย่างชัดเจนเพราะเธอเห็นว่าเมื่อถึงเวลาที่จะต้องปฏิบัติ เธอจะได้สามารถทำได้ตรงตามมาตรฐานหรือข้อกำหนดในชิ้นงานนั้นๆได้ และในทุกๆขั้นตอนของการฝึกปฏิบัติเธอจะทำการอย่างตั้งใจไม่ปล่อยผ่านหรือข้ามขั้นตอน เพราะเธอเชื่อว่าการปฏิบัติหรือผลิตชิ้นงานแต่ละชิ้น ชิ้นงานจะมีคุณภาพหรือไม่หรือจะผลิตชิ้นงานได้ตามข้อกำหนดหรือไม่ขั้นตอนในการปฏิบัติมีผลเป็นอย่างมากในกระบวนการเรียนรู้ทางการผลิต นอกจากนั้นตอนเย็นๆหลังจากเลิกเรียน ชีพมักจะเข้าไปในโลกออนไลน์ดูงานออกแบบใหม่ๆเพื่อพัฒนาตนเองทำให้จากเดิมที่เล่นอินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง อินเทอร์เน็ตจึงกลายเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญแหล่งหนึ่งของชีพ

ในช่วงปลายปี 2 ชีพได้มาฝึกงานที่โรงพิมพ์แห่งนี้พร้อมกับเพื่อนอีกสองคนเป็นผู้หญิงคนหนึ่งและผู้ชายอีกคนหนึ่ง ในช่วงสัปดาห์แรกผู้จัดการได้เข้ามาดูและชี้แจงรูปแบบการฝึกงานของโรงพิมพ์ เขาแบ่งผู้เรียนตามเพศเพื่อนผู้ชายของชีพได้ฝึกงานในส่วนของการผลิตโดยมีช่างพิมพ์ผู้ชายชื่อพี่โชคเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแล ขณะที่ชีพและเพื่อนผู้หญิงอีกคนได้ฝึกงานในส่วนของการช่วยพี่สาซึ่งจบทางด้านกราฟิกจากวิทยาลัยเดียวกันเป็นคนดูแล ความรู้สึกของชีพในครั้งแรกเธอรู้สึกโชคดีที่ได้อยู่ในสำนักงานไม่ต้องทนเหม็นคุดคู้อยู่ในโรงพิมพ์ แต่เมื่อเวลาผ่านไปสองอาทิตย์เธอก็กลับรู้สึกเบื่อเนื่องจากงานที่ได้รับมอบหมายในสำนักงานมักจะไม่มีเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เธอเรียนมา หน้าที่ประจำของเด็กฝึกงานอย่างชีพและเพื่อนคือการดูแลลูกค้าที่เข้ามาติดต่อกันในเบื้องต้นก่อนที่จะส่งต่อให้ฝ่ายขายดูแลและรับงานต่อ อาจจะมีบ้างที่ได้รับมอบหมายให้ออกแบบงานเมื่อฝ่ายออกแบบทำไม่ทัน แต่ผลงานของเธอกลับถูกวิจารณ์ว่าดูหวานไปบ้างไม่เท่าที่บ้าง ซึ่งเธอมองว่าอันที่จริงแล้วงานของเธอไม่ถึงขั้นที่จะทำไม่ได้เพราะบางครั้งลูกค้าก็ชอบและเลือกงานของเธอ และในส่วนของการเรียนรู้ในเรื่องของการพิมพ์และวิธีใช้เครื่องพิมพ์เธอและเพื่อนผู้หญิงถูกกันไม่ให้ใช้เครื่องจักรด้วยเหตุผลว่าต้องใช้แรงและราคาเครื่องสูงเธอจึงต้องไปอยู่ในส่วนจัดเรียงงานกระดาษที่ออกจากเครื่องมากกว่าที่จะได้เรียนรู้การใส่สีพิมพ์ การควบคุมระบบการพิมพ์ เธอจึงรู้สึกว่าการฝึกงานที่โรงพิมพ์เป็นอาชีพของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เมื่อเธอจบการศึกษาด้วยเกรดเฉลี่ย 3.45 เธอจึงเปลี่ยนสายการเรียนไปศึกษาปริญญาตรีสาขานิเทศศาสตร์แทนเรียนต่อสาขาการพิมพ์

ชิดชนก ในสถาบันที่ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาเปิดสาขาวิชาให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้หลากหลายรูปแบบนอกจากการเรียนภาคปกติแล้วมีรูปแบบการเรียนแบบทวิภาคีในสาขาวิชาการพิมพ์ ชิดชนก นักศึกษาแผนการเรียนงานพิมพ์ อายุ 20 ปี เธอเลือกสมัครเรียนแบบทวิภาคีเนื่องจากต้องการที่จะได้เรียนรู้จากสถานประกอบการจริงมากกว่าอยู่ในห้องเรียน เมื่อครั้งเรียนอยู่ชั้นมัธยมต้นเธอต้องเรียนหนังสือโดยการเคี้ยวขี้เฒ่าของผู้ปกครองและผู้สอน เพราะเธอรู้สึกไม่ชอบการไปโรงเรียนและการอยู่ในห้องเรียน เมื่อต้องศึกษาต่อเธอจึงเลือกที่จะเรียนลักษณะนี้เพราะเธอคิดว่าดีกว่า

เข้าไปนั่งหลับในห้องเรียน กรอปกกับการเรียนลักษณะดังกล่าวไม่ต้องทำการสอบแข่งขันซึ่งเป็นสิ่งที่เธอไม่ชอบเป็นอย่างยิ่ง

ในการเข้าไปศึกษาเรียนรู้ภายในสถานประกอบการ ชีฟได้เข้าไปเรียนรู้กับโรงพิมพ์ขนาดกลาง ใกล้บ้านสลับกับการกลับมาเรียนในสถาบันอาทิตย์ละ 2 วันคือวันจันทร์และวันอังคาร การเรียนรู้ในสถานประกอบการชีฟต้องเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงานทุกอย่างตั้งแต่งานแม่บ้านจนเป็นผู้ช่วยช่างพิมพ์ ซึ่งในส่วนใหญ่เธอจะรับหน้าที่ในการทำงานด้านออกแบบผลิตสิ่งพิมพ์มากกว่าการควบคุมเครื่องจักรในการพิมพ์เหมือนเพื่อนผู้ชายคนอื่นๆ ซึ่งเธอได้รับเหตุผลจากพี่เลี้ยงว่าเนื่องจากเธอเป็นผู้หญิงงานในโรงพิมพ์ต้องอยู่กับเครื่องจักรขนาดใหญ่ต้องใช้แรงมาก และเครื่องพิมพ์ราคาหลายล้านบาทถ้าเกิดการผิดพลาดขึ้นพี่เลี้ยงไม่สามารถรับผิดชอบได้ ในการประเมินจบการศึกษาชีฟจบด้วยเกรดเฉลี่ย 3.30 เธอเลือกที่จะเปลี่ยนสายการเรียนเป็นการเข้าศึกษาต่อสาขาภาษาต่างประเทศในมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง เพราะเธอต้องการมีความรู้ทางด้านภาษาเพื่อที่จะไปประกอบอาชีพเป็น มัคคุเทศก์ มากกว่าเป็นพนักงานในโรงพิมพ์

ผู้สนทนาสาขาคำปลีกหลักสูตรทวิภาคี

ก้อง สาวประเภทสองอายุ 18 ปี เป็นคนกรุงเทพแต่กำเนิด ผู้ซึ่งมีความชัดเจนต่อเป้าหมายในอนาคตว่าตัวเองจะต้องมีเงินเยอะๆและร่ำรวย ช่วยเหลือตัวเองได้ ครั้งหนึ่งขณะเรียนมัธยมต้น เขาอยากได้โทรศัพท์มือถือมากแต่ไม่สามารถมีได้ทำให้เขารู้สึกว่าการไม่มีเงินเป็นของตัวเองมันคือข้อจำกัดในชีวิตของเขาเพราะพ่อและแม่ปฏิเสธในการที่จะซื้อให้ อย่างไรก็ตามด้วยความปรารถนาดังกล่าวทำให้เขาตัดสินใจไปขอทำงานพิเศษเป็นเด็กขายของหน้าร้านในตลาดนัดแห่งหนึ่ง การไปทำงานในครั้งนั้นเขาได้คำตอบแทนมากพอที่จะซื้อโทรศัพท์ที่เขาปรารถนาแต่ขณะเดียวกันเขาก็รู้สึกถึงความเป็นอิสระทางการเงินที่เขาสามารถสร้างมันขึ้นมาเองได้ เขาตระหนักได้ว่าในสังคมที่เขาดำรงอยู่การมีเงินคือความมั่นคงในชีวิต และนั่นก็นำไปสู่เป้าหมายของอนาคตที่เขาวาดฝันไว้คือเขาจะต้องเป็นเศรษฐีมีความมั่นคงทางการเงินให้ได้ เมื่อก้องเริ่มที่จะหาข้อมูลเพื่อศึกษาต่อเขาพบว่าทั้งครูแนะแนวในโรงเรียนและการแนะแนวจากสถาบันอาชีวศึกษาอื่นๆที่มาแนะแนวในโรงเรียนรวมทั้งข้อมูลจากหน่วยงานด้านการศึกษาต่างๆในสังคมไทยมักจะพูดในทำนองเดียวกันในเรื่องของการเรียนอาชีวศึกษาว่าเป็นการจัดการศึกษาที่เมื่อสำเร็จการศึกษามีงานรองรับที่แน่นอน นอกจากนั้นเขายังได้สำรวจตนเองในเรื่องของความสามารถในการเรียนหนังสือเขาพบว่าตัวเองมีความถนัดในเรื่องภาษาและการพูด เขาชอบเรียนโดยการปฏิบัติมากกว่าการนั่งฟังครูบรรยายหน้าห้อง ด้วยความเชื่อว่าการเรียนอาชีวศึกษาจะเป็นประตูสู่การมีงานทำงานและการสำรวจตรวจสอบตนเองก้องจึงตกลงปลงใจที่จะนำตนเองเข้าสู่เส้นทางอาชีวศึกษา ยิ่งไปกว่านั้นเขาสังเกตตรวจสอบ ค้นหาสถาบันที่มีชื่อเสียงใน

การสอนอาชีวศึกษาจากอินเทอร์เน็ตทำให้ก้องได้รู้จักกับสถานที่เรียนในปัจจุบันและเขาเลือกที่จะเรียนแผนกทวิภาคีเพื่อที่จะได้ทำงานไปด้วยและเรียนไปด้วย

ก้อง ซึ่งมีโลกทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับการมีวิถีชีวิตแบบคนรุ่นใหม่ การแสดงออกถึงความเป็นตัวตน และมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต เขาเลือกเรียนแบบ ทวิภาคีที่ต้องเรียนในสถาบันพร้อมกับเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงในสถานประกอบการ ในการเรียนรู้ในสถานประกอบการ เบื้องต้นเขาต้องฝึกประสบการณ์ในร้านอาหาร Fast food ซึ่งเขาต้องเรียนรู้และทำทุกอย่างตั้งแต่ เก็บ กวาด เช็ด ถู และดูแล เสิร์ฟอาหารให้ลูกค้า ครั้งหนึ่งในการปฏิบัติงานเขาต้องนำเสนอสินค้าให้แก่ลูกค้า เขาค้นพบว่าตนเองมีความสามารถในการนำเสนอขายความสามารถเหล่านั้นเกิดขึ้นจากการที่เขาปฏิบัติตนเองตามความรู้ที่ได้เรียนมา เขากำกับและฝึกหัดบุคลิกภาพของตนเองให้เป็นนักขายที่ดี จนบุคลิกภาพที่ดีตามกำหนดของความรู้กลายเป็นบุคลิกภาพในการเดิน ยืน นั่งหรือแม้แต่ท่าเสียวในการพูดคุยขณะสัมภาษณ์ ซึ่งเขาแสดงออกกับผู้วิจัยทำให้ผู้วิจัยรู้สึกเหมือนสนทนากับ นักขายมืออาชีพอยู่ตลอดเวลา ก้องรักในการเป็นนักขายเขาสามารถขายผลิตภัณฑ์ และทำยอดขายให้สถานประกอบการได้สูงสุดในประเทศทำให้เขาได้เข้าพบผู้บริหารระดับสูงของบริษัทฯ ใหญ่ในการค้าปลีกของประเทศ ปัจจุบันก้องเลือกเรียนต่อปริญญาตรีสาขาภาษาอังกฤษเพราะต้องการต่อยอดความรู้ด้านภาษาของตนเองสำหรับการเป็นนักธุรกิจในอนาคต แม้ว่าทางสถานประกอบการจะให้ทุนเขาในการศึกษาต่อด้านธุรกิจ ซึ่งเขาเชื่อมั่นในตนเองและมองว่าตนมีความสามารถที่จะเป็นนักขายที่ดีและเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการอื่นๆ

เกด นักเรียนข้ามชั้นเธออายุมากที่สุดในห้องเรียนคือ 21 ปี เด็กจังหวัดมหาสารคาม อดีต เธอเป็นเด็กเกเรที่ไม่สนใจเรียนเพราะเป็นลูกสาวคนเดียวที่พ่อแม่ซึ่งเป็นข้าราชการตามใจ เธอย้ายโรงเรียนเป็นว่าเล่นโดยเริ่มต้นจากการย้ายตามพ่อแม่แต่ต่อมาเธอมักก่อปัญหาเรื่องของการทะเลาะกับเพื่อนรุ่นเดียวกันในโรงเรียนและนอกโรงเรียนทำให้ถูกเชิญตัวออกจากโรงเรียนหลายครั้ง ครั้งหลังสุดเธอทะเลาะกับเพื่อนต่างโรงเรียนและถูกรุมทำร้ายทำให้ต้องเข้ารับการรักษาตัวจากโรงพยาบาล เธอเห็นน้ำตาของแม่ที่ต้องคอยดูแลเธอเมื่อยามเจ็บป่วย ทำให้เธอดังปณิธาน ว่าจะต้องเรียนหนังสือจบชั้นปริญญาตรีให้ได้ เธอจึงเริ่มกลับมาเรียนชั้น ปวช. ในสาขาค้าปลีกอีกครั้ง

ในเบื้องต้นการปรับตัวเพื่อที่จะเข้าเรียนและกลับมาเรียนอีกครั้งหลังจากที่ทิ้งไปนานเกือบปีทำให้เธอรู้สึกอึดอัดและลำบากใจ บ่อยครั้งเธอเกือบตัดสินใจโดเรียนตามเพื่อนเพื่อไปเที่ยวเล่นเหมือนในอดีต แต่เมื่อนึกถึงครั้งที่ปัญหาและแววตาของแม่ทำให้เธอต้องกลับมาตั้งใจเรียนและพยายามทำตามความตั้งใจ

เกดปรับปรุงตนเองด้วยความแน่วแน่ทำให้เธอเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นเด็กเรียนและเป็นพี่เกดที่ในสายตาเพื่อนในห้องเรียนคือพี่ที่ตั้งใจเรียนหนังสือและเป็นผู้นำกลุ่มในการติวข้อสอบไม่ว่าจะเป็น

การสอบตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือการสอบวัดมาตรฐานวิชาชีพ เกดจะเป็นตัวตั้งตัวตีในห้องเรียน ในการนัดวันเวลาเพื่อตีความรู้ร่วมกัน

ปัจจุบันหลังจากจบการศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ เกดได้เข้าศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งของเอกชนในสาขาวิชาการตลาด ซึ่งที่นั่นเธอยังคงเป็นตัวตั้งตัวตีในการเรียนหนังสือเช่นเดิม ด้วยเพราะติดเป็นนิสัยที่เคยกระทำจนชินเมื่อครั้งที่ยังเรียน ปวช. และเธอเชื่อว่าหากเธอทำเช่นนี้จะนำไปสู่ความสำเร็จในการคว้าปริญญาตรีมาให้แม่ได้ชื่นใจ

บทที่ 4

การจัดการศึกษาในรูปแบบอาชีวศึกษา

การจัดการศึกษาแบบอาชีวศึกษาเริ่มอย่างเป็นระบบและได้รับการบรรจุในโครงการศึกษา เมื่อปีพ.ศ. 2441 ในระยะเริ่มแรกรูปแบบของการจัดการศึกษาเรียกว่า การจัดการศึกษาพิเศษ ซึ่งหมายถึง การเรียนวิชาเฉพาะเพื่อให้เกิดความชำนาญ (กรมอาชีวศึกษา.2556) มีจุดประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการเตรียมกำลังคน ระดับช่างฝีมือ ช่างเทคนิค ในสาขาอาชีพภายใต้การกำกับของตลาดแรงงาน โดยมีพื้นฐานจากความเชื่อที่ว่าบุคคลแต่ละคนเป็นผู้ที่ต้องค้นหาความสนใจ ความถนัดของตนเองเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งการจัดการศึกษาแบบอาชีวศึกษาได้นำเทคนิคการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ทำการผลิตรายวิชาต่างๆ ที่มุ่งเน้นการสร้างทักษะและความสามารถแก่ผู้เรียนผ่านการกระทำ มีการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนภายใต้วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมในลักษณะของการสร้างสมรรถนะ ทักษะและความสามารถเชิงอาชีพ ซึ่งการกำหนดสาขาวิชาเรียนในสถาบันขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดแรงงานภายใต้วิถีคิดระบบทุนนิยม ดังนั้นชุดความรู้ในการจัดหลักสูตรการศึกษาจึงเป็นชุดความรู้ที่มุ่งเน้นผลิตรายวิชาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีทักษะในงานอาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงาน ลักษณะของการจัดการศึกษาดังกล่าวมีดินหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการควบคุมคุณลักษณะและรูปแบบของทักษะและความสามารถผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่เหมือนกันและเป็นไปตามการกำหนดของตลาดแรงงาน

แสดงให้เห็นว่าแท้จริงแล้วหลักสูตรการเรียนการสอนซึ่งถูกกำกับ ควบคุม จากตลาดแรงงานนั้น ได้กำหนดคุณลักษณะความเป็นตัวตนของผู้เรียนไว้ก่อนล่วงหน้า เปรียบสถาบันการศึกษาได้กับโรงงานผลิตสินค้าขนาดใหญ่ที่ผลิตสร้างตัวตนของผู้เรียนจำนวนมากให้มีคุณลักษณะเหมือนกันหน้าที่ของการศึกษาและการจัดการศึกษาจึงเป็นเรื่องของการจัดการอย่างไรที่ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะความเป็นอาชีวศึกษาตามแบบที่สังคมต้องการบทนี้จึงขอเสนอให้เห็นถึงบริบทการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันอาชีวศึกษาดังนี้

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันอาชีวศึกษา

กระบวนการเรียนรู้โดยการกระทำได้ถูกนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในแต่ละระดับชั้นของการศึกษาอาชีวศึกษา โดยมีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดจากสถานศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ (ธีรวุฒิ บุญยโสภณ. 2536: 73) ในการออกแบบหลักสูตรของสถาบันได้กำหนดเนื้อหาของการเรียนรู้และขั้นตอนปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตามอย่างละเอียดทุกขั้นตอน ส่งผลให้ผู้เรียนต้อง

กำกับตนเองอย่างเคร่งครัดตามกฎหมายของความรู้ และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะและความชำนาญจากการปฏิบัติ ดังนั้นลักษณะของหลักสูตรอาชีวศึกษาจึงออกแบบให้ผู้เรียนต้องศึกษารายวิชาตามลำดับขั้นตอนโดยมีความต่อเนื่องกันและต้องผ่านเกณฑ์การประเมินของรายวิชาเบื้องต้นก่อนจึงจะสามารถศึกษารายวิชาอื่นๆตามลำดับขั้นตอน โดยเริ่มจากวิชาพื้นฐานซึ่งก่อให้เกิดจริยธรรมในสาขาอาชีพของผู้เรียน อาทิผู้เรียนสาขาไฟฟ้ากำลังจะต้องเรียนวิชาอุตสาหกรรมเบื้องต้นซึ่งปฏิบัติการในการเรียนการสอนวิชาดังกล่าวผู้เรียนจะต้องผลิตหัวค้อนโดยการตะไบแท่งเหล็ก เมื่อพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องในความรู้ด้านไฟฟ้ากำลังพบว่าความรู้ในการตะไบเหล็กไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านไฟฟ้า แต่ปฏิบัติการเรียนการสอนดังกล่าวได้ผลิตสร้างให้ผู้เรียนมีความอดทน ความพยายามและใส่ใจต่อรายละเอียดปลีกย่อยซึ่งเป็นจริยธรรมที่สำคัญต่อการเป็นช่างที่ดี จากนั้นผู้เรียนจึงจะได้ศึกษารายวิชาชีพเฉพาะส่วนเพื่อนำความรู้เฉพาะกลุ่มไปประยุกต์ในการเรียนรู้และปฏิบัติในวิชาชีพต่อไป เช่น รายวิชาการเชื่อมเบื้องต้นซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่ผู้เรียนช่างไฟฟ้ากำลังทุกคนต้องเรียน ในรายวิชานี้ผู้เรียนต้องฝึกปฏิบัติงานเชื่อมพื้นฐาน โดยเริ่มที่การเรียนรู้เครื่องมือและอุปกรณ์ พร้อมทั้งเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติวิธีการเชื่อมแบบต่างๆ โดยการทดลองลงมือเชื่อมและผลิตชิ้นงานตามแบบฝึกหัดที่ได้รับการออกแบบในหลักสูตร ซึ่งในเทอมต่อไปหลักสูตรได้ออกแบบจัดการความรู้ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ฝึกปฏิบัติในงานเชื่อมมาเป็นพื้นฐานในปฏิบัติการเรียนการสอนรายวิชาซ่อมเครื่องปรับอากาศต่อไป ผู้เรียนจะเห็นได้ว่าหลักสูตรได้กำหนดสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อนำความสามารถที่ได้จากการกระทำไปต่อยอดความรู้และสร้างทักษะใหม่พร้อมพัฒนาฝีมือให้เกิดความชำนาญต่อไป

นอกจากนั้นเพื่อให้ผู้เรียนเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงการจัดการหลักสูตรอาชีวศึกษาจึงจัดให้มีรายวิชาโครงการหรือโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ ในมิติหนึ่งวิชาเหล่านี้เป็นรายวิชาที่ผู้เรียนต้องนำความรู้ที่ได้ศึกษาผ่านในสาขาวิชามาบูรณาการและนำมาปฏิบัติผลิตชิ้นงานอย่างไรก็ตามอีกมิติหนึ่งการจัดให้มีรายวิชาโครงการเป็นเสมือนเครื่องการันตีว่าผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมตามสาขาวิชาที่เรียนรู้ได้จริงและปฏิบัติการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนจะต้องนำเสนอความก้าวหน้าและปรึกษาการปัญหาและการดำเนินการโครงการอย่างใกล้ชิดแก่ผู้สอน ด้านหนึ่งของผลที่เกิดจากการปฏิบัติการในการเรียนการสอนดังกล่าวเป็นเสมือนการวัดประเมินผู้เรียนอย่างละเอียดยิ่งกว่าการประเมินในรายวิชาปฏิบัติทั่วไปเพราะทุกครั้งที่ผู้เรียนนำเสนอความก้าวหน้าและขอรับการปรึกษาผู้สอนนั้นเป็นการประเมินอย่างอัตโนมัติถึงความรู้ที่ผ่านมาของผู้เรียนและความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่เกิดจากการปฏิบัติการผลิตชิ้นงาน

เมื่ออาชีวศึกษาอยู่ภายใต้วิถีคิดของระบบทุน ซึ่งต้องการบุคคลที่มีความสามารถปฏิบัติงานได้จริง ดังนั้นหลักสูตรอาชีวศึกษาจึงต้องสร้างปฏิบัติการในการเรียนการสอนที่ผลิตสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงได้ หลักสูตรจึงกำหนดให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาทุกคนต้อง *ฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ* ในสถานประกอบการนัยยะหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาในสถาบันมาประยุกต์ใช้จริง สร้างความชำนาญในการปฏิบัติงานอาชีพ ให้เกิดแก่ผู้ศึกษาขณะเดียวกันเป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในอาชีพ สร้างกิจนิสัยในการทำงานเช่น ความรับผิดชอบความมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมไปถึงสร้างความเข้าใจต่อขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงานอาชีวก่อนออกสู่ตลาดแรงงาน อย่างไรก็ตามอีกนัยยะหนึ่งของปฏิบัติการเรียนรู้โดยการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแสดงให้เห็นถึงการกระบวนการผลิตสร้างผู้เรียนให้พร้อมต่อการปฏิบัติงานอาชีพของตนเพื่อรับใช้ระบบทุน ซึ่งความร่วมมือในการทำงานมีผลต่อต้นทุนและคุณภาพของสินค้าและบริการที่เกิดขึ้น โดยการปลูกฝังเจตคติจากการเรียนการสอนผ่านการกระทำพบได้จากการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในหลักสูตรอาชีวศึกษาและการกำหนดคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน การกำหนดดังกล่าวเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงการควบคุมกำกับภายในจิตใจหรือตัวตนของผู้เรียน เป็นการกำหนดว่าสิ่งใดที่ผู้เรียนควรเป็น สิ่งใดที่ผู้เรียนควรปฏิบัติหากต้องการที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติดีตามสาขาอาชีพต้องปฏิบัติตามคุณธรรมและจริยธรรมที่กำหนดนั้น

สนามการวิจัย

รายวิชาที่ประกอบเป็นหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอาชีวศึกษามีทั้งความรู้ในภาคทฤษฎีและวิชาชีพซึ่งเป็นวิชาเฉพาะสาขาสำหรับผู้เรียนที่นำไปสู่ความสามารถในการประกอบอาชีพ ในการทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจไปที่ปฏิบัติการเรียนการสอนของรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ผ่านการกระทำหรือการปฏิบัติจริงอันเป็นการนำเทคนิคและรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มาใช้ในการจัดการศึกษาแบบอาชีวศึกษา เพื่อทำการศึกษาถึงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจและเทคนิควินัยของความรู้จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในความรู้แบบอาชีวศึกษา โดยได้เลือกสถาบันอาชีวศึกษาซึ่งเป็นวิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นสถาบันที่ได้รับการยอมรับจากผู้เรียนและสังคมโดยในปี 2549 ได้รับรางวัลสถานศึกษาพระราชทานประเภทสถาบันอาชีวศึกษาขนาดใหญ่และในปี 2557 มีผู้เข้ารับการศึกษจากสถาบันถึง 2199 คน โดยจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรี โดยสถาบันดังกล่าวมีรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนในสองลักษณะคือ

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบในระบบ

เป็นรูปแบบการศึกษาที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ตลอดจนเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่มีโครงสร้างภายใต้ข้อกำหนดที่แน่นอนและมีขั้นตอนในการดำเนินการที่ค่อนข้างแข็งตัวเป็นไปตามกำหนดของโครงสร้างหลักสูตรจากส่วนกลาง และเป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านการกระทำในพื้นที่ของสถาบันการศึกษาเป็นหลัก การออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ในระบบให้นำหนักของการเรียนรู้ผ่านการกระทำภายในสถาบัน โดยมีการกำหนดโครงสร้างสาขาวิชาและแบ่งประเภทสาขาวิชาภายใต้การควบคุมคุณภาพความรู้โดยรัฐที่กำหนดโครงสร้างหลักสูตรส่วนกลางซึ่งในที่นี้คือโครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ซึ่งกลุ่มวิชาที่นำการเรียนรู้ผ่านการกระทำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเด่นชัดส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวิชา **ทักษะวิชาชีพ** โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยตามทักษะในการเรียนรู้ คือ

กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน เป็นกลุ่มความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบอาชีพ และเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่นำไปสู่การสร้างความสามารถ ทักษะ และความชำนาญในวิชาชีพ ตัวอย่างรายวิชาพื้นฐานเช่น ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพ วิชาเขียนแบบเทคนิคเบื้องต้น วิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น วิชาวัสดุงานช่างอุตสาหกรรม วิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ วิชาเขียนแบบเทคนิคเบื้องต้น ซึ่งวิชาเหล่านี้เป็นความรู้พื้นฐานสำหรับผู้ที่ยังไม่รู้สายงานช่างต่างๆ

กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ เป็นชุดความรู้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพของผู้เรียนในสาขาต่างๆ เมื่อพิจารณา ความรู้ในกลุ่มการเรียนรู้ชุดนี้ มุ่งเน้นการกำหนดให้ผู้เรียนมีความสามารถ สมรรถภาพ เจตคติในการทำงาน ตามสาขาอาชีพ และผู้เรียนจะต้องมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการต่อยอดความรู้ ความสามารถและความชำนาญของตน ตัวอย่างรายวิชาเช่น วิชางานเชื่อมไฟฟ้า ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในรายวิชาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น รวมทั้งวิชาวัสดุงานช่างอุตสาหกรรม หรือเขียนแบบโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งผู้เรียนวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ และวิชาเขียนแบบเทคนิคเบื้องต้น

กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก เป็นกลุ่มวิชาที่สถาบันศึกษาจะทำหน้าที่ในการกำหนดชุดวิชาที่เกี่ยวข้องกับสาขาการเรียนของผู้เรียนซึ่งผู้เรียนสามารถที่จะเลือกเรียนได้ตามความสนใจ ทั้งนี้เพื่อฝึกทักษะและความชำนาญในเรื่องเฉพาะที่ผู้เรียนสนใจ อย่างไรก็ตามรายวิชาที่เปิดทำการสอนในสถานศึกษาเป็น รายวิชาที่ได้รับการประเมินจากสถาบันว่าเป็นความรู้ที่ได้รับความสนใจและได้รับความนิยมในตลาด แรงงาน อาทิ วิชางานออกแบบผลิตภัณฑ์ วิชางานระบบท่อส่งความเย็น วิชาการเป็นผู้ประกอบการ เป็นต้นสาขาวิชาที่ผู้วิจัยได้เลือกทำการสัมภาษณ์ผู้เรียนในรูปแบบของการเรียนแบบปกติ ได้แก่

วิชาอุตสาหกรรม สาขางานไฟฟ้ากำลัง ตัวอย่างวิชาปฏิบัติที่ผู้เรียนต้องทำการศึกษา เช่น งานฝึกฝีมือ วงจรไฟฟ้า เครื่องวัดไฟฟ้า หม้อแปลงไฟฟ้า งานนิวเมติกส์และไฮดรอลิกส์ เบื้องต้น การติดตั้งไฟฟ้าในอาคารและในโรงงาน เครื่องกลไฟฟ้ากระแสตรง การควบคุมเครื่องกลไฟฟ้า งานเชื่อมและโลหะแผ่นเบื้องต้น งานเครื่องมือกล เบื้องต้น

วิชาพลศึกษา สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ตัวอย่างวิชาปฏิบัติที่ผู้เรียนต้องทำการศึกษา เช่น พิมพ์ดีดไทยเบื้องต้น คอมพิวเตอร์ในงานธุรกิจ ระบบปฏิบัติการเบื้องต้น พิมพ์ดีดไทยเบื้องต้น การขายเบื้องต้น เครือข่ายคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โปรแกรมกราฟิก โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล โปรแกรมตารางคำนวณ โปรแกรมมัลติมีเดียเพื่อการนำเสนอ เบื้องต้น

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบระบบทวิภาคี

“อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี” เป็นการจัดการศึกษาที่ดึงความร่วมมือของสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการเรียนรู้ ฝึกอบรมแก่ผู้เรียนโดยกำหนดให้มีการเรียนภาคทฤษฎีภาคปฏิบัติ พื้นฐานบางส่วนที่สถานศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพในสถานประกอบการ โดยมีการจัดรูปแบบเรียนการสอนและการฝึกอาชีพที่มีความยืดหยุ่น จุดประสงค์ในการจัดรูปแบบการศึกษาแบบทวิภาคีตามแนวทางอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ยึดถือนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น ดังนั้นรูปแบบในการเรียนรู้จึงมีความหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับสถานประกอบการและท้องถิ่น และเป็นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามความต้องการของสถานประกอบการ มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงานในอาชีพนั้นๆ จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษารูปแบบดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดสร้างพัฒนาบุคลากรให้ตอบสนองการทำงานของสถานประกอบการ นั้นหมายถึงเป็นการวางแผนกำลังคนอย่างเป็นระบบในระยะยาวของสถานประกอบการเช่นกัน เนื่องจากบุคลากรที่ได้รับการฝึกผ่านรูปแบบการศึกษาดังกล่าวเกิดความผูกพันกับองค์กร เพราะสำหรับผู้เรียนแล้วสถานประกอบการมิใช่เพียงแค่สถานที่ทำงานที่พวกเขาจะต้องทำงานถึงสามปีเพื่อให้จบหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพแต่สถานประกอบการ หมายถึง สถาบันการศึกษาสำหรับพวกเขาด้วย

ในหลักสูตรแบบทวิภาคีแผนการฝึกอาชีพที่สถานประกอบการเขียนขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผลิตสร้างผู้เรียนให้ตรงตามความต้องการของหน่วยงาน ถึงแม้ว่าจะเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการทำแผนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการก็ตาม แต่สถานประกอบการเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักในการออกแบบการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนซึ่งพื้นฐานที่ใช้ในการออกแบบมาจากรูปแบบของการทำงานของสถานประกอบการสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และก่อให้เกิด

ประสบการณ์จากการเรียนรู้ก็คือการทำงานในสถานประกอบการนั่นเอง โดยเนื้อหาภายในหลักสูตร ต้องมีการกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้ รูปแบบของเนื้อหา, วิธีการในการเรียนรู้, วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ต้องใช้ในการเรียนรู้, ตลอดจนระยะเวลาและการประเมินผู้เรียน จะเห็นได้ว่าภายใต้แผนการจัดการฝึกอบรมที่เป็นเสมือนเข็มทิศที่ยืนยันถึงทิศทางที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้ตลอดหลักสูตร แต่อีกด้านหนึ่งแผนการฝึกอาชีพเป็นเสมือนบ่วงหลอมในการผลิตผู้เรียนให้เป็นผู้มีความสามารถที่จะตอบสนองต่อการดำเนินงานของสถานประกอบการ เนื้อหาที่เกิดขึ้นจึงสร้างทั้งทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ และสถานประกอบการแก่ผู้เรียนพร้อมทั้งหล่อหลอมทักษะ ความสามารถ แก่ผู้เรียน ลักษณะของแผนการฝึกอาชีพมี 2 ประเภท คือ

1. **แผนการฝึกอาชีพตลอดหลักสูตร** เป็นแผนงานของสถานประกอบการ ทำหน้าที่ในการจัดเตรียมบุคลากรสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ในการฝึกอาชีพให้แก่ ผู้เรียนหลักสูตรทวิภาคี ตลอดระยะเวลาที่ฝึกอาชีพในสถานประกอบการตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดการฝึกอาชีพ

2. **แผนการฝึกอาชีพรายหน่วย** เป็นแผนงานของครูฝึกซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ในสถานประกอบการที่มีหน้าที่ในการดูแลผู้เรียนขณะที่ผู้เรียนดำเนินการเรียนรู้ในสถานประกอบการ เพื่อจัดเตรียม เนื้อหา วิธีสอน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ การประเมินผล ในการฝึกอาชีพให้แก่ ผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการทำแผนการฝึกอาชีพจะถูกควบคุมโดยสถาบันการศึกษา แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปในลักษณะของการเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการฝึกอบรมผู้เรียน ที่สำคัญถึงแม้ว่าสถาบันการศึกษาจะต้องจัดทำแผนการเรียนการสอนก็ตาม แต่การออกแบบแผนการเรียนการสอนสถาบันจะต้องคำนึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการศึกษา ดังนั้นในแผนการเรียนการสอนของสถาบันจึงมุ่งไปที่การสร้างความสามารถพื้นฐานที่ผู้เรียนจะต้องนำไปประยุกต์ใช้เมื่อไปศึกษาในสถานประกอบการ

ในการทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้รายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในรูปแบบของ ทวิภาคีที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา คือ ประเภทสาขาวิชาพาณิชยกรรม สาขางานธุรกิจค้าปลีก (ปวช. ทวิภาคี) ซึ่งการกำหนดช่วงเวลาในการศึกษาคือชั้นปี ที่ 1 เรียนในสถานศึกษา 5 วัน ชั้นปี ที่ 2, 3 เรียนในสถานศึกษา วันจันทร์ 1 วัน และทำการเรียนรู้ในส่วนของสถานประกอบการ 4 วัน คือวันอังคาร-วันศุกร์ หรือ วันอังคาร-วันเสาร์ 5 วัน ตัวอย่างวิชาปฏิบัติที่เรียนในสถาบัน รายวิชามารยาทและการสมาคม พิมพ์ดีดไทย พิมพ์ดีดอังกฤษ การขาย การพัฒนาบุคลิกภาพ และวิชาโครงการ ขณะที่การศึกษาในส่วนของสถานประกอบการคือ วิชาชีพสาขางานธุรกิจค้าปลีก 1-7 โดยมีลักษณะของการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง

ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาการพิมพ์ (ปวช. ทวิภาคี) ซึ่งผู้เรียนแต่ละชั้นปีต้องทำการศึกษาตามตารางดังนี้ ชั้นปี ที่ 1 เรียนในสถานศึกษา 5 วัน จันทร์-ศุกร์ ชั้นปี ที่ 2 เรียนในสถานศึกษา 1 วัน คือวันจันทร์ ชั้นปี ที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 เรียนในสถานศึกษา 1 วัน คือวันจันทร์ และภาคเรียนที่ 2 เรียนในสถานศึกษา 5 วัน จันทร์-ศุกร์ ตัวอย่างสาขาวิชาที่โดยการปฏิบัติเช่น การเรียงพิมพ์ การพิมพ์เลตเตอร์เพรส การพิมพ์ออฟเซต การพิมพ์สกรีน การแยกสี การเลย์เอาท์ และจัดวางหน้า การผลิตแม่พิมพ์ การทำเล่ม โดยมีรายวิชาที่ต้องศึกษาในสถานประกอบการได้แก่ การปฏิบัติงานพิมพ์ การประมาณราคา เป็นลักษณะของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากสถานการณจริงในสถานประกอบการ

การวิเคราะห์จัดตารางการเรียนรู้วิชาชีพ

นัยยะสำคัญของการจัดตารางการเรียนรู้ส่วนหนึ่งคือการนัดหมายในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนและผู้สอน แต่นัยยะของความซับซ้อนของการจัดการตารางการเรียนรู้คือ การควบคุมการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการกำหนดของช่วงเวลาและแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญและน้ำหนักของรูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งจากตารางการจัดการเรียนการสอนของอาชีวศึกษาพบว่าการจัดตารางและการกำหนดน้ำหนักของการเรียนรู้ให้ความสำคัญไปที่การเรียนรู้ผ่านการกระทำซึ่งเห็นได้ชัดจกตารางการสอนที่ให้เวลาในการเรียนทฤษฎีเพียงเล็กน้อยขณะที่จำนวนชั่วโมงในการฝึกปฏิบัติมีจำนวนมากกว่าและวิชาเรียนปฏิบัติส่วนใหญ่จะถูกกำหนดให้เรียนในช่วงบ่ายเพื่อเป็นการเปิดท้ายของเวลาเรียนในแต่ละวันที่ผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนปฏิบัติชิ้นงานได้อย่างเต็มที่และเสร็จสิ้น อย่างไรก็ตามเมื่อเปิดผ้าคลุมของแนวคิดดังกล่าวพบว่า จุดมุ่งหมายของการจัดตารางเรียนในลักษณะดังกล่าวเพื่อให้เทคนิคของอำนาจภายใต้ความสัมพันธ์ของผู้เรียนกับความรู้ได้มีพื้นที่ในการทำงานและสามารถให้เวลากับผู้เรียนในการดำเนินการกับตนเองเพื่อให้เกิดทักษะและการเรียนรู้อย่างเต็มที่อย่างไรก็ตามเรามิอาจลืมเจตจำนงของความรู้ในการศึกษาอาชีวศึกษาได้ซึ่งการที่ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถนั้นแสดงถึงการแรงงานที่มีประสิทธิภาพในภาคการผลิตของระบบทุนนิยมเช่นกัน

อย่างไรก็ตามการจัดทำหลักสูตรในการศึกษา ปฏิบัติการต่างๆของการจัดการศึกษาถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผลิตสร้างผู้เรียน และเป็นที่มาของการเกิดวินัยและกฎเกณฑ์ในความรู้ นั่นที่คอยควบคุมให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติตนเองให้มีความสามารถตรงตามหลักสูตรการเรียนรู้ โดยมีการจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สมรรถนะตลอดจนระบุถึงเครื่องมือ วิธีการสอน และวิธีการประเมินผู้เรียนที่ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนให้ตนเองเกิดการเรียนรู้ ซึ่งหากผู้เรียนต้องการที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และมีสมรรถนะตามการกำหนดของหลักสูตรก็ต้องตรวจสอบ ฝึกฝน ให้ตนเองมีทักษะและความสามารถตามข้อกำหนดของความรู้ที่ได้รับการออกแบบในหลักสูตรการเรียนรู้ นั้น ผู้เรียนจึงจะ

สามารถที่จะผ่านเกณฑ์การประเมินที่ได้รับการกำหนดอย่างเป็นรูปธรรมภายในหลักสูตรนั่นเอง จะเห็นได้ว่าการสร้างหลักสูตรเป็นเสมือน เป้าหลอมในการผลิตสร้างผู้เรียนแต่ละบุคคลให้กลายเป็นผู้ที่มีทัศนคติ ทักษะ ความสามารถที่ตอบสนองสาขาอาชีพ ซึ่งถือได้ว่าอำนาจของความรู้ได้ทำความรุนแรงกับบุคคลให้กลายเป็นบุคคลที่มีความเหมือนกันอีกนัยยะหนึ่งนั่นหมายถึงการลดความหลากหลายของความเป็นมนุษย์โดยอำนาจของความรู้

บทที่ 5

ตัวตนแบบผู้เรียนอาชีวศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจต่อปฏิบัติการในการสร้างตัวตนของผู้เรียน อาชีวศึกษาโดยใช้ทัศนะของ Michel Foucault นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ผู้มีแนวคิดพื้นฐานในเรื่องของ อัตบุคคลที่ปฏิเสธความคิดว่าอัตบุคคลมีเจตจำนงเสรีในการกระทำการใดๆได้อย่างอิสระ แต่แท้จริงแล้วปัจเจกถูกกำกับ ติกรอบทางความคิด ความเชื่อ และถูกกำหนดจากอำนาจของความรู้และความจริง ที่ปรากฏขึ้นในสังคม นั้นแสดงให้เห็นว่าแท้จริงแล้วความเป็นอัตบุคคลได้ถูกกำหนดผลิตสร้างขึ้นจากความจริงที่บุคคลได้พบในสังคมนั้นเอง โดยตัวตนในความหมายของ Michel Foucault ที่ผู้วิจัยได้นำทัศนะและแนวคิดมาใช้ในการศึกษามีทัศนะว่าตัวตนเป็น แบบ (from) หรือรูปแบบหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้น

เป้าหมายสำคัญของการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ของอาชีวศึกษา คือการผลิตสร้างให้ผู้เรียนมีความสามารถในการงานอาชีพ ตามแนวคิดแบบระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ดังนั้นการผลิตสร้างตัวตนของผู้เรียนจึงมุ่งไปที่การผลิตสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการประกอบอาชีพ และต้องเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบอาชีพนั้นๆ ดังนั้นการเลือกชุดความรู้ใดมาใช้ในการเรียนการสอนจึงต้องผูกพันเกี่ยวข้องกับความต้องการแรงงานและคุณลักษณะที่ดีของแรงงานซึ่งถูกกำหนดจากระบบของตลาดแรงงาน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าการคัดเลือกชุดความรู้ที่ใช้ในการเรียนการสอนของสถาบันอาชีวศึกษามีใช้การจัดการความรู้อย่างเป็นอิสระ แต่เป็นการจัดการความรู้ที่ต้องรับใช้ความต้องการของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ที่ต้องการผลิตสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้มีทักษะและความสามารถตามสาขาอาชีพเพื่อขับเคลื่อนตัวระบบทุน

เมื่อจุดหมายปลายทางของการศึกษาระบบอาชีวศึกษา คือการผลิตสร้างบุคคลให้เป็นผู้ที่สามารถประกอบกิจกรรมอาชีพได้ ดังนั้นความเป็นตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษา คือ

1. ตัวตนแบบผู้มีทักษะเชิงอาชีพ ซึ่งหมายถึง การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประกอบกิจกรรมด้านอาชีพตามสาขาอาชีพที่ตนเองได้เรียนรู้
2. ตัวตนแบบผู้มีความชำนาญเชิงอาชีพซึ่งเกิดขึ้นจากการฝึกฝนทักษะจนมีความสามารถในระดับเชี่ยวชาญ

จากการศึกษาพบว่าแบบแผนของตัวตนนักเรียนอาชีวศึกษาซึ่งเป็นตัวตนแบบผู้มีทักษะเชิงอาชีพมีลักษณะตัวตนดังนี้

ตัวตนแบบนักคอมพิวเตอร์

การได้ขึ้นชื่อว่าเป็นนักคอมพิวเตอร์ถูกกำหนดผ่านความจริงที่ว่าผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะและความสามารถในการทำงานคอมพิวเตอร์ ภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพและมาตรฐานที่เกิดขึ้นจากตลาดแรงงาน มาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพเป็นมาตรฐานที่ถูกกำหนดขึ้นจากสถาบันการพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรฐานอย่างเป็นทางการโดยผู้ที่มีความสามารถหรือทักษะที่องค์กรต้องการไว้กับค่าตอบแทนในการทำงานกับการจัดระดับขั้นของแรงงานให้เป็นแรงงานฝีมือ แรงงานกึ่งฝีมือ และแรงงานระดับการใช้แรง ซึ่งลักษณะของมาตรฐานดังกล่าวมีการกำหนดคุณภาพของทักษะที่ผู้เรียนจะต้องมีอย่างชัดเจนและเป็นทางการ นั้นหมายความว่าอำนาจของมาตรฐานที่เกิดขึ้นในสังคมเข้ามากำกับให้ผู้เรียนที่มีความปรารถนาเป็นแรงงานฝีมือหรือเป็นผู้มีทักษะและความสามารถต้องพัฒนา ปรับเปลี่ยนตนเองให้ไปสูงขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนั้นความต้องการคุณภาพจากแรงงานของสถานประกอบการก่อให้เกิดการกำหนดทักษะและความสามารถมาตรฐานที่แรงงานจะต้องมีให้เกิดขึ้น ซึ่งค่ามาตรฐานทั้งสองมีอิทธิพลที่ทำให้ผู้เรียนคอมพิวเตอร์ต้องผลักดันให้ตนเองวิ่งก้าวไปตามระดับและเกณฑ์ที่เกิดขึ้นเช่น ในตลาดแรงงานสาขาคอมพิวเตอร์ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐานเช่น Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint เป็นต้น ดังนั้นในการจัดการหลักสูตรของสถาบันการศึกษาจึงต้องจัดหลักสูตรการเรียนรู้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน อย่างไรก็ตามหากบางโปรแกรมไม่มีการจัดการศึกษาในสถาบัน ผู้เรียนที่ต้องการมีทักษะความสามารถในโปรแกรมนั้นๆ ต้องไปเรียนรู้เพิ่มเติมหรือฝึกหัดเรียนรู้โดยการเรียนพิเศษ

จากการศึกษาเรื่องเล่าของผู้เรียนอาชีวศึกษาพบว่าคนที่จะได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้มีตัวตนแบบผู้มีทักษะคอมพิวเตอร์ ต้องมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน ทักษะการใช้โปรแกรมเฉพาะการบูรณาการใช้โปรแกรมพื้นฐานร่วมกัน และความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน คือการที่ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติการหรือการป้อนข้อมูลสู่คอมพิวเตอร์ และความสามารถในการใช้อุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ของคอมพิวเตอร์ได้อย่างถูกต้องตามแนวทางของความรู้ โดยมีการกำหนดลักษณะของการกระทำเป็นมาตรฐานการใช้งานคอมพิวเตอร์ ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวนำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ส่งผลให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาต้องฝึกฝนตนเองจนมีทักษะและความสามารถในการสั่งการคอมพิวเตอร์ โดยมีทักษะการพิมพ์งาน เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญโดยมีการสร้างค่ามาตรฐานผ่านการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนคอมพิวเตอร์ให้เป็นผู้ที่มีความรวดเร็ว แม่นยำและถูกต้อง ซึ่งมีการกำหนดคุณลักษณะของการพิมพ์ ที่ถูกต้องว่าต้องมีลักษณะการพิมพ์แบบที่เรียกว่า “การพิมพ์สัมผัส” โดยมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติการดังนี้ การสร้างความสัมพันธ์ของร่างกาย การฝึกฝนผ่านการกำกับเวลา และการควบคุมคุณภาพชิ้นงาน

การสร้างความสัมพันธ์ของร่างกาย ความรู้ในเรื่องของการพิมพ์สัมผัสได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องฝึกหัดการประสานงานของกล้ามเนื้อเล็กและการใช้สายตาให้มีความสัมพันธ์กัน โดยความรู้ดังกล่าวได้สร้างกฎเกณฑ์เพื่อเข้ามากำกับควบคุมร่างกายของผู้เรียนด้วยการให้เหตุผลว่าเป็นไปเพื่อการดูแลสุขภาพรักษาร่างกาย นัยยะที่แฝงอยู่คือการมีร่างกายที่แข็งแรงเพื่อการใช้สมรรถนะของร่างกายอย่างคุ้มค่ากับเวลาในการผลิตชิ้นงาน ดังนั้นความรู้จึงกำหนดให้มีการจัดการร่างกายและการฝึกฝนให้ร่างกายของผู้เรียนเกิดการจดจำและประสานงานกันอย่างอัตโนมัติ ผ่านการจัดวางส่วนต่างๆของร่างกายเช่นการนั่งสำหรับพิมพ์ดีด วิธีการกวาดสายตาขณะพิมพ์ชิ้นงาน การกำหนดการใช้นิ้วมือ ตามแป้นเหย้า การเคลื่อนไหวของนิ้วมือ เหล่านี้ต้องทำงานสอดรับและประสานกัน ซึ่งการกำหนดความรู้เหล่านี้ได้กำกับควบคุมร่างกายของผู้เรียนผ่านอุปกรณ์อย่างแป้นพิมพ์ จอคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามภายใต้การสร้างความสัมพันธ์ของร่างกายอำนาจของเทคนิคความรู้ได้เข้ามากำกับควบคุมผู้เรียนที่ปรารถนาเป็นผู้มีทักษะในการพิมพ์ ซึ่งเทคนิคของอำนาจที่ปรากฏในการศึกษาเรื่องเล่าของ รุ่ง นักศึกษาแผนกคอมพิวเตอร์ ด้วยความต้องการที่จะเป็นนักคอมพิวเตอร์ที่มีทักษะและมีคุณภาพตามการกำหนดของเกณฑ์มาตรฐาน ทำให้ในการเรียนวิชาการพิมพ์

ขณะที่เธอทดลองพิมพ์เธอจะคอยสำรวจและตรวจสอบการจัดวางร่างกายของตนเองให้ตรงตามที่ได้ดูการสาธิตจากผู้สอน ตั้งแต่การนั่ง การวางมือ การกำหนดน้ำหนักและความรวดเร็ว ซึ่งในการปฏิบัติแต่ละครั้งเมื่อเธอพบข้อผิดพลาดที่ไม่ตรงกันเธอจะปรับและเปลี่ยนให้ตรงตามที่กำหนดทันที ถึงแม้ว่าสิ่งที่พฤติกรรมหรือการกระทำที่ต่างต่างนั้นจะสามารถสั่งการคอมพิวเตอร์ได้เช่นเดียวกับวิธีที่ถูกกำหนดว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องก็ตามเช่นในการพิมพ์ตัวอักษรหรือสระทางด้านขวา ในช่วงแรกเธอใช้นิ้วกลางช่วยในการกดแป้นชิฟ (Shift) แต่กฎเกณฑ์ของความรู้กำหนดว่าต้องใช้นิ้วก้อยเท่านั้น รุ่งจึงปรับและฝึกการใช้นิ้วก้อยใหม่ซ้ำๆ จนกล้ามเนื้อนิ้วก้อยจดจำอย่างเป็นอัตโนมัติ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงการถูกกำกับควบคุม จากความรู้ให้ผู้เรียนอย่างรุ่งต้องสังเกต ตรวจสอบปรับปรุงตัวเองให้เป็นไปตามข้อกำหนดกฎเกณฑ์ของการพิมพ์

การฝึกฝนผ่านการกำกับเวลา การผลิตในระบบอุตสาหกรรมการกำหนดเวลาในการผลิตชิ้นงานเป็นเทคนิควิธีหนึ่งที่ใช้ในการควบคุมคุณภาพของการผลิต ซึ่งเป็นการบีบเค้นศักยภาพและประสิทธิภาพของร่างกายให้คุ้มค่า ซึ่งมีผลต่อการคิดต้นทุนและผลกำไรที่จะได้รับจากผลตอบแทนของการลงทุน การศึกษาได้หยิบยืมแนวคิดดังกล่าวเพื่อนำมาใช้ในการผลิตสร้างให้ผู้เรียนได้ริบเค้นตนเองให้ฝึกฝนจนก่อให้เกิดทักษะและความสามารถ

ความรู้ในเรื่องของการพิมพ์สัมผัสได้กำหนดให้การพิมพ์คำที่ถูกต้องภายใต้เวลาที่กำหนด เป็นการพิมพ์สัมผัสที่มีคุณภาพ ปฏิบัติการในการเรียนการสอนจึงต้องสร้างสรรค์วิธีการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามและฝึกฝนตนเองให้มีทักษะและความสามารถแบบนักพิมพ์สัมผัสโดยฝึกฝนผู้เรียนให้ปฏิบัติการพิมพ์ตามแบบฝึกหัดที่ได้กำหนด คำหรือประโยค โดยคัดเลือกให้นำมาใช้ในการฝึกฝนได้มีการเรียงลำดับความยากง่าย นั้นแสดงให้เห็นว่าถ้าผู้เรียนต้องการเป็นผู้มีทักษะและความสามารถในการพิมพ์สัมผัส ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนตนเองตามแนวทางของปฏิบัติการในการเรียนการสอนจนร่างกายของตนเองเกิดทักษะและความสามารถพิมพ์ได้จำนวนคำที่ถูกต้องภายใต้ตามการกำหนดของเวลา ซึ่งการกำหนดเวลาภายใต้กฎเกณฑ์ความรู้เรื่องการพิมพ์ได้กลายเป็นค่าระดับมาตรฐาน ที่ผู้เรียนต้องไปให้ถึง

การกำหนดเกณฑ์ของเวลากับความถูกต้องในการพิมพ์เปิดโอกาสให้การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งของอำนาจได้ทำงานกล่าวคือ เมื่อเกณฑ์การประเมินได้ถูกกำหนดขึ้นเป็นค่ามาตรฐานที่ผู้เรียนจะต้องไปให้ถึง มีผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งขณะที่เรียนรู้และหลังจากการเรียนรู้ ตัวอย่างของกรณีของอิว ในการฝึกฝนการพิมพ์สัมผัสแต่ละคาบเรียนอิวและเพื่อนจะสลับกันจับเวลาและฝึกพิมพ์ ซึ่งในขณะที่พิมพ์แต่ละตัวอักษรเธอก็ต้องควบคุมทั้งความเร็วของการเคลื่อนไหวกำกับความถูกต้องของนิ้วที่สัมผัสแต่ละแป้นพิมพ์เพราะนั่นหมายถึงความถูกต้องของจำนวนคำที่จะเกิดขึ้นจากการพิมพ์ เธอต้องทำเช่นนี้ครั้งแล้วครั้งเล่า ซึ่งเมื่อเธอจับเวลาในการพิมพ์แต่ละครั้งเวลาที่ถูกต้องไว้เป็นเหมือนเป้าหมายที่เธอต้องไปให้ถึง ทำให้หลายครั้งหลังจากเลิกเรียนเธอนำแบบฝึกหัดการพิมพ์กลับไปทำการฝึกซ้ำที่บ้านจนเธอรู้สึกว่าการเคลื่อนไหวของเธอเคลื่อนได้อย่างอัตโนมัติและรวดเร็ว นั้นแสดงให้เห็นว่าอำนาจของเกณฑ์ประเมินผ่านการกำกับของเวลาเป็นสิ่งที่กำกับให้อิวต้องฝึกฝนตนเองอย่างหนัก จนร่างกายสามารถจดจำการเคลื่อนไหวในการพิมพ์ตัวอักษรอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นการประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อเล็กและสายตา

นอกจากนั้นอำนาจของเกณฑ์การประเมินซึ่งมีการสำรวจตรวจสอบเป็นองค์ประกอบของเทคนิคอำนาจที่ทำให้ผู้เรียนต้องทำการสำรวจและตรวจสอบตนเองว่าปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือวินัยของความรู้หรือไม่ กล่าวคือ ความรู้ในการพิมพ์สัมผัสกำหนดว่า วิธีการในการพิมพ์สัมผัสร่างกายของผู้พิมพ์จะต้องมีลักษณะของความสัมพันธ์กันระหว่างสายตาและกล้ามเนื้อซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนจัดวางร่างกายตามหลักการพิมพ์เช่น นั่งตัวตรง ใช้มือก้อยกดแป้นชิพ (ship) ฝั่งตรงข้ามกับตัวอักษรที่ต้องการพิมพ์เท่านั้น เป็นต้น การปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ของอวัยวะตามที่ต้องการ ดังนั้นผู้เรียนเช่น อิว ซึ่งเชื่อในความรู้การพิมพ์จึงปฏิบัติตามวิถีทางของความรู้ดังกล่าวอย่างสยบยอมพร้อมทั้งปฏิเสธวิธีการอื่นๆที่ตนเองค้นพบ

“ ตอนนั้นหนูต้องฝึกพิมพ์ทุกวันเพราะไม่อยากสอบตกแต่ว่ามันก็ยากเพราะหนูติดเรื่องใช้นิ้วก้อย เวลากดพิมพ์มันไม่ถนัดหนูชอบใช้นิ้วนางมากกว่า แต่ว่าเราไม่ให้ใช้ไปละก็ต้องมานั่งพิมพ์นิ้วก้อยซ้ำๆจนกว่ามันจะได้”

(อิว สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ)

การควบคุมคุณภาพชิ้นงาน นอกจากกฎเกณฑ์ของการกำกับผ่านเวลาที่เข้ามาควบคุมผู้เรียนให้ปฏิบัติจนมีความสามารถในการพิมพ์สัมผัสแล้ว การจัดให้ผู้เรียนต้องทำการผลิตชิ้นงานตามเกณฑ์ตัวชี้วัดถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการที่ควบคุมให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถโดยที่ผู้เรียนจะต้องผลิตชิ้นงานให้ผ่านการประเมิน ตัวชี้วัดในการประเมินผ่านชิ้นงานเกิดขึ้นจากความต้องการสร้างให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามกำหนดในการตอบสนองของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะในเรื่องของคุณภาพชิ้นงาน เพราะนอกจากความต้องการสินค้าที่สามารถผลิตได้อย่างรวดเร็วและคุ้มทุนคุณภาพของสินค้าก็เป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการแข่งขันของตลาดผู้บริโภค ดังนั้นปฏิบัติการในการเรียนการสอนจึงต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพของชิ้นงานซึ่งเปรียบได้กับเป็นสินค้าที่เกิดจากผู้เรียน การกำหนดคุณภาพของชิ้นงานนำไปสู่การสร้างเกณฑ์ตัวชี้วัดของการประเมิน ผู้เรียนจะต้องผลิตชิ้นงานที่กำหนดโดยหลักสูตรความรู้ให้ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดโดยมีผู้สอนเป็นผู้ประเมิน อำนาจของการประเมินทำให้ผู้เรียนที่เชื่อในความรู้ต้องควบคุมตนเองให้มีคุณภาพและมีความสามารถในการผลิตชิ้นงานนั้นๆ

ในการผลิตชิ้นงานแต่ละชิ้นนอกจากความรู้ที่ได้รับในห้องเรียนแล้วพวกเขาจะต้องค้นหาวิธีการและความรู้เพิ่มเติมในการผลิตชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย และด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกณฑ์การประเมินในชิ้นงานมีต่อผู้เรียน ก่อให้เกิดการพฤติกรรมเปรียบเทียบชิ้นงานระหว่างเพื่อนๆในห้องเช่นในเรื่องของอิว รุ่ง และอ้อม ทั้งสามคนจะเอาชิ้นงานในการพิมพ์มาพูดคุยแลกเปลี่ยนวิจารณ์และเปรียบเทียบกันเสมอ และอำนาจของการประเมินเปรียบเทียบกันระหว่างเพื่อนในกลุ่มและในห้องนี้เอง ทำให้อ้อมมักจะเปิดอินเทอร์เน็ตเพื่อศึกษาผลงานอื่นๆ และพยายามออกแบบชิ้นงานของตัวเองให้มีความแตกต่างจากเพื่อนคนอื่นๆในห้อง เพราะเธอเชื่อว่าความแตกต่างกับเพื่อนในห้องจะทำให้เธอได้คะแนนดีจากเกณฑ์การประเมินโดยเฉพาะในส่วนของการคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นถึงอำนาจของการประเมินจากการผลิตชิ้นงานเข้ามากำกับภายในความคิด ความเชื่อของผู้เรียน

“ พอเอามาดูกันเห็นของเพื่อน..โอ้โฮ..อลังการมากแต่งสวยมาก เราก็ไม่ได้ดูมัน เซยกๆ ก็ต้อง กลับไปทำไปเปลี่ยนให้มันคล้ายๆ เพื่อนกันไม่จันมันจะดูแปลกกว่าคนอื่นเขา

(อ้อม สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ)

ทักษะการใช้โปรแกรมประยุกต์ ในการเป็นผู้มีทักษะแบบนักคอมพิวเตอร์นอกจากความสามารถพื้นฐานในการใช้งานคอมพิวเตอร์สำหรับป้อนข้อมูลสั่งการคอมพิวเตอร์แล้วนั้น การเป็นผู้มีความสามารถในการสร้างงานจากโปรแกรมประยุกต์เป็นทักษะหนึ่งที่ผู้เรียนต้องมีทักษะ ซึ่งโปรแกรมประยุกต์ที่ผู้เรียนอาชีวศึกษาจะต้องศึกษาแบ่งเป็นสามลักษณะคือ โปรแกรมพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ทั่วไป ได้แก่ Microsoft word , Microsoft Excel, Microsoft power point โปรแกรมเฉพาะสำหรับการสร้างงานกราฟิกเช่น โปรแกรม Adobe Photoshop, โปรแกรม Flash และโปรแกรมสำหรับการสั่งการทางคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรมภาษา HTML โปรแกรมภาษา C โปรแกรมภาษา PHP

จากการศึกษาเรื่องเล่าของผู้เรียนสาขาคอมพิวเตอร์พบว่าพฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างความสามารถและทักษะแก่ผู้เรียนในการใช้โปรแกรมประยุกต์ต่างๆ มีลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้โดยการฝึกทักษะการใช้โปรแกรมและการจัดทำชิ้นงานจากโปรแกรม

การใช้โปรแกรม เป็นพฤติกรรมการเรียนการสอนที่เป็นพื้นฐานที่ผู้เรียนจะต้องมีทักษะและความสามารถในการใช้เครื่องมือต่างๆ ของแต่ละโปรแกรม ซึ่งในการที่ผู้เรียนจะใช้งานโปรแกรมต่างๆ ในการผลิตชิ้นงานได้ผู้เรียนจะต้องฝึกการใช้เครื่องมือในโปรแกรมอย่างเข้าใจและถูกต้อง ภายใต้พฤติกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะการใช้เครื่องมือให้เกิดแก่ผู้เรียน

ความต้องการเป็นผู้มีทักษะส่งผลให้อำนาจของการประเมินเข้ามากำกับผู้เรียนให้เกิดการสำรวจและประเมินความสามารถของตนเอง ซึ่งในกรณีของอ้อมในการเรียนการใช้โปรแกรมประยุกต์ผู้เรียนจะต้องผ่านการประเมินการใช้เครื่องมือในแต่ละคาบเรียน ทำให้หลังจากที่ผู้สอนทำการสาธิตวิธีการใช้เครื่องมือ เธอจะทดลองปฏิบัติตามวิธีการที่ได้เรียนรู้ซึ่งขณะที่เธอทดลองปฏิบัติ เธอได้จะทำการสำรวจและประเมินความสามารถของตนเองในการใช้เครื่องมือทั้งในเรื่องของวิธีการและเทคนิคในการใช้ พร้อมทั้งทดลองใช้เครื่องมือในการผลิตชิ้นงานในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับเครื่องมืออื่นๆ เสมอ แม้กระทั่งหลังเลิกเรียนอำนาจของการประเมินก็เข้ามากำกับให้เธอ นำโปรแกรมที่เรียนมาลงในคอมพิวเตอร์ที่บ้านเพื่อฝึกการใช้เครื่องมือให้ได้ตามระดับของการประเมินที่เธอตั้งไว้ใน การประเมินตนเอง เธอจะฝึกหัดการใช้เครื่องมือแต่ละชิ้นในแต่ละคาบเรียนจนกว่าจะรู้สึกว่าคุณชินกับเครื่องมืออื่นๆ

การผลิตชิ้นงานจากเครื่องมือ ในการผลิตชิ้นงานนอกจากอำนาจของการประเมินที่เกิดขึ้นจากตัวชี้วัดที่กำหนดภายใต้หลักสูตรพบว่า อำนาจของเทคนิควินัยในเรื่องของการตัดสินใจความเป็นปกติ หรือมาตรฐานของห้อง มีอิทธิพลทำให้ผู้เรียนต้องฝึกฝนตนเองให้คุณภาพของชิ้นงานเทียบเท่าคนอื่นในห้องซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรฐานของห้อง ในกรณีการผลิตแอนิเมชั่น ของห้อง รุ่ง อ้อม และอิว หลังจากผู้สอนสาธิตวิธีการใช้เครื่องมือต่างๆ ในคาบเรียนจนครบ พวกเขาต้องทำการผลิต

ชิ้นงานของตนเองเพื่อรับการประเมินจากผู้สอน ขณะที่ผลิตผลงานในแต่ละอาทิตย์ผู้เรียนจะนำผลงานที่มีความคืบหน้าของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับคนอื่น ๆ การแลกเปลี่ยนดังกล่าวนำไปสู่การเปรียบเทียบและสร้างมาตรฐานคุณภาพของชิ้นงานให้เกิดขึ้น เมื่อได้ชมผลงานของคนอื่น ๆ ทั้งสามจะกลับไปเปลี่ยนแปลงและผลิตชิ้นงานของตนเองทั้งในเรื่องของการใช้สี การใช้เทคนิค การเคลื่อนไหวของตัวละครที่ผลิต แม้กระทั่งโครงเรื่องที่ใช้ในการนำเสนอแอนิเมชัน ส่งผลให้ผลงานของเธอและเพื่อนในห้องมีลักษณะคล้ายกัน ซึ่งใครที่ต้องการผลิตผลงานให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของห้องต้องไปฝึกเทคนิคและวิธีการในการใช้เครื่องมือที่เพื่อน ๆ ในห้องนำมาใช้ ซึ่งบางคนใช้วิธีในการสอบถามจากเพื่อนที่สามารถทำได้โดยตรง แต่บางคนใช้วิธีการเปิดอินเทอร์เน็ตในการค้นหาเทคนิคการผลิตที่ปรากฏในการใช้งานของเพื่อน จะเห็นได้ว่ามาตรฐานของห้องส่งผลให้เกิดการควบคุมผู้เรียนให้เกิดทักษะและความสามารถในการใช้โปรแกรมประยุกต์

นอกจากมาตรฐานของห้องแล้วการประเมินชิ้นงานผ่านการกำหนดตัวชี้วัด มีอำนาจอย่างยิ่งในการควบคุมการผลิตชิ้นงานของผู้เรียน ในการออกแบบชิ้นงานเพื่อให้ผ่านการประเมินจากตัวชี้วัด ผู้เรียนต้องสร้างชิ้นงานที่แสดงถึงสมรรถนะตามที่ได้รับกำหนด เช่น ในโปรแกรมการเขียนภาษาสั้งการคอมพิวเตอร์ ผู้เรียนต้องเขียนภาษาคอมพิวเตอร์ที่สามารถสั่งการให้คอมพิวเตอร์แสดงผล ซึ่งผลที่ต้องแสดงถูกกำกับโดยตัวชี้วัด การกำหนดอำนาจจากการประเมินผ่านตัวชี้วัดที่กำหนดทำให้ก่อนเรียนการเขียนโปรแกรม อิวจะนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ที่ได้เรียนในช่วงเรียนก่อนหน้ามาทบทวนในตอนเช้าก่อนเข้าเรียน เนื่องจากว่าในการเขียนโปรแกรมผู้เรียนจะต้องจดจำสัญลักษณ์และภาษาที่ผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ก่อนหน้าจึงจะสามารถดำเนินการผลิตชิ้นงานแต่ละชั่วโมงเรียนได้ตามข้อกำหนดจากตัวชี้วัด นอกจากนั้นหลังจากเรียนรู้ในห้องเรียน อิวจะค้นหาวิธีการในการสั่งการคอมพิวเตอร์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาใช้ในการผลิตชิ้นงานของเธอให้ผ่านการประเมินจากตัวชี้วัด นั้นแสดงให้เห็นว่าอำนาจของการประเมินเข้ามากำกับควบคุมให้อิว ต้องค้นหาและพัฒนาตนเองให้มีทักษะและความสามารถตามการกำหนดของตัวชี้วัด

การบูรณาการความรู้ทางคอมพิวเตอร์ เป็นทักษะที่ผู้เรียนคอมพิวเตอร์จะต้องนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ ฝึกหัด และปฏิบัติ ในโปรแกรมประยุกต์ต่าง ๆ มาบูรณาการเพื่อสร้างชิ้นงานหรือใช้งานในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยสถาบันได้จัดให้มีปฏิบัติการในการเรียนการสอนในสองส่วนที่สำคัญคือ รายวิชาโครงการและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ปฏิบัติการเรียนการสอนผ่านโครงงาน ปฏิบัติการในการเรียนการสอนวิชาโครงงานผู้เรียนต้องผลิตชิ้นงานที่สามารถใช้ได้จริงจากโปรแกรมประยุกต์ที่ได้เรียนรู้มา ในการผลิตชิ้นงานนั้นผู้เรียนถูกกำกับผ่านตัวชี้วัดซึ่งถูกกำหนดขึ้นเพื่อประเมินทักษะและความสามารถของผู้เรียนนัยยะหนึ่งของอำนาจที่เกิดจากการกำหนดตัวชี้วัดได้ก่อให้เกิดการสร้างค่าบรรทัดฐานของทักษะและ

ความสามารถของผู้เรียน หรือทักษะและความสามารถมาตรฐานที่ผู้เรียนคอมพิวเตอร์ต้องมี ทักษะความสามารถมาตรฐานที่อยู่ในตัวชี้วัดส่งผลให้ผู้เรียนจะต้องทำการพัฒนาชิ้นงานของตนเองให้ไปสู่ระดับของการประเมิน นั้นแสดงให้เห็นถึงอำนาจของค่ามาตรฐานที่กำกับพฤติกรรมของผู้เรียนในการสร้างชิ้นงาน ที่ผู้เรียนจะต้องปรับปรุงตนเองให้มีทักษะและความสามารถจนผลิตชิ้นงานตามรายวิชาโครงการสำเร็จ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าปฏิบัติการในการเรียนการสอนรายวิชาโครงการส่งผลให้พฤติกรรมของผู้เรียนอย่างรู้ต้องเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างยิ่ง เนื่องจากเดิมในการเรียนวิชาภาษาในการปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เธอไม่ได้ให้ความสนใจในการเรียนมากนัก เมื่อผู้สอนสาธิตวิธีการเขียนภาษาคอมพิวเตอร์ในการสั่งการและให้เธอทดลองปฏิบัติเธอไม่ค่อยใส่ใจในเรียนมากนัก ในวิชานี้เธอส่งงานและสอบประเมินเพียงแค่พอผ่าน แต่เมื่อต้องใช้ภาษาคอมพิวเตอร์ในการสร้างโปรแกรมการจัดการการสำรวจจำนวนรถที่เข้าใช้ในวิทยาลัย ซึ่งเป็นโปรแกรมโครงงานของเธอ ทำให้เธอต้องกลับไปเรียนรู้ฝึกฝน โดยการนำเอกสารความรู้ที่ผู้สอนใช้สอนในวิชาเขียนโปรแกรมมาทบทวนและเรียนรู้ใหม่ ในแต่ละอาทิตย์ที่เธอจะต้องนำความก้าวหน้าของการดำเนินการผลิตชิ้นงานของโครงการเข้าปรึกษาผู้สอน ทำให้ในการนำเสนอความก้าวหน้าเธอและเพื่อนๆ ได้ร่วมกันอภิปรายชิ้นงานของแต่ละคน ณ จุดนี้เองเกิดค่ามาตรฐานของกลุ่มซ้อนขึ้นกับค่ามาตรฐานจากเกณฑ์ตัวชี้วัด การผลิตชิ้นงานของแต่ละคนจึงมีลักษณะผลงานที่คล้ายๆ กัน

ยิ่งไปกว่านั้นค่ามาตรฐานของกลุ่มได้กำกับให้รู้ต้องไปศึกษาเพิ่มเติมถึงวิธีการในการสั่งการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้ทำหน้าที่ได้เหมือนเพื่อนๆ ในห้อง เช่น การสั่งการให้โปรแกรมแสดงการคำนวณ จำนวนการเข้าใช้บริการของรถในสถานศึกษาทั้งหมด รู้ต้องไปค้นหาวิธีการเขียนภาษาคอมพิวเตอร์ในการสั่งการดังกล่าวเพราะเธอพบว่าในชิ้นงานของเพื่อนคนอื่นๆ มีการเขียนการคำนวณการสั่งการแสดงค่ารวมทั้งหมดในแต่ละวัน ในและในการค้นหาวิธีการเพื่อสั่งการดังกล่าวเธอจะต้องทดลองเขียนภาษาคอมพิวเตอร์แต่ละชุดและทดลองประมวลผลซ้ำแล้วซ้ำอีก เมื่อผิดพลาดทำไม่ได้เธอจึงต้อง ไปสอบถามเพื่อน อาจารย์ และค้นหาจากอินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาทดลองใช้ให้เกิดการประมวลผล จะเห็นได้ว่าอำนาจของค่ามาตรฐานทั้งที่เกิดขึ้นจากการกำหนดเกณฑ์การประเมินและค่ามาตรฐานที่เกิดจากกลุ่มส่งผลให้ผู้เรียนจะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนรู้ของตนเอง ต้องใส่ใจ ฝึกฝน อดทน และพยายามจนนำพาตนเองไปสู่การมีทักษะและความสามารถในระดับขั้นมาตรฐาน นอกจากนั้นอำนาจของเกณฑ์มาตรฐานทั้งสองแบบยังเป็นสิ่งที่กดทับทำให้เกิดความคิดที่แตกต่างและสร้างสรรค์อื่นๆ ในตัวผู้เรียน เพราะผู้เรียนเชื่อว่าการเป็นผู้มีทักษะและความสามารถต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ถูกจัดตั้งไว้เท่านั้นสิ่งอื่นๆ เป็นเพียงความแตกต่างที่ไม่สามารถยอมรับได้เพราะไม่มีกฎเกณฑ์ใดๆ มารองรับ ความกล้าหาญในการที่จะแตกต่างจึงค่อยๆ เลือนหายไปจากความคิดและภายในจิตใจของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้ที่มีแนวคิดที่แตกต่างในการสร้างผลงานอย่างรู้ รู้สึกว่าชิ้นงานของตนเอง

ต่ำต่อยกว่าเพื่อนเพราะเพื่อนๆแสดงความคิดเห็นว่าชิ้นงานของเธอไม่เหมือนคนอื่นๆ จะเห็นได้ว่า อิทธิพลและอำนาจที่เกิดจากการสร้างค่ามาตรฐานของชิ้นงานนำไปสู่การจัดระดับชั้นผู้เรียนภายใน ห้องเรียนและทำหน้าที่ในการกดทับความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนรสนิยมและความชื่นชอบที่แตกต่าง กัน

ปฏิบัติการเรียนการสอนผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในหลักสูตรการเรียน การสอนอาชีวศึกษามุ่งให้ผู้เรียนต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นัยยะหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะใน การประกอบอาชีพทั้งในเรื่องของทักษะอาชีพและทักษะสังคม ปฏิบัติการในการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพถือได้ว่าเป็นรูปแบบการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์รูปแบบหนึ่งซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ผ่านการ กระทำในสถานการณ์จริง ที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการโดยความร่วมมือกันระหว่างสถาน ประกอบการและสถาบันการศึกษา นอกเหนือไปจากการสร้างทักษะอาชีพการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพเป็นเวทีทดลองการเป็นผู้มีทักษะแบบนักคอมพิวเตอร์ภายใต้สถานการณ์จริง

ปฏิบัติการเรียนการสอนในรูปแบบของการฝึกประสบการณ์ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินจาก การนิเทศการฝึกงานจากผู้สอนและพี่เลี้ยงในองค์กร การประเมินการทำงานผ่านการนิเทศทั้งสองส่วน เป็นผลให้ผู้เรียนต้องปรับพฤติกรรมจากการเป็นนักเรียนไปสู่การเป็นแรงงานฝีมือ เนื่องจากผู้เรียนต้อง ผ่านการวัดประเมินดังนั้นผู้เรียนจึงต้องปฏิบัติตนและฝึกฝนตนเองให้มีทักษะและความสามารถในการ ระดับที่ผ่านการประเมิน จากอำนาจของการนิเทศและการประเมินผลทำให้ผู้เรียนคอมพิวเตอร์อย่าง รุ่งต้องตรวจสอบความสามารถของตนเองในการใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เธอเกรงว่าเมื่อพี่เลี้ยง ต้องประเมินผลการฝึกงานของเธอ หากเธอไม่สามารถที่จะใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้จริง เธอจะ ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งความรู้สึกนี้เป็นสิ่งที่เธอกังวลและกังวลใจเธออย่างยิ่ง เธอจึงกลับมา ฝึกฝนและทบทวนโปรแกรมที่คาดว่าจะต้องใช้งานในสถานประกอบการ สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงอำนาจ ของการประเมินผลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตนเองของรุ่งที่ก่อนการฝึกประสบการณ์เธอมิได้ เคร่งเครียดกับการเป็นผู้มีทักษะในการใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์มากนัก แต่เมื่อเธอต้องผ่านการ ประเมินการฝึกงานอำนาจของการประเมินผลักดันให้เธอกลายเป็นผู้มีทักษะแบบนักคอมพิวเตอร์ที่ดี

ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้มีทักษะความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะที่ตลาดแรงงานและ สถานประกอบการคาดหวังว่าผู้เรียนคอมพิวเตอร์จะต้องมีสิ่งเหล่านี้ ด้วยลักษณะของเนื้องานที่ เกี่ยวข้องกับการออกแบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์และงานกราฟิกที่ต้องการความหลากหลายและต้อง ใช้จินตนาการในการผลิตชิ้นงาน เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ความแตกต่างอันมีผลต่อการแข่งขัน นำเสนอสินค้าในตลาดบริโภค อย่างไรก็ตามในระบบคิดแบบทุนอุตสาหกรรมความคิดสร้างสรรค์อาจ มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยอิสระ แต่ความคิดสร้างสรรค์ได้ถูกยึดโยงกับการตอบสนองความต้องการของตลาด กล่าวคือสิ่งที่ถูกเรียกว่าความคิดสร้างสรรค์ต้องเป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคมแบบ

บริโภค และในการผลิตชิ้นงานหรือสินค้าเพื่อการบริโภค สิ่งที่สำคัญคือสินค้านั้นจะต้องตอบโจทย์ความต้องการ การใช้งาน ของผู้บริโภค ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์จึงถูกชักจูงให้มีทิศทางตามความต้องการของตลาด

ดังนั้นความต้องการของสังคมและตลาดจึงเป็นตัวกำหนดกรอบให้เห็นและเชื่อตามว่าสิ่งใดคือความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเป็นเช่นนั้น การศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือในการผลิตสร้างบุคคล ได้จัดให้มีการศึกษาให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ภายใต้กรอบของสังคมและการตลาด ซึ่งภายในปฏิบัติการเรียนการสอนได้กำหนดให้ความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวชี้วัดที่มีอยู่ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตชิ้นงานผ่านการกระทำ การกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดในรายวิชาเรียนต่างๆแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญที่การเรียนการสอนต้องผลิตสร้างให้ตัวตนของผู้เรียนสาขาคอมพิวเตอร์ต้องมีทักษะความคิดสร้างสรรค์

การกำหนดตัวชี้วัดด้านความคิดสร้างสรรค์นี้เองที่นำไปสู่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มาตรฐานของตัวชี้วัดซึ่งอยู่ภายใต้ความต้องการของสังคมและการตลาดทำให้ผู้เรียนคอมพิวเตอร์อย่าง อิว รุ่ง อ้อม ต้องเป็นผู้ที่ติดตามทิศทางของแฟชั่นและความทันสมัย ซึ่งอ้อมเชื่อว่าการเป็นผู้ที่ติดตามความทันสมัยทำให้เธอมีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆในการผลิตชิ้นงานละเป็นที่ยอมรับ ดังนั้นเมื่อเธอได้รับคำสั่งในการผลิตชิ้นงานต่างๆส่งอาจารย์ลำดับแรกๆที่เธอจะทำคือการค้นคว้าและศึกษาว่าชิ้นงานที่ได้รับมอบหมายนั้นปัจจุบันรูปแบบใดที่ได้รับความนิยมและทันสมัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจของการตัดสินความเป็นมาตรฐานในสังคมและการตลาดเป็นสิ่งที่เข้ามากำกับวิธีการทำงานของผู้เรียนตลอดจนการตัดสินใจ การเลือก การออกแบบหรืออาจจะกล่าวได้ว่าการตัดสินจากมาตรฐานทางสังคมเข้ามาครอบงำความคิดการสร้างสรรค์ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนอย่างรุ่งกลายเป็นร่างทรงและทางผ่านของการผลิตชิ้นงานและสินค้า

เหนืออื่นใดเมื่อความคิดสร้างสรรค์ถูกกำหนดให้เป็นตัวชี้วัด อำนาจของความรู้ ในเรื่องของ การเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ได้จัดแบ่งประเภทผู้เรียน โดยการกำหนดค่าประเมินของตัวชี้วัดนั้น ทำให้ผู้เรียนต้องพัฒนาตนเองเข้าสู่กรอบของตัวชี้วัด คือเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ในกรอบวิธีคิดของการตลาดซึ่งแนวทางปฏิบัติในการเข้าสู่กรอบนั้นผู้เรียนเป็นผู้นำตนเองเข้าสู่กรอบดังกล่าวเองโดยมิได้มีผู้ใดใช้ความรุนแรงในการบังคับกล่าวคือ เมื่อความรู้ในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์กำหนดการประเมินตัวชี้วัดผ่านการตลาด ผู้เรียนจึงต้องตรวจสอบชิ้นงานของตนเองและเฝ้าระวังตนเองให้ผลิตชิ้นงานอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของการตลาดและสังคม เห็นได้ชัดในกรณีของรุ่ง ในการที่เธอจะสร้างสรรค์ผลงานแต่ละชิ้นนอกจากการเรียนรู้วิธีการผลิตชิ้นงานในห้องเรียนเธอจะเปิดอินเทอร์เน็ตหาหนังสือในห้องสมุด หรือซื้อหนังสือเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆในท้องตลาดเพื่อที่จะศึกษาถึงแนวทางของชิ้นงานว่าอยู่ในทิศทางใด เมื่อทราบถึงทิศทางและวางแนวทางของรูปแบบชิ้นงานแล้ว

ต่อจากนั้นคือเธอต้องศึกษาด้วยตนเองผ่านการทดลองผิดลองถูกในการสร้างชิ้นงานจากกรอบความรู้ที่ได้ศึกษาเพิ่มเติม การลองผิดลองถูกและเรียนรู้ผ่านการกระทำนั้นได้ทำให้เธอเกิดทักษะและความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มากขึ้นแต่อย่างไรก็ตามความคิดสร้างสรรค์ของเธอก็ยังติดอยู่ในกรอบของสังคมและการตลาดซึ่งชี้ว่าเธอมีฝีมือสภาพที่แท้จริงในการใช้จินตนาการ ยิ่งไปกว่านั้นกรอบของมาตรฐานทำให้เธอเกิดความหวาดกลัวที่จะแปลกแยกและไม่เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน เธอจึงไม่กล้าที่จะสร้างสรรค์ผลงานตามความปรารถนาภายในตนเอง

“ เวลาทำงานก็ต้องศึกษาก่อนว่าตอนนี้เขาไปถึงไหนกันแล้ว....เราก็ต้องดูนะว่าจะต้องทำแบบไหนบางที่ก็อยากทำตามใจตัวเองนะแต่ถ้าทำก็กลัวว่าจะไม่ผ่าน...เคยทำตามในตัวเองใส่การ์ตูนตกแต่งลงไปปรากฏว่าเพื่อนมันทำทำซ้ำๆแล้วก็พูดกันอะว่าเขยบ้างอะไรบ้างตั้งแต่นั้นมาหนูก็ไม่เอาเลย..ทำแบบนี้แหละที่เขาทำกันหนูว่าผ่านซัวร์...”

(รุ่ง สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ)

ปฏิบัติการสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาให้เป็นผู้มีทักษะแบบนักคอมพิวเตอร์ได้เผยให้เห็นถึงการทำงานของอำนาจความรู้และความจริง ที่เข้ามากำกับควบคุมพฤติกรรมตลอดจนจิตใจของผู้เรียนที่เชื่อในความรู้ส่งผลให้ผู้เรียนกลายเป็นแรงงานฝีมือตามความต้องการของสังคมและการตลาดในที่สุด

ตัวตนแบบช่างไฟฟ้า

การผลิตสร้างให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาเป็นผู้มีทักษะแบบช่างไฟฟ้าตามหลักสูตรการเรียนการสอนซึ่งกำหนดโดยสถาบันภายใต้กรอบของรัฐบาลนั้นกำหนดให้ใช้เวลาสำหรับผู้ศึกษาวุฒิทางการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นเวลา 3 ปี ซึ่งปฏิบัติการการเรียนการสอน ในหมวดวิชาชีวะมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และมีความรู้ในหมวดวิชาสามัญโดยทั่วไปใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละประมาณ 40 ชั่วโมง ลักษณะของงานสำหรับผู้จบการศึกษาสาขานี้เป็นการทำงานช่างไฟฟ้าโดยจะต้องมีความรู้ที่สามารถปฏิบัติงานช่างไฟฟ้าได้ อาทิ การเดินสายไฟฟ้า การซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าชนิดต่างๆ ตลอดจนการติดตั้งอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ได้ ซึ่งเนื้อหาในหลักสูตรนั้นผู้เรียนจะต้องเรียนในส่วนของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานไฟฟ้าและภาคปฏิบัติทั้งในส่วนของการช่างเบื้องต้น งานช่างไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ งานช่างไฟฟ้าสำหรับโรงงานขนาดใหญ่ เป็นต้น ในอนาคตคาดว่า งานช่างไฟฟ้าจะมีแนวโน้มสูงขึ้นมากกว่างานด้านอื่นๆ ทั้งนี้มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมตามการพัฒนาของประเทศ ดังนั้นความต้องการช่างไฟฟ้าเพื่อการติดตั้งเครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์และการเดินสายไฟฟ้าในบ้าน ในสถานที่ทำงานและอาคารต่างๆ ย่อมสูงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย โอกาสที่ช่างไฟฟ้าที่ชำนาญจะได้งานทำจนแก่เฒ่าหรือได้ตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับที่สูงขึ้นจึงมีมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ความต้องการของตลาดแรงงานช่างไฟฟ้าในปัจจุบันและอนาคต คาดการณ์กันว่างานของช่างไฟฟ้าจะมีเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตามสภาวะของการขยายเมืองเพราะไฟฟ้าเป็นปัจจัยพื้นฐานของความเจริญและสัญญาณของความเป็นเมือง ขณะที่ปัจจุบันงานช่างไฟฟ้ามีหลายประเภทหลายกลุ่ม เช่น ช่างซ่อมบำรุงไฟฟ้าในโรงงานอุตสาหกรรม ช่างไฟฟ้าประจำโรงแรม ห้างร้านขนาดใหญ่ ทำให้หน้าที่ของช่างไฟฟ้าแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก เช่น ช่างไฟฟ้าที่ทำงานในสถานก่อสร้างขนาดใหญ่ ที่ต้องใช้เครื่องมือและทักษะต่างกับช่างไฟฟ้าที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม ช่างไฟฟ้าทุกประเภทจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านไฟฟ้า วงจรไฟฟ้า และสามารถซ่อมแซมแก้ไขอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าได้ อำนาจของความรู้ที่มาจัดการผลิตตัวตนของช่างไฟฟ้าโดยวิเคราะห์จากพฤติกรรมการเรียนการสอนในชุดความรู้ดังนี้ ความรู้พื้นฐานงานช่างและไฟฟ้า, การวิเคราะห์ซ่อมแซมและพฤติกรรมการงานช่างไฟฟ้า อย่างไรก็ตามในการเรียนรู้ผ่านพฤติกรรมการงานช่างไฟฟ้า เทคนิคของอำนาจความรู้มิได้ก่อให้เกิดผลเพียงทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงานได้เท่านั้น แต่ภายใต้พฤติกรรมการเรียนรู้นี้ผ่านการกระทำได้ผลิตสร้างจริยธรรมของงานช่างไฟฟ้าให้เกิดขึ้นภายในจิตใจของผู้เรียน ดังนั้นสามารถจึงต้องวิเคราะห์และศึกษาพฤติกรรมการที่ก่อให้เกิดจริยธรรมตามแบบช่างไฟฟ้าได้ดังนี้

ความรู้พื้นฐานงานช่างและงานไฟฟ้า ความจริงที่ปรากฏในสังคมคือ ผู้ที่เป็นช่างไฟฟ้าต้องมีความสามารถวิเคราะห์และซ่อมแซมเครื่องใช้ไฟฟ้าได้ พฤติกรรมในการเรียนการสอนจึงถูกออกแบบมาเพื่อผลิตสร้างผู้เรียนอาชีวศึกษาสาขาไฟฟ้ากำลังให้มีทักษะและความสามารถดังกล่าว ในเบื้องต้นชุดพฤติกรรมการเรียนการสอน มุ่งที่จะผลิตสร้างทักษะความเข้าใจและความสามารถพื้นฐานงานช่างและงานไฟฟ้า ซึ่งความรู้ของงานช่างไฟฟ้าได้นำรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านการกระทำซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะทั้งด้านการวิเคราะห์ชิ้นงานและความคุ้นเคยในการใช้เครื่องมือมาใช้ในพฤติกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้คือการผลิตสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะและความคุ้นเคยในการใช้เครื่องมือช่างเพื่อเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การต่อยอดการปฏิบัติงานไฟฟ้า โดยพื้นฐานงานช่างไฟฟ้าที่ผู้เรียนต้องศึกษา คือ **พฤติกรรมการเรียนรู้เครื่องมืองานช่างและงานวงจรและกระแสไฟ**

พฤติกรรมการเรียนรู้เครื่องมืองานช่าง ความรู้ในเรื่องของงานไฟฟ้าได้กำหนดให้ผู้เรียนช่างต้องวิเคราะห์และเลือกใช้เครื่องมือให้ถูกต้องกับงาน การใช้เครื่องมือที่ถูกต้องนำไปสู่คุณภาพของผลงานที่ดีและความคุ้มค่าที่เกิดจากการชุดวิธีประสิทธิภาพและระยะเวลาที่สามารถใช้งานอุปกรณ์และเครื่องมือได้อย่างเต็มที่ เพราะการเลือกเครื่องมือที่ไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน หรือการเลือกใช้เครื่องมือไม่เหมาะสมกับเนื้องานจะทำให้เครื่องมือเกิดความเสียหาย และความเสียหายในการทำงานเนื่องจากการแตกหักและความผิดพลาดที่เกิดขึ้นโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ที่สำคัญคืออาจ

ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้เหล่านี้ซึ่งทั้งหมดล้วนมีผลต่อการคิดต้นทุนและผลกำไร ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เรื่องของเครื่องมือช่าง คือเพื่อให้ผู้เรียนสามารถที่จะเลือกใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงานกิจการงานไฟฟ้าได้อย่างถูกต้องพร้อมทั้งสร้างทักษะการใช้เครื่องมือและสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้เรียนกับเครื่องมือให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนโดยสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปฏิบัติการเบื้องต้นในการเรียนการสอนเริ่มที่การแนะนำผู้เรียนทำความรู้จักกับเครื่องมือชนิดต่างๆตลอดจนวิธีการใช้ที่ถูกต้อง ไปจนกระทั่งการเปรียบเทียบและวิเคราะห์การใช้งานเครื่องมือกลุ่มเดียวกัน และการจัดระบบเครื่องมือเนื่องจากเครื่องมืองานช่างหลายชิ้นมีราคาแพงจึงต้องเก็บรักษาให้ดีและคุ้มค่ากับการลงทุน ดังนั้นเครื่องมือจะต้องพร้อมที่จะใช้ ไม่เสียหายจากการใช้งานประจำวันที่ผิดวิธีการ การจัดระบบเครื่องมือจึงเป็นการจัดเครื่องมือไว้ที่จุดศูนย์กลางหรือจุดรวม ซึ่งสะดวกต่อการใช้งานและเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเครื่องมือนั้นๆ

นอกจากการเรียนรู้ผ่านการแนะนำทำความรู้จักกับเครื่องมือชนิดต่างๆ ในการเรียนการสอนได้นารูปแบบการเรียนรู้ผ่านการกระทำมาผลิตสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะและความคุ้นเคยกับการใช้เครื่องมือโดยการผลิตชิ้นงาน เช่นการฝึกทำหัวค้อน การฝึกทำมอเตอร์ไฟฟ้า เป็นต้น เพราะความรู้ที่ผ่านประสบการณ์จะนำไปสู่ความคุ้นเคยที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์การเลือกใช้เครื่องมือชนิดต่างๆได้อย่างถูกต้องตามหลักการของความรู้

อย่างไรก็ตามภายใต้ปฏิบัติการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามหลักการใช้เครื่องมือทำให้ผู้เรียนต้องสำรวจตรวจสอบและเข้มงวดกับตนเองในการเลือกใช้เครื่องมือให้เป็นไปตามกำหนด นั้นหมายความว่าผู้เรียนได้ถูกกำกับจากเครื่องมืองานช่าง เพราะการเลือกหรือหยิบจับใช้เครื่องมือชนิดใดต้องเป็นไปตามความรู้ที่ได้เรียนมาไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการใช้ การจัดวางร่างกายกับเครื่องมือตลอดจนการเก็บบำรุงรักษา รวมไปถึงวิธีการในการใช้งานอุปกรณ์ที่ผู้เรียนต้องทำตามความรู้ที่ได้ถูกกำหนดไว้ในเรื่องนั้นๆ ในด้านหนึ่งการปฏิบัติตามของแนวทางของความรู้ดังกล่าวเป็นการลดทอนความคิดสร้างสรรค์และตีกรอบความหลากหลายทางความรู้ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของผู้เรียน

เหนืออื่นใดความรู้ในเรื่องของเครื่องมือช่างและความรู้ในวิธีการผลิตชิ้นงานเปิดโอกาสให้อำนาจของความรู้ทำงานผ่านเครื่องมือช่างในการกำกับร่างกายของผู้เรียน โดยผู้เรียนต้องจัดวางร่างกายตนเองในการใช้เครื่องมือตามการกำหนดของความรู้ในเรื่องวิธีการใช้เครื่องมือที่ถูกต้อง อาทิกรณีของขนุนขณะที่เขาเรียนวิชาอุตสาหกรรมเบื้องต้น เขาต้องเรียนรู้การใช้เครื่องมือผ่านปฏิบัติการผลิตหัวค้อน ในการใช้เครื่องตัดเหล็ก ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ขนุนไม่คุ้นเคยทำให้เมื่อเขาต้องตัดแท่งเหล็กเพื่อนำไปใช้ในการทำหัวค้อน เมื่อผู้สอนสาธิตการใช้เครื่องมือเขาจะพยายามจดจำท่าทางอย่างละเอียดในการใช้เครื่องมือ พร้อมทั้งซึมซับโดยการเลียนแบบท่าทางการใช้ขณะที่อยู่ระหว่างการเข้ารอ

เพื่อนคนอื่น ๆ ในการใช้เครื่องมือ เมื่อถึงเวลาที่เขาต้องฝึกหัดการใช้จริง เขาพยายามจัดวางท่าทางการยืน องศาของร่างกายขณะที่ตัดแบ่งเหล็กโดยเขาใช้คำว่า "เอียงให้ได้องศา" ตลอดจนจัดท่าทางในขั้นตอนการใช้เครื่องมือตามลำดับวิธีการที่ได้ชมการสาธิตจากผู้สอน และในขณะที่เขาต้องตะไบแบ่งเหล็ก ตลอดเวลาเขาต้องคอยระมัดระวังการลงน้ำหนักมือ องศาในการจัดวางท่าทางขณะที่ตะไบแบ่งเหล็ก ในการฝึกฝนผ่านการปฏิบัติงานขึ้นนี้เขาต้องทำซ้ำแล้วซ้ำอีก ในการทำแต่ละครั้งเขาจะคอยสังเกตท่าทางตนเองแล้วนำมาปรับมาเปลี่ยนการลงน้ำหนักและท่าทางที่เขาคิดวิเคราะห์ว่าน่าจะได้ผลตามความต้องการแต่อย่างไรก็ตามในการปรับเปลี่ยนแต่ละครั้งเขาก็ยังอยู่ในกรอบของความรู้ที่เขาได้เรียนมา เขาก็รู้สึกถึงความอึดอัดกับการควบคุมให้ตัวเองติดอยู่ในกรอบของรูปร่างนั้น "บางครั้งผมรู้สึกว่ามันอึดอัดและเยอะไป...ไม่ต้องทำตามขนาดนั้นก็ได้แต่ก็กลัวว่ามันจะผิดก็เลยต้องทำ" จะเห็นได้ว่าเทคนิคของอำนาจในการสำรวจตรวจสอบตนเองตามกฎเกณฑ์ของความรู้เป็นเหมือนสรรพทัศน์ (panopticism) ที่เขารู้สึกว่าตนเองต้องปฏิบัติตามการกำหนดความรู้ เพราะรู้สึกว่าความรู้ที่ได้เรียนมาจับต้องให้เขาต้องปฏิบัติตามรูปร่างนั้นเพราะถ้าเขาไม่ทำตามกฎเกณฑ์รูปร่างนั้นเขาจะรู้สึกผิด และรู้สึกว่าตนเองบกพร่องใช้เครื่องมืออย่างไม่เป็น จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นกับขนานเข้ามาเกาะกุมความคิด ความรู้สึก ให้เขาต้องควบคุมตนเองในการใช้เครื่องมือซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าเขาสยบยอมและจำนนต่อกฎเกณฑ์ของความรู้ที่ได้เรียนรู้มาอย่างยิ่ง

งานวงจรและกระแสไฟฟ้า ปฏิบัติการเรียนการสอนในเรื่องของวงจรและกระแสไฟฟ้าในรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรม ซึ่งเริ่มที่ผู้เรียนจะต้องฝึกการติดตั้งวงจรไฟฟ้าตามที่ต้นแบบที่กำหนดให้อย่างถูกต้อง ก่อนที่ผู้เรียนจะต้องออกแบบและติดตั้งวงจรงานไฟฟ้า อย่างไรก็ตามภายใต้ชุดการเรียนรู้ในเรื่องของการปฏิบัติงานวงจรและกระแสไฟฟ้าคือการฝึกฝนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและความเข้าใจซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ปลอดภัย ซึ่งความปลอดภัยของการทำงานไฟฟ้าเป็นค่ามาตรฐานที่ถูกสร้างขึ้นที่นำไปสู่การที่ผู้เรียนต้องกำกับให้ตนเองปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของความปลอดภัย และกฎเกณฑ์ของความปลอดภัยนี้เองที่เป็นแรงผลักดันให้ผู้เรียนต้องตรวจสอบ และระมัดระวังในการผลิตชิ้นงานทุกขั้นตอน

“ เวลาทำ(ต่อวงจร)หนูจะต้องไล่เช็คทีละจุดเวลาที่บัดกรีไปแล้วก็กลับมาดูอีกว่า มันใช้ได้ไหม..เพราะเวลาเสียบปลั๊กต่อไฟถ้าเราเช็คไม่ดี มันช็อต..มันอันตรายทำงานไฟฟ้าเรื่องพวกนี้ต้องระวังมันเสี่ยงมากละ..”

(จิว สาขาแผนกไฟฟ้ากำลัง)

นอกจากอำนาจความสัมพันธ์ที่เกิดจากค่ามาตรฐานในการกำหนดด้วยเรื่องของความปลอดภัยแล้ว การกำหนดให้มีการประเมินชิ้นงานในการออกแบบวงจรและการติดตั้งไฟฟ้าทำให้ผู้เรียนไฟฟ้าแต่ละคนต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรมในการเรียนรู้และวิธีการในการเรียนรู้การ

ปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งกรณีของ กอล์ฟ นักศึกษาแผนกสาขาไฟฟ้าผู้ซึ่งมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษาว่าเป็นการเรียนรู้ที่ไม่ยุ่งยาก ง่ายต่อการเรียนรู้และจบการศึกษาและไม่ต้องปรับตัวเท่าไรนักมากมายเพียงสามารถไต่ระดับของการประเมินผลของแต่ละวิชาให้ผ่านเท่านั้น แต่เมื่อเขาได้เรียนรู้และได้พบกับประสบการณ์เรียนรู้ผ่านการกระทำจริงในการต่อวงจรไฟฟ้ากำลังสำหรับงานโรงงาน ทำให้กอล์ฟเปลี่ยนทัศนคติกับการเรียนรู้การเป็นช่างไฟฟ้าในทันทีเนื่องจากในการปฏิบัติการที่ต้องผ่านการประเมินตามตัวชี้วัดที่กำหนดว่าวงจรที่ออกแบบจะต้องสามารถใช้งานได้ มิเช่นนั้นจะถือว่าไม่ผ่านการประเมินผลคะแนน อำนาจของการประเมินดังกล่าวทำให้กอล์ฟต้องทำทุกวิถีทางให้ชิ้นงานของตนเองใช้งานได้จริง เขาต้องค้นหารูปแบบวงจรที่จะใช้ในการออกแบบโดยการขอคำปรึกษาจากผู้สอนและนำผลงานของรุ่นพี่มาศึกษา พร้อมกับค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือใหม่ๆและอินเทอร์เน็ต ซึ่งในขั้นตอนของการเลือกแนวทางที่จะออกแบบวงจร เขาต้องสำรวจและประเมินความสามารถของตนเองในขณะนั้นว่าจะเลือกรูปแบบใดจึงจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ได้ และภายใต้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ต้องมีทักษะหรือต้องมีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องใดบ้าง จึงจะสามารถปฏิบัติงานผลิตวงจรไฟฟ้าตามแบบที่ตนเองเลือกนำมาเป็นต้นฉบับในการออกแบบหลังจากการสำรวจและประเมินตนเอง ซึ่งเขาพบว่าตนเองต้องเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องการต่อไดโอดและการบัดกรีอุปกรณ์ไฟฟ้าให้สวยงามและปลอดภัยตามมาตรฐานหรือรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งเขาพบเห็นจากผลงานที่ผ่านมาของสมาชิกในห้องเรียนและคำชมที่ผู้สอนมีให้กับชิ้นงานที่ผ่านมาของสมาชิกในห้องเรียน หลังจากการเขียนแบบวงจรในเบื้องต้นเสร็จแล้วเขานำต้นแบบนั้นมาปรึกษากับผู้สอนและเพื่อนๆในห้องถึงความเป็นไปได้ในการประกอบชิ้นงานตามรูปแบบที่เขียนไว้

ณ. จุดนี้จะเห็นได้ว่าอำนาจของการประเมินก่อให้เกิดความไม่มั่นใจและความกังวลต่อจิตใจของผู้เรียน เกณฑ์การวัดทำให้เขาต้องวิ่งเข้ากรอบที่กฎเกณฑ์ของความรู้กำหนด ทำให้ความคิดสร้างสรรค์ที่ควรเกิดขึ้นขณะเรียนรู้และการค้นหาวิธีใหม่ๆ สำหรับตนเองในการทำความเข้าใจต่อความรู้ซึ่งเป็นหัวใจที่สำคัญในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ไม่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ยิ่งในตอนที่ประกอบชิ้นงานอำนาจของการประเมินผลและความรู้ในเรื่องของความปลอดภัยส่งผลให้เขาต้องตรวจสอบการประกอบชิ้นงานอย่างละเอียดถี่ถ้วน และหลังจากประกอบชิ้นงานเสร็จสิ้นแล้ว เขาได้ทำการตรวจสอบชิ้นงานซ้ำเพื่อให้แน่ใจว่าเมื่อนำเสนอผลงาน ชิ้นงานจะผ่านการประเมิน จะเห็นได้ว่าอำนาจของการประเมินทำให้คนที่มั่นใจและพฤติกรรมสบายๆที่คิดว่าตนเองสามารถเรียนหนังสือแบบเรื่อยๆพอสอบผ่าน กลายเป็นชายหนุ่มที่มีความละเอียดรอบคอบ ใส่ใจกับรายละเอียดในแต่ละส่วนอย่างยิ่งและพยายามที่จะทำผลงานให้ดีที่สุดมากกว่าการทำงานแบบผ่านไป

การวิเคราะห์และปฏิบัติการงานช่างไฟฟ้า มาตรฐานของการกำหนดตำแหน่งสำหรับ ผู้เรียนจบสาขาไฟฟ้าคือ ความสามารถในการปฏิบัติงานขั้นต้นทางด้านช่างไฟฟ้า ซึ่งมีลักษณะงานที่ ปฏิบัติเกี่ยวกับช่วยในการ การสร้าง ตรวจสอบ ซ่อม ปรับ บำรุงรักษา ดัดแปลง ประกอบ ติดตั้ง เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้ที่เกี่ยวกับไฟฟ้า เป็นต้น ดังนั้นปฏิบัติการในการเรียนการสอนเพื่อให้ ผู้เรียนเป็นผู้มีความสามารถตามระดับทักษะมาตรฐานของการกำหนดตำแหน่งคือ การสร้างทักษะ ปฏิบัติการไฟฟ้าและการสร้างความชำนาญในการปฏิบัติงานไฟฟ้า

การสร้างทักษะปฏิบัติการไฟฟ้า เป็นปฏิบัติการเรียนการสอนในการสร้างทักษะให้ผู้เรียน มีความสามารถในการดำเนินการต่างๆเกี่ยวกับอุปกรณ์ไฟฟ้า เช่น การติดตั้งระบบไฟฟ้า การซ่อมแซม อุปกรณ์ไฟฟ้าชนิดต่าง การติดตั้งอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานไฟฟ้า เป็นต้น ซึ่งทักษะและความสามารถ ในการปฏิบัติงานไฟฟ้าของผู้เรียนช่างไฟฟ้าและช่างไฟฟ้าทั่วไปนั้นถูกกำกับให้มีคุณภาพโดยการ กำหนดค่ามาตรฐานของฝีมือแรงงาน มาตรฐานฝีมือแรงงานเป็นค่ามาตรฐานที่กำหนดโดยสถาบัน พัฒนาฝีมือแรงงานซึ่งการกำหนดดังกล่าวนำไปสู่การจัดแบ่งประเภทและลำดับขั้นของช่างไฟฟ้า โดย การจำแนกผ่านฝีมือแรงงานตามความยากง่ายของการปฏิบัติงานช่าง โดยได้กำหนดฝีมือของแรงงาน ออกดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง ผู้ที่มีฝีมือและความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติงานที่ต้องมีหัวหน้างานช่วย ให้คำแนะนำหรือช่วยตัดสินใจในเรื่องสำคัญเมื่อจำเป็น

ระดับ 2 หมายถึง ผู้ที่มีฝีมือระดับกลางมีความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ใน การทำงานการตัดสินใจหรือความรู้สัมพันธ์ยังจำกัดอยู่ในงานที่ตนทำ

ระดับ 3 หมายถึง ผู้ที่มีฝีมือระดับสูง สามารถวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา รู้ขั้นตอน กระบวนการของงานเป็นอย่างดี สามารถช่วยแนะนำงานฝีมือในระดับต่ำกว่าได้เน้นการใช้หนังสือคู่มือ นำความรู้และทักษะมาประยุกต์ ใช้วัสดุเครื่องมือและหลักการให้สัมพันธ์กับอาชีพโดยเฉพาะการ ตัดสินใจและเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม (งานพัฒนา ฝีมือแรงงาน 2557 : 86)

อย่างไรก็ตามการจัดแบ่งระดับขั้นฝีมือแรงงานนั้นถูกผูกโยงด้วยคำตอบแทนซึ่งเป็นเสมือน รางวัลสำหรับผู้พัฒนาฝีมือของตนเองให้ได้ตามการกำหนดของมาตรฐาน อำนาจที่เกิดจาก ความปรารถนาในรางวัลหรือคำตอบแทน ทำให้ผู้เรียนอย่าง กิจเจริญ ซึ่งเดิมเป็นผู้มีพื้นฐานในงานช่าง ไฟฟ้าที่ได้เรียนรู้มาจากครอบครัว พัฒนาตนเองตามปฏิบัติการในการเรียนการสอนเพื่อที่ตนจะได้ก้าว ไปสู่ระดับขั้นตามกำหนดในมาตรฐานดังกล่าว ในช่วงปีที่สามของการเรียนหลังจากที่ผู้เรียนผ่าน ปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ผู้เรียนช่างไฟฟ้าสามารถเลือกที่จะเข้ารับการทดสอบมาตรฐาน ฝีมือแรงงาน ซึ่งผู้ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานจะได้รับประกาศนียบัตรที่เป็นเครื่องยืนยันฝีมือและ ความสามารถ สำหรับกิจเจริญการผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกรมฝีมือแรงงานเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เขาเชื่อ

ว่าจะช่วยในการรับรองคุณภาพการติดตั้งงานไฟฟ้าของครอบครัวต่อลูกค้า และเขาเชื่อว่าใบประกาศจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการแข่งขันที่ทำให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกกิจการของครอบครัวเขา ในการพัฒนาตนเองให้ไปถึงเกณฑ์มาตรฐานทำให้ กิจเจริญให้ความสนใจกับการเรียนภาคปฏิบัติในแต่ละวิชา โดยเฉพาะวิชาชีพ ขณะที่เรียนในการปฏิบัติขึ้นงานแต่ละครั้งเขามักจะเริ่มด้วยการปฏิบัติตามแบบที่ครูสาธิต แต่ในครั้งต่อไปเขาจะค้นหาวิธีการของตนเองในการปฏิบัติงาน เขามักจะทดลองวิธีการและนำไปวิเคราะห์พร้อมทั้งทดลองวิธีการใหม่ๆจนกว่าปฏิบัติการนั้นจะสำเร็จ อาทิตอนที่เขาต้องปฏิบัติการซ่อมเครื่องปรับอากาศ ในครั้งแรกเขาปฏิบัติตามวิธีการที่ผู้สอนได้แนะนำและสาธิตหลังจากนั้นเขาจะทดลองปฏิบัติค้นหาปัญหาที่ทำให้เครื่องเสียตามแนวทางที่เขาวิเคราะห์ กิจเจริญจะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในการเรียนปฏิบัติงานไฟฟ้าทุกชนิด หลังจากที่ได้ปฏิบัติในห้องเรียนเขามักจะนำปัญหาที่เกิดจากการเรียนรู้กลับมาพูดคุยกับผู้เป็นพ่อเสมอ เพราะเขามองว่าการใส่ใจในรายละเอียดและปัญหาที่เรียนรู้ในการปฏิบัติงานจะทำให้เขาเป็นผู้มีทักษะ ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การเป็นช่างไฟฟ้าฝีมือดีได้รับการรับรองมาตรฐาน อำนาจของมาตรฐานที่เกิดขึ้นมิได้กำกับผู้เรียนแค่ในขณะที่ต้องเตรียมตัวในการประเมินเท่านั้น แต่การตัดสินใจเป็นมาตรฐานยังกำกับควบคุมผู้เรียนที่ต้องก้าวไปสู่การเป็นช่างฝีมืออย่างจริงจัง ให้ต้องปฏิบัติตนในการใส่ใจการเรียนรู้ ผักผันพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาแม้กระทั่งนอกเวลาเรียน เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่ากิจเจริญทกอยู่ภายใต้เทคนิคอำนาจของการตัดสินใจเป็นมาตรฐานอยู่ตลอดเวลาตนเอง

นอกจากมาตรฐานฝีมือแรงงานที่กำกับให้ผู้เรียนต้องพัฒนาและฝึกฝนตนเองให้เกิดทักษะและความสามารถในการไฟฟ้า ระบบภายในปฏิบัติการเรียนการสอนที่สำคัญที่นำไปสู่การผลิตสร้างทักษะและความสามารถในการปฏิบัติการไฟฟ้าให้เกิดแก่ผู้เรียนซึ่งรูปแบบการเรียนรู้จากการกระทำคือ การประเมินทักษะและความสามารถของผู้เรียนผ่านคุณภาพของชิ้นงาน เมื่อผู้เรียนต้องผลิตชิ้นงานให้ผ่านเกณฑ์การประเมินในแต่ละชุดความรู้ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดจากการประเมินทำให้เกิดความพยายามของผู้เรียนในการที่จะจัดทำผลงานที่ได้รับมอบหมายให้มีคุณภาพ และเกณฑ์หนึ่งที่ใช้ในการประเมินคุณภาพชิ้นงานคือ สมรรถนะของชิ้นงานที่ใช้ได้จริงดังนั้นผู้เรียนจึงต้องค้นหาและทำทุกวิถีทางในการที่จะให้ชิ้นงานที่สร้างหรือที่ซ่อมแซมใช้ได้จริง เช่นเดียวกันในเวลาเรียนผู้เรียนอย่างจิวจึงต้องจดทุกขั้นตอนในการตรวจสอบเช็คระบบของเครื่องใช้ไฟฟ้าชนิดต่างๆ ซึ่งขณะที่ซ่อมแซมเครื่องใช้ไฟฟ้าเธอจะนำเนื้อหาและขั้นตอนที่จดบันทึกไว้มาทดลองทำตามอย่างละเอียด แต่ในบางครั้งถึงแม้ว่าเธอจะปฏิบัติตามวิธีการที่บันทึกไว้ก็ยังพบว่าไม่สามารถซ่อมแซมหรือดำเนินการให้ปฏิบัติการสำเร็จได้ เธอต้องนำปัญหาที่เกิดขึ้นไปปรึกษาเพื่อนๆ และทดลองนำสิ่งที่เพื่อนๆแนะนำมาทดลองปฏิบัติ หากไม่สามารถแก้ปัญหาได้อีกเธอต้องไปปรึกษาผู้สอนแล้วนำกลับมาทดลองปฏิบัติตาม ซึ่งหลายๆครั้งเธอพบว่าคำแนะนำของผู้สอนอาจไม่เพียงพอ เธอต้องนำชิ้นงานกลับมาที่บ้าน

เพื่อที่จะทดลองและค้นหาวิธีการในการผลิตชิ้นงานให้มีคุณภาพตามเกณฑ์การประเมินของแต่ละวิชา เช่นเดียวกับเพื่อนคนอื่น ๆ ที่เรียนสาขาไฟฟ้าเมื่อทุกคนได้รับมอบหมายให้ผลิตชิ้นงานเพื่อแสดงให้เห็นถึงทักษะและความสามารถที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของแต่ละคนพวกเขาต้องทำแล้วทำอีกในแต่ละขั้นตอนพร้อมทั้งตรวจสอบชิ้นงานแต่ละส่วนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ถูกกำหนดในการประเมิน และเมื่อขั้นตอนในการดำเนินการสร้างสรรค์ชิ้นงานผ่านไปแล้วพวกเขาต้องทดสอบชิ้นงานของตนเองว่าสามารถใช้งานได้ แต่ถ้าชิ้นงานไม่สามารถที่จะใช้งานได้พวกเขาต้องรู้และค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นและทำการแก้ไขซึ่งในบางครั้งพบว่าพวกเขาต้องทำชิ้นงานใหม่ทั้งหมด สิ่งเหล่านี้คือวงจรการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ถูกกำกับด้วยอำนาจของการประเมินที่ทำให้ผู้เรียนที่ต้องการผ่านเกณฑ์การประเมินต้องปฏิบัติตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การสร้างความชำนาญในการปฏิบัติงานไฟฟ้า นอกจากการสร้างทักษะปฏิบัติการไฟฟ้าแล้วความชำนาญในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์งานไฟฟ้า ซึ่งปฏิบัติการในการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับสิ่งที่เรียนรู้จริงและการออกแบบการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนกระทำซ้ำๆ นำไปสู่การสร้างความชำนาญให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน อาทิ ปฏิบัติการในการเรียนการสอนการติดตั้งระบบไฟฟ้า ในเบื้องต้นผู้เรียนจะต้องผลิตชิ้นงานโดยเริ่มจากชิ้นงานที่ง่าย มีอุปกรณ์ที่ต้องติดตั้งไม่กี่ชิ้น และเพิ่มความยากในชิ้นงานมากขึ้นโดยมีอุปกรณ์ที่ต้องติดตั้งมากขึ้น ปฏิบัติการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าว นอกจากจะสร้างทักษะให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนแล้ว ในการปฏิบัติงานแต่ละครั้งยังสร้างความชำนาญในการดำเนินงานแก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เช่นในปีหนึ่งผู้เรียนจะต้องฝึกหัดพันมอเตอร์กระแสไฟฟ้าตรงและกระแสไฟฟ้าสลับก่อนเรียนรู้และฝึกทำการซ่อมอุปกรณ์เครื่องใช้ที่มีเรื่องของมอเตอร์เข้ามาเกี่ยวข้อง

ความชำนาญในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่นำไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกันในกลุ่มของผู้เรียนและผู้ปฏิบัติงานช่าง ดังนั้นในการฝึกปฏิบัติชิ้นงานแต่ละชิ้นนอกจากการค้นหาวิธีการที่นำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ผู้เรียนยังต้องสำรวจทักษะและความสามารถของตนเองว่ามีการพัฒนาและมีประสิทธิภาพในระดับใด เพราะเมื่อต้องปฏิบัติชิ้นงานที่ยากขึ้นทักษะและความชำนาญเป็นสิ่งจำเป็นที่พวกเขาต้องใช้ในการวิเคราะห์และปฏิบัติงานช่างไฟฟ้า เมื่อผู้เรียนอย่างขนุนได้สำรวจตรวจสอบทักษะและความสามารถของตนเองก่อนฝึกงาน ขนุนรู้สึกว่ามีวิธีการปฏิบัติกิจกรรมอีกหลายอย่างที่เขายังไม่ชำนาญ ขณะที่ปฏิบัติงานเขารู้สึกกลัวว่าถ้าพี่เลี้ยงให้ทำในสิ่งที่เขาไม่ชำนาญเขาจะทำไม่ได้ดี ดังนั้นหลังจากฝึกงานในตอนเย็นเมื่อเขากลับมาที่บ้านเขามักจะเอาอุปกรณ์เก่าที่ใช้ในการเรียนหรือเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านมาแกะเพื่อศึกษาและทดลองซ่อมแซมเพื่อให้เกิดความชำนาญและความมั่นใจมากขึ้นในการปฏิบัติงานขณะฝึกประสบการณ์

การสร้างจริยธรรมงานช่าง ในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จากปฏิบัติการในการเรียนการสอนวิชาช่างไฟฟ้า มิได้เพียงแค่ฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์และปฏิบัติงานไฟฟ้าเท่านั้น แต่ปฏิบัติการในการเรียนการสอนยังนำไปสู่การสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้มีจริยธรรมงานช่าง ไม่ว่าจะเป็นความพยายามที่เกิดขึ้นขณะที่จะต้องผลิตชิ้นงานให้สำเร็จ ความอดทนในการที่จะต้องฝึกฝนให้ตนเองมีทักษะและความชำนาญ ปลุกฝังความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในการที่จะต้องค้นหาและค้นคว้าวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าจากปฏิบัติการเรียนการสอนที่นำวิธีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากปฏิบัติการเรียนการสอนที่นำวิธีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางภายในจิตใจและความคิดของตัวผู้เรียนเองตามที่ขนุนเล่าว่า ซึ่งจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญของการเป็นช่างคือ “ความอดทน”

“ เวลาที่เราต้องตะไบหรือพันสายไฟมอเตอร์ ผมว่ามันไม่ใช่แค่การนั่งทำงาน...แต่มันฝึกเราให้เป็นช่างที่อดทนต้องพยายาม...เราถึงจะเป็นช่างได้”

(ขนุน สาขาช่างไฟฟ้า)

“ ที่เรียนมาที่เราต้องฝึกทำ..ผมว่าเราไม่ได้แค่รู้ว่าอะไรทำยังไง ใอนี้ซ่อมยังงี้ แต่เรารู้ว่าคนที่จะทำอาชีพนี้ ต้องอดทนเรียนรู้ตลอดเวลา..ถึงจะประสบความสำเร็จเป็นช่างที่เก่งได้”

(กิจเจริญ สาขาช่างไฟฟ้า)

ตัวตนแบบช่างพิมพ์

ความต้องการคุณสมบัติหรือความสามารถในการประกอบอาชีพงานพิมพ์ของสังคมคือความสามารถในการผลิตชิ้นงานได้อย่างมีคุณภาพและทันสมัย ปฏิบัติการในการเรียนการสอนที่สำคัญ ที่นำไปสู่การผลิตสร้างผู้เรียนให้มีทักษะและความสามารถแบบช่างพิมพ์ประกอบด้วยปฏิบัติการเรียนการสอนความรู้พื้นฐานงานช่างพิมพ์ การปฏิบัติงานการพิมพ์และทักษะการออกแบบ

ความรู้พื้นฐานงานช่างพิมพ์ เนื่องจากงานพิมพ์เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อเพื่อการสื่อสารและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในตลาดบริโภคและมีมากมายหลากหลายเช่น งานพิมพ์เพื่อการผลิตหนังสือ งานพิมพ์ในบรรจุภัณฑ์ งานพิมพ์เอกสารสื่อโฆษณา หรืองานพิมพ์ไวเนล เป็นต้น ทำให้ลักษณะและรูปแบบของการผลิตมีความแตกต่างกันส่งผลให้ ปฏิบัติการในการเรียนการสอน แต่ละลักษณะของชิ้นงานมีความแตกต่างกันไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามภายใต้ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ความรู้พื้นฐานงานพิมพ์เบื้องต้นเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญต่อผู้เรียนที่จะต้องนำไปใช้ในการสร้างสรรค์และเรียนรู้ลักษณะเฉพาะของงานพิมพ์ต่างๆต่อไปในอนาคต และเป็นความรู้ที่จำเป็นที่ผู้เรียนงานช่างพิมพ์ทุกคนต้องนำไปต่อยอดในการเรียนรู้ในวิชาต่อไป ซึ่งความรู้พื้นฐานในงานพิมพ์ที่สำคัญได้แก่ความรู้ในเรื่องงานคอมพิวเตอร์เพื่อการพิมพ์และเครื่องมือสำหรับงานพิมพ์

ปัจจุบันการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ได้มีการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในกระบวนการผลิตในหลายๆ ขั้นตอนตั้งแต่เริ่มออกแบบงานพิมพ์ไปจนถึงขั้นตอนการพิมพ์ ทำให้การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ มีความสะดวกและง่ายตายยิ่งขึ้นเมื่อเทียบกับอดีต ในการพิมพ์งานแต่ละครั้งต้องใช้เวลาอย่างมากเนื่องจากต้องจัดเรียงตัวอักษรเพื่อเป็นแม่พิมพ์ แต่ปัจจุบันได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการจัดทำต้นฉบับสำหรับการพิมพ์ ซึ่งนอกจากจะใช้เวลาที่รวดเร็วกว่าในอดีตแล้ว คุณภาพของผลงานยังมีความละเอียดและสวยงามยิ่งกว่า อย่างไรก็ตามในการใช้คอมพิวเตอร์สำหรับงานพิมพ์ผู้เรียนต้องศึกษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่หลากหลายเพื่อใช้งานร่วมกันในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ และความรู้ในเรื่องของคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์นั้นมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้บ่อยครั้งปฏิบัติการในการเรียนการสอนต้องมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และพัฒนาเนื้อหาในการเรียนการสอนและการเลือกโปรแกรมเพื่อใช้ในการสอนแก่ผู้เรียน ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองตลอดเวลาตามปฏิบัติการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย

ความจริงที่ผู้เรียนช่างพิมพ์จะต้องมีความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยทำให้ผู้เรียนต้องติดตามความเคลื่อนไหวของโปรแกรมที่ใช้ผลิตงานพิมพ์ต่างๆ ความที่จะต้องเป็นผู้มีความรู้คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยเป็นเหมือนสรรพทศน์ที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกกว่าตนเองต้องพัฒนาความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนอย่างชีพต้องทำการสำรวจตรวจสอบความสามารถของตนเองว่ามีความรู้ในโปรแกรมและใช้โปรแกรมไหนได้บ้าง ซึ่งเมื่อเธอพบว่าเธอขาดความรู้และความสามารถในโปรแกรมตกแต่งภาพทำให้เธอ ตัดสินใจไปเรียนพิเศษเพิ่มเติมในโรงเรียนสอนพิเศษด้านคอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตามภายใต้ปฏิบัติการการเรียนการสอนความรู้ด้านคอมพิวเตอร์สำหรับงานพิมพ์ซึ่งในการสอนแต่ละคาบเรียนผู้เรียนจะต้องทำการผลิตชิ้นงานเพื่อส่งแก่ผู้สอน ในปฏิบัติการเรียนการสอนผู้สอนได้จัดให้มีเวทีสำหรับการอภิปรายและพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องของวิธีการและผลงานเกิดขึ้น จากเวณิดังกล่าวนำไปสู่การสร้างค่ามาตรฐานของกลุ่มในห้องเรียนเกิดขึ้น มีการกำหนดค่าของลักษณะความสวยงาม กำหนดรูปแบบที่เรียกว่าความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนกำหนดถึงค่าของคุณภาพงานจากสมาชิกทุกคนในห้อง จากการกำหนดค่ามาตรฐานเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนในห้องเรียนให้ความสนใจต่อการผลิตชิ้นงานของตนเองเพื่อนำส่งให้อยู่ในทิศทางที่ได้อภิปรายกันในกลุ่มมิใช่เพียงแค่สร้างชิ้นงานขึ้นมาเพื่อนำส่งให้ผู้สอนเท่านั้น และค่ามาตรฐานที่เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนมักจะนำผลงานของตนเองมาพูดคุยกับเพื่อนๆ เพื่อขอคำแนะนำและนำไปปรับปรุงก่อนจะถึงเวลาในการอภิปราย หรือในหลายๆ ครั้งที่ผู้เรียนนำชิ้นงานที่ได้รับมอบหมายในคาบเรียนไปทำเป็นการบ้านเพื่อที่จะได้กลับไปค้นหารูปแบบหรือวิธีการอื่นๆ ที่ทำให้ผลงานของตนเองมีคุณภาพมากขึ้น หรือได้มีเวลาในการใส่ใจความประณีตลงไปชิ้นงานของตนเอง จะ

เห็นได้ว่าค่ามาตรฐานของกลุ่มที่เกิดจากปฏิบัติการเรียนการสอนมีอำนาจในการผลักดันให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ต้องผลิตผลงานของตนเองให้เป็นไปตามเกณฑ์ของกลุ่ม

นอกจากความรู้ในเรื่องของคอมพิวเตอร์สำหรับงานพิมพ์แล้วความรู้เรื่องของเครื่องมือในการพิมพ์ ถือได้ว่าเป็นความรู้พื้นฐานที่สำคัญสำหรับผู้ที่จะเป็นช่างพิมพ์ การได้เรียนรู้ผ่านการได้กระทำจริงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานจริงในการพิมพ์ได้ แต่อย่างไรก็ตามในเรื่องของเครื่องมือยังถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดในปฏิบัติการเรียนการสอน เนื่องจากเครื่องมือในการพิมพ์ที่ได้รับความนิยมในท้องตลาดและเครื่องพิมพ์ที่มีคุณภาพสูงเป็นเครื่องพิมพ์ที่มีราคาสูงหลายล้านบาท ทำให้ปฏิบัติการเรียนการสอนในภาคปกติผู้เรียนงานพิมพ์จะได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงจากการไปฝึกงานที่สถานประกอบการ

ปฏิบัติการในงานพิมพ์ เป็นคุณสมบัติผู้เรียนช่างพิมพ์ต้องมี เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนการพิมพ์อันได้แก่ การจัดเตรียมต้นฉบับ การตรวจสอบต้นฉบับ และขั้นตอนสู่การพิมพ์ ในปฏิบัติการงานพิมพ์ทุกขั้นตอนเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องตรวจสอบอย่างละเอียดเพราะถ้าหากมีข้อบกพร่องหรือความผิดพลาดเกิดขึ้นนั้น หมายถึงต้นทุนในการผลิตที่เกิดขึ้น ในปฏิบัติการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงานพิมพ์อย่างมีประสิทธิภาพ การนำมาตรฐานในงานพิมพ์ทั่วไปมาใช้ในการสร้างทักษะเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพในระดับมาตรฐานเพื่อให้เป็นที่ยอมรับแก่สถานประกอบการ ดังนั้นมาตรฐานของอาชีพจึงถูกตั้งให้เป็นมาตรฐานของคุณภาพของผู้เรียน การวางคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานของอาชีพทำให้ปฏิบัติการเรียนการสอนและการประเมินผู้เรียนอิงกับความนิยมในท้องตลาด ซึ่งจากการสนทนากับผู้เรียนงานพิมพ์ทุกคนรู้ดีว่าชิ้นงานที่ตนเองผลิตต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของปฏิบัติการในการเรียนการสอน ชิ้นงานควรมีลักษณะตามสมันิยม ดังนั้นก่อนทำการผลิตชิ้นงานต่างๆผู้เรียนจะศึกษาถึงรูปแบบที่ได้รับความนิยมของงานชิ้นนั้นๆก่อนนำมาออกแบบและผลิตเป็นต้นฉบับ นอกจากนั้นระหว่างปฏิบัติการผู้เรียนมักจะนำผลงานที่อยู่ในขั้นตอนการผลิตมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และนำงานของตนเองไปสอบถามความคิดเห็นของผู้สอนที่ถูกกำกับมาแล้วด้วยความรู้

ขณะที่ปฏิบัติการเรียนการสอนสาขางานพิมพ์ในระบบการศึกษาแบบทวิภาคีซึ่งผู้เรียนต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติงานภายในสถานประกอบการ พบว่าภายในสถานประกอบการแต่ละแห่งมีวัฒนธรรมองค์กรของตนเองเป็นตัวกำหนดธรรมเนียมและคุณภาพผลงานของสมาชิกในองค์กร ดังนั้นในองค์กรแต่ละองค์กรมีมาตรฐานของผลิตภัณฑ์หรือผลงานขององค์กร แสดงให้เห็นว่าคุณภาพในการทำงานของผู้เรียนจะถูกตัดสินโดยค่ามาตรฐานที่ปรากฏขึ้นในองค์กร มาตรฐานที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์กรทำให้ผู้เรียนที่เข้าไปเรียนรู้ในสถานประกอบการต้องฝึกฝนตนเองให้มีทักษะและความสามารถตามแบบมาตรฐานขององค์กร ในกรณีของขีดชนก การเรียนรู้ภายใต้ระบบทวิภาคีสิ่งที่ขีดชนกจะต้อง

ก้าวข้ามให้ผ่านทั้งการประเมินจากโรงเรียนและสถานประกอบการแล้ว มาตรฐานในการทำงานและมาตรฐานของคุณภาพในชิ้นงานทำให้ขีดชนจะต้องให้เวลากับการศึกษา วิธีการในการปฏิบัติงาน และผลงานเก่าๆของโรงพิมพ์ นอกจากนั้นในการผลิตชิ้นงานแต่ละครั้งเธอจะเอาชิ้นงานมาเปรียบเทียบกับงานเก่าๆก่อนที่จะส่งผลงานให้พี่เลี้ยง และในขณะที่ปฏิบัติงานพิมพ์ขั้นตอนของการปฏิบัติในสถานประกอบการจะมีการกำหนดขั้นตอนในการทำงานอย่างชัดเจน ซึ่งขีดชนจะต้องระวังและตรวจสอบตนเองว่าทำถูกต้องหรือไม่พร้อมทั้งต้องตรวจสอบคุณภาพของงานในแต่ละขั้นตอนว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดขององค์กร จะเห็นได้ว่ามาตรฐานขององค์กรมีอำนาจในการควบคุมและกำกับให้ผู้เรียนต้องควบคุมตนเองในการปฏิบัติงานเพื่อที่จะได้ควบคุมคุณภาพของชิ้นงานให้อยู่ในระดับคุณภาพขององค์กร ที่สำคัญมาตรฐานขององค์กรมิได้ควบคุมแค่ผู้เรียนที่เข้าไปศึกษาในสถานประกอบการแต่อำนาจของมาตรฐานในองค์กรได้ควบคุมกำกับคนทำงานทั้งองค์กรให้อยู่ในกรอบของความเป็นมาตรฐาน

การสร้างทักษะการออกแบบ ในงานผลิตสิ่งพิมพ์ทักษะการออกแบบเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ถูกกำหนดจากตัวชี้วัดในการประเมินทักษะและคุณภาพของผู้เรียน อย่างไรก็ตามความจริงในสังคมได้กำหนดให้ทักษะของการออกแบบสิ่งพิมพ์ผูกโยงกับแฟชั่นและความทันสมัย ซึ่งความจริงดังกล่าวเป็นที่ยอมรับในแวดวงกลุ่มคนทำงานพิมพ์ที่จะต้องออกแบบผลิตสิ่งพิมพ์ให้มีความทันสมัยและสวยงามตามมาตรฐาน มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในสังคมนำไปสู่มาตรฐานขององค์กรและหน่วยงานโดยเฉพาะในการออกแบบ ทำให้สถานประกอบการแต่ละแห่งมีการสร้างมาตรฐานของตนเองให้เกิดขึ้นตามแฟชั่นและความทันสมัยเช่น มาตรฐานขององค์กรจึงทำหน้าที่เป็นเสมือนผู้ควบคุมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา การปรับปรุง ตนเองให้มีคุณภาพตามค่ามาตรฐานของวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในกรณีของ ชีพ หญิงสาวผู้เรียนสาขาการพิมพ์ ซึ่งก่อนที่จะเธอจะฝึกงานในโรงพิมพ์แห่งหนึ่ง ลักษณะของผลงานที่เธอออกแบบในโรงเรียนมักจะเป็นผลงานที่ออกแนวผู้หญิง เธอเลือกใช้สีที่แสดงถึงความอ่อนหวานและดีไซน์แบบวัยรุ่น โดยมีตัวการ์ตูนรูปสัตว์น่ารักประกอบในชิ้นงานเสมอ แต่เมื่อเข้ามาฝึกงานในโรงพิมพ์ที่ ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย เธอได้เรียนรู้ว่าลักษณะงานที่ผ่านการประเมินจากหัวหน้างานและทีมงานที่เป็นผู้ชายเพื่อนำไปเสนอลูกค้าต้องมีการออกแบบดีไซน์และสร้างสรรค์ให้ผลงานมีสไตล์แบบใด

หากขีดชนต้องการให้ผลงานเป็นที่ยอมรับในองค์กร เธอปฏิเสธไม่ได้ว่าต้องปรับเปลี่ยนผลงานของเธอให้เป็นไปตามมาตรฐานที่เกิดจากทีมงานที่เธอไปฝึกงานด้วย ซึ่งในช่วงแรกเธอได้รับอนุญาตให้ศึกษาผลงานเก่าๆขององค์กรเพื่อทำความเข้าใจกับแนวทางการสร้างสรรค์งานพิมพ์ของ โรงพิมพ์ เธอนำผลงานเก่าๆมาศึกษารูปแบบอย่างละเอียด เช่น วิธีการเลือกใช้องค์ประกอบศิลป์ สีที่นิยมใช้ในการออกแบบและการพิมพ์ ตลอดไปจนถึงการเลือกรูปแบบของตัวอักษรที่เป็นที่นิยมใช้

และวิธีการในการออกแบบชิ้นงานแต่ละชิ้นซึ่งเธอต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ดังกล่าว ทุกครั้งที่เธอว่างจากการปฏิบัติกิจกรรมที่พี่เลี้ยงสั่งงาน อย่างไรก็ตามในการฝึกปฏิบัติงานพี่เลี้ยงของเธอได้สอนโปรแกรมกราฟิกที่ใช้ในการออกแบบของโรงพิมพ์ให้เธอและเพื่อนเพื่อฝึกให้พวกเธอช่วยออกแบบชิ้นงานเนื่องจากลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการของโรงพิมพ์มีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในการฝึกปฏิบัติงานจากสถานประกอบการเธอต้องเรียนรู้ผ่านการกระทำในการผลิตชิ้นงานโดยการเรียนรู้โปรแกรมใหม่ควบคู่ไปกับการเรียนรู้รูปแบบและค่านิยมของการออกแบบตามมาตรฐานของทีมงาน ในการผลิตชิ้นงานให้ลูกค้าเธอจึงเลือกรูปแบบและสไตล์ในการสร้างสรรค์ชิ้นงานของเธอตามตามผลงานเก่าของโรงพิมพ์เพื่อให้ผ่านการคัดเลือกจากพี่ๆในโรงพิมพ์ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการสยบยอมของผู้เรียนที่มีต่ออำนาจของการตัดสินใจมาตรฐานที่เกิดขึ้น ซึ่งอำนาจที่เกิดขึ้นนั้นเป็นอำนาจที่ผู้เรียนยอมรับมาตรฐานและให้มีอิทธิพลควบคุมภายในความคิด รสนิยมตลอดจนครอบงำแนวทางการออกแบบของผู้เรียน

“ หนูอยากให้พี่ๆยอมรับงานของหนู หนูว่าผู้หญิงก็ทำงานแบบนี้ได้ดีหนูก็เอางานเก่าที่เขาทำมาดู แล้วก็ทำตามแบบของเขา..แรกๆหนูก็ว่ามันดูขริ่มๆไปไม่ได้ขอบอะไรแต่เขาว่าสวยกันก็เลยโอเคทำตามเขา ทำไปๆก็ดูสวยดิเนะ.....ตอนนี้นางหนูก็เลยมีรูปแบบอย่างนั้นไปเลย..ก็ดี”

(ชีพ ผู้เรียนสาขาการพิมพ์)

อย่างไรก็ตามภายใต้ปฏิบัติการการเรียนการสอนคุณภาพของการออกแบบถูกกำกับด้วยแฟชั่นและความทันสมัยดังนั้นไม่ว่าผู้เรียนจะต้องออกแบบภายใต้ปฏิบัติการการเรียนการสอนในสถาบันหรือสถานประกอบการการออกแบบของผู้เรียนตกอยู่ภายใต้การกำกับของมาตรฐานแฟชั่นและความทันสมัยแสดงให้เห็นว่าอำนาจมาตรฐานทำให้ผู้เรียนต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะและความสามารถในการผลิตชิ้นงานให้มีคุณภาพมีอิทธิพลต่อผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นการเรียนในรูปแบบใดก็ตาม

ตัวตนแบบนักธุรกิจค้าปลีก

ธุรกิจค้าปลีกเป็นกิจการ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้า หรือบริการโดยตรงแก่ผู้บริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในลำดับสุดท้าย ปัจจุบันธุรกิจค้าปลีกมีหลายลักษณะเช่น ธุรกิจค้าปลีกประเภทร้านค้าเฉพาะอย่าง (Specialty store) ธุรกิจค้าปลีกประเภทร้านสะดวกซื้อ (Convenience store) ธุรกิจค้าปลีกประเภทร้านสรรพอาหาร (Supermarket) ธุรกิจค้าปลีกประเภทซูเปอร์เซ็นเตอร์ (Supercenter) หรือไฮเปอร์มาร์ท เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นลักษณะกิจการแบบใด ล้วนต้องการ ผู้ดำเนินกิจกรรมปฏิบัติการในการเรียนการสอนเพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้มีตัวตนแบบผู้ประกอบการกิจกรรมธุรกิจค้าปลีกและโดยมีจุดมุ่งหมายในการผลิตสร้างผู้เรียนให้มีทักษะดังนี้ ทักษะทางสังคมและทักษะทางธุรกิจ

ทักษะทางสังคม ปฏิเสธไม่ได้ว่าทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบอาชีพธุรกิจค้าปลีกทั้งผู้ประกอบการและลูกจ้าง เนื่องจากธรรมชาติของอาชีพนี้ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนเป็นจำนวนมากและเป็นกลุ่มอาชีพที่ต้องให้บริการแก่ลูกค้า ผู้เรียนจึงต้องมีทักษะทางสังคมที่จะต้องรู้จักการปฏิบัติตนกับผู้อื่นและมารยาททางสังคม ตลอดจนต้องมีบุคลิกลักษณะที่เป็นที่ยอมรับแก่สมาชิกในสังคม ดังนั้นการผลิตสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจค้าปลีกซึ่งปฏิบัติการเรียนการสอนที่นำไปสู่การสร้างทักษะทางสังคมคือ ปฏิบัติการเรียนการสอนเพื่อสร้างบุคลิกภาพและปฏิบัติการเรียนการสอนมารยาททางสังคม

ปฏิบัติการเรียนการสอนเพื่อสร้างบุคลิกภาพ เป็นปฏิบัติการเรียนการสอนที่มุ่งฝึกฝนให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่ดีเพราะการมีบุคลิกภาพที่ดีของผู้ให้บริการเป็นเสมือนประตูด่านแรกในการให้บริการและการนำเสนอสินค้าเพื่อทำการเสนอขาย ดังนั้นภายในปฏิบัติการเรียนการสอนจึงได้มีการปฏิบัติการในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน เมื่อความรู้ในการผลิตสร้างผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบอาชีพในธุรกิจค้าปลีกต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี ทำให้ผู้เรียนต้องพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เป็นที่ไปตามการกำหนดของความรู้ ซึ่งความรู้ในเรื่องของธุรกิจค้าปลีกได้นำมาตรฐานในเรื่องของบุคลิกภาพมาจากมาตรฐานที่ถูกกำหนดจากสังคม

สิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใต้การกำหนดมาตรฐานของบุคลิกภาพคือความรู้แบบวิทยาศาสตร์เรื่องของสรีระร่างกายในส่วนของการจัดวางร่างกายที่เหมาะสมและนำไปสู่การใช้สมรรถนะของร่างกายอย่างเต็มที่และได้อย่างเต็มที่และได้ประโยชน์สูงสุด ในการประกอบกิจกรรมการปฏิบัติงานของผู้ประกอบกิจกรรมของธุรกิจค้าปลีกจะต้องปฏิบัติงานเป็นระยะเวลานานโดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานเพียงเล็กน้อย ร่างกายจึงเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการใช้เพื่อประกอบกิจกรรม การนำความรู้ในเรื่องของการจัดการร่างกายและการจัดการบุคลิกภาพให้ร่างกายสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพตามระบบคิดของทุนนิยม ดังนั้นการปฏิบัติตนเองให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดีจึงมิได้ส่งผลเพียงแค่ความเป็นผู้มีบุคลิกภาพดีของผู้เรียนแต่การมีบุคลิกภาพที่ดีมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

การเรียนการสอนมารยาททางสังคม นอกจากบุคลิกภาพที่น่าสนใจแล้วการฝึกฝนในเรื่องของมารยาททางสังคมเป็นความรู้ที่ถูกจัดให้มีการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและมารยาททางสังคมซึ่งถือได้ว่าการเป็นผู้มีมารยาททางสังคมเป็นประตูอีกบานที่สำคัญที่จะนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพซึ่งหมายถึงความสำเร็จของธุรกิจภายในระบบทุนนิยม โดยเฉพาะในส่วนของการบริโภค ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภายใต้การนำแนวคิดของการสร้างทักษะการมีมารยาททางสังคมให้เกิดแก่ผู้เรียนแท้ที่จริงแล้วเป็นไปเพื่อตอบสนองการค้าขายในระบบการค้าเสรี

ปฏิบัติการเรียนการสอน ในส่วนของชุดความรู้ที่สร้างบุคลิกภาพและการสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้มีมารยาททางสังคมซึ่งเป็นทักษะทางสังคม พบว่าอำนาจของความเป็นมาตรฐานที่มีอยู่ในสังคมทำหน้าที่ในการกำกับเนื้อหาและผู้เรียนไปพร้อมๆกัน กล่าวคือ การเลือกเนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการแสดงบุคลิกภาพที่ดี เช่น วิธีการเดิน วิธีการพูด วิธีการทักทาย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถูกกำหนดโดยค่านิยมที่พบอยู่ในสังคม เมื่อช่วงเวลาหรือยุคสมัยเปลี่ยนไปลักษณะดังกล่าวอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามค่านิยมที่เปลี่ยนไป อย่างไรก็ตามมาตรฐานที่เกิดขึ้นนำไปสู่การที่ผู้เรียนอย่างก้องกิจ ผู้มีความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอย่างแรงกล้าเชื่อในความรู้ที่ได้รับการกำหนดในสาขาอาชีพจึงปฏิบัติตามตามความรู้นั้น เช่นเดียวกันความรู้ในเรื่องของทักษะทางสังคมก็ปฏิบัติตามเองตามสิ่งที่ได้เรียนรู้มาอย่างเคร่งครัด ในครั้งแรกที่เขาได้ฝึกการเดินให้สง่างาม และเดินให้บุคลิกภาพดูดีและน่าสนใจ จากวิทยากรที่ทางโรงเรียนได้เชิญมาให้ความรู้กับผู้เรียน ก้องจะคอยควบคุมให้ร่างกายของตนเองเป็นไปตามที่ผู้สอนสาธิต ระหว่างฝึกฝนการเดินตามที่ได้เรียนรู้มาด้วยตนเองเขาจะให้เพื่อนช่วยถ่ายคลิปที่ตัวเองทดลองเดินเพื่อเก็บไว้ดู ระหว่างที่ดูคลิปที่ได้เดินเขาจะพิจารณาและใคร่ครวญถึงสิ่งที่ผิดพลาดและนำมาปรับปรุงและเริ่มปฏิบัติใหม่เขาทำอย่างนี้ครั้งแล้วครั้งเล่าจนคลิปของตนเองที่เพื่อนช่วยถ่ายออกมาร่างกายของเขาอยู่ในลักษณะตามที่วิทยากรสอน อย่างไรก็ตามอำนาจของความรู้และเทคนิคของการตัดสินความเป็นมาตรฐานไม่ได้หยุดการทำงาน หลังจากที่ก้องได้เรียนรู้การปฏิบัติตามให้มีบุคลิกภาพที่ดีและปฏิบัติตามอย่างมีมารยาทได้ติดตามก้องไปในชีวิตประจำวัน เขารู้สึกว่าเขามีการระมัดระวังตนเองมากขึ้นให้ปฏิบัติตามอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เขาต้องเดินให้คอตรงระหงส์ ก้าวอย่างมั่นใจ ไม่วิ่งขณะเดินลงบันได และไม่พูดคุยระหว่างรับประทานอาหาร หรือแม้กระทั่งเมื่อเวลาที่หัวเราะเขาจะหุบผ้าเช็ดหน้ามาปิดปากเพื่อไม่ให้ผู้ร่วมสนทนาเห็นฟันและช่องปาก เป็นต้น เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการทำงานของเทคนิคอำนาจที่เกิดจากการตัดสินจากมาตรฐานเข้ามากำกับและเกาะกุมหัวใจของก้องให้ปฏิบัติตามและสยบยอมกับมาตรฐานของสังคม

ทักษะทางธุรกิจ เป็นทักษะและความสามารถทางอาชีพของผู้เรียนธุรกิจค้าปลีกที่จะต้องพัฒนาตนเองและฝึกฝนสำหรับการประกอบอาชีพ ปฏิบัติการเรียนการสอนที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ผ่านการกระทำเพื่อให้มีทักษะและความสามารถทางธุรกิจได้แก่ ปฏิบัติการในการขาย การบริการลูกค้า การประกอบธุรกิจ

ปฏิบัติการในการขาย การจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคีในสาขาการค้าปลีกซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ในสถานประกอบการพร้อมทั้งปฏิบัติงานเป็นเสมือนลูกจ้าง ผู้เรียนจึงต้องปฏิบัติตามกิจกรรมทุกอย่างตามการกำหนดของสถานประกอบ ซึ่งกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัตินั้นมีทั้งกิจกรรมที่ถูกกำหนดในเนื้อหาหลักสูตรที่ทางสถาบันและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำ ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะมี

ลักษณะแตกต่างกันตามประเภทของสินค้าและลักษณะของการค้า ดังนั้นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนแต่ละคนจึงมีความแตกต่างกัน แต่ภายใต้ความแตกต่างดังกล่าวสิ่งที่ผู้เรียนต้องเผชิญในลักษณะคล้ายกันคือ ความพยายามที่จะต้องปฏิบัติการในการขายให้ดีที่สุดเพื่อทำเป้าหมายได้ตามการกำหนดของสถานประกอบ ซึ่งในสถานประกอบการแต่ละแห่งมีการกำหนดเป้าหมายในการขายสินค้าที่แตกต่างกัน โดยตรวจวัดจากจำนวนสินค้าที่ขายไปหรือจากยอดเงินที่รับเข้ามา ซึ่งการกำหนดยอดขายในปฏิบัติการขายเปรียบได้กับการกำหนดค่าตัวชี้วัดในทักษะและความสามารถของผู้เรียน การที่ผู้เรียนสามารถทำยอดขายได้ตามเป้าหมายที่กำหนดแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการขายและนำเสนอสินค้า

ลักษณะปฏิบัติการเรียนการสอนในสถานประกอบการเรื่องของการปฏิบัติการในการขายสินค้ามีลักษณะและรูปแบบของการที่ผู้เรียนจะต้องเข้าไปฝึกประสบการณ์การขายในแผนกภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดของพี่เลี้ยง โดยพี่เลี้ยงทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมงานและผู้สอนแก่ผู้เรียน กิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เช่น คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ วิธีการในการขาย ตลอดจนเทคนิคต่างๆในการขายสินค้านั้นๆ หลังจากที่คุณเรียนได้ทำความรู้จักกับสินค้าที่ตนต้องนำเสนอการขายผู้เรียนจะได้ฝึกปฏิบัติการในการขายสินค้าพร้อมกับพี่เลี้ยง

จากการกำหนดยอดขายให้เป็นเป้าหมายของการประเมินในปฏิบัติการเรียนการสอนแล้วการไปให้ถึงเป้าหมายของการทำยอดขายยังถูกผูกโยงและยั่วยวนผู้ปฏิบัติงานด้วยรางวัลของค่าคอมมิชชั่นหรือส่วนแบ่งที่ได้จากการขายของ ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่สำคัญร่วมกับการกำหนดการประเมินที่ทำให้ผู้เรียนฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้มีความสามารถตามที่ถูกกำหนดไว้ ซึ่งจากการสนทนากับผู้เล่าเรื่องสาขาธุรกิจค้าปลีก นอกจากอำนาจของเกณฑ์การประเมินผลที่ทำให้ขณะเข้าอบรมการขายซึ่งจัดโดยสถานประกอบการก็จะเลือกนั่งข้างหน้าเพื่อที่จะได้ใกล้ชิดกับวิทยากร และขณะที่วิทยากรบรรยายและสาธิตเขามักจะขออาสาเป็นผู้ร่วมแสดงและทดลองร่วมเสมอ เพราะเขาเชื่อว่าการที่เขาได้กระทำเช่นนั้นวิทยากรจะได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงตัวเขาได้ในทันที และเมื่อมีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานเขามักจะไปขอคำปรึกษากับพี่เลี้ยงซึ่งเป็นผู้จัดการร้านที่เขาได้เข้าไปเรียนรู้ อย่างไรก็ตามอำนาจที่เกิดจากการตั้งรางวัลหรือค่าคอมมิชชั่นทำให้เขาไม่สามารถหยุดตัวเองเพียงแค่การเรียนรู้ในร้านเท่านั้น การสะท้อนคิดที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ยังคงทำงานอยู่ในห้วงคิดคำนึงของเขา หลายครั้งที่เขาไปห้างสรรพสินค้าหรือพบปะแสดงสินค้าต่างๆเขามักจะหยุดดูและจดจำท่าทางในการนำเสนอสินค้าของผู้ขาย และนำมาปรับปรุงใช้กับตนเองไม่ว่าจะเป็นเรื่องของน้ำเสียง จังหวะในการนำเสนอสินค้าการจัดวางร่างกายขณะทำการขาย และอื่นๆ และในเวลาที่เขาต้องปฏิบัติการขายเขาจึงนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้เป็นนักขายที่ดี ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อเขาต้องนำเสนอขายสินค้าของสถานประกอบการซึ่งเป็นสินค้าที่มีการแบ่งค่าคอมมิชชั่นแก่ผู้ขาย

ก้องจะเป็นคนอาสาและนำเสนอขายสินค้าเหล่านั้นร่วมกับเพื่อนร่วมงานเสมอจนในะยะหลังเขาได้รับเลือกจากผู้จัดการร้านและผู้ร่วมงานให้เป็นพนักงานขาย การได้รับการคัดเลือกเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นรางวัลหนึ่งที่ทำให้เขารู้สึกมีความภาคภูมิใจ ที่ผู้ร่วมงานและเพื่อนให้การยอมรับเขาในฐานะพนักงานขายที่ดีที่สุดในร้าน ความรู้สึกของความภาคภูมิใจดังกล่าวได้ผลักดันให้เขายังพัฒนาตนเองต่อไปอีกโดยการอาสาขายสินค้าชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นสินค้าที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มผู้ชายว่าเป็นสินค้าที่ขายยาก เขานำสินค้าชนิดนั้นมาศึกษาถึงคุณสมบัติและนำไปเปรียบกับสินค้าประเภทเดียวกันในตลาดเพื่อนำสร้างกลยุทธ์การขายของตนเอง ทำให้เขาสามารถขายสินค้าชนิดนี้ได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ ซึ่งทำให้เขามีโอกาสเข้าพบกับนักธุรกิจระดับประเทศซึ่งเป็นเจ้าของสถานประกอบการที่เขาฝึกงาน เมื่อพิจารณาจากเรื่องเล่าของก้อง จะเห็นได้ว่าอำนาจของรางวัลได้ขับเคลื่อนและผลิตสร้างให้ก้องเป็นผู้มีทักษะและความสามารถทางอาชีพ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นภายในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในสถานประกอบการยิ่งทำให้ก้องผลักดันตนเองให้ไปถึงระดับที่ถูกกำหนดจากการประเมินและรางวัลที่เกิดจากค่าคอมมิชชั่น ตัวตนของนักค้าปลีกอย่างก้องที่มองว่าเป็นผู้ประสบความสำเร็จในฐานะพนักงานจึงเป็นเพียงรางวัลที่เกิดจากอำนาจความรู้ของอาชีพศึกษาที่ตกอยู่ภายใต้เจตจำนงของการรับใช้ระบบทุนนิยม

การบริการลูกค้า การเรียนรู้และการฝึกทักษะการบริการลูกค้าภายใต้ปฏิบัติการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีซึ่งเนื้อหาและวิธีการดำเนินการเรียนรู้ขึ้นกับลักษณะของการปฏิบัติงานจริงของสถานประกอบการ ทำให้ข้อกำหนดของการให้บริการลูกค้ามีความแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม “การพิชิตใจลูกค้าถือได้ว่าเป็นหัวใจของการให้บริการ” ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมทั่วไป ดังนั้นการที่จะเป็นผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจค้าปลีกที่ดี ผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้ในเรื่องของการให้บริการลูกค้าและที่สำคัญการที่ผู้เรียนมีทักษะในการให้บริการลูกค้าที่ดีมีผลต่อผลกำไรและการดำเนินธุรกิจของสถานประกอบการ ดังนั้นสถานประกอบจึงได้จัดให้มีระบบการดูแลลูกค้าของตนเอง การจัดให้มีระบบการดูแลลูกค้าของสถานประกอบการเช่นนี้ นำไปสู่การที่ผู้เรียนต้องเฝ้าระวังตนเองให้ปฏิบัติตามวิธีการของการบริการ เพราะระบบที่เกิดขึ้นซึ่งผู้เรียนได้รับการอบรมจากสถานประกอบการนั้นได้กำหนดลักษณะของความเป็นพนักงานที่ดีของสถานประกอบการ หากผู้เรียนต้องการที่จะเป็นพนักงานที่ดีผู้เรียนต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในการดูแลลูกค้า ขณะเดียวกันข้อกำหนดดังกล่าวเป็นเหมือนสรวททัศน์ที่ทำให้ผู้เรียนต้องกำกับควบคุมตัวเองให้ปฏิบัติตามขั้นตอนของการดูแลลูกค้า หากเมื่อใดที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าวผู้เรียนจะรู้สึกว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานที่ไม่ดี

“ที่ทำงานเขาอบรมกระบวนการดูแลลูกค้าตั้งแต่เริ่มเข้ามาในร้าน...คือเราต้องสวัสดิ์ยังไงแบบไหน แล้วเชิญไปที่โต๊ะ..เรามีขั้นตอนหมดที่เราต้องทำตาม หนึ่ง ..สอง...สาม...สี่...ห้า.. เราก็ทำตามขั้นตอนนั้น..ก็ต้องทำทุกครั้งไม่ทำไม่ได้หรอกถ้าไม่ทำเรารู้สึกเหมือนทำไม่ดีใช่ไหม..ไม่ได้ดูแลลูกค้าเป็นพนักงานที่ไม่ดีเราอยากเป็นพนักงานที่ดี...

(ก้อง สาขาธุรกิจค้าปลีก)

บทที่ 6

ปฏิบัติการสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษา

การมองตัวตนหรือการมองร่างกายตามแนวคิดของ Michel Foucault ได้ให้ความสำคัญกับร่างกายโดยมุ่งเป้าไปที่วิธีการทำงานของอำนาจหรือปฏิบัติการของอำนาจที่เป็นตัวกำกับจัดการ ทั้งใน ส่วนความคิดและการกระทำของบุคคล ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้คือผู้เรียนอาชีวศึกษา โดยบทนี้เป็นการ วิเคราะห์ตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่มีลักษณะของตัวตนตามที่ได้กล่าวไว้แล้วบทที่ 5 ซึ่งการผลิต สร้างตัวตนดังกล่าวเป็นปฏิบัติที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาอาชีวศึกษาที่เน้นการเรียนการสอนแบบการ เรียนรู้ผ่านการกระทำหรือการเรียนรู้แบบประสบการณ์นิยม ที่เกิดขึ้นภายใต้สถาบันการศึกษาที่ถือได้ ว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่มีรูปแบบของอำนาจในลักษณะของอำนาจเชิงวินัย (Disciplinary Power) ปรากฏอยู่โดยปฏิบัติการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาได้เปิดโอกาสให้อำนาจของวินัยซึ่ง ได้แก่ การสังเกต การตัดสินความเป็นปกติ การวัดประเมินผล เข้ามาดำเนินการกับตัวผู้เรียน โดย ระบบการศึกษาเปิดช่องทางให้อำนาจของวินัยสามารถทำงานได้ เนื่องจากภายในการจัดการศึกษามี ระบบของการจัดการควบคุมร่างกายผู้เรียนผ่านการกระทำที่เป็นแนวปฏิบัติของอำนาจคือ การเรียน การสอน นั่นเอง ดังนั้นอีกมิติหนึ่งการเรียนการสอนได้กลายเป็นช่องทางของอำนาจที่เข้ามากำกับ บุคคลที่ทำการกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์โดยเชื่อว่า การเรียนรู้ผ่านการกระทำเป็น หลักการสำคัญของการเรียนการสอนอาชีวศึกษา โดยนำมาใช้ในการสร้างทักษะและความสามารถ อันเป็นตัวตนที่ยอมรับกันอย่างทั่วไปในสังคมภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ในการวิเคราะห์ ปฏิบัติการการสร้างตัวตนในบทนี้ได้แบ่งตามรูปแบบของตัวตนที่เกิดขึ้นของผู้เรียนอาชีวศึกษาเป็นสอง ประการคือปฏิบัติการในการสร้างตัวตนแบบผู้มีทักษะเชิงอาชีพและปฏิบัติการในการสร้างตัวตนแบบ ผู้มีความสามารถระดับเชี่ยวชาญ

ปฏิบัติการสร้างตัวตนแบบผู้มีทักษะเชิงอาชีพ

กระบวนการสร้างตัวตนในฐานะของร่างกายที่เชื่อและสยบยอม (Docile body)-ของ ผู้เรียนอาชีวศึกษาเป็นการทำงานของอำนาจ (Power) ที่สอดประสานไปกับความรู้ โดยมีความที่ ปรากฏขึ้นเป็นสิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องกระทำและปฏิบัติตามเทคโนโลยีของอำนาจ เนื่องด้วย ความ เชื่อในความจริงนั่นเอง ณ จุดนี้ได้เปิดพื้นที่ให้เทคโนโลยีของอำนาจเข้ามาทำงานผลิตสร้างตัวตนของ ผู้เรียนซึ่งในที่นี้คือตัวตนแบบผู้มีทักษะเชิงอาชีพและตัวตนแบบผู้มีความสามารถเชิงอาชีพในระดับ เชี่ยวชาญ โดยมีปฏิบัติการเรียนการสอนผ่านการกระทำในหลักสูตรอาชีวศึกษาเป็นพื้นที่ในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผ่านรายวิชาที่เน้นปฏิบัติการเรียนรู้ผ่านการกระทำได้แก่ สาขาวิชาช่างไฟฟ้า สาขาวิชาช่างพิมพ์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขาวิชาค้าปลีก เหล่านี้เป็นวิชาที่นำไปสู่การสร้าง

ทักษะ ซึ่งคือตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษา ดังนั้นในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงตัวตนของผู้เรียนจึงต้องศึกษาที่ภาคปฏิบัติของการเรียนการสอนในสาขาวิชาเหล่านี้ ซึ่งเป็นปฏิบัติการที่สะท้อนปฏิบัติการของอำนาจที่นำไปสู่การสร้างทักษะแก่ผู้เรียน จากการศึกษาพบว่า ทักษะที่เกิดขึ้นจากปฏิบัติการเรียนการสอนมีดังนี้ ทักษะงานช่างและงานฝีมือ ทักษะทางสังคม ทักษะการขาย และทักษะความคิดสร้างสรรค์

ทักษะงานช่างและงานฝีมือ เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือในงานช่างสำหรับการปฏิบัติงานซึ่งเป็นเครื่องมืองานช่างถือได้ว่าเป็นอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความสามารถในการใช้งานเพื่อการผลิตชิ้นงาน ซ่อมแซม แก้ไข ให้ได้ผลงาน ซึ่งความจริงได้กำหนดให้คุณลักษณะของการเป็นช่างที่ดีหรือการที่บุคคลได้ขึ้นชื่อว่าเป็นช่างที่มีฝีมือคือต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะความสามารถในการใช้เครื่องมืองานช่างได้อย่างถูกต้อง ซึ่งคำว่าความถูกต้องในการใช้เครื่องมือ นั้นถูกกำกับด้วยศาสตร์และความรู้ในงานช่าง และผู้เรียนจะต้องมีร่างกายหรืออวัยวะที่มีความสัมพันธ์กับการใช้เครื่องมือช่างตามการกำหนดของความรู้ ในการปฏิบัติกิจกรรมงานช่าง เช่น ช่างไฟฟ้าต้องมีความสามารถในการใช้เครื่องมือช่างไฟฟ้าในการซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้าที่เสียหาย ให้สามารถกลับมาใช้งานได้โดยเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดจากความรู้ ซึ่งนั่นหมายความว่า การมีทักษะงานช่างไม่ใช่แค่ความสามารถในการซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้าเท่านั้น แต่ขั้นตอนและวิธีการในการซ่อมแซมต้องเป็นไปตามความรู้ที่ได้เรียนมา จึงจะเรียกได้ว่าเป็นผู้ที่มีทักษะในการเป็นช่างไฟฟ้าหรือในกรณีของสาขาช่างพิมพ์ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการใช้เครื่องมือช่างอุตสาหกรรมสำหรับการดำเนินกิจกรรมงานพิมพ์หรือแก้ปัญหาการทำงานของเครื่องพิมพ์ในเบื้องต้นได้จึงจะเรียกได้ว่าเป็นผู้ที่มีทักษะในงานช่างพิมพ์

ดังนั้นการได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีทักษะในงานช่าง หรือเป็นช่างจึงมิใช่เป็นเพียงแค่ผู้ที่มีความสามารถในการซ่อมแซมติดตั้งอุปกรณ์ต่างๆได้เท่านั้น แต่ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเลือกใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้องตามศาสตร์ของความรู้งานช่าง ผู้เรียนซึ่งเชื่อในความจริงนี้จึงยอมปฏิบัติ กำกับ ตรวจสอบตนเอง ให้ต้องเป็นผู้มีทักษะในงานช่าง

ก่อนหน้านี้ผมเรียนกับพ่อ พ่อสอนให้ซ่อมไฟและติดตั้งไฟในงานวัดก็ได้ใช้เครื่องมือแบบมืออะไรก็ใช้ไป ทำไปเอานั่นเอานี้มาทำแต่พอมารู้แล้วเราต้องช่างไฟมืออาชีพ เป็น จะมาใช้อะไรมั่วๆแบบเมื่อก่อนไม่ได้ ต้องแม่นยำเครื่องมือตัวไหนใช้แบบไหนยังไง เราก็ทำตามเพราะมันถูกต้อง ตอนนี้เป็นช่างมืออาชีพเองไม่ได้เป็นเด็กกองงานตามพ่อแบบเมื่อก่อนแล้ว"

(กิจเจริญ สาขาไฟฟ้า)

ทักษะทางสังคม เจตจำนงของความรู้ว่าชีวิตคือการเพื่อผลิตสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงานได้จริงในสถานประกอบการเพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในการทำงานนอกจากทักษะของวิชาชีพที่เป็นสิ่งสำคัญแล้ว ทักษะทางด้านสังคมซึ่งหมายถึงความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปรับตัว ความยืดหยุ่นในการทำงาน ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพและระยะเวลาในการทำงานในสถานประกอบการ เป็นสิ่งที่สถานประกอบการและตลาดแรงงานต้องการจากแรงงานไม่แพ้กับคุณภาพของการทำงาน หลักสูตรการศึกษาจึงจัดให้มีวิชา.....เพื่อผลิตสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้มีทักษะทางสังคม การผลิตสร้างผู้เรียนให้มีทักษะทางสังคมพบมากในกลุ่มผู้เรียนสาขาค้าปลีกธุรกิจซึ่งต้องใช้ทักษะทางสังคมในการติดต่อสื่อสาร สร้างเครือข่ายและการจำหน่ายสินค้า

เราต้องปรับตัวเยอะมาก ก็รู้ตัวเองว่าเป็นคนไม่สนใจใคร แต่มันไม่ได้นะถ้าเราไม่เปลี่ยน เราก็ไม่ผ่านก็ต้องเริ่มสนใจผู้คน รู้จักพูดคุยกับลูกค้ามากขึ้น พอสักพักก็เริ่มปรับการแต่งตัวทำตามทีพี่เลี้ยงเขาสอนก็ดูดีขึ้นนะ รู้สึกตัวเองเปลี่ยนไปเยอะมากไม่กระโปรงกระแบ่งเหมือนเมื่อก่อน

(เกต สาขาค้าปลีกหลักสูตรทวิภาคี)

อย่างไรก็ตามทักษะทางสังคมไม่ได้ถูกจำกัดเพียงแค่ผู้เรียนสาขาค้าปลีกแต่ผู้เรียนสาขาวิชาชีพอื่นๆได้ถูกกำหนดให้ต้องเรียนวิชาพื้นฐานดังกล่าวในช่วงต้นเพื่อฝึกฝนให้ตนเองเป็นผู้มีทักษะทางสังคม เนื่องจากความจริงในการทำงานกลุ่มผู้เรียนสาขาวิชาอื่นๆ ผู้เรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในระดับต่างๆและผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มลูกค้าและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานบริการไม่มากนักน้อย เมื่อความจริงเป็นเช่นนี้ทำให้ผู้เรียนต้องสำรวจตรวจสอบพฤติกรรมบุคลิกลักษณะนิสัย และความประพฤติของตนเอง เพื่อทำการปรับเปลี่ยนตนเองตามแนวทางของความรู้อย่างที่ได้เรียนในแต่ละวิชา

เวลาฝึกงานไม่ใช่แค่ทำงานที่เค้าให้เราต้องไปรับลูกค้าเวลาออกแบบทำชิ้นงานไม่ยากค่ะแต่เวลาที่ติดต่อลูกค้าให้บริการมันเหนื่อยกว่าเราพูดไม่ดีก็ไม่ได้ ดูแลเขาไม่ดีก็ไม่ได้ ก็ต้องยอมต้องเปลี่ยน ต้องปรับตัวเอง ให้เป็นคนมีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ต้องหัดเสิร์ฟ น้ำ ต้องหัดพูดเพราะๆ

(อ้อม สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ)

ทักษะความคิดสร้างสรรค์ แนวคิดของการตลาดแบบทุนนิยมได้สร้างพื้นที่ในการแข่งขันสำหรับงานให้บริการและการผลิตสินค้า นโยบายเพื่อให้เกิดความหลากหลายแก่ผู้บริโภคแต่อีกมุมหนึ่งก็เป็นการกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยหรือเป็นการกระตุ้นการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจนั่นเอง การผลิต

สร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นประเด็นที่หลักสูตรอาชีวศึกษาให้ความสำคัญ เห็นได้จากข้อกำหนดในการระบุคะแนนการประเมินชิ้นงานของผู้เรียนในจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา ยิ่งกว่านั้นยังพบว่าหลายวิชาความคิดสร้างสรรค์ได้ถูกระบุไว้ทั้งในจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมจากชิ้นงานและในการประเมินคะแนนจิตพิสัย

ทักษะงานขายและการให้บริการ การขายและการให้บริการเป็นกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการตลาดเศรษฐกิจแบบระบบทุนนิยม การกระจายสินค้าและบริการเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ เพื่อสร้างทักษะแก่ผู้เรียนสายอาชีพให้เป็นผู้มีทักษะงานขายและการให้บริการ ทั้งในส่วนของการสร้างเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ประกอบการ และการเป็นพนักงานของสถานประกอบการต่างๆ

จากการศึกษาภาคปฏิบัติการในการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การสร้างตัวตนผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้น ผู้ศึกษาได้มองการเรียนรู้ในฐานะของระบบความสัมพันธ์ที่ผู้เรียนมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เช่น หลักสูตรการเรียนรู้ ครูผู้สอน และเครื่องมือในการเรียนการปฏิบัติ เป็นต้น ความสัมพันธ์ที่ผู้เรียนเข้าไปเกี่ยวข้องนั้นได้ถูกกำหนดขึ้นจากความจริงที่ปรากฏและการกำหนดของศาสตร์ความรู้ ทำให้ผู้เรียนที่เชื่อในความจริงและความรู้นั้น ปฏิบัติตนตามที่กำหนดจะนำไปสู่ความสำเร็จหรืออรรถประโยชน์ที่ตนจะได้รับ โดยภาคปฏิบัติการในการสร้างทักษะตัวตนผู้เรียนอาชีวศึกษาแบ่งเป็นสองส่วนได้แก่ ภาคปฏิบัติการในการเตรียมก่อนการเรียนรู้และภาคปฏิบัติการในการเรียนรู้

ภาคปฏิบัติการในการเตรียม

เมื่อการเรียนการสอนเป็นระบบความสัมพันธ์ที่เปิดโอกาสให้เทคนิคของอำนาจเข้ามาจัดการกับผู้เรียน การเตรียมของผู้เรียน จึงเป็นระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆรอบตัว โดยมีอำนาจของความจริงเป็นตัวกำหนดให้ผู้เรียนต้องเตรียมและต้องปฏิบัติสิ่งใดบ้าง ซึ่งการที่ผู้เรียนได้จัดเตรียมตนเองนั้นแสดงให้เห็นถึงการทำงานของอำนาจที่ทำงานในระบบความสัมพันธ์ที่ผู้เรียนเกี่ยวข้อง และยังผู้เรียนมีการจัดเตรียมตนเองมากเท่าไร ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงการสยบยอมต่ออำนาจของความจริงและความรู้ที่ผู้เรียนได้กำกับตนเอง

ปฏิบัติการในการเตรียมเป็นปฏิบัติการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนการปฏิบัติงานจริงซึ่งเป็นการสร้างตัวตนให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความพร้อมก่อนเข้าสู่บทเรียน นัยยะหนึ่งของการเตรียมแสดงให้เห็นการทำงานของอำนาจโดยเฉพาะ อำนาจของการตรวจตรา ตรวจสอบ ซึ่งทำงานในระดับของจิตสำนึกของผู้เรียนให้สำรวจตรวจตรา ข้อดี ข้อเสียรวมถึงจุดแข็ง การสำรวจตรวจตราดังกล่าวมีอำนาจทำให้ผู้เรียนต้องผลักดันตนเองให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งในการเตรียมผู้เรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัวที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งเหล่านั้น ซึ่งในแต่ละสาขาวิชามีลักษณะของระบบความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันไป

ปฏิบัติการการเตรียมทักษะงานช่างและงานฝีมือ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าการเตรียมเป็นระบบความสัมพันธ์ซึ่งผู้เรียนเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆจากการศึกษาการสนทนาเรื่องเล่าของผู้เรียน อาชีวศึกษาพบว่าความจริงได้กำหนดให้ผู้เรียนงานช่างที่ได้ดีนั้นผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมในเรื่องของการมีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานช่าง ครอบคลุมการกำหนดของรายวิชา ดังนั้นก่อนการเรียนรู้ผู้เรียนจึงต้องจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือที่ต้องใช้ในการปฏิบัติการเรียนรู้โดยการกระทำ ความจริงดังกล่าวทำให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับเครื่องมือและอุปกรณ์งานช่าง ซึ่งภายในสถาบัน การศึกษาได้มีการจัดจำหน่ายชุดอุปกรณ์ในการเรียนรู้ ลักษณะของอุปกรณ์ที่ถูกต้องจึงถูกกำหนดขึ้น โดยทางอ้อมว่าลักษณะที่ถูกต้องของอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้ต้องเป็นเช่นไร ผู้เรียนต้องทำการ ตรวจสอบลักษณะอุปกรณ์ของเครื่องมือที่ตนเองมีกับชุดอุปกรณ์ของสถาบัน

บางชิ้นของผมมีอยู่แล้ว แต่ว่าไม่แน่ใจว่าเขาจะใช้รุ่นไหนแบบไหนเลยซื้อตามที่
ก็สถาบันกำหนด ผมก็ดูนะบางชิ้นมันก็น่าจะใช้แทนกันได้แต่ว่า เอาใหม่เลยดีกว่า
เหมือนกับคนอื่นเขาดีกว่า

(กิจเจริญ ผู้สาขาไฟฟ้า)

หรือในกรณีของชนชนที่ไม่มีอุปกรณ์งานช่างจึงต้องนำเงินจากผู้ปกครองมาดำเนินการจัดซื้อใหม่ทั้งหมดและเลือกที่จะจัดซื้อจากโรงเรียนมากกว่าที่จะไปจัดซื้อจากข้างนอกเพราะเกรงว่าอุปกรณ์ที่ไปจัดซื้อเองจะไม่ตรงตามการกำหนดของสถาบัน นอกจากนั้น อุปกรณ์งานช่างเป็นสิ่งที่ต้องจัดซื้ออุปกรณ์ใหม่ๆเกือบทุกภาคเรียน ทำให้กอล์ฟซึ่งมองตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านงานช่างน้อยกว่าเพื่อนคนอื่นๆในกลุ่มเพราะตนเองมาจากครอบครัวค้าขาย เขาเชื่อว่าการที่ตนเองจะสามารถเรียนรู้ได้ทันเพื่อในห้องเรียน การมีอุปกรณ์การเรียนที่พร้อมจะทำให้เขาประสบความสำเร็จในการเรียนรู้วิชาช่างและวิชาพื้นฐานอุตสาหกรรม ดังนั้นเขาต้องเตรียมอุปกรณ์ในการปฏิบัติชิ้นงานอย่างดีในทุกคาบเรียน เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างรวดเร็ว คล่องตัว ไม่ติดขัดและส่งงานอาจารย์ได้ตามกำหนดเวลา กอล์ฟจึงเลือกที่จะใช้เวลาช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ไปรับจ้างทำงานร้านอาหารที่น้ำสาวฝากให้เพื่อที่จะได้นำเงินมาซื้อวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือช่างเพื่อในการเรียน

ความจริงในการปฏิบัติการงานช่างการใช้เครื่องมือได้อย่างสอดคล้องประสานกับร่างกาย เป็นสิ่งที่ถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญที่แสดงถึงความสามารถในความเป็นช่างที่มีทักษะ ผู้เรียนจึงให้ความสนใจต่อการเตรียมอุปกรณ์งานช่างก่อนการเรียนรู้ ดังนั้นผู้เรียนจะมีการทำความสะอาดและจัดเก็บอย่างถูกต้องตามเนื้อหาการเรียนรู้ในเรื่องของการดูแลรักษาเครื่องมือช่าง และให้ความสำคัญเสมือนว่าเครื่องมือเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายที่ต้องใช้ในการทำงานและไม่นิยมให้ใครหยิบยืมเพราะต้องรักษาดูแลเป็นของตัวเอง

“ส่วนใหญ่เครื่องมือเขาไม่ยืมกันนะในห้อง มันเป็นส่วนส่วนตัวทุกคนมีกันหมด
ถ้ามาเรียนแล้วไม่เอาเครื่องมือมาแล้วจะเรียนยังไง”

(กอล์ฟ สาขาไฟฟ้า)

“ผมไม่ชอบให้ใครใช้ร่วมนะพี่ ไม่อยากให้ยืมของใครก็ของมัน แต่ละคนก็ต้องดูแล
ถ้ามันบิ่นเราก็คงต้องเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนเรียนทำความสะอาดเช็ดล้าง
จัดเตรียมให้เรียบร้อย มันเป็นหน้าที่ เป็นกิจนิสัยที่ต้องทำ”

(กิจเจริญ สาขาไฟฟ้า)

ถ้าเรียนช่างไม่มีเครื่องมือ ไม่เอาเครื่องมือมา ก็ไม่รู้จะมาเรียนทำไม พวกเครื่องวัด
ต่างๆก็แบ่งกันได้แต่พวกตะไบ ไขควง ปะแจ ก็ควรเตรียมมาเองพวกนี้ก็ต้อง
ขัดเช็ด ทำความสะอาดทุกครั้งหลังใช้คะ แล้วก็ไปใช้ของคนอื่นเพราะรู้สึกว่ามัน
มันไม่คล่องมือ น้ำหนักมือมันไม่ได้

(จิว ผู้สาขาไฟฟ้า)

เมื่อเครื่องมือไม่ได้เป็นเพียงอุปกรณ์ในการใช้งาน แต่กลายเป็นอวัยวะที่สำคัญของผู้เป็นช่าง
การมีเครื่องมือที่แสดงถึงฐานะและความทันสมัยเพื่อให้เห็นว่าเป็นผู้มีประสิทธิภาพจึงเกิดขึ้น การมี
เครื่องมือหรือรุ่นของอุปกรณ์ที่ทันสมัยกลายเป็นสิ่งที่ผู้เรียนล้วนแต่ให้ความสนใจเฉพาะเชื่อว่าอุปกรณ์ที่
ดีมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ตนเองสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนบางคนเลือกที่
จะซื้ออุปกรณ์เสริมที่ไม่จำเป็นสำหรับระดับการเรียนรู้ของตนเองมาเพิ่มจากการกำหนดในรายวิชา

เห็นได้ว่าการที่ผู้เรียนดำเนินการเตรียมในเรื่องของอุปกรณ์ซึ่งเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ที่
ผู้เรียนมีกับอุปกรณ์ในการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมการเตรียมที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ที่เกิดขึ้นของ
ผู้เรียนจึงมีสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่มีเจตนาแต่แท้ที่จริงแล้ว มีเทคนิคของอำนาจที่ทำให้ผู้เรียนต้อง
ตรวจสอบ สำรวจตนเองและนำอุปกรณ์ที่ตนเองมีมาเปรียบเทียบกับกลุ่มเพื่อนแสดงให้เห็นถึง
การทำงานของเทคนิคอำนาจที่เข้ามาควบคุม กำกับพฤติกรรมของผู้เรียนให้ผู้เรียนต้องดำเนินกิจกรรม
ในการเตรียมอุปกรณ์ก่อนการเรียนรู้

ในการเตรียมก่อนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดทักษะงานช่างนอกจากความเกี่ยวข้องในเรื่องอุปกรณ์
แล้ว ผู้เรียนเองยังมีความสัมพันธ์โดยความเกี่ยวข้องกันกับหลักสูตรในการเรียนรู้ กล่าวคือ ในการจัด
หลักสูตรการเรียนรู้ได้กำหนดให้มีการจัดแบ่งรูปแบบของรายวิชาในการเรียนเป็นวิชาพื้นฐาน วิชาชีพ
และวิชาสามัญ และในการกำหนดดังกล่าวได้จัดวางรายวิชาก่อนหลังในการเรียนรู้ เมื่อเป็นเช่นนั้น ทำ
ให้ผู้เรียนต้องเตรียมตัวเองในแต่ละรายวิชาโดยเฉพาะในรายวิชาที่ต้องเรียนวิชาต่อเนื่อง ก่อที่
ผู้เรียนจะเรียนวิชาต่อเนื่องได้มีการกลับไปดูและทบทวนเนื้อหาการเรียนรู้ของวิชาพื้นฐาน โดยการ
กลับไปดูเนื้อหาเดิมก่อนการเรียนวิชาต่อไปในผู้เรียนบางคนได้มีการนำชิ้นงานเก่าที่เรียนในวิชา

พื้นฐานเพื่อทดสอบคุณภาพและฝีมือของตนเองก่อนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ เช่น กรณีของกิจเจริญซึ่งก่อนเรียนวิชาการติดตั้งไฟฟ้าภายในอาคารเขาได้ศึกษาเนื้อหาวิชาอย่างคร่าวๆ ทำให้รู้ว่าจะต้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องการติดตั้งเครื่องตัดไฟเพื่อความปลอดภัยในอาคาร เบื้องต้นเขาประเมินตนเองว่าต้องทำอะไรบ้างเพื่อที่จะสามารถศึกษาวิชานี้ผ่าน ดังนั้นเขาจึงไปสอบถามวิธีการในการเรียนวิชานี้กับเพื่อนรุ่นพี่ที่รู้จัก และมีการนำประเด็นเนื้อหาวิชาที่ต้องเรียนไปพูดคุยกับเพื่อนคนอื่นๆ เพื่อหาแนวทางในการดำเนินกิจกรรมรายวิชานี้ จากการพูดคุยเพื่อค้นหาวิธีการในการเรียนส่งผลให้เขากำหนดแนวทางหรือแผนที่ในการเรียนของตนเอง การกำหนดแนวทางในการเรียนนำไปสู่การสำรวจและประเมินทักษะเดิมของตนเอง ทำให้เขาทบทวนพื้นฐานความสามารถงานช่างโดยนำชิ้นงานเก่าๆที่มีปัญหามาแกะและซ่อมแซมใหม่โดยมองว่าเป็นการซ่อมมือตนเองและเป็นการเตรียมตัวในการเรียนเนื้อหาวิชาการติดตั้งไฟฟ้าในอาคาร

ในความสัมพันธ์กับหลักสูตรการเรียนรู้การออกแบบการเรียนของผู้สอน และวิธีการกำหนดกระบวนการการเรียนรู้เป็นสิ่งที่นำไปสู่การทำงานของเทคนิคอำนาจในการจัดกระทำให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติตนในการเตรียมตนเองเพื่อการเรียนรู้ เช่น ในรายวิชาที่ต้องปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มโดยทั่วไปเมื่อผู้เรียนตรวจสอบตนเองและจัดเตรียมตนเองตามการกำหนดของหลักสูตรแล้วผู้เรียนจะทราบว่าจะแต่ละวิชาจะมีวิธีการประเมินการเรียนรู้อย่างไร ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องเตรียมตัวเองเพื่อให้สามารถปฏิบัติชิ้นงานผ่านการประเมินผล ผู้เรียนได้จัดวางแผนงานการเรียนโดยมีการจัดการความสัมพันธ์ของตนเองกับเพื่อนในห้องเรียน เนื่องจากความสัมพันธ์ของเพื่อนมีผลต่อการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้และการผลิตชิ้นงานเพื่อส่งผู้สอน ทำให้ผู้เรียนบางคนเลือกที่นั่งในกลุ่มเดียวกับเพื่อนที่เชื่อว่าจะทำงานกลุ่มร่วมกันได้หรือเพื่อนที่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานจนสำเร็จ โดยบางคนมีการเตรียมตัวเช่นนี้ตั้งแต่คาบแรกในการเรียน

“ผมไม่เก่งไม่มีความรู้งานไฟฟ้ามาก่อน เวลาเลือกที่นั่งเรียน ผมจะดูเลยว่าต้องนั่งใกล้ใคร แต่ละวิชาต้องเรียนอะไรมีงานกลุ่มไหม ถ้ามีก็ไปนั่งใกล้คนที่มีความรับผิดชอบหน่อยจะได้เข้ากลุ่มกัน ทำงานสำเร็จ คือ เราก็ต้องเอาตัวรอดเพื่อนให้จบนะครับ

(ชนุน สาขาวิชาไฟฟ้า)

“เพื่อนชอบมานั่งกลุ่มเดียวกับหนู เวลาอาจารย์ให้จับกลุ่มเพื่อนก็มักจะมาชวนหนูไปอยู่ ด้วย เพราะว่าเรามีความรับผิดชอบอะไรที่ทำไม่ได้เราก็ต้องหาทางทำให้ได้ เราต้องมียานส่งครบทุกครั้ง เราทำได้ และงานหนูออกมาค่อนข้างดีนะเพื่อนๆเขาเห็นเขาก็มักจะชวนไปทำงานกลุ่มกัน”

(ชีฟ สาขาวิชางานพิมพ์)

“จะจับกลุ่มก็จะเลือกคนที่ช่วยงานเราได้และทำงานจริงๆพวกไม่มีความ
รับผิดชอบทั้งงานก็ไม่ค่อยอยากทำงานด้วย คนที่ทำไม่เป็นแต่รับผิดชอบ
ก็ยิ่งโอเคนะแต่ถ้าให้ทั้งสองแบบเลยจะดีกว่าค่ะ”

(จิว สาขาวิชาไฟฟ้า)

นอกจากนั้นการสำรวจตนเองเพื่อการเตรียมส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองของ
ตนเองให้ เป็นที่ไว้วางใจของเพื่อนๆในห้องเรียน

เมื่อก่อนตัวเองก็เคยๆจะออกไปทางเหลวไหลเลยแหละทั้งให้เพื่อนมันทำงานไป
เราก็ทำได้ บ้างไม่ได้บ้าง ก็มั่วแต่เที่ยวด้วย ตอนหลังๆ เวลาจับกลุ่มก็ไม่ค่อย
มีเพื่อนเรียกก็รู้สึกตัวนะ เราเลยมาดูตัวเราก็เจอว่าเคยทำอะไรไว้ยังงี้ เลยต้อง
ปรับตัวเอง สนใจงานมีความรับผิดชอบตั้งใจทำงานส่งอาจารย์มากขึ้น พอเรา
เปลี่ยนท่าที่เพื่อนก็เปลี่ยนกับเรา

(กอล์ฟ สาขาวิชาไฟฟ้า)

นอกจากความสัมพันธ์ในส่วนของผู้เรียนกับเครื่องมืออุปกรณ์ ผู้เรียนกับหลักสูตรการเรียนรู้
พบว่าการเตรียมก่อนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะงานช่าง การที่ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับครูผู้สอน
และเพื่อนในชั้นเรียน เป็นความจำเป็นที่ผู้เรียนต้องเตรียมก่อนการเรียนรู้เช่นกัน ผู้เรียนที่ดีจะทำการ
วิเคราะห์แนวทางในการปฏิบัติตนกับครูผู้สอน โดยมีการตรวจสอบและประเมินตนเองว่า ครูแต่ละคน
ควรต้องปฏิบัติตนเองอย่างไร ซึ่งผู้เรียนมีแนวทางในการสื่อสาร เข้าหา และเรียนรู้จากครูผู้สอนแต่ละคน
แตกต่างกัน โดยมีการวิเคราะห์ครูผู้สอนแต่ละคนในการที่จะวิเคราะห์ครูผู้สอนทำให้เขาต้องไปศึกษา
ผลงานของครูผู้สอน สอบถามแนวทางในการปฏิบัติตนเองกับครูผู้สอนแต่ละคน และขอคำแนะนำในการ
แสดงพฤติกรรมครูแต่ละคน ว่าเขาควรทำอย่างไร ต่อ เหล่านำไปสู่การกำหนดท่าทีของตนเองต่อการ
เรียนรู้และการแสดงพฤติกรรมของตนเองในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และการกำหนดพฤติกรรม
การแสดงออก การให้ความใกล้ชิด หรือและท่าทีของตนเองต่อครูผู้สอน

“อาจารย์วิชัยแถมเป็นคนตรง ทำงานให้เสร็จตามกำหนดเวลาอย่างไงก็ผ่าน
แต่วิชาของแกเราก็ต้องเข้าเรียนตรงเวลาแกไม่ชอบให้สายคือไม่มาให้บอกทำ
ไม่ได้ให้ถาม แต่อย่าทำงานมั่วๆไปแกไม่ชอบ”

(ชิดชนก สาขางานพิมพ์)

เวลาเรียนกับอาจารย์เกื้อ แกไม่ชอบให้คุยกัน ยิ่งเวลาสาธิตนะในห้องจะ
เงียบหมดใครที่จะถามก็รอให้แกทำให้เสร็จก่อนแล้วค่อยไปถาม แล้วงานแก
เราต้องทำให้เนียบให้ละเอียดทุกขั้นตอนจะมั่วๆไม่ได้แกตรวจเช็ค
ละเอียดหมด ถ้าใครอยากได้เกรดดีดีวิชาแกต้องเช็คงานดีดี ไม่เหมือนอาจารย์

วินัยง่ายๆสบายสบายมีอะไรให้ถามเลย ทำงานส่งให้ครบ เนื่อง่ายไม่ต้อง
ละเอียดมาก ทำไปใช้ได้ก็พอ “

(ชนุน สาขาไฟฟ้า)

การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่กำหนดพฤติกรรมและท่าทีของ
ผู้เรียนต่อผู้สอนในบางวิชาโดยเฉพาะวิชาปฏิบัติและวิชาที่เป็นการทำงานโครงการ ผู้เรียนต้องนำ
ชิ้นงานเข้าไปเรียนรู้กับผู้สอนเป็นรายกลุ่ม หรือต้องทำการปรีक्षणชิ้นงานรายเดี่ยว ก่อให้เกิดการจัด
วางท่าทีของผู้เรียนต่อผู้สอน ในกรณีที่ผู้สอนมีท่าทีให้ความเป็นกันเองส่งผลให้ผู้เรียนบางคนมี
ความรู้สึกสนิทใจ และเชื่อฟังผู้สอนเป็นอย่างยิ่งและส่งผลต่อผู้เรียนการเลือกหัวข้อในการจัดทำ
โครงงานของผู้เรียน

การเตรียมปฏิบัติการทักษะทางสังคม การที่ผู้เรียนคนหนึ่งถือได้ว่าเป็นผู้มีทักษะทาง
สังคมความจริงได้กำหนดให้ผู้เรียนคนนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีเครือข่ายซึ่งส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือ
ผู้เรียนในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ได้ ซึ่งการสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นได้นั้น
ผู้เรียนต้องเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ จากการศึกษาพบว่าในการเตรียมปฏิบัติการทักษะ
ทางสังคมผู้เรียนได้ทำการสำรวจตนเองเพื่อทำการเตรียมตัวก่อนปฏิบัติการเรียนในเรื่องของ
บุคลิกภาพและความเหมาะสมของตนเอง มีการปรับเปลี่ยนตนเองในเรื่องของมารยาท การแต่งกาย
โดยมีการปรับปรุงตนเองในเรื่องของมารยาทการเข้าสังคมและการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม
ของโรงเรียนหรือสถานประกอบการที่ตนเองต้องเข้าไปศึกษา ซึ่งการทำเช่นนี้เป็นกรเตรียมตนเองก่อน
การเรียนรู้โดยการปฏิบัติงานในสถานประกอบการซึ่งเห็นได้ชัดจากกลุ่มผู้เรียนในระบบทวิภาคี และ
ในช่วงของการฝึกงานของกลุ่มผู้เรียนระบบปกติ ซึ่งผู้เรียนได้สำรวจและประเมินพฤติกรรมของตนเอง
และเตรียมพร้อมทำการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนที่อุปนิสัยของตนเองโดยการพิจารณาจากบรรทัดฐานของ
สังคมซึ่งผู้เรียนได้สืบสอบถามจากรุ่นพี่ที่เคยไปปฏิบัติงานหรือครูผู้นิเทศและผู้อื่นที่รู้จักสถาน
ประกอบการที่ตนต้องเข้าไปปฏิบัติการเรียนรู้ ความจริงที่ได้เรียนรู้จากการสืบถามได้เป็นตัวกำหนดให้
ผู้เรียนต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง พฤติกรรมใดที่ตรวจสอบตนเองและพบว่าเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะ
เป็นที่ยอมรับได้ในสังคมที่ทำงานผู้เรียนที่ทำการสำรวจและประเมินพฤติกรรมของตนเองจะตั้งปณิธาน
และเตรียมตัวเองในการแสดงออกขณะที่เรียนรู้และเปลี่ยนพฤติกรรมและการแสดงออกของตนเองให้
เป็นไปตามบรรทัดฐานเพราะเกรงว่าจะมีผลต่อการประเมินการปฏิบัติงานหรือการฝึกงาน

จากการสำรวจพฤติกรรมตนเองเพื่อเตรียมตัวในการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติในสถาน
ประกอบการทั้งในส่วนของผู้เรียนปกติที่ต้องฝึกงานในวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพและผู้เรียนระบบทวิ
ภาคี ครูผู้ดูแลซึ่งทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนที่มี
ทักษะทางสังคมต้องเตรียมตัวเองในการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ร่วมเนื่องด้วยครูหรือผู้สอนแต่ละสาขาวิชา

เป็นผู้ที่สามารถแนะนำสถานประกอบการที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียนแก่ตนเองและสามารถเชื่อมโยงผู้เรียนกับบุคคลอื่นที่มีผลต่อการศึกษาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนในการเรียนรู้ผ่านปฏิบัติการอย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้เรียนที่มีทักษะทางสังคมจึงมีการเตรียมตัวเองตั้งแต่ออกปฏิบัติการเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอน

อาจารย์สุวรรณณี แก่ไม่ชอบคนแต่งตัวไม่เรียบร้อย แก่เจ้าระเบียบ งานที่ส่งแก้ก็ต้องเป็นระเบียบเรียบร้อย เราก็ทำตามที่เขาขอสิตรงไหนปรับได้ เราก็ปรับเมื่อก่อนเราเป็นคนอยู่ไม่นิ่งดุคดิกไปดุคดิกมา เวลาอยู่ต่อหน้าแกเราก็ต้องนิ่งๆหน่อย จะได้ดูน่าเชื่อถือ

(ก้องภพ สาขาค้าปลีก)

พี่เขาบอกว่าอาจารย์มันแก้งังก็ได้...คุยได้..เล่นได้..แต่เวลาเรียนต้องส่งงานให้ครบนะ..ไม่งั้น..แกปนตาย.เราก็ต้องไม่เหลวไหลเตรียมว่างานของแกก็ส่งงานให้ครบ มีอะไรไม่เข้าใจก็เข้าไปปรึกษาแกได้

(ชิดชนก สาขางานพิมพ์)

การเรียนรู้ผ่านการกระทำในวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพและระบบทวิภาคี ผู้ร่วมงานรวมทั้งพนักงานของสถานประกอบการถือว่ามียุทธศาสตร์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งผู้เรียนที่มีทักษะทางสังคมจะมีการประเมินและสำรวจอุปนิสัยของตนเอง ในการเลือกกลุ่มที่จะเข้าไปเรียนรู้ร่วม เนื่องจากตระหนักว่าการทำงานให้ได้คุณภาพและมีประสิทธิภาพจะต้องทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม ต้องได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานและพนักงานคนอื่นๆ ดังนั้นผู้เรียนที่มีทักษะทางสังคมจึงต้องมีการเตรียมตัวโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์และปรับพฤติกรรมตนเองให้สามารถที่จะเข้าร่วมงานและทำให้ตนเองเป็นสมาชิกหรือเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานได้

ในกรณีของเพื่อนร่วมงานจากการศึกษายังพบอีกว่าผู้เรียนที่มีทักษะทางสังคม เชื่อว่าการที่ตนเองมีความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มหัวหน้าทีมทั้งในส่วนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในสถานประกอบการจะเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ของตนเองดังนั้นผู้เรียนจึงได้มีการจัดวางพื้นที่ความสัมพันธ์ของตนเองกับคนกลุ่มเหล่านั้น ในฐานะของน้องที่สนิทหรือผู้ที่ขอความช่วยเหลือ ขอคำปรึกษา เห็นได้ว่าการจัดวางความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากอำนาจของความจริงที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติตนเช่นนั้นโดยการผ่านการสำรวจความสามารถตนเองและ เพื่อให้ตนเองสามารถที่จะผ่านเกณฑ์การฝึกปฏิบัติงานได้

การเตรียมตนเองของผู้เรียนกับสถานประกอบการหรือองค์กรที่ตนต้องเข้าไปปฏิบัติการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนทราบว่าตนเองต้องไปเรียนรู้ในสถานประกอบการผู้ได้ทำการศึกษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมองค์กรก่อนการไปปฏิบัติงานจริงก่อให้เกิดการสำรวจความประพฤติดและการประเมินคุณลักษณะของ

ตนเอง ส่งผลให้เกิดการปรับลดพฤติกรรมตนเองให้เป็นไปตามวัฒนธรรมของหน่วยงานซึ่งจากการศึกษาพบว่าผู้เรียนมีการปรับตนเองทั้งในเรื่องของบุคลิกภาพ การแต่งกาย ความประพฤติและการปฏิบัติตามวัฒนธรรมการทำงานขององค์กร เช่น ผู้เรียนที่เดิมเป็นผู้ไม่รักษาเวลาได้มีการปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นคนที่ตรงต่อเวลาตามวัฒนธรรมองค์กร ยิ่งกว่านั้นผู้เรียนบางคนได้ทำใจและยอมรับวัฒนธรรมองค์กรที่ตนจะต้องเข้าไปปฏิบัติกรก่อนเริ่มการเรียนรู้

เมื่อก่อนเวลาเรียนก็เข้าบ้างไม่เข้าบ้าง มาสายตลอดแต่เวลาไปฝึกงาน

ทำเหมือนเดิมไม่ได้ที่นี้เขาต้องทำงานตรงเวลา ใครมาสายเพื่อนก็มองหน้าแล้ว

เราก็เลยต้องทำจนทุกวันนี้กลายเป็นคนที่เครียดเวลานัดใครแล้วมากก็ไม่ตรงเวลา

เรารู้สึกไม่ชอบ รู้สึกไม่ดี

(ชนุน สาขาไฟฟ้า)

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าในผู้เรียนที่เป็นผู้มีทักษะทางสังคม ได้มีการเตรียมตัวเองโดยมีการสำรวจตรวจสอบตนเองและเตรียมตนเองตั้งแต่เริ่มต้นก่อนการเข้าสู่การเรียนรู้ในปฏิบัติการเรียนการสอน และมีการเตรียมวางแผนในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการกำหนดของความจริงในสังคมที่ผู้เรียนเชื่อว่าการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูจะเป็นบุคคลที่ให้คำปรึกษา ส่งเสริมและช่วยเหลือให้เราประสบความสำเร็จ ขณะที่เชื่อว่าเพื่อนร่วมงาน พี่เลี้ยง ที่คอยดูแลจะมีผลต่อการปฏิบัติงานและการประเมินการเตรียมตนเองให้เป็นผู้มีพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของวัฒนธรรมองค์กรจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติตนเอง เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรม การแสดงออก และการปรับเปลี่ยนตนเองของผู้เรียนที่มีทักษะทางสังคมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการทำงานของอำนาจความรู้ ความจริงที่กำหนดสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้มีทักษะทางสังคม

การเตรียมผู้มีทักษะความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะหนึ่งที่ระบบการตลาดแบบทุนนิยมปรารถนาให้ทรัพยากรบุคคลมีทักษะและความสามารถ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างเนื่องจากนอกจากระบบการตลาดที่ผลิตสินค้าเป็นจำนวนมากแล้วระบบการตลาดแบบทุนนิยมได้เคลื่อนตัวสู่การผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์และแสดงถึงอัตลักษณ์ของผู้บริโภค ดังนั้น การผลิตสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์จึงถูกกำหนดในหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีพของอาชีวศึกษา ผ่านปฏิบัติการรายวิชาต่างๆเช่น วิชาโครงงาน วิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นต้นวิชาเหล่านี้ได้กำหนดการประเมินผู้เรียนในการปฏิบัติงานที่ผู้เรียนจะต้องแสดงออกถึงความเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ โดยประเมินผู้เรียนผ่านความสามารถในการผลิตชิ้นงาน ดังนั้นในการผลิตชิ้นงานผู้ที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์จะต้องมีผลงานที่มีความแตกต่างและสวยงามจากค่ามาตรฐานของกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนต้องจัดเตรียมตนเองตั้งแต่ก่อนปฏิบัติการเรียนรู้

ความต้องการที่จะเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์จึงต้องเป็นผู้มีความสามารถในการผลิตชิ้นงานที่มีความแตกต่างทำให้อ่านาจนวินัย ในการสำรวจตรวจสอบผลงานของตนเองและการตัดสินใจตามเกณฑ์มาตรฐานเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนอย่างชัดเจนซึ่งเป็นผู้ศึกษาสาขาการพิมพ์ มีการจัดวางแผนการดำเนินกิจกรรมของตนเอง อย่างละเอียดโดยเธอเริ่มตั้งแต่ตรวจสอบว่าในแต่ละวิชาเธอและเพื่อนๆจะต้องผลิตชิ้นงานอะไรบ้างสำหรับการเก็บคะแนน เมื่อได้รับมอบหมายในการผลิตชิ้นงานแต่ละชิ้น เธอจะนำไปศึกษาหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ต ค้นหาผลงานเก่าๆของรุ่นพี่มาศึกษาวิธีการและแนวทางในการผลิตชิ้นงาน รวมทั้งการไปสอบถามข้อมูลแนวทางในการให้คะแนนของผู้สอนจากรุ่นพี่ แล้วจึงออกแบบชิ้นงานของตนเอง เมื่อผลิตชิ้นงานแล้วเธอจะนำผลงานของตนเองไปตรวจสอบเปรียบเทียบกับเพื่อนๆ การตรวจสอบเปรียบเทียบดังกล่าวนำไปสู่การปรับปรุงผลงานของตนเองอีกครั้งหนึ่ง ทำให้เธอนำคำวิจารณ์ที่ได้รับและความรู้ที่ได้จากการพูดคุยเปรียบเทียบผลงานของตนเองและผลงานเพื่อนๆมาปรับปรุง ในการเอาผลงานตนเองมาเปรียบเทียบทำให้เธอค้นพบความบกพร่องและความแตกต่างในผลงานของเธอซึ่งนำไปสู่การประเมินคุณลักษณะของตนเองว่ามีคุณลักษณะที่เป็นสิ่งใดบ้างที่ตนเองยังคงบกพร่องอยู่หากต้องการที่จะเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ หรือในกรณีของอ้อม การประเมินตนเองผ่านการสำรวจความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมกราฟิก โดยเธอได้ทดลองผลิตชิ้นงานผ่านโปรแกรมกราฟิกที่ได้เรียนมาแล้วนำไปเปรียบเทียบกับผู้อื่นที่ใช้โปรแกรมแบบเดียวกันโดยอาจจะเพื่อนในกลุ่มหรือผลงานอื่นๆจากอินเทอร์เน็ต

ความเป็นจริงคือการที่คนจะมีความคิดสร้างสรรค์ได้นั้น จะต้องมีส่วนในการแสวงหาความรู้ จากการศึกษาพบว่าผู้เรียนใช้ช่องทางในการพัฒนาตนเองทั้งในส่วนของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตามรายวิชาปกติและมีการเพิ่มเติมความรู้โดยการปรึกษาครูผู้สอน เพื่อนๆในกลุ่มเดียวกัน และการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองทั้งในรูปแบบของการค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตและการศึกษาจากหนังสือทั่วไป

การเตรียมตนเองผ่านภาพความสัมพันธ์กับผู้สอน ผู้เรียนเชื่อว่าผู้สอนจะเป็นผู้ที่ให้คำชี้แนะและแนะแนวการค้นหาคำรู้เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และที่สำคัญความจริงที่ปรากฏในกระบวนการเรียนรู้คือผู้ที่ตัดสินใจว่างานลักษณะใดหรืองานชิ้นไหนที่เรียกได้ว่าเป็นงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ดังนั้นรสนิยมและแนวคิดของครูกลายเป็นจุดสิ้นสุดของการเปรียบเทียบและตัดสินใจชิ้นงานไหนที่มีความคิดสร้างสรรค์ การขอความคิดเห็นและการแนะแนวของครูในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนทั้งในส่วนช่องทางความรู้เพิ่มเติมที่ผู้เรียนต้องศึกษาก่อนการเรียนรู้ วิธีการในการสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นไปตามแนวทางของผู้สอนจึงเป็นสิ่งที่ถูกอำนาจของความจริงกำหนดขึ้น ผู้เรียนได้เข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับผู้สอนและขอคำแนะนำ ปรึกษาในการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้มีทักษะความคิดสร้างสรรค์

ความต้องการเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ผลักดันให้ผู้เรียนต้องทำการศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้โดยการศึกษารูปแบบและแนวทางในการดำเนินงานดังนั้นการค้นหาช่องทางความรู้จึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องทำ เพื่อให้ตนเองเป็นผู้มีทักษะความคิดสร้างสรรค์ จากการศึกษาพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้ช่องทางในโลกออนไลน์ โดยการค้นหาข้อมูล ผลงาน และวิธีการในการผลิตชิ้นงาน จากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและศึกษาวิธีการในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ในกรณีของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการออกแบบและโปรแกรมคอมพิวเตอร์พบว่าผู้เรียนได้เตรียมตัวตนเองก่อนการเรียนการสอนโดยการศึกษาขั้นตอนต่างๆในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยตนเองผ่านโปรแกรมยูทูป นอกจากการศึกษาผ่านโลกออนไลน์และอินเทอร์เน็ตแล้ว พบว่าในกลุ่มผู้เรียนงานพิมพ์ซึ่งต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีทักษะในการออกแบบและมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งรูปแบบของความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับการยอมรับและได้รับการนิยมในช่วงเวลานั้นๆสามารถพบได้จากหนังสือและวารสาร ทำให้ผู้เรียนงานพิมพ์แบบทวิภาคีซึ่งเป็นผู้ออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ให้แก่ลูกค้าจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาธรรมเนียมของผู้บริโภคผ่านนิตยสารและวารสารต่างๆเป็นการเตรียมตนเองก่อนการเรียนรู้ เพราะเมื่อเรียนรู้ผ่านการกระทำโดยการผลิตชิ้นงาน แนวทางการออกแบบที่เกิดขึ้นจากการเตรียมนี้จะได้ถูกนำมาใช้ในการออกแบบชิ้นงานของตนเองก่อนส่งผลงานให้ครูผู้สอนหรือพี่เลี้ยงพิจารณา

การเตรียมผู้มีความรู้ทักษะการขาย กระบวนการในการเรียนรู้สำหรับสร้างทักษะการขายแก่ผู้เรียนในสาขาต่างๆได้ถูกผู้เรียนไว้กับจุดประสงค์ของรายวิชาที่กำหนดให้ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามเรียนรู้ให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนสาขาค้าปลีก ดังนั้นวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้จึงเป็นตัวกำหนดและมีอำนาจในการจัดการกับผู้เรียนให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามที่กำหนดของความจริงและความรู้ ตัวอย่างเช่นในกรณีของผู้เรียนสาขาค้าปลีก ระบบทวิภาคี การเรียนรู้ในสถานประกอบการ ผู้เรียนจะต้องทำการจำหน่ายสินค้าให้ได้ตามการกำหนดของหน่วยงาน จึงจะผ่านการประเมินการเรียนรู้ ดังนั้นผู้เรียนที่ปรารถนาจะเป็นผู้มีความรู้ทักษะการขายจึงต้องพัฒนาตนเองให้สามารถจำหน่ายสินค้าได้ตามการกำหนดของเป้าหมายในการเรียนรู้ และเมื่อเป้าหมายได้กำหนดเช่นนั้นทำให้ผู้เรียนต้องมีการจัดเตรียมตนเองก่อนการเรียนรู้ เขาจะทำการสำรวจตรวจสอบคุณสมบัติของตนเองกับสินค้าหรือบริการ จากการศึกษาพบว่าในช่วงของการสำรวจตรวจสอบตนเองผู้เรียนบางคนมีการวัดประเมินตนเองในเรื่องของความเหมาะสมโดยมีตัวสินค้าและบริการเป็นตัวตัดสิน เช่นผู้เรียนที่เป็นผู้ชายได้ตัดสินตนเองว่าไม่มีคุณสมบัติในการขายเครื่องสำอางและเวชภัณฑ์ของผู้หญิงโดยมองว่าตนเองเป็นผู้ชายไม่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการจำหน่ายสินค้าชนิดนี้จึงได้ขอสลับกับเพื่อนผู้หญิงตั้งแต่ก่อนเข้าไปปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ในกรณีของผู้เรียนอื่นๆจากการกำหนดของจุดประสงค์การเรียนรู้ได้มีการกำหนดเป้าหมายในการจำหน่าย การกำหนดเป้าหมายดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการสร้างค่ามาตรฐานที่ผู้เรียนสาขาค้าปลีกทุกคนควรที่จะมีความสามารถในการกระทำและ

ปฏิบัติได้ จึงจะได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้มีทักษะทางการขาย ดังนั้นค่ามาตรฐานจึงกลายเป็นพลังอำนาจในการบังคับให้ผู้เรียนผลักดันตนเองในการขายสินค้าให้ได้ตามปริมาณเทียบกับคนอื่น ๆ

ทางด้านผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทักษะการขาย ผู้เรียนทราบว่าครูผู้สอนอยู่ในฐานะของผู้ให้คำปรึกษาและเชื่อมต่อหน่วยงานที่ดีให้แก่ผู้เรียนได้ เนื่องจากในระบบทวิภาคีการที่ผู้เรียนเลือกสถานประกอบการและการที่สถานประกอบการจะเลือกผู้เรียนคนใดนั้นครูผู้สอนอยู่ในฐานะของผู้เชื่อมต่อที่จะให้ข้อมูลพื้นฐานของทั้งสองฝ่ายให้แก่กันและกัน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์กับครูผู้สอนจึงเป็นการเตรียมก่อนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนเพราะจะได้สถานประกอบการหรือสถานที่ฝึกงานตรงตามความต้องการของตนเองหรือเหมาะสมกับตนเองหรือไม่นั้นก็ขึ้นกับการเชื่อมต่อของผู้สอนเป็นสำคัญ การเข้าหาเพื่อเชื่อมต่อความสัมพันธ์หรือการขอเข้ารับการศึกษาจากครูผู้สอนจึงเป็นความจำเป็นที่ผู้เรียนซึ่งทำการสำรวจตรวจสอบคุณสมบัติของตนเองดีแล้วจะดำเนินการโดยการควบคุม ดูแล พฤติกรรมของตนเองในการแสดงออกต่อผู้สอน ซึ่งการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีต่อครูผู้สอนแต่ละคนจึงมีลักษณะและรูปแบบที่แตกต่างกันขึ้นกับการประเมินและตรวจสอบตนเองและผู้สอน สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงอำนาจของการสังเกตตามลำดับชั้นที่เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพราะนอกจากการที่ผู้เรียนสังเกตการตนเองแล้วผู้เรียนยังทำการสังเกตประเมินผู้สอนเนื่องจากการที่ผู้สอนจะเชื่อมต่อผู้เรียนกับสถานประกอบการใดก็ตามผู้สอนต้องมีการสังเกตตรวจสอบคุณลักษณะและความประพฤติ นิสัยใจคอ ของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อหาสถานประกอบการที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนในการฝึกงานหรือเรียนรู้ในระบบทวิภาคี อำนาจของการสังเกตตามลำดับชั้นที่เกิดขึ้นในการเตรียมผนวกกับการกำกับควบคุมตนเองให้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนการเรียนรู้ได้นำไปสู่การสร้างทักษะการขายแก่ผู้เรียน

การศึกษาระบบทวิภาคีในสาขาวิชาค้าปลีก สถานประกอบการต้องจัดตั้งพี่เลี้ยงในการดูแลผู้เรียน ซึ่งพี่เลี้ยงต้องทำหน้าที่ในการดูแลให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาที่มีการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบ และในการจัดการประเมินผลการเรียนรู้พี่เลี้ยงทำหน้าที่เทียบเท่าครูผู้สอนซึ่งมีอำนาจในการจัดประเมินผลผู้เรียน ถึงแม้ว่าในการประเมินผลจะต้องทำการประเมินโดยการกำหนดมาตรฐานร่วมกันของสถานประกอบการกับสถานศึกษาก็ตาม แต่ผู้เรียนเชื่อว่าผู้ประเมินมีผลต่อการประเมินเป็นอย่างมาก

ภาคปฏิบัติการในการเรียนรู้

การเรียนการสอนถือได้ว่าเป็นระบบความสัมพันธ์อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้เรียนกับสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในปฏิบัติการ ระบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นได้เปิดโอกาสให้เทคโนโลยีของอำนาจได้แก่ การตรวจสอบตามลำดับขั้น การตัดสินใจความเป็นปกติ และการวัดประเมินผล สร้างตัวตนของผู้เรียน อาชีวศึกษาให้เป็นผู้มีทักษะ ผ่านปฏิบัติการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ต่างๆ นั้นนำไปสู่การที่ผู้เรียนได้ทำการคิด ถือได้ว่าเป็นการสำรวจตรวจสอบตนเอง การดำเนินการ จัดการตนเองให้มีความรู้หรือพัฒนาตนเองให้เข้าสู่ช่วงค่ามาตรฐานของกลุ่มผู้เรียนหรือพัฒนาตนเอง ให้มีความสามารถไปสู่ค่าบรรทัดฐานของการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยกิจกรรม ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในระบบของการเรียนรู้ผ่านการกระทำ ตามแนวคิดการเรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์ซึ่งเชื่อว่าเมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการในการเรียนรู้ กระบวนการพินิจพิจารณาที่ ใคร่ครวญอย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับความรู้หรือประสบการณ์ที่ปฏิบัติได้เกิดขึ้นนำไปสู่การเกิดความ เข้าใจที่ลึกซึ้งต่อสิ่งนั้น โดยเป็นลักษณะของการเรียนไป คิดไป ลงมือกระทำไป เรียนรู้และสะท้อนกลับ เป็นกระบวนการที่ย้อนไปมาในการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการคิดทบทวนใคร่ครวญอย่างเป็นระบบแบบนี้ จะทำให้มีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีทักษะในดำเนินกิจกรรมและการแก้ปัญหาที่มีความ ซับซ้อนที่ไม่อาจคาดการณ์ได้มากขึ้น ลักษณะของการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการสร้างความเข้าใจด้วย การสังเกต การสัมผัส การทดลองทำ ผลของการเกิดกระบวนการสะท้อนกลับระหว่างปฏิบัติการและ หลังปฏิบัติการนำไปสู่การปรับปรุงผลงาน และความสามารถในการผลิตชิ้นงานต่างๆ ได้สำเร็จ ตาม วัตถุประสงค์ ชิ้นงานที่สำเร็จผลนั้นผ่านกระบวนการในการพัฒนาซึ่งอาจมีการสอบถามวิธีการใน การผลิตจากเพื่อน การพูดคุยกับบุคคลอื่น หรืออาจมีการนำผลงานที่ผลิตจากการเรียนรู้มาตัดสิน เทียบเคียงภายในกลุ่มและห้องเรียน ท้ายที่สุดมีการตัดสินเนื้องานโดยครูผู้สอนนำไปสู่การออกเกรด รายวิชานั้นๆ ดังนั้นในเรื่องของการเรียนรู้หรือปฏิบัติการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องของการกระทำที่เกิดขึ้น ขณะปฏิบัติการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เทคนิคของอำนาจเข้ามาจัดการผลิตสร้างให้ผู้เรียนมีตัวตนคือมี ทักษะความสามารถตามสาขาวิชาชีพ

กระบวนการผลิตสร้างทักษะช่างมืออาชีพ

ตัวตนแบบช่างมืออาชีพเป็นตัวตนที่ผู้เรียนต้องมีทักษะความสามารถเชิงงานช่างในการใช้ เครื่องจักร แก้ไขปัญหาและซ่อมแซม อุปกรณ์ต้องเกี่ยวข้องกับงานช่างได้ โดยกระบวนการเรียนรู้ที่ สำคัญ ในการผลิต ผู้เรียนให้มีทักษะงานช่างมีกระบวนการดังนี้

1 การเรียนอย่างตั้งใจและทบทวน เบื้องต้นก่อนการลงมือปฏิบัติการเรียนการสอนผ่าน การกระทำในการปฏิบัติงานช่าง ผู้เรียนเชื่อว่าการที่จะมีความสามารถปฏิบัติงานได้นั้นจะต้องมีความ

เข้าใจเนื้อหาทฤษฎีและขั้นตอนในการปฏิบัติงานซึ่งขั้นตอนการปฏิบัติงานถือได้ว่าเป็นหลักการความรู้ที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการปฏิบัติงานรวมถึงความปลอดภัยในการทำงานกับเครื่องจักรและเครื่องใช้ไฟฟ้า ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้เรียนต้องให้ความสนใจในเนื้อหาการเรียนรู้ และให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามขั้นตอนการทำงานอย่างเคร่งครัด เมื่อเป็นเช่นนี้การกำกับตนเองให้ปฏิบัติตามความรู้จึงกลายเป็นกฎข้อบังคับที่ผู้เรียนไม่สามารถปฏิเสธได้ ดังนั้นการนำตนเองไปสู่ความเข้าใจในเนื้อหาหลักการจึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ โดยปรากฏพฤติกรรมในการทำความเข้าใจเนื้อหาทั้งในส่วนของการศึกษาเนื้อหาในห้องเรียนและการทบทวนทำความเข้าใจก่อนลงมือปฏิบัติ

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นขณะผู้เรียนศึกษาเนื้อหาในห้องเรียน สะท้อนภาพอำนาจของความรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจหลักการและทฤษฎีทำให้ผู้เรียนต้องมีการจัดการตนเองกับเนื้อหาความรู้ เพราะนอกจากปฏิบัติการเตรียมที่ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาและประเมินตนเองในเบื้องต้นแล้ว ขณะที่เรียนเนื้อหาผู้เรียนมีความพยายามที่จะนำตนเองไปสู่ความเข้าใจเนื้อหาการเรียนรู้ โดยมีการจัดการตนเองระหว่างการเรียนรู้เนื้อหาตลอดเวลาตั้งแต่การเริ่มเรียน ขณะเรียน และการทบทวนหลังจากการเรียน

ชนุน ผู้ศึกษางานช่างไฟฟ้า เขารู้ตัวว่าตนเองมีข้อบกพร่องในเรื่องของปฏิบัติการงานไฟฟ้าเบื้องต้น และประเมินตนเองว่ายังไม่เข้าใจเรื่องระบบวงจรไฟฟ้าอย่างละเอียดและชัดเจน อำนาจของการตรวจสอบตนเองได้ทำให้เขาเลือกที่จะนั่งใกล้กับเพื่อนที่เขาประเมินว่าเรียนเก่งและสามารถช่วยเหลือเขาในการเรียนวิชาไฟฟ้ากำลังและงานช่างไฟฟ้าอุตสาหกรรมได้ เพราะเมื่อเกิดข้อคำถามในการเรียนรู้เขาสามารถที่จะสอบถามเพื่อนได้และเขาชอบที่จะนั่งข้างเพื่อนที่ช่างซักช่างถามและเพื่อนที่มีความสนิทสนมกับผู้สอนเนื่องจากเขาประเมินตนเองว่าเป็นคนที่มักจะไม่มีคำถามในเนื้อหาที่เรียนรู้ การที่นั่งใกล้คนที่ช่างซักถามจะทำให้ตนเองได้ความรู้ใหม่ด้วย และถ้านั่งใกล้เพื่อนที่มีความสนิทสนมกับอาจารย์เมื่ออาจารย์หรือเพื่อนสนทนาเนื้อหาความรู้ระหว่างกันตนเองก็ได้เรียนรู้เช่นกัน เมื่อต้องเลือกสมาชิกกลุ่มเพื่อผลิตผลงานส่งผู้สอน เหตุผลหลักในการเลือกสมาชิกกลุ่มคือเลือกคนที่มีความเข้าใจเนื้อหาการสอนและมีความรับผิดชอบเพราะเขาเชื่อว่าการเลือกเพื่อนที่มีความเข้าใจเนื้อหาการเรียนรู้จะทำให้เขาได้เรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาเหล่านั้นด้วยเมื่อต้องทำรายงาน

ในขณะที่เรียนเนื้อหาผู้เรียนที่เป็นผู้ให้ความสำคัญกับการเก็บรายละเอียดและเคร่งครัดกับการปฏิบัติตามขั้นตอนของการเรียนรู้เพราะเชื่อว่านั้นคือ ข้อปฏิบัติของช่างที่ดี กิจเจริญ จะเลือกที่นั่งในกลุ่มด้านหน้าเพื่อทำการบันทึกเสียงขณะที่ผู้สอนบรรยายหรือสาธิต และนำเนื้อหาที่เรียนรู้ไปทำความเข้าใจก่อนลงมือปฏิบัติจริง เมื่อเกิดข้อคำถามจากการทบทวนกิจเจริญจะจดข้อคำถามไปสอบถามอาจารย์และสนทนากับเพื่อนในภายหลัง หรือบางครั้งเขานำข้อคำถามที่ไม่เข้าใจไปพูดคุยสนทนากับพ่อซึ่งเป็นช่างไฟฟ้า

ทุกเช้าที่สมาชิกในห้องเรียนจะมารวมตัวกันก่อนเข้าเรียนเพื่อพูดคุยสอบถาม ทำความเข้าใจเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ในคาบเรียนที่ผ่านมา ก่อนการลงมือปฏิบัติงานจริง นัยยะหนึ่งเพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ตนเองว่าขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ตนเองเข้าใจนั้นถูกต้องและทำได้จริง เพราะเมื่อลงมือปฏิบัติงานแล้วถ้าเกิดข้อผิดพลาดขึ้นมาอาจจะทำให้ผลงานเสียหายได้ซึ่งมีผลต่อการประเมินคะแนน

ตอนเช้า หกโมง เจ็ดโมงเราก็จะมารวมกันก่อนเรียนมาคุยกันก่อนที่จะเข้าเรียน

คาบต่อไปก็มาทบทวนแล้วก็เตรียมที่จะทำงานชิ้นต่อไป มันก็ดีนะเพราะ

งานเราจะได้ไม่พลาด

(จิว สาขาไฟฟ้า)

อำนาจของการประเมินส่งผลให้ผู้เรียนอย่าง ชิดชนก ต้องนำเนื้อหาบทเรียนที่ได้เรียนรู้มาจัดทำเป็นแผนที่ความคิดและสรุปเนื้อหาในการเรียนและจัดทำขั้นตอนการทำงาน ตามความเข้าใจของตนเองเพื่อใช้เป็นคู่มือระหว่างปฏิบัติงาน

เห็นได้ว่าภายใต้ปฏิบัติการทำความเข้าใจเนื้อหา ผู้เรียนล้วนถูกกำกับให้ต้องวิ่งเข้าสู่สู่ของความประพัตให้เป็นผู้ที่สนใจในเนื้อหาความรู้ก่อนการลงมือปฏิบัติจริงเนื่องด้วยเกรงว่าถ้าไม่มีความเข้าใจในขั้นตอนการทำงานหรือหลักการทำงานจะไม่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติจริง อย่างไรก็ตามการกระทำดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเองก่อนการลงมือปฏิบัติงาน แต่อีกแง่มุมหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการถูกควบคุมและกำกับผู้เรียนให้จัดการตนเองอย่างเคร่งครัด เพื่อที่จะต้องมีความเข้าใจในเนื้อหา ก่อนการลงมือปฏิบัติจริง

2 การสร้างทักษะความเข้าใจ เมื่อเรียนรู้ผ่านการกระทำ หลังจากการทำความเข้าใจหลักการเนื้อหาสาระ ขั้นตอนของการลงมือปฏิบัติเป็นขั้นที่ผู้เรียนเริ่มทำความเข้าใจความรู้โดยการสัมผัสปฏิบัติจริง เป็นการสร้างความเข้าใจและสร้างทักษะให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง ที่อยู่ภายใต้การกำหนดของหลักการความรู้ กล่าวคือในการปฏิบัติเมื่อเรียนรู้ ผู้เรียนต้องคอยสำรวจตรวจสอบตนเองให้ปฏิบัติตามขั้นตอนของการเรียนรู้ เพราะเชื่อว่ามันจะทำให้เกิดทักษะและเกิดความเข้าใจในกิจกรรมที่ทำ จากการศึกษาพบว่าผู้เรียนแต่ละคนมีพฤติกรรมในการควบคุมกำกับตนเองตามการกำหนดของความรู้

ตอนที่ต้องฝึกงานตะไ่บ เราก็พยายามทำตามในหนังสือกับที่ครูบอกว่าต้องวางเท้า

ยังไ่ มืออยู่ตรงไหน มือไหนวางบนมือไหนวางล่าง เวลาที่ต้องเลื่อนตะไ่ปต้องดู

ว่ามันไปทิศทางตามที่ครูบอกไหมเวลาที่เราเคลื่อนตัวก็ต้องหาจังหวะการเคลื่อนช้าๆ

ก่อนตามที่ครูสอนแล้วก็ต้องดูให้ตัวเรา ทั้งหมดไปในทิศทางเดียวกันมันถึงจะถูกต้อง

และใช้ได้แต่ถ้าไ่เป็นแบบ นั้นก็ต้อง ปรับเปลี่ยน กว่าที่จะทำได้ก็ต้องทำแล้วทำอีก

เป็นร้อยๆพันๆรอบก็ต้อง ทำ

(กิจเจริญ สาขาไฟฟ้า)

เราจัดขั้นตอนการจัดเรียงพิมพ์เป็นข้อๆ ตามที่อาจารย์และคู่มือบอกพอถึงเวลา
ทำจริงเราก็ต้องตรวจสอบและทำตามนั้น มันต้องไม่ข้าม ขั้นตอนและผิดเพี้ยน
ไอน์เริ่มก่อน เริ่มหลังต้องจัดเรียงตามข้อกำหนดที่เขาให้มา พอทำตามรูปแบบ
ต่อไปก็จะคล่อง หลังๆก็ทำได้ทำได้อัตโนมัติ หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า ตรงตามตำราหมดเลย

(ชิดชนก สาขาช่างพิมพ์)

กว่าผมจะต่อวงจรไฟฟ้าโรงงานได้ ก็นานมากเราก็เอาคู่มือที่ครูให้มาเปิดทางดู
เริ่มขั้นตอนในการทำแบบไหนต้องใช้เครื่องมืออะไรยังไงเราก็ต้องทำตามที
เขากำหนดสายเส้นไหนขนาดแบบไหน ในคู่มือเขาก็บอกไว้ก็ใช้ ตามนั้นเลยอย่า
ไปเปลี่ยนแปลง ตอนแรกๆเราก็ต้องทำตามที่เขาบอกจะได้ทำได้ทำเป็น แล้ว
ก็ทำซ้ำไปซ้ำมาอย่างการตัดสายไฟไม่ใช่ตัดแบบไหนก็ได้จะต้องหัดตัดทำบ่อยเอา
สายไฟมาปกให้คล่องมือ ทำบ่อยๆก็จะรู้ว่าต้องทำยังไงแบบไหนสายถึงจะสวย

(กอล์ฟ สาขาช่างไฟฟ้า)

นอกจากนั้นในกระบวนการเรียนการสอนผู้สอนได้แบ่งขั้นตอนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม
อย่างละเอียดเพื่อสร้างทักษะให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างช้าๆก่อนที่จะปล่อยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติชิ้นงาน
จริงส่งแก่ผู้สอน

อาจารย์เค้าสอนให้เราทำตามให้เหมือนที่เขาทำแบบ ในหนึ่งวันเค้าจะมาบอกว่า
ให้เราทำอย่างนี้ เช่น วันนี้เค้าบอกวิธีการวัด วิธีการทำมุม วันนั้นเราก็จะฝึกทำมุม
วัดมุม พอวันถัดมาก็ฝึกการทำฉากก็เปลี่ยนไปเรื่อยๆที่ละนิดจน เหล็กกลายเป็น
ก็ ค้อนเราทำตามในแต่ละวันตามที่เขากำหนดคิดว่าพอใช้ได้แล้วก็เอาไปให้
อาจารย์ดูถ้าอาจารย์บอกผ่าน ก็ส่งอาจารย์ก็ให้คะแนนเป็นครั้งๆไป

(ชนุน สาขาช่างไฟฟ้า)

เห็นได้ว่าการสร้างทักษะและความเข้าใจให้เกิดขึ้นแก่ตนเองของผู้เรียนมีการกำกับตนเองให้
ปฏิบัติตามการกำหนดของความรู้ในเรื่องนั้นๆ ซึ่งผู้เรียนถือว่าการปฏิบัติตามความรู้เป็นสิ่งสำคัญ
เพราะเป็นแนวทางที่แน่นอนเสมือนว่าได้รับการการันตีว่าหากปฏิบัติตามการกำหนดดังกล่าวจะ
ประสบความสำเร็จในการผลิตชิ้นงาน และยังทำตามขั้นตอนปฏิบัติซ้ำตัวผู้เรียนจะเกิดทักษะในการ
ทำงานต่างๆได้อย่างมีระบบระเบียบนั้นหมายความว่าทักษะที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนเป็นทักษะในการจัด
กระทำให้ผู้เรียนปฏิบัติตน ควบคุมตนเอง จนเกิดความสามารถตามการกำหนดของความรู้ เป็น
ความสามารถที่ผลิตสร้างให้ใครก็ตามที่ปฏิบัติตามขั้นตอนความรู้จะเกิดความสามารถในการดำเนิน
กิจกรรมได้

3 การทดลองทำ หลังจากการเรียนรู้สร้างความเข้าใจและทักษะเบื้องต้นให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน กระบวนการที่สำคัญที่นำไปสู่การผลิตสร้างช่างผู้มีทักษะความสามารถในการดำเนินกิจกรรมงานช่าง คือขั้นตอนของการทดลองทำ ซึ่งเทียบได้กับการเกิดกระบวนการการสะท้อนคิดในขั้นตอนวงจรการเรียนรู้ การทดลองทำได้เปิดพื้นที่ให้อำนาจของวินัยซึ่งได้แก่การสำรวจตรวจสอบตราตนเอง และการตัดสินใจตามเกณฑ์มาตรฐาน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับผู้เรียน กล่าวคือ ขณะที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้เรียนต้องคอยสำรวจตรวจสอบวิธีการในการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองว่ามีข้อผิดพลาดหรือมีส่วนไหนควรปรับปรุงแก้ไข เมื่อพบข้อปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดการสะท้อนคิดค้นหาวิธีแก้ไขและนำมาทดลองปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่และลงมือกระทำตามความคิดที่เกิดขึ้น กระบวนการในการทดลองทำจึงเกิดขึ้นซ้ำๆไปซ้ำมาจนผู้เรียนค้นพบหนทางในการดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จ ซึ่งขณะเดียวกันการทดลองซ้ำไปซ้ำมาได้ก่อให้เกิดทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติมากขึ้นแก่ผู้เรียน

ในรายวิชาพื้นฐานงานช่างซึ่งผู้เรียนงานช่างทุกคนต้องเรียนรู้และสร้างทักษะในการใช้เครื่องมืองานช่างพร้อมกับการฝึกฝนความอดทนในการทำงานซึ่งเป็นทัศนคติที่ความรู้ต้องการปลูกฝังให้เกิดแก่ผู้ทำงานช่าง โดยผ่านการปฏิบัติชิ้นงานเช่น การตะไบเหล็กเป็นหัวค้อน การพันขดลวดหม้อแปลงไฟฟ้า การต่อแผงวงจรไฟฟ้าบนอกอาคาร เป็นต้น

การตะไบเหล็กให้เป็นหัวค้อน ผู้สอนจะสอนหลักการทำงานหรือเนื้อหาเบื้องต้นหลังจากนั้นผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองในการปฏิบัติชิ้นงาน การที่ผู้เรียนต้องทำการตะไบเหล็กให้เป็นค้อนหลังจากที่ผู้สอนได้อธิบายหลักการและวิธีการในการทำงาน ผู้เรียนต้องทำการเรียนรู้โดยการกระทำด้วยตนเองซึ่งในขณะที่ผู้เรียนลงมือทำ ผู้เรียนจะต้องคอยตรวจสอบตนเองในการจัดวางท่าทางว่ามีลักษณะเช่นไร ถูกต้องตามที่ได้เรียนรู้หรือไม่ แต่ขณะเดียวกันเพื่อที่จะสามารถผลิตชิ้นงานได้ตามเกณฑ์การประเมิน การค้นหาวิธีการในการทำงานจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ตรงจุดนี้เองการทดลองทำซ้ำ การทดลองเปลี่ยนวิธีการ การทดลองปรับกระบวนการให้ได้ผลงานตามต้องการได้เกิดขึ้น ซึ่งในการทดลองปรับเปลี่ยนเหล่านี้ผู้เรียนต้องหาวิธีการการใหม่มาทดลองปฏิบัติส่งผลให้ผู้เรียน ต้องนำชิ้นงานของตนเองไปปรึกษาเพื่อนที่ตนเห็นว่าชิ้นงานเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานเมื่อได้รับคำชี้แนะก็นำวิธีการที่ได้เรียนรู้ใหม่มาทดลองใช้กับผลงานของตนเอง โดยการฝึกและทำตามวิธีการใหม่ที่ได้เรียนรู้ ซึ่งขณะที่ปฏิบัติตามวิธีการใหม่ก็ต้องควบคุมกำกับตนเองให้กระทำตามขั้นตอนใหม่อย่างเคร่งครัด เมื่อทำเช่นนั้นแล้วก็ต้องทำตามวิธีการใหม่ซ้ำไปซ้ำมาพร้อมกับตรวจสอบผลงานที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ ถ้าไม่กระบวนการในการทดลองต้องดำเนินต่อไปซึ่งอาจมีการเปลี่ยนวิธีการที่ได้มาซึ่งความรู้จนกว่าจะสามารถผลิตชิ้นงานได้ตามการกำหนดของเกณฑ์การประเมิน

ตอนแรกก็ต้องฝึกทำครูเขาจะบอกว่าแต่ละคาบจะให้เราทำอะไร

แรกๆก็ทำตามวิธีที่ครูบอกก็ต้องคอยสังเกตตัวเองด้วยว่าเราวางมือถูกไหมได้

องศาหรือเปล่าหรือเวลาที่เรากำลังจะไปเราจับเหล็กตะไบแล้วเคลื่อนตัวถูกใหม่กว่าจะทำได้ทำคล่องกลับบ้านก็ปวดเมื่อยเพราะเราต้องเกร็งใช้ใหม่เดียวไม่ได้ องศาแน่นักมากไปงานมันก็เสียอีก พอทำสักพักอ้างานไม่ได้องศาเหมือนเพื่อนก็เอาไปให้เพื่อนดูก็ถามมันว่าทำไงแล้วก็เอามาทำใหม่ตามที่มันบอก

(กอล์ฟ สาขาช่างไฟฟ้า)

ของหนูให้กิจช่วยดูให้ตั้งแต่แรกเพราะเขาดูท่าทางเก่ง เขาก็ให้คำแนะนำ เราก็ทำตามที่เขาบอกแล้วก็ฟังจากที่ครูสอนแล้วก็เอามาประยุกต์เอา แต่ก็ต้องคอยสังเกตข้อผิดพลาดของตัวเองดีเพราะเราชอบหักข้อมือตัวเองมันทำให้ตะไบกินเนื้อเหล็กมากเกินไปเวลาวัดก็ไม่ได้องศาตามกำหนด ขนาดก็จะผิดก็ต้องเอาไปปรึกษาครู ปรึกษากิจ เราก็หาวิธีแก้ไขขนาดกับมุมมันใกล้เคียงที่กำหนดที่สุด

(จิว สาขาช่างไฟฟ้า)

ตอนแรกๆที่หัดตะไบเหล็กของมันก็เกือบจะเหมือนกัน ผมสังเกตดูว่าท่าทางการตะไบของผมมันทำให้ตัวตะไบกินเนื้อเหล็กลึก ผมก็ลองปรับเปลี่ยนท่าทางการวางมือ การลงน้ำหนักตัว การจัดจังหวะในการโน้มตัวใหม่ ก็ลองกันหลายเที่ยวจึงจะเจอว่าต้องเป็นแบบไหน แต่กว่าจะเจอเล่นเอาปวดกล้ามเนื้อ

(กิจเจริญ สาขาช่างไฟฟ้า)

ถ้าเราเี๊ะทุกชั้นตอนอะเวลาเราได้หัวค้อนจริงๆมามันก็จะสวย ได้ขนาด แต่ถ้าเราแบบว่าผิดพลาดสะสม อย่าง เอ่อ เลื่อยหายไปมิลหนึ่งหรือว่าตะไบหายไป เวลาขึ้นงานออกมามันก็จะดูไม่สมประกอบ ของผมมันสั้นกว่าของเพื่อน เพราะว่ามันตะไบหายไป มันไม่เรียบสักที

(เอกภพ สาขาช่างไฟฟ้า)

นอกจากรายวิชาพื้นฐานงานช่างแล้วพบว่ากลุ่มวิชาทักษะวิชาชีพได้ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องศึกษาหาแนวทางหรือทดลองกระบวนการในการผลิตชิ้นงาน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการกระทำแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะความสามารถในระดับงานช่าง แต่อย่างไรก็ตามภายใต้ปฏิบัติการในการทดลอง ปฏิบัติซ้ำอำนาจได้เปิดโอกาสให้อำนาจของการประเมินผลงานเข้ามากำกับให้ผู้เรียนต้องค้นหาวิธีการในการผลิตชิ้นงาน จากการศึกษาพบว่าในรายวิชาหม้อแปลงไฟฟ้า รายวิชาโครงงาน รายวิชาไฟฟ้านอกอาคารรายวิชาไฟฟ้าโรงงาน เป็นต้น เหล่านี้เป้าหมายของการเรียนคือการสร้างทักษะให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนผ่านการผลิตชิ้นงานตามการ

กำหนดของเกณฑ์ความรู้ที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมให้ผู้เรียนต้องพัฒนาตนเอง พบว่าผู้เรียนต้องศึกษาเพิ่มเติมนอกห้องเรียนเพื่อค้นหาวิธีการในการผลิตชิ้นงาน โดยผู้เรียนแต่ละคนมีวิธีการที่แตกต่างกันไป

เราก็ดูในใบงานก่อนเขาก็จะบอกขั้นตอนมา 1 2 3 4 5 เราก็ลองทำตาม
ขั้นตอนนั้นดูก่อน แต่ถ้าเราทำไม่ได้ อย่างลองเจียรดูตามที่เขابอกแล้วเราทำไม่ได้
เจียรไม่ได้หรือมันกินไปเยอะ เราก็ต้องลองหาวิธีของเราสมมุติจับเขابอกหนึ่งองศา
เราทำแล้วมันไม่ใช่เราก็ลองเปลี่ยนองศาจับสักสองสามองศาก็ลองหาว่าเท่าไหน
มันถึงจะได้จะใช้สำหรับเราหรือเขابอกให้จับสักสัปดาห์แต่ถ้ามันไม่ได้เราก็ลองสักสาม
นิ้วก็ลองดูก็ประคองสักสองมือแต่ก็ไม่ใช่ว่าจะทำอะไรก็ได้ตามใจนะก็ต้องให้
งานตามที่เขابอกในใบงาน แต่ขั้นตอนมันอาจจะไม่ตรงในหนังสือเราก็ต้องมาหาวิธี
ให้มันองศาได้ ความคมได้

(กิจเจริญ สาขาช่างไฟฟ้า)

โครงการเราทำระบบตรวจสอบสัญญาณคว้น ต้องทำระบบตรวจสอบเองทั้งหมด เอาหนังสือ
มากางลองทำตามแต่ก็ไม่ได้ตามในหนังสือก็เลยต้องปรับเปลี่ยน เปลี่ยนอุปกรณ์เปลี่ยน
การต่อวงจร เพิ่มตัวเซ็นเซอร์ ก็ทดลองเอาอันนั้นมาใส่เอาอันนี้มาใส่ ถ้าไม่ได้ก็เอาไปปรึกษา
อาจารย์บางที่อาจารย์ก็ให้ลองแบบอื่นก็ลองทำดูทำซ้ำไปซ้ำมาเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาจนมัน
ใช้งานได้ ทีนี้เราก็รู้แล้วว่าในรายละเอียดมันจะต้องเป็นยังไง พอต้องทำพวกวงจร
ตรวจสอบจะมาแบบไหนผมก็ทำได้แล้ว

(เอกภพ สาขาช่างไฟฟ้า)

4 ผลงานชิ้นเอก เป้าหมายที่สำคัญของกระบวนการในการเรียนรู้เพื่อการผลิตช่างมืออาชีพ
คือการผลิตช่างที่มีทักษะในการทำงานช่างได้เป็นอย่างดีดังนั้นการวัดประเมินความสามารถจาก
คุณภาพของชิ้นงานเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของทักษะที่มีในตัวผู้เรียน วิชาโครงการ เป็นวิชา
สุดท้ายที่ถูกรวมมากไว้เพื่อการประเมินคุณภาพของผู้เรียน เพราะเงื่อนไขของวิชาได้กำหนดให้
ผู้เรียนต้องออกแบบผลิตเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปฏิบัติงานช่าง
ของผู้เรียน ดังนั้นการผลิตผลงานชิ้นเอกจากวิชาโครงการจึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนให้ความสำคัญ เริ่มตั้งแต่
การออกแบบชิ้นงาน ผู้เรียนต้องมีการเตรียมตัวและร่วมกันคิดโครงการเพื่อนำเสนอผู้สอน เบื้องต้นผู้
เรียนรู้ว่าเทอมต้นของชั้นเรียนสุดท้ายก่อนฝึกงานพวกเขาต้องทำโครงการส่ง ผู้เรียนเริ่มเตรียมตัวใน
การจับกลุ่มเพื่อทำโครงการตั้งแต่ปลายเทอมชั้นปีที่สาม เพราะช่วงปิดเทอมผู้เรียนจะต้องร่วมกัน
ค้นหา ออกแบบ เพื่อนำเสนอว่ากลุ่มของตนจะทำโครงการเรื่องใดแก่ผู้สอนในช่วงต้นเทอมปีสี่

หลังจากนั้นผู้เรียนต้องร่วมกันค้นคว้า เพื่อผลิตชิ้นงาน ระหว่างการผลิตชิ้นงานผู้เรียนจะต้องนำผลงานและความคืบหน้ามาเสนอแก่สมาชิกในห้องทุกสัปดาห์ การกำหนดเช่นนี้นำไปสู่การเร่งการพัฒนาผลงานของผู้เรียนเพื่อให้มีความก้าวหน้า ทำให้ผู้เรียนต้องนำปัญหาที่เกิดขึ้นเข้าไปสอบถามกับที่ปรึกษาโครงงานเพื่อให้ผลงานก้าวหน้าและสามารถรายงานแก่เพื่อนๆในชั้นเรียนได้ ซึ่งในจุดนี้เองอำนาจของการสำรวจตรวจสอบตามลำดับขั้นระหว่างผู้เรียนในกลุ่มด้วยกันเอง ระหว่างเพื่อนในห้องเรียน และระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนได้ทำงานขึ้น ทำให้ในการรายงานแต่ละอาทิตย์ผู้เรียนในกลุ่มจะต้องช่วยกันจัดทำรายงานประจำอาทิตย์อย่างดีเยี่ยมและต้องช่วยกันพัฒนาผลงานของกลุ่มให้มีความก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัดเพราะเมื่อมีการอภิปรายสอบถามในเนื้อหาของตนเองสมาชิกในกลุ่มจะต้องช่วยกันตอบปัญหาหรือข้อสงสัยที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นในการนำเสนอผลงานอำนาจของการวัดประเมินผลซึ่งเป็นคะแนนเก็บเป็นตัวบังคับ ควบคุมที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนใส่ใจในรายละเอียดของชิ้นงานเพื่อให้ชิ้นงานมีความสมบูรณ์ที่สุด

เห็นได้ว่าการผลิตผลงานชิ้นเอกและการผลิตชิ้นงานซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนต้องดำเนินการจัดส่งในแต่ละวิชา ล้วนเป็นการกำหนดให้ผู้เรียนต้องจัดการควบคุมคุณภาพและพัฒนาทักษะของตนเองให้เป็นไปตามการกำหนดของเกณฑ์มาตรฐาน โดยตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนจากชิ้นงาน เมื่อเป็นเช่นนี้ชิ้นงานจึงมิใช่เพียงแค่ผลจากการเรียนรู้แต่หมายถึงการตีความคุณค่าความสามารถของผู้เรียน

กระบวนการสร้างทักษะทางสังคม ทักษะทางสังคม เป็นความสามารถในการรู้จัก เข้าใจ สร้างสรรค์และประสาน ความสัมพันธ์ ตลอดจนแก้ปัญหาและจัดการกับการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ทักษะทางสังคมประกอบด้วยกลุ่มของทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกันของบุคคลในสังคมได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การทำงานร่วมกัน ความสามารถในการเข้าใจถึงสถานการณ์ที่หลากหลาย กฎกติกาต่าง ๆ ในสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในทางบวกให้เกิดขึ้น ทักษะทางสังคมจึงเป็นความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติตนเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น หรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกับบุคคลอื่นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้นในการปฏิบัติการเรียนรู้ทางอาชีพการฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถและมีทักษะทางสังคมเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้หนึ่งที่ดำรงตนอยู่ได้อย่างมีความสุขและเหนืออื่นใดการสร้างทักษะทางสังคมแก่ผู้เรียนเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้ด้วยพื้นฐานของระบบทุนคือการแลกเปลี่ยนสินค้าและเงินตราระหว่างสมาชิกในสังคม ดังนั้นหลักสูตรอาชีวศึกษาจึงมีการกำหนดให้ผู้เรียนต้องทำการเรียนรู้รายวิชาที่นำไปสู่การสร้างทักษะทางสังคม โดยภายในโครงสร้างหลักสูตรได้กำหนดให้มีกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของการพัฒนารายบุคคล การสร้าง

เครือข่ายและความสัมพันธ์ และมารยาททางสังคม รวมไปถึงการแสดงมารยาทในกลุ่มคนส่วนมากตามอัตลักษณ์ของอาชีพ โดยมีกระบวนการสร้างทักษะทางสังคมดังนี้

1. การพัฒนาบุคลิกภาพ ความจริงในการเข้าสังคมได้กำหนดว่า บุคคลควรมีลักษณะบุคลิกภาพตามการกำหนดของความรู้ เช่นการเดิน ต้องเป็นผู้ที่เดินตัวตรง ออกฝ่ายไหล่ผึ่ง ก้าวเท้าและลงเท้าได้อย่างมั่นคงและไม่เสียดัง เวลาเคลื่อนไหวตัวหน้าต้องมองตรง หลังต้องไม่ค่อม หรือการนั่งควรนั่งหลังตรงมือสองข้างแนบชิดลำตัว ไม่เอาเท้าทั้งสองข้างขึ้นวางบนเก้าอี้ หรือนั่งชันเข่าเมื่อนั่งรวมกับผู้อื่น เป็นต้น การกำหนดดังกล่าวของความรู้นำไปสู่การสำรวจตรวจตรา ลักษณะบุคลิกภาพของตนเองและต้องฝึกฝนตนกำกับร่างกายตนเองให้มีบุคลิกลักษณะตามการกำหนดของความรู้จนบุคลิกลักษณะนั้นกลายเป็นลักษณะธรรมชาติและเป็นอัตโนมัติในตัวผู้เรียน

เมื่อก่อน เราไม่ได้สังเกตหรือกว่าเราเป็นคนเดินหลังค่อม แต่พอครู
เขาบอกแล้วก็ให้ ฝึกเดิน ตอนแรกก็แก้งๆกั้งๆ เกร็งไปหมด ปวดบ่า กลัวหลัง
ไม่ตรง ก็พยายามฝึกแล้วก็ให้อาจารย์เขาดูให้ว่าใช่ไหมได้ไหม ต้องทำยังไง
หลังจากเรียนก็เอามาฝึกกับเพื่อนๆให้เพื่อนๆชงกันดูเราก็ผลัดกันดูผลัดกัน
วิจารณ์

(เกด สาขาค้าปลีก)

เราอยู่แผนกการตลาดครูบอกบุคลิกภาพต้องดี เราก็ฝึกตามที่เขาบอกอย่างเวลาเดิน
ก็จะพยายามเดินให้ดูสง่า จะก้าวจะย่างก็ต้องคอยระวัง ก็ฝึกไปเรื่อยๆตลอดเวลา
จะปล่อยตัวเองเดินเรื่อยๆเปื่อยๆเหมือนเมื่อก่อนมันก็ไม่ได้หน้าก็ต้องเซิดไว้
คอต้องตรง ทำอย่างนี้ฝึกอย่างนี้ตลอดเราก็เลยกลายเป็น คนเดินสวยบุคลิกดี

(ก้องภพ สาขาค้าปลีก)

เมื่อก่อนจะนั่งกินข้าวก็วางตัวตามสบาย บางทีกินข้าวกันในโรงอาหารก็มีชันเข่า
ขึ้นมา ไม่ได้สนใจ แต่พอเขาสอนก็ถึงจะรู้ว่าที่ตัวเองกับเพื่อนๆทำมามัน
ไม่มีมารยาท ก็ซำๆนะแต่ก็เปลี่ยนเดี๋ยวนี้ก็ไม่ทำกันก็มีเตือนๆกันเองในกลุ่ม
เราก็ดูตัวเองด้วยตามที่เขาบอกว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ

(จิว สาขาไฟฟ้า)

นอกจากนั้นการพัฒนบุคลิกภาพยังนำไปสู่การประเมินตัดสินตนเอง หลังจากที่คุณเรียน
สำรวจข้อบกพร่องของตนเอง และได้ทำการปรับเปลี่ยนพัฒนบุคลิกภาพตามความรู้ที่ได้เรียนมา
ขณะที่ทำการปรับเปลี่ยนพัฒนาตนเอง ผู้เรียนได้ทำการประเมินบุคลิกลักษณะของตนเองแล้วนำมา
ปรับเปลี่ยนปรับปรุงตนเอง บางคนประเมินตนเองเปรียบเทียบกับเพื่อนคนอื่นๆในห้องเรียน หรือบาง
คนนำตนเองไปประเมินเปรียบเทียบกับดาราหรือคนดังในสังคมที่ตนเองรู้จัก

2 การสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ ผู้ที่มีทักษะทางสังคมเป็นอย่างดีรู้ว่าการมีเครือข่ายทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นในการส่งเสริมการทำงานอาชีพของตนเอง เพราะในสังคมปัจจุบันการทำงานใดก็ตามการมีเครือข่ายทางอาชีพเท่ากับเป็นการสร้างรากฐานและส่งเสริมกิจการงานอาชีพตน แม้ในขณะที่เรียนอยู่ ผู้เรียนที่มีทักษะทางสังคมที่ดีจะให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายแม้กระทั่งขณะที่ตนเองยังคงศึกษาอยู่ จากการศึกษาค้นพบว่าการสร้างเครือข่ายเกิดขึ้นจากการสำรวจความต้องการของผู้เรียนและความเชื่อที่ว่า การมีเพื่อนหรือการรู้จักคนมากมายจะช่วยเหลือตนเองในเรื่องของการศึกษาได้ นอกจากนั้นในสาขาวิชาค้าปลีกผู้เรียนจะต้องทำการผลิตและจำหน่ายสินค้าในรูปแบบของการขายตรงและออกร้านจำหน่ายสินค้าการรู้จักคนมากและมีเครือข่ายจะช่วยให้ผู้เรียนมีช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้ง่ายยิ่งขึ้น นอกจากอำนาจของการสำรวจตรวจสอบที่ทำให้ผู้เรียนต้องสำรวจตัวเองว่ามีเครือข่ายหรือคนที่ จะให้ความช่วยเหลือตนเองอย่างไรบ้าง ในการสำรวจตรวจสอบนั้นผู้เรียนต้องประเมินลักษณะความสัมพันธ์ที่ตนเองมีกับกลุ่มเครือข่ายซึ่งในการประเมินความสัมพันธ์นี้เองที่ส่งผลให้ผู้เรียนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ใครที่ประเมินว่าลักษณะของความสัมพันธ์ต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือต้องสร้างความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดขึ้นผู้เรียนจึงต้องค้นหากลยุทธ์ ในการเชื่อมความสัมพันธ์ ขณะที่บางคนเมื่อประเมินแล้วอาจพบว่าต้องรักษาระดับความสัมพันธ์ผู้เรียนก็จะดำเนินกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ให้คงอยู่ในระดับเดิม เช่นในกรณีของ ก้องภพ ผู้เรียนสาขาค้าปลีกแบบทวิภาคี ก้องภพเป็นผู้มีทักษะทางสังคมดีก็ยังคงเชื่อว่าการปฏิบัติการเรียนรู้ของสาขาค้าปลีกผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่มีความกว้างขวางมีเพื่อนฝูงหลากหลายสาขาวิชาและมีเพื่อนทั้งในสถาบันและนอกสถาบัน เพราะเขาประเมินว่าเมื่อตนเองต้องปฏิบัติการเรียนรู้ในวิชาการขายบุคคลเหล่านั้นถือได้ว่าเป็นกลุ่มลูกค้าที่จะให้การสนับสนุนเขาได้ ดังนั้นเขาจึงเลือกจะมีมิตรภาพการแสดงผลพฤติกรรมและกิริยากับทุกคนๆ โดยเฉพาะคนที่คาดว่าจะต้องมีปฏิสัมพันธ์เชิงธุรกิจหรือกิจกรรมร่วมด้วย

เราไม่รู้หรอกว่าจะต้องเข้าไปหาเขาเมื่อไหร่เราก็ต้องระวัง ไม่เผลอวาง วันไหนต้องไปขายของไปทำยอดขายได้ไม่น่าเกลียด ของอย่างนี้เราไม่รู้หรอกสักวันมันอาจต้องพึ่งพากัน แล้วถ้าความสัมพันธ์ดีมันก็ค้าขายกันง่ายใช่ไหมละ

(ก้องภพ สาขาค้าปลีก)

นอกจากสาขาค้าปลีกสาขาวิชาอื่นๆได้กำหนดวิชาเลือกสำหรับผู้เรียน ในรายวิชา การประกอบธุรกิจส่วนตัว ในรายวิชาดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้เรียนออกแบบแผนงานเพื่อการประกอบธุรกิจและต้องทดลองปฏิบัติธุรกิจจริง ในเบื้องต้นผู้เรียนจำเป็นที่จะต้องสร้างเครือข่ายเพื่อการดำเนินธุรกิจ ซึ่งเครือข่ายของการสร้างธุรกิจเป็นไปในลักษณะของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนทั้งในรูปแบบของกลุ่มสาขาเดียวกันและในรูปแบบของเพื่อนๆต่างสาขาและต่างชั้นปี บางคนต้องสร้าง

ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนใหม่ที่ตนเองเห็นว่าน่าที่จะเป็นลูกค้าของตนได้ จะเห็นได้ว่าด้วยการกำหนดของความรู้ทำให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติตนกลายเป็นผู้ที่จะต้องสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นไม่ว่าตนเองจะต้องการหรือไม่ก็ตาม นั้นแสดงให้เห็นถึงอำนาจของความรู้ที่เข้ามากำกับผู้เรียน การเป็นผู้มีพฤติกรรมหรือมีปฏิสัมพันธ์ ที่ดีกับผู้อื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายจึงไม่ใช่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามความต้องการหรือเป็นไปอย่างอิสระ

3 มารยาทและการเข้าสังคม ทักษะทางสังคมเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญและจำเป็นทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย เพื่อใช้ในการปฏิสัมพันธ์ ติดต่อสื่อสาร และการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม บุคคลที่มีทักษะทางสังคมดีจะสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุข ทักษะสังคมเป็นทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับทักษะอื่น ๆ โดยเฉพาะในเรื่องของมารยาทและการเข้าสังคม ซึ่งมารยาท หมายรวมถึง การแสดงกิริยา วาจาที่สุภาพเรียบร้อย ที่บุคคลพึงปฏิบัติในสังคมโดยมีระเบียบแบบแผน อันเหมาะสมตามกาลเทศ ในการเรียนรู้เรื่องของมารยาทและการเข้าสังคมนอกจากการได้เรียนรู้ในรายวิชาแล้วการเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการเรียนในระบบทวิภาคีซึ่งเป็นการเรียนรู้จากสถานประกอบการจริงถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในเรื่องของมารยาทและการเข้าสังคมอย่างดียิ่ง เนื่องจากได้อยู่ในสถานที่จริงกลุ่มคนทำงานจริงผู้เรียนต้องฝึกปฏิบัติและปรับปรุงตนเองในเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสถานประกอบการจริง และกลุ่มคนที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ด้วยแล้วแต่มีผลต่อการปรับปรุงตนเองในเรื่องทักษะทางสังคมของผู้เรียน ซึ่งเป็นเรื่องของระบบความสัมพันธ์ที่มีอำนาจของความสัมพันธ์กำกับให้ผู้เรียนต้องคอยระมัดระวังการแสดงออกและการแสดงพฤติกรรมของตนตลอดเวลา นอกจากนั้นจากการศึกษาพบว่าในการแสดงความสัมพันธ์ของผู้เรียนมีการแบ่งระดับความสัมพันธ์ ความสนิทสนม โดยมีการแบ่งระดับขั้นความสัมพันธ์ทางสังคม คือ ระดับความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเพื่อนที่ฝึกงานร่วมกัน ผู้เรียนกับเพื่อนร่วมงานจากสถาบันอื่น ผู้เรียนกับลูกจ้างคนอื่น ๆ ในสถานประกอบการ ผู้เรียนกับพี่เลี้ยง และผู้เรียนกับผู้บังคับบัญชาในสายงาน เหล่านี้ล้วนมีระดับความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมและการให้ความสนิทสนมแก่ผู้ร่วมงาน นอกจากนั้นจากการศึกษาพบว่าอำนาจของบรรทัดฐานที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ การแสดงพฤติกรรม และการเรียนรู้ของผู้เรียนในขณะฝึกงานหรือผู้เรียนในหลักสูตรทวิภาคี เนื่องด้วยอำนาจของวัฒนธรรมองค์กรเป็นอำนาจที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการเลือกแสดงออกของผู้เรียน เช่นในกรณีที่วัฒนธรรมองค์กรให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลา ผู้เรียนอย่างกอล์ฟ ที่ไม่ได้สนใจและให้ความสำคัญกับเรื่องของเวลาเมื่อเข้ามาเรียนรู้และฝึกงานกับสถานประกอบการจึงต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง หรือในกรณีของรุ่ง ซึ่งเดิมเป็นคนที่นิสัยร่าเริงสนุกสนานไม่ได้ให้ความสำคัญกับ

การเรียนรู้และงานออกแบบของตนเองมากนัก แต่เมื่อต้องมาฝึกงานซึ่งที่ทำงานของจริงจะ
กับการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้รู้ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองมีความสนใจในงานมากขึ้น มี
การพัฒนาตนเองและผลงานให้เป็นที่ยอมรับแก่สมาชิกคนอื่นๆ ในสถานประกอบการ

กระบวนการสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการมองเห็น และขยาย
ขอบเขตความคิดออกไปจาก กรอบความคิดเดิมที่มีอยู่สู่ความคิดใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน เป็นการ
สร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม เป็นเกิดความคิดที่หลากหลาย กว้างไกลขึ้น โดยมีแง่มุมที่
หลากหลายโดยมีทั้งปริมาณและคุณภาพ โดยมีองค์ประกอบของความคิดที่สร้างสรรค์ คือ เป็น
ความคิดสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน (New Original) ใช้การได้ (Workable) และมีความเหมาะสม
(Appropriate) การคิดเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมไปสู่สิ่ง ใหม่ โดยมี
กระบวนการในการสร้างทักษะดังนี้

1 ศึกษาโปรแกรมและการใช้เครื่องมือ เบื้องต้นกระบวนการในการสร้างทักษะความคิด
สร้างสรรค์ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในเรื่องของโปรแกรมและการใช้เครื่องมือภายในโปรแกรม
ปฏิบัติการเรียนการสอนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้เรียนต้องใช้ในการผลิตชิ้นงาน โดย
มีรูปแบบในการเรียนรู้ลักษณะที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการของความรู้อย่างละเอียด ที่
ละชั้นที่ละตอนตามการสาธิตของผู้สอน ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดจาก
การสาธิตของผู้สอน และปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดจากใบงาน ถึงแม้ว่าการปฏิบัติกิจกรรมผ่านใบ
งานจะดูเหมือนว่าเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองแต่แท้ที่จริงแล้ว ด้วยการกำหนดผลงานและการประเมิน
ชิ้นงานผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนในการเรียนรู้จึงจะได้ผลงานตามที่ได้กำหนดไว้ในใบงาน
ดังนั้นแล้วในขณะปฏิบัติงานสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนคือการกำหนดตรวจสอบตัวเองในทุกๆ ขั้นตอนของ
การดำเนินงาน นอกจากนั้นเมื่อผู้เรียนปฏิบัติตามกำหนดของใบงานแล้ว การนำผลงานที่ผลิตได้
จากการเรียนรู้ในขั้นตอนศึกษาโปรแกรมและการใช้เครื่องมือมาแลกเปลี่ยน วิจารณ์วิจารณ์ในกลุ่ม
เพื่อน และมีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะในการทำผลงาน ทำให้ผู้เรียนหลายคนนำ
ข้อเสนอแนะดังกล่าวไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงผลงานของตนเอง ในจุดนี้แสดงให้เห็นถึงการทำงานของ
อำนาจการสังเกตตามลำดับขั้นที่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนรู้ กล่าวคือผู้เรียนรู้แต่ละคนจะทำหน้าที่ในการ
สังเกตผลงานของกันและกันและมีการเสนอแนะวิธีการในการปรับปรุงผลงานของผู้อื่น ซึ่งระหว่างที่มี
การแลกเปลี่ยนวิเคราะห์ผลงานของกันและกันผู้สอนก็ทำหน้าที่ในการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
ของผู้เรียนรวมทั้งทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาในชิ้นงานของผู้เรียนแบบรายบุคคล

2. ฝึกฝนและทดลอง เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจการใช้เครื่องมือในโปรแกรมแล้วการฝึกฝน
ผ่านการสร้างชิ้นงานตามแบบฝึกหัดและการทดลองปฏิบัติตามวิธีการที่ผู้เรียนทำโดยการสะท้อนกลับ
ผ่านการ ทดลอง ได้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ทำการลองผิดลองถูกเครื่องมือที่ตนได้เรียนรู้มา

และเสริมทักษะความรู้ของตนเองต่อวิธีการในการผลิตชิ้นงานตามความสนใจของตนเองเดียวกันก็มี การค้นหารูปแบบผลงานของตนเองรวมทั้งสร้างความแตกต่างในชิ้นงานของตนเองกับงานคนอื่น ๆ เมื่อพิจารณาขั้นตอนการปฏิบัติดังกล่าว เป็นลักษณะของวงจรการเรียนรู้ผ่านการกระทำที่ซึ่งผู้เรียนได้ สะท้อนคิดปรับปรุง ทดลอง ปรับเปลี่ยนผลงานของตนเอง และพิจารณาสะท้อนคิดใหม่เพื่อทำการ ปรับเปลี่ยนผลงานเป็นวงจรการเรียนรู้จนกระทั่งเกิดความพึงพอใจต่อผลงานที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ระหว่างที่เกิดการกระทำเป็นวงจรเช่นนี้สิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนคือทักษะความชำนาญในการใช้เครื่องมือ อย่างไรก็ตามที่ผู้เรียนผลิตชิ้นงานในขั้นตอนของการฝึกฝนและทดลองชิ้นงานที่เกิดขึ้นนั้นมีสิ่งที่เป็น อิสระหรือสิ่งที่ผู้เรียนออกแบบได้ตามอำเภอใจ เพราะภายใต้ข้อกำหนดในการสร้างสรรค์คือเกณฑ์การ ประเมินผลงาน ซึ่งเป็นข้อกำหนดและจำกัดให้ผู้เรียนต้อง อยู่ในกรอบของการประเมิน นอกจากนี้ ด้วยอำนาจของการประเมินทำให้ผู้เรียนที่เชื่อว่าตนเองขาดทักษะความเข้าใจในโปรแกรมและ เครื่องมือต้องทำการฝึกฝนและเพิ่มเติมความรู้ของตนเอง ซึ่งบางคนใช้วิธีไปเรียนรู้และฝึกเพิ่มเติมจาก โปรแกรมยูทูปและลองฝึกตาม ขณะที่บางคนใช้วิธีรวมกลุ่มกันที่บ้านเพื่อนโดยให้เพื่อนในกลุ่มคนที่ เชื่อว่าเก่งที่สุดในเรื่องนั้นเป็นผู้สอนและทบทวนความรู้ในส่วนของโปรแกรมและเครื่องมือให้เพื่อน ๆ คน อื่นๆในกลุ่ม จากนั้นทุกคนจะแยกย้ายกันไปฝึกทดลองเพื่อให้ตนเองเกิดความคุ้นเคยกับเครื่องมือ ขณะที่ฝึกทดลองใช้นั้นผู้เรียนจะแลกเปลี่ยนสอบถามกับเพื่อนๆสมาชิกในกลุ่มกันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเมื่อพิจารณาให้ดูจะพบว่าการสอบถามอภิปรายผลงานกันในกลุ่มนี้เองได้ก่อให้เกิดการสร้างค่า บรรทัดฐานของกลุ่มเกิดขึ้น ซึ่งอำนาจของค่าบรรทัดฐานที่เกิดจากสมาชิกกลุ่มเป็นแรงขับเคลื่อนให้ผู้เรียน แต่ละคนต้องผลักดันตนเอง โดยการสอบถามเพื่อน การเปิดค้นหาวิธีการใหม่ๆ และวิเคราะห์วิธีการ ผลิตชิ้นงานเพื่อนำมาทดลองใช้

เวลาจะทำงานส่งอาจารย์ ก็จะไปรวมที่บ้านเพื่อน ให้อิวติวให้แล้วก็ฝึกทำกันทำคืน ใครได้ไม่ได้ตรงไหนก็บอกๆกัน ช่วยกันจนงานเสร็จทุกคน

(รุ่ง สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ)

อยู่ด้วยกันมันดีนะ ตรงไหนเราทำไม่ได้เราก็กถามเลย ตรงไหนทำได้เพื่อนทำไม่ได้ ก็ช่วยกัน พอเราเห็นเพื่อนทำได้แต่เราทำไม่ได้เราก็ต้องพยายามทำให้ได้ เพื่อนก็ช่วย จนเราทำได้

(อ้อม สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ)

บางทีก็รู้สึกเวลาไปทำงานด้วยกัน งานมันออกมาเหมือนกัน ทั้งกลุ่ม อาจเป็นเพราะ ทำตามๆกันใครทำตรงไหนได้ก็สอนกับบอกกัน ก็เลยเหมือนกัน

(อิว สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ)

3 ประยุกต์และบูรณาการ หลังจากการฝึกการใช้เครื่องมือและการทดลองปฏิบัติเพื่อหาแนวทางของตนเองและการผลิตชิ้นงานตามการกำหนดของแบบฝึกหัดความรู้แล้วขั้นตอนต่อไปเป็นที่น่าสนใจไปสู่การผสมผสานความรู้ในแต่ละโปรแกรมที่ได้เรียนมา นัยยะหนึ่งคือการแสดงศักยภาพของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้โปรแกรมต่างๆร่วมกันเพื่อการใช้งาน ผ่านรายวิชาโครงงานและการสร้างสรรค์ผลงานจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ภายใต้กระบวนการนี้ผู้เรียนจะต้องออกแบบชิ้นงานที่สามารถใช้ได้จริงตามความต้องการของสถานประกอบการหรือตามเป้าหมายที่ได้ถูกกำหนดจากการประเมินของรายวิชา การประยุกต์และการบูรณาการโปรแกรมต่างๆมาใช้ร่วมกัน จากการศึกษาเรื่องเล่าของผู้เรียนอาชีวศึกษาปรากฏว่ามีการประยุกต์ใช้โปรแกรมการออกแบบร่วมกับการเขียนโปรแกรมคำสั่ง และในปฏิบัติการเรียนรู้การประยุกต์และบูรณาการอำนาจของการผลิตผลงานให้ได้มาตรฐานของสถานศึกษาและการประเมินผลจากสถานประกอบการเป็นแรงผลักดันให้ ผู้เรียนที่เดิมไม่ได้มีความโดดเด่นในการเขียนโปรแกรมและเป็นผู้ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับคะแนนการเรียนรู้นักแบบรู้ ลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อที่ตนจะได้ผ่านการประเมินการเรียนรู้

รุ่ง นักศึกษาสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ เธอเข้ามาเรียนสาขาคอมพิวเตอร์เนื่องจากว่าเธอชอบเล่นเกม ช่วงแรกๆในการเรียนรู้รู้สึกวิตกกังวลกับการเรียนในหลายๆวิชา เธอพยายามที่จะเรียนรู้และทำแบบฝึกหัดเพื่อที่จะให้สามารถประเมินผ่านวิชาเหล่านั้น แต่มีผลเฉลี่ยในการเรียนไม่ได้สูงมากนัก เธอจัดอยู่ในกลุ่มเรียนระดับปานกลาง และมีบางวิชาที่เธอสอบไม่ผ่านจนต้องสอบแก้ เมื่อเป็นเช่นนั้นช่วงที่เธอไปฝึกงานเธอจึงรู้สึกว่าจะตนเองจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเรียนรู้ เพราะถ้ายังคงเป็นเหมือนเดิมอาจจะไม่สามารถผ่านการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้ ดังนั้นเมื่อรุ่งได้รับโจทย์ให้ออกแบบโปรแกรมหอฟัก เธอจึงให้ความสำคัญและตั้งใจในการออกแบบสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก เธอเริ่มต้นศึกษาโปรแกรมที่คิดว่าต้องใช้ในการออกแบบโปรแกรมหอฟักใหม่ทั้งหมด พร้อมทั้งเข้าไปศึกษาในอินเทอร์เน็ตถึงแนวโน้มและของการพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับธุรกิจหอฟักในอนาคต และข้อดีข้อเสียของแต่ละโปรแกรม เพื่อที่จะคัดเลือกว่าจะใช้โปรแกรมไหนดีในการออกแบบ ก่อนที่จะนำแนวคิดของตนเองไปปรึกษารุ่นพี่และครู ซึ่งแต่ละคนก็ให้แง่คิดและข้อเสนอแนะที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามเธอได้เลือกโปรแกรมหลักสำหรับการออกแบบจากโปรแกรมเดิมที่เธอคิดว่าถนัดและมีทุนเดิมสำหรับการต่อยอดทางความคิดของเธอได้ร่วมกับการเลือกใช้โปรแกรมกราฟิกอีกสองสามโปรแกรมในการตกแต่งผลงานให้สวยงาม อย่างไรก็ตามขณะที่เธอต้องเขียนโปรแกรมหลายครั้งที่ไม่สามารถผลิตผลงานได้ตามต้องการ เธอต้องเริ่มต้นเขียนและแก้ไขเป็นสิบๆครั้ง และต้องใช้เวลาเกือบสองเดือนในการสร้างสรรค์โปรแกรมให้สามารถใช้ได้จริง และในระยะเวลาสองเดือนเธอต้องทำงานล่วงเวลาและหอบข้อมูลโปรแกรมกลับมาศึกษาต่อบ้านจนกระทั่งเกือบเที่ยงคืนจึงจะได้พักผ่อนในทุกๆวัน ส่วนวันเสาร์อาทิตย์เธอมักจะนำปัญหาที่เกิดขึ้นจากการออกแบบโปรแกรมไป

สอบถามเพื่อนๆในกลุ่มที่นัดรวมตัวกันที่บ้านเพื่อนคนหนึ่งเสมอ จนเพื่อนๆในกลุ่มซึ่งเห็นความเปลี่ยนแปลงในตัวเธอที่ให้ความสนใจกับการออกแบบโปรแกรมล้อเธอว่าเป็นคนบ้างานสนใจงานมากกว่าตอนที่เรียน นอกจากภาษาที่ใช้ในการเขียนโปรแกรมและโปรแกรมสำเร็จรูปในการออกแบบการใช้หอพักแล้ว รู้ยังให้ความสำคัญกับการออกแบบกราฟิกหน้าจอเพื่อความสวยงามเพราะเธอเชื่อว่ารสนิยมเป็นสิ่งสำคัญในการออกแบบให้ผลงานดูน่าสนใจ

งานเขียนโปรแกรมออกมาให้ดีแค่ไหนแต่ถ้าการจัดวางองค์ประกอบศิลป์

ดูไม่มีสไตล์ไม่มีรสนิยมงานก็ดูไม่น่าสนใจ มันจะทำให้งานเราdownทันทีเลย

(รุ่ง สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ)

แนวคิดดังกล่าวของรุ่งทำให้เธอเลือกที่จะรับหนังสือประเภทงานออกแบบเป็นรายเดือนเพื่อที่จะติดตามความเคลื่อนไหวในวงการออกแบบคอมพิวเตอร์ และเธอจะเป็นเพื่อนเฟสกับกลุ่มนักออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบรรจภัณฑ์ต่างๆเพื่อที่จะได้ติดตามแนวโน้มในงานออกแบบ นอกจากนั้นเธอมักจะทดลองประยุกต์ใช้โปรแกรมออกแบบร่วมกับโปรแกรมสำเร็จรูปในการออกแบบหอพักเพื่อที่จะได้มีตัวเลือกใหม่ๆในการนำเสนองานแก่ครูที่ปรึกษาและเจ้าของหอพัก จะเห็นได้ว่าในปฏิบัติการของการประยุกต์ใช้โปรแกรมและการบูรณาการเป็นปฏิบัติการที่ทำให้ผู้เรียนอย่างรุ่งต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง เพื่อที่จะต้องผ่านเกณฑ์การกำหนดตัดสิน โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจตรวจสอบข้อบกพร่องของตนเอง และค้นพบข้อด้อยที่ตนเองมีอยู่ และการค้นพบนี้เองทำให้เธอต้องเริ่มจัดการกับตัวเองใหม่ ทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระที่เรียนรู้อย่างใหม่ พัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีความสามารถในการออกแบบผลิตโปรแกรมและสร้างสรรค์ผลงานในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของตนเองได้ โดยมีความสามารถที่เธอเชื่อว่าทัดเทียมกับเพื่อนคนอื่นๆในแผนกเดียวกัน เพราะขณะที่ผลิตชิ้นงานเธอและเพื่อนๆได้นำผลงานมาแลกเปลี่ยนความก้าวหน้าซึ่งกันและกัน การนำมาแลกเปลี่ยนนี้เองทำให้เธอและเพื่อนๆเกิดการเปรียบเทียบและตรวจสอบผลงานระหว่างกันนัยยะหนึ่งการทำเช่นนี้นำไปสู่การปรับปรุงผลงานของตนเองและตรวจสอบข้อขาดตกบกพร่องในผลงานทำให้เธอนำไปปรับปรุงผลงานใหม่จนกลายเป็นงานที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4 นำเสนอผลงาน หลังจากการผลิตชิ้นงานในรายวิชาโครงงานและฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้ว ปฏิบัติการที่นำไปสู่การสรุปและทบทวนความเข้าใจของผู้เรียนคือการนำเสนอผลงานโครงการและการรายงานผลการศึกษารับรู้ในการฝึกประสบการณ์ ปฏิบัติการดังกล่าวผู้เรียนจะต้องทำการสรุปและรายงานผลโครงงานที่ตนเองทำซึ่งในการสรุปผลงานดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงวิธีการทำงานและผลงานทั้งหมดที่ตนเองได้ประยุกต์และบูรณาการ แต่อีกด้านหนึ่งการนำเสนอผลงานดังกล่าวเป็นกระบวนการในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน มีต่อการทำงานของตนเอง ดังนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นคือการนำผู้เรียนกลับไปทบทวนวิธีการและขั้นตอนในการผลิตชิ้นงานอีกครั้งหนึ่ง

การกลับไปทบทวนเช่นนี้เป็นการที่ผู้เรียนต้องทำการสำรวจเหตุผล ความเข้าใจ และวิธีการในการทำงานของตนเองอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องหาคำตอบต่อการเลือกใช้วิธีการตลอดจนเหตุผลในการเลือกใช้และขั้นตอนในการผลิตชิ้นงานอย่างละเอียดอีกครั้งก่อนที่จะต้องสรุปสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดในการทำงานแก่ผู้เรียนคนอื่นๆและผู้สอน นอกจากนี้ด้วยวิธีการในการนำเสนอแก่สมาชิกในห้องเรียน ดังกล่าว ผู้เรียนจึงต้องมีการสืบถามข้อมูลของเพื่อนคนอื่นๆในห้องเรียนและนำข้อมูลของตนและเพื่อนๆมาแลกเปลี่ยนกันเพื่อระงับไม่ให้งานของตนเองออกจากเกณฑ์มาตรฐานของห้อง และยิ่งไปกว่านั้นอำนาจของความเป็นมาตรฐานของสถานศึกษาทำให้เกิดความคาดหวังของหน่วยงานที่มีต่อผู้เรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างดีจากรุ่นพี่ที่เคยฝึกงานในสถานประกอบการนั้น และพี่เลี้ยงที่ทำหน้าที่ในการดูแลผู้เรียน ความคาดหวังดังกล่าวเป็นมาตรฐานที่ทำให้ผู้เรียนต้องได้บันไดความสามารถของตนเองเพื่อชื่อเสียงของสถาบัน

หนูต้องออกแบบงานให้แตกต่างจากที่รุ่นพี่ๆเขาทำมา แล้วก็ต้องฝึกงาน

ให้ดี รุ่นพี่ที่เคยมาฝึกงานที่นี่เขาทำได้ดีมาก งานออกแบบของเขาได้รับคำชม

จากลูกค้าและหัวหน้า ถ้าเราทำไม่ดีเขาก็จะว่าไปถึงโรงเรียนได้

(ชิตชนก สาขาช่างพิมพ์)

ตอนเรียนก็ไม่ได้ให้ความสำคัญขนาดนี้แต่พอไปฝึกงานต้องออกแบบชิ้นงาน

ก็ต้องทำกันเต็มที่ ไม่เคยนอนดึกก็ต้องนอน ต้องใส่ใจในรายละเอียดทุกอย่าง

เบอร์สีพิมพ์จะผิดเพี้ยนนิดเดียวก็ไม่ได้ เราแบกชื่อสถาบันไว้ด้วย แล้วพวกรุ่นพี่ๆเขา

ก็ทำได้ดีเราก็ต้องทำให้ดี

(ชีพ สาขาช่างพิมพ์)

กระบวนการสร้างทักษะการขาย ลักษณะของงานขายที่มีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการชักจูงและโน้มน้าวใจลูกค้า ทำให้ลูกค้ารู้สึกคล้อยตามจนอยากซื้อสินค้าและบริการ ผู้ที่ทำงานด้านงานขายจึงจำเป็นต้องเข้าใจและใช้ศิลปะในการขาย ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงการแลกเปลี่ยนสินค้ากันเท่านั้น แต่เป็นการขายที่เกิดจากการวางกลยุทธ์ในการขายอย่างเหมาะสม จึงทำให้การขายประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นในการสร้างทักษะการขาย จึงมีกระบวนการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนดังนี้

1. เข้าใจสินค้าและระบบบริการ ในการนำเสนอขายสินค้าและการให้บริการพื้นฐานที่ผู้ขายสินค้าและผู้ให้บริการทุกคนจะต้องมีทักษะในเบื้องต้น คือ การเข้าใจในตัวสินค้า เพราะผู้ขายต้องทำหน้าที่ในการนำเสนอการขายโดยบรรยายเกี่ยวกับตัวสินค้าและบริการ โดยผู้เสนอขายต้องทำให้ลูกค้ารู้สึกสะดุดใจในสิ่งที่พูด จนนำไปสู่ความสนใจในตัวสินค้า ก่อนที่จะเร่งเร้าให้เกิดความต้องการเพื่อให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อ ดังนั้นผู้เสนอขายต้องเข้าใจในตัวสินค้าเพื่อเป็นการสร้างความต้องการและความน่าสนใจในสินค้าให้เกิดขึ้นกับลูกค้า โดยการชี้ให้เห็นข้อดีของสินค้าซึ่งอาจเป็นการชี้แจงอย่าง

ตรงไปตรงมา เพื่อให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นในสินค้าและบริการ นอกจากนั้นในระหว่างการขาย ลูกค้าอาจมีข้อข้องใจในหลาย ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็น ราคาของสินค้าที่สูงเกินไป หรือยังไม่ถูกใจกับตัวสินค้า ดังนั้นผู้นำเสนอสินค้าจึงต้องเข้าใจในตัวสินค้าโดยแสดงความมั่นใจในสินค้าและบริการให้ลูกค้าเห็นสามารถตอบข้อสงสัยอย่างใจเย็น และพยายามรักษาบรรยากาศในการขายให้เป็นบวกให้มากที่สุด เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง จากการศึกษาพบว่าในกระบวนการทำความเข้าใจสินค้า ในสถานประกอบการแบบทวิภาคีจะมีการจัดอบรมแนะนำสินค้ากับพนักงานทุกคนรวมทั้งเด็กฝึกงาน ในการบรรยายการอบรมเบื้องต้นได้มีการแนะนำบรรยายสรรพคุณหรือคุณสมบัติของสินค้า และให้ผู้เรียนได้ทดลองนำเสนอวิธีการขายแก่สมาชิกคนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมฟังบรรยายเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวิธีการในการนำเสนอสินค้า ด้วยกระบวนการเช่นนี้เองที่นำไปสู่การที่ผู้เรียนจะต้องทำการบันทึกและจดจำคุณสมบัติทั้งหลายของสินค้าและบริการอย่างละเอียดและเพิ่มกลยุทธ์การเล่นของตนเองในการนำเสนอสินค้า กระบวนการในวงจรการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนคือการคิดเตรียมวิธีการสำหรับการนำเสนอ ต่อด้วยการทดลองฝึกซ้อมวิธีการที่ได้เตรียมซึ่งขณะที่ฝึกซ้อมผู้เรียนเกิดการสะท้อนคิดปรับเปลี่ยนวิธีการที่คิดว่าเหมาะสมกับตนเองและน่าสนใจ จึงอาจมีการปรับเปลี่ยนวิธีการก่อนการนำเสนอแก่เพื่อน ๆ คนอื่น ๆ แต่ในบางคนกระบวนการสะท้อนคิดอาจเกิดขึ้นได้ระหว่างที่ได้ชมการนำเสนอสินค้าจากเพื่อนคนอื่น ๆ ก่อน และผู้ได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และวิธีการในการนำเสนอสินค้าใหม่หลังจากที่ได้ชม จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการทำงานของอำนาจการสังเกตตามลำดับขั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงผลงานของตนเองอย่างต่อเนื่องในผู้เรียน เพราะขณะที่ตนเองทดลองวิธีการนำเสนอสินค้าผู้เรียนได้ทำการสำรวจความสามารถ สังเกตจับจ้องวิธีการนำเสนอของตนเองตลอดเวลา จึงได้พบข้อบกพร่องที่นำไปสู่การสะท้อนคิดและปรับปรุงตนเอง ไม่เพียงเท่านั้นการที่ผู้เรียนได้ชมการสาธิตของผู้อื่นเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การเปรียบเทียบการนำเสนอสินค้าของตนเองซึ่งนั่นเท่ากับเป็นการจับจ้องและเฝ้าสังเกตระหว่างกันและกันของสมาชิกในห้อง และผู้สอนนอกจากนั้นจากการสังเกตการสาธิตการนำเสนอสินค้าของเพื่อนได้นำไปสู่การเปรียบเทียบ สังเกตตนเองอีกครั้งหนึ่งเพื่อหาความบกพร่องที่เกิดขึ้นในวิธีการนำเสนอสินค้าของตนเองก่อนนำไปสู่การปรับเปลี่ยน วิธีการขายสินค้าที่จะแสดงให้ผู้อื่นชม และหลังจากที่แสดงการสาธิตของแต่ละครผู้ชมและครูจะอภิปรายเสนอแนะแนวทางเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการหรือเสริมกลยุทธ์ให้ผู้เรียนได้นำไปทดลองใช้หรือวางแผนในกระบวนการต่อไป จะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้การรู้รายละเอียดของสินค้าและ บริการอยู่ภายใต้อำนาจของการเฝ้าสังเกตตามลำดับขั้นที่เกิดขึ้นในปฏิบัติการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนต้องปรับเปลี่ยนตนเองอยู่ตลอดเวลาในการเรียนรู้ เหล่านี้จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้รายละเอียดของสินค้ามิใช่เรื่องง่าย ๆ เพียงแค่การจดจำคุณสมบัติของสินค้าเท่านั้น

ผู้เรียนจะต้องเข้าใจถึงคุณสมบัติของสินค้าอย่างละเอียดและดีเยี่ยมเพื่อค้นหาวิธีการและสร้างสรรค์การนำเสนอสินค้า ของตนเองให้เป็นที่น่าสนใจ

ตื่นเต้นมากตอนเรียนเขาบอกว่าจะให้ไปนำเสนอทุกคนข้างหน้าเวทีเราก็พยายามนะ จดรายละเอียดสินค้าทุกอย่างละเอียดเลย ตอนซ้อมก็ดูกันแล้วดูกันอีกลองทำให้เพื่อนดูได้ไหม น่าสนใจไหม พอเห็นคนอื่นเขาออกมานำเสนอ โห..ต้องเปลี่ยนเยอะ รู้สึกว่าของเรามันดูเชยไป

(ก้อง สาขาค้าปลีก)

รู้ว่าต้องนำเสนอหน้าเวที เครียดเลยคะไม่แน่ใจว่าจะทำได้ไหมก็พยายามใส่รายละเอียด สินค้าแต่ละตัวให้ถูกต้องจะไปบอกผิดๆถูกๆก็ไม่ได้ ตอนที่เขาแนะนำก็พยายาม จำเอามาปรับเพื่อเวลาเจอของจริงจะได้ทำได้

(เกด สาขาค้าปลีก)

2. วางแผนและนำเสนองานขาย เมื่อผู้เรียนรู้จักตัวสินค้าและบริการเป็นอย่างดีแล้ว สิ่งหนึ่งที่ผู้เรียนต้องทำความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การวางแผนเพื่อทดลองการนำเสนอคือ การทำความเข้าใจลูกค้าผู้เรียนต้องมั่นใจก่อนว่ามีข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าอย่างเพียงพอแล้ว ในขั้นตอนการวางแผนผู้เรียนต้อง พยายามรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าให้มากที่สุด ทั้งความต้องการ และพฤติกรรม การซื้อสินค้า และเครือข่ายของลูกค้าที่ผู้เรียนมี เพื่อทำการวิเคราะห์และวางแผนกลยุทธ์ในการขาย เพราะเมื่อผู้เรียน ทำการเปิดการขาย ผู้เรียนต้องทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ พร้อมกับต้องมีมารยาทที่ดีในการขาย เช่นไม่ทำให้ลูกค้ารู้สึกอึดอัดด้วยการเปิดการขายที่ดูดันจกเกินไป เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้เรียน จะต้องมีการวางแผนและมีทำการนำเสนอการขายตามแผนงานที่ได้เตรียมมาซึ่งเป็นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในการขายที่ผู้เรียนจะต้องทดลองเป็นเจ้าของธุรกิจ วางแผนการนำเสนอสินค้า ของตนเองแก่ลูกค้า และนำเสนองานขายสินค้ากับลูกค้าจริงๆ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนแต่ละคนต้องเริ่มทำการสำรวจตนเองถึงความสามารถและศักยภาพตลอดจนความเป็นไปได้ในการประกอบธุรกิจของตนเอง ผู้เรียนบางคนเลือกที่จะนำสินค้าสำเร็จรูปเช่นข้าวเกรียบโอท็อป บางคนเลือกขายน้ำและลูกชิ้น บางคนเลือกขายเครื่องสำอางเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นมาอย่างลอยๆแต่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ภายในตนเองของผู้เรียน เช่นผู้ที่เลือกขายข้าวเกรียบโอท็อปเพราะวิเคราะห์ว่าตนเองเป็นคนที่ชอบทานอาหารแลขนมและหมู่บ้านที่ต่างจังหวัดของตนเองมีสินค้าข้าวเกรียบโอท็อปซึ่งเป็นสิ่งมีชื่อถ้านำมาขายในโรงเรียนน่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กนักเรียนน่าจะขายได้ง่าย ขายได้หมด สินค้าไม่ค้างสต็อก นอกจากนั้นข้าวเกรียบยังเป็นอาหารที่สามารถเก็บรักษาไว้ได้หลายวันเมื่อเทียบกับอาหารสดอื่น ส่วนในเรื่องของการขนส่งสามารถที่จะให้ที่บ้านช่วยบรรจุส่งมาที่บรกดผู้ซึ่งมาส่งให้ถึง

หน้าโรงเรียน หรือในกรณีของผู้เรียนที่เลือกขายน้ำและลูกชิ้นเพราะแรงเห็นว่าเป็นสินค้าที่เป็นที่ชื่นชอบของลูกค้า สามารถขายได้ตลอดเวลาและผู้เรียนเองที่บ้านประกอบอาชีพขายของชำและมีลูกชิ้นทอดขายหน้าบ้านเป็นประจำอยู่แล้วดังนั้นในการลงทุนเรื่องวัสดุอุปกรณ์จึงไม่ได้ประสบปัญหาอย่างไร และถ้าสินค้าขายไม่หมดตนก็สามารถนำมาแช่ตู้เย็นที่บ้านและนำมาขายหน้าบ้านในตอนเย็นหลังเลิกเรียนได้ ส่วนกรณีของผู้เลือกขายเครื่องสำอางได้วิเคราะห์ตนเองว่าเป็นเพศทางเลือกมีกลุ่มเพื่อนทั้งเพศทางเลือกและเพื่อนผู้หญิงเป็นจำนวนมาก ประกอบกับการที่ตนเองสนใจสิ่งเหล่านี้อยู่แล้วทำให้ตนเองรู้จักรายละเอียดของสินค้าประเภทนี้ดีอย่างไรก็ตามผู้เรียนก็พบว่าตนเองยังขาดเรื่องของการเป็นตัวแทนจำหน่ายวิธีการติดต่อสินค้าและระบบการขนส่งสินค้าทำให้ผู้เรียนต้องไปศึกษาหาข้อมูลโดยการไปสอบถามเครือข่ายที่ตนเองมีอยู่ เช่น เพื่อนรุ่นพี่ที่เป็นเพศทางเลือกซึ่งมีความรู้ในเรื่องของเครื่องสำอางเป็นอย่างดี และอาจารย์แผนกค้าปลีกที่เขาเชื่อว่าจะให้คำแนะนำในเรื่องของการติดต่อสินค้า เห็นได้ว่าอำนาจของการตรวจสอบตนเองในกระบวนการวางแผนและนำเสนอการขายนี้ได้ทำให้ผู้เรียนต้องสำรวจศักยภาพความเป็นไปได้ของตนเองในการวางแผนจำหน่ายสินค้าและธุรกิจยิ่งไปกว่านั้นผู้เรียนต้องปรับพฤติกรรมตนเองให้สามารถที่จะเป็นผู้ขายสินค้าหรือทำธุรกิจที่ตนเองตัดสินใจเลือกได้ เช่น กรณีของผู้เรียนที่ขายข้าวเกรียบโอท็อปเขาตระหนักดีว่าการที่จะส่งข้าวเกรียบมาจากบ้านที่ต่างจังหวัดได้เขาต้องขอให้พี่ชาย ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันมากนักช่วยเหลือ แต่เพราะการส่งสินค้ามาจากบ้านทำให้เขาต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพี่ชายทำให้ต้องสื่อสารกับพี่ชายมากขึ้นทำให้ท้ายที่สุดหลังจากการขายเขาและพี่ชายได้พูดคุยกันมากขึ้น นอกจากนั้นการได้นำเสนอขายสินค้าจากประสบการณ์จริงอย่างสม่าเสมอทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่ผู้เรียนกล่าวคือ จากเดิมที่ผู้เรียนมีนิสัยลักษณะเป็นคนที่ไม่กล้าแสดงออกโดยเฉพาะในที่สาธารณะแต่การที่ผู้เรียนต้องขายของทุกเที่ยงส่งผลให้ผู้เรียนต้องฝึกการนำเสนอสินค้าอย่างสม่าเสมอ การทำเช่นนั้นถือได้ว่าเป็นการฝึกฝนที่ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้ที่ไม่มีความมั่นใจกับผู้อื่นกลายเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และสามารถพัฒนาตนเองเป็นนักขายที่ดีได้ต่อไป

เมื่อก่อนเวลาไม่มีเพื่อนผมไม่อยากขาย เพราะพวกผู้หญิงแผนกอื่นชอบมาแซว

เป็นประจำเขาเห็นว่าผมอายุก็มาหยอกกันใหญ่...ไม่ชอบเลยแต่พอได้ทำทุกวันมันก็

เริ่มดีขึ้นเดี๋ยวนี้ไม่อายแล้วใครมาแบบไหนชวนขายของหมด

(เกต สาขาค้าปลีก)

3. ก้าวไปสู่ยอดจำหน่าย เป็นการตั้งเกณฑ์การประเมินความสามารถในการขายผ่านการตั้งเป้าหมายยอดขายสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นปฏิบัติการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนต้องพัฒนาตนเองให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานในการจำหน่ายสินค้า การสร้างเกณฑ์ในการจำหน่ายสินค้าเป็นการสร้างเกณฑ์ที่ตอนให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติและแสดงพฤติกรรมตามวิถีของความรู้เช่น ความรู้ในเรื่องของขั้นตอนการ

จำหน่ายสินค้า วิธีการในการนำเสนอ การพัฒนาบุคลิกภาพให้น่าสนใจเพื่อนำเสนอสินค้า หรือ การที่ผู้เรียนการตลาดเชื่อว่าในการพูดคุยกับลูกค้าผู้นำเสนอขายสินค้าต้องเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะที่ดี หน้าตาสดสวย ยิ้มแย้มแจ่มใส เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีเหตุและผลและข้อมูลจากความรู้ในเรื่องของการขาย มากำกับ ดังนั้นผู้เรียนการตลาดจึงให้ความสำคัญกับการตกแต่งร่างกายตนเอง การดูแลบุคลิกภาพ ของตนเองให้ดีเพราะเชื่อว่าการเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี แต่งหน้าแต่งตัวดี จะทำให้ตนเองเข้าไปสู่เกณฑ์ ของยอดที่กำหนดไว้ได้

บทที่ 7

บทสรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ภายใต้วิถีคิดของระบบทุนนิยมซึ่งปรารถนารูปแบบของการผลิตที่เข้มข้นและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่คุ้มทุนและคุ้มค่ากับการลงทุนพร้อมทั้งการทำผลกำไรอันสูงสุด ความมีประสิทธิภาพและการใช้ต้นทุนต่ำจึงเป็นพื้นฐานในการคิดคำนวณสำหรับระบบการผลิต แม้แต่การผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะและความสามารถตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ถือได้ว่าเป็นฟันเฟืองหนึ่งในระบบการผลิต ดังนั้นการผลิตสร้างให้บุคคลมีทักษะและความสามารถตรงตามความต้องการของกลไกการผลิตโดยใช้ต้นทุนในการผลิตที่ต่ำสุดจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและสำคัญ การศึกษาจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการผลิตผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะการจัดการศึกษาแบบอาชีวศึกษาซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการฝึกฝนและพัฒนาบุคคลไปสู่การประกอบอาชีพ รูปแบบของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จึงถูกนำมาใช้เนื่องจากเป็นปฏิบัติการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ผ่านการกระทำโดยตรงซึ่งการที่ผู้เรียนได้สัมผัสกับปฏิบัติการในการเรียนการสอนโดยตรงก่อให้เกิดความสามารถและทักษะที่ติดตัวผู้เรียนไปตลอดชีวิต ยิ่งไปกว่านั้นการที่ผู้เรียนได้ทำการเรียนรู้และฝึกฝนผ่านประสบการณ์บ่อยๆจะทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการพัฒนาตนเองไปสู่ความ ดังนั้นการศึกษาผ่านประสบการณ์จึงถูกนำมาใช้เป็น“กระบวนการ” (process) ในการสร้างบุคคล (subjects) ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการกระทำการดำเนินกิจกรรมในการผลิต และจากการเรียนรู้ผ่านการกระทำ (Learning by doing) โดยตรงที่เป็นกระบวนการในการฝึกฝนจึงก่อให้เกิดทักษะในการดำเนินกิจกรรมและการทำงานแก่บุคคลได้อย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบของการจัดการศึกษาแบบอื่นๆ ชำนาญ ดังนั้นการนำการศึกษาผ่านประสบการณ์มาใช้จัดการศึกษาแบบอาชีวศึกษาจึงตอบโจทย์ของความคุ้มค่าและผลกำไรตามแนวคิดของระบบทุนนิยม เหล่านี้คือระบอบของความจริงที่เกิดจากความรู้ของการศึกษาผ่านประสบการณ์

ดังนั้นความรู้ผ่านประสบการณ์ในสถาบันอาชีวศึกษาจึงมิใช่สิ่งที่ดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระแต่อยู่ภายใต้เจตจำนงของอุดมการณ์ทุนนิยม ในการนำความรู้ผ่านประสบการณ์มาเป็นเครื่องมือเพื่อผลิตสร้างและผลิตซ้ำบุคคลให้มีทักษะความสามารถที่เหมือนกันเพื่อตอบสนองและขับเคลื่อนระบบ นอกจากนั้นความรู้จากการศึกษาผ่านประสบการณ์ในสถาบันอาชีวศึกษาได้ทำให้ผู้เรียนกลายเป็นอัตบุคคลภายใต้อำนาจ (Subject of power) ของความรู้ที่จะต้องปฏิบัติตนเองตามวินัยกฎเกณฑ์และวิถีของความรู้จากการศึกษาผ่านประสบการณ์

อย่างไรก็ตามภายใต้ระบบการศึกษาไทยการสร้างตัวตนของผู้เรียนอาชีวศึกษาซึ่งเกิดจากเทคนิคของอำนาจความรู้ได้จัดเตรียมให้ผู้เรียนเข้าสู่เส้นทางของอาชีวศึกษาเหมือนฝูงแกะที่ถูกเตรียมเข้าคอก ขณะที่ความจริงในสังคมได้กำหนดให้ตัวตนของผู้เรียนที่เข้าสู่เส้นทางอาชีวศึกษาเป็นผู้ไม่เก่งเชิงวิชาการ อันเกิดจากเทคโนโลยีของอำนาจโดยเฉพาะในเรื่องการประเมินในปฏิบัติการของการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้จัดแบ่งประเภทผู้เรียนผ่านความรู้เชิงวิชาการ ทำให้ผู้เรียนที่ไม่มีความถนัดเชิงทฤษฎีกลายเป็นผู้มีความรู้ต่ำด้อยกว่าผู้ที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

เมื่อการจัดแบ่งประเภทผู้เรียนเกิดขึ้นการจัดการศึกษาภายใต้ระบบคิดแบบทุนนิยมได้สร้างกระบวนการกวาดต้อนผู้เรียนให้เข้าสู่ของระบบอาชีวศึกษาโดยการสร้างกระบวนการในระบบการศึกษาให้ขึ้นคนในสังคมและผู้เรียน ขณะที่กระบวนการในการรับสมัครผู้เข้าเรียนของระบบการสมัครเรียนอาชีวศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนที่สนใจการเรียนเพื่อการฝึกฝนทางอาชีพสามารถที่จะเข้าเรียนได้อย่างง่ายดาย อย่างไรก็ตามความง่ายดายที่เกิดขึ้นผนวกกับแนวคิดของการศึกษาเพื่อการแข่งขันที่ให้ความสำคัญนำไปสู่ทัศนคติเชิงลบต่อคุณค่าของการศึกษาอาชีวศึกษาและผู้เรียนอาชีวศึกษา

นอกจากนั้นเมื่อผู้เรียนเข้าสู่ระบบอาชีวศึกษา การศึกษาปฏิบัติการในการเรียนการสอนซึ่งนำชุดความรู้ของการศึกษาผ่านประสบการณ์มาใช้ในการเรียนของแต่ละสาขาวิชาได้เปิดโอกาสให้เทคนิคของอำนาจ อันได้แก่ การสำรวจตรวจสอบ การตัดสินความเป็นมาตรฐาน และการประเมิน เข้ามากำกับผู้เรียนผ่านความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นในเกมของความจริง

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในเกมของความจริงที่เกิดขึ้นในระบบอาชีวศึกษาภายใต้เจตจำนงของทุนนิยมและตลาดแรงงานทำให้ผู้เรียนที่สยบยอมในความรู้ทำให้ผู้เรียนต้องสำรวจตรวจสอบตนเอง ให้พัฒนา ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง ไปสู่ตัวชี้วัดที่ได้รับการกำหนดจากหลักสูตรการเรียนรู้ ซึ่งหลักสูตรที่เกิดขึ้นนั้นตกอยู่ในกระแสของการตลาด ทำให้การสำรวจตรวจสอบตนเองของผู้เรียนตกอยู่ภายใต้ ความต้องการของตลาด ขณะที่การตัดสินตามมาตรฐานมีทั้งมาตรฐานที่เกิดขึ้นจากกลุ่มและมาตรฐานที่เกิดจากสังคม ความสัมพันธ์ของผู้เรียนกับความรู้ภายใต้เทคนิคของการตัดสินความเป็นมาตรฐาน ผลักดันให้ผู้เรียนต้องนำพาตนเองให้ไปอยู่ในเกณฑ์ระดับมาตรฐานซึ่งเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดนั้นนำไปสู่การจัดแบ่งระดับผู้เรียนจากคุณภาพจากฝีมือ และด้วยเทคนิคของอำนาจการประเมินที่กำหนดตัวชี้วัดในทุกปฏิบัติการในการเรียนการสอน ยิ่งทำให้ผู้เรียนต้องจัดการตนเองให้มีทักษะในการทำงานในระดับฝีมือที่ตัวชี้วัดกำหนดไว้ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าทุกช่วงการเรียนรู้และหลังจากปฏิบัติการเรียนรู้เทคนิคของอำนาจได้ผลิตสร้างให้ผู้เรียนต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

ภายใต้จุดยืนของผู้วิจัยซึ่งให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาแบบอาชีวศึกษาโดยเฉพาะ ปฏิบัติการในการเรียนการสอนที่นำชุดความรู้ของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์มาใช้ในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง แต่กระนั้นจากการศึกษาผู้วิจัยค้นพบถึงเทคนิคของอำนาจที่นำไปสู่การพัฒนาตนเองของผู้เรียน อย่างไรก็ตามภายใต้การพัฒนาตนเองของผู้เรียนระบบการศึกษาก็ตกอยู่ ภายใต้การควบคุมด้วยระบบของสังคมและการตลาดแบบทุนนิยมมุ่งหมายในการผลิตสร้างผู้เรียน จึงเป็นการผลิตสร้างแรงงานเพื่อรองรับระบบ ปฏิบัติการในการเรียนการสอนที่มุ่งฝึกฝนให้ผู้เรียนมี ทักษะและความชำนาญเพียงแค่นี้ในระบบงานหรือเฉพาะส่วน ซึ่งการฝึกฝนเฉพาะส่วนนั้นเป็นไปตาม แนวคิดของการแบ่งงานกันทำในสายการผลิตของระบบทุนนิยม

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียน ค้นหาศักยภาพของตนเองอย่างหลากหลายทิศทางและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถ ประกอบในการประกอบอาชีพได้อย่างอิสระและรู้เท่าทันความคิดของระบบทุนนิยม เพื่อให้ผู้เรียนจะ สามารถเลือกหนทางในการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างมีอิสรภาพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2556 *คู่มือประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้*
การสอนของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กทม : สำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- เจิดฤดี ชินเวโรจน์ (2557) *คู่มือการประเมินผู้เรียนตามสภาพความเป็นจริงเพื่อการปฏิรูปการ*
เรียนการสอนของสำนักงานอาชีวศึกษา กทม : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2543). *วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะ*
และความ เป็นอื่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิภาษา
- ธีรยุทธ์ บุญมี. (2551). *Michel Foucault*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักพิมพ์วิภาษา
- ธีรฤทธิ บุญยโสภณ. (2536). *การบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม*.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- นภาพร หะวานนท์และคณะ. (2555). *ชีวิตที่ถูกลิ้ม เรื่องเล่าของผู้หญิงในเรือนจำ* กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์สำนักงานกิจการองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก
- บรรเลง ศรีนิล. (2548) และคณะ. *รายงานการวิจัยเส้นทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและ*
เทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์
- แพรวพรรณ บุญฤทธิ์มนตรี. (2545). *ภารกิจอาชีวศึกษากับการฝึกอบรมวิชาชีพ* กทม : โรงพิมพ์คุรุ
- สภามหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี. (2557). *ปัญหาการศึกษาไทย ทศณะ Constructionism กับ*
การเรียนการสอน. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน
2557 [http://www.kmutt.ac.th/organization](http://www.kmutt.ac.th/organization/Education/Technology/tech.ed/constructionism/constructionism1.html)
[/Education/ Technology/tech.ed/constructionism/constructionism1.html](http://www.kmutt.ac.th/organization/Education/Technology/tech.ed/constructionism/constructionism1.html)
- สามชาย ศรีสันต์. (2552) . *ภาคปฏิบัติของวาทกรรมการพัฒนาในงานพัฒนาชนบทไทย*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2545) *พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน*.
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119/ตอนที่ 98/1 ก
- สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้. (2554) *แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา*
แห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, มปป.

- เสาวภา วิชาดี. (2554) รูปแบบการเรียนของผู้เรียนในมุมมองของทฤษฎีการเรียนรู้แบบประสบการณ์.
Executive Journal ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2554. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- อนันท์ คัมภีรานนท์. (2557). *หลักการอาชีพและเทคนิคศึกษา* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราช
 มงคลสุวรรณภูมิ
- อนันท์ กาญจนพันธุ์. (2555). *คิดอย่างมีเหตุผล ฟุโกต์ คิดอย่างวิพากษ์ จากวาทกรรมของ
 อัตบุคคล ถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- Ball, Stephen J. (1990). *Foucault and Education Disciplines and Knowledge*. London and
 New York: Routledge.
- Fatemeh Mollaei and Hamidreza Rahnema, (2012) *Experiential Education Contributing to
 Language Learning International: Journal of Humanities and Social Science* Vol. 2
 No. 21; November 2012 : Centre for Promoting Ideas, USA
- Foucault. (1977) *Discipline and Punish: The Birth of the Prison* trans. Alan Sheridan.
 New York Pantheon Books
- Foucault, 1978 *The History of Sexuality Published in the United States* by Pantheon
 Books, a division of Random House, Inc., New York, and simultaneously in
 Canada by Random House of Canada Limited, Toronto. Originally published in
 Great Britain by The Harvester Press, Limited
- Foucault, (1980) *Power / Knowledge*. Published in the United States by Pantheon Books, a
 division of Random House, Inc., New York, and simultaneously in Canada by
 Random House of Canada Limited, Toronto. Originally published in Great Britain
 by The Harvester Press, Limited
- Foucault. (1988). *Technologies of the Self: A Seminar with Michel Foucault* . USA :
 University of Massachusetts
- Guba and Lincoln. (1994) Lincoln and Guba, 2000: Schwandt, 2001; Hollway, 1997

- Hoover, J. Duane and Carlton Whitehead (1975), "*An Experiential-Cognitive Methodology in the First Course in Management: Some Preliminary Results*," *Simulation Games and Experiential Learning in Action*, Richard H. Buskirk (ed.),
- Hoover and Whitehead (1975) Immy Holloway ,Christine Daymon. (1997). *Qualitative Research Methods in Public Relations and \ Marketing Communications : USA :* Routledge is a member of Taylor & Francis Group
- James W. Gentry. (1990). *Guide to Business Gaming and Experiential Learning*. United States : Nichols Pub Co
- Linda H. Lewis, CarolJ. Williams (1994) *Experiential Learning: Past and Present New Directions* for awl 1 and Continuing Exception no. 62, Summer 1994 Publisher
- Maria Tamboukou and Stephen J. Ball (2003) *Genealogy and Ethnography : Fruitful Encounters or Dangerous Liaisons? genealogy and ethnography*, New York, Peter Lang Patton. (1990) .Sample size in qualitative research. Volume 9, Number 1 Fall 1997 : Journal International Technology
- Tamboukou.(2013) *Doing Narrative Research*. Research Sage Publication California
- Rice and Ezzy. (1999) *Demonstrating Rigor Using Thematic Analysis: A Hybrid Approach of nductive and Deductive Coding and Theme Development*. Canada: International Journal of Qualitative Methods
- Ritzer (1996) *The McDonaldization of society : an investigation into the changing character of contemporary social life* : New york Business & Economics
- Rogers, C. (1969). *Freedom to Learn*. Columbus, OH: Charles E. Merrill.
- Steinar Kvale. (1996). *Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks California : Sage Publications

ภาคผนวก

แนวคำถามในการเล่าเรื่อง

ชุดที่ 1 นักศึกษาอาชีวศึกษา

1. การสนทนาสร้างความคุ้นเคย

เริ่มการสนทนา

ขออนุญาตเริ่มการสัมภาษณ์

อธิบายวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

ต้องการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวของประสบการณ์ในการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ที่นำไปสู่การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียน

ขออนุญาตบันทึกเทปเพราะอาจจดไม่ทัน แต่เทปนี้จะไม่นำไปเผยแพร่ที่ไหน นอกจากผู้ศึกษาจะนำมาเปิดฟังเพื่อเล่าเรื่องของผู้สนทนา ให้ถูกต้องเท่านั้น

2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

- ขอให้ช่วยแนะนำตัวเอง
- ช่วยเล่าถึงประวัติการศึกษาของตนเองก่อนมาศึกษาที่วิทยาลัย
- ช่วยเล่าถึงทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อการศึกษาแบบอาชีวศึกษาก่อนที่จะได้เข้ามาศึกษาในสถานศึกษาแห่งนี้
- ช่วยแนะนำสาขาวิชาที่ตนเองเรียนในปัจจุบัน

ภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมในการฝึกทักษะ

วิชาไฟฟ้า

- ในเบื้องต้นในการเรียนสาขาไฟฟ้าผู้เรียนต้องเรียนรู้อะไรบ้าง
- ในช่วงแรกครูผู้สอนสอนอะไรบ้าง
- ในเบื้องต้นผู้เรียนในสาขานี้ต้องเรียนรู้อะไรบ้าง
- ในการเรียนรู้เครื่องมือในวิชาช่างไฟฟ้าผู้เรียนต้องเรียนรู้อะไรบ้าง
- ครูมีวิธีการสอนในการใช้เครื่องมือเหล่านั้นอย่างไร
- ผู้เรียนมีวิธีการในการฝึกฝนตนเองอย่างไรในการใช้เครื่องมือต่างๆ
- ช่วยเล่าถึงเหตุการณ์ในตอนผู้เรียนเรียนรู้เครื่องมือช่างไฟฟ้าและวิธีการในการฝึกใช้เครื่องมือเหล่านั้น ผู้เรียนเริ่มต้นอย่างไรและทำอย่างไรบ้างในการปฏิบัติการใช้เครื่องมือเหล่านั้น

- อะไรหรือเหตุการณ์ใดที่ทำให้ผู้เรียนมั่นใจว่าตนเองมีความสามารถที่จะใช้เครื่องมือไฟฟ้าได้อย่างชำนาญ
- ในการทดสอบการใช้เครื่องมือไฟฟ้าต่างๆผู้เรียนมีวิธีการอย่างไรในการฝึกฝนตนเอง
- ช่วยเล่าถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นหรือเหตุการณ์ในการฝึกฝนตนเองว่าผู้เรียนทำอย่างไร
- ขณะที่เกิดเหตุการณ์นั้นผู้เรียนมีความรู้สึกหรือคิดอะไร
- หลังจากการเรียนรู้ทฤษฎีและการใช้เครื่องมือทางช่างไฟฟ้าผู้เรียนต้องเรียนรู้เรื่องอะไรต่อ
- ผู้สอนมีวิธีการสอนอย่างไร
- ผู้เรียนต้องฝึกทักษะอะไรเพิ่มเติมเองอีกบ้างหลังจากนั้น
- ช่วยเล่าถึงเหตุการณ์หรือวิธีการที่ผู้เรียนฝึกใช้เครื่องทดสอบไฟฟ้า
- ช่วยเล่าถึงวิธีการในการสอนของผู้สอนว่าเป็นอย่างไร
- ผู้เรียนต้องทำการฝึกปฏิบัติอย่างไรบ้างเพื่อให้สามารถใช้เครื่องทดสอบไฟฟ้าได้
- ช่วยเล่าถึงวิธีการในการประเมินการฝึกใช้เครื่องทดสอบไฟฟ้า
- ผู้เรียนมีวิธีการในการฝึกฝนตนเองอย่างไรเพื่อให้ผ่านการประเมินดังกล่าว
- สมาชิกในห้องเรียนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างไรบ้างในการฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องทดสอบไฟฟ้า
- เล่าถึงเหตุการณ์ในช่วงเวลาที่ผู้เรียนฝึกหัดซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆผู้เรียนต้องมีทักษะอะไรบ้าง และผู้เรียนมีวิธีการอย่างไรในการฝึกฝนตนเอง
- ผู้เรียนมีวิธีการในการฝึกฝนตนเองอย่างไรในการซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า
- วิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้และฝึกฝนการซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าแต่ละชนิดอย่างไร
- เล่าถึงชิ้นงานที่ผู้เรียนภูมิใจที่สุดและวิธีการในการจัดทำชิ้นงานนั้น
- เล่าถึงชิ้นงานที่ยากที่สุดและวิธีการในการจัดทำในการเรียนของผู้เรียน
- ช่วยเล่าถึงเหตุการณ์ที่ผู้เรียนต้องไปฝึกฝนเรียนรู้กับสถานประกอบการข้างนอก
- พี่เลี้ยงที่สถานประกอบการมีวิธีการสอนผู้เรียนอย่างไร
- ผู้เรียนได้ฝึกฝนและเรียนรู้อะไรบ้างในการไปฝึกงาน
- สถานประกอบการมีการประเมินผู้เรียนอย่างไรในการฝึกงาน
- ผู้เรียนต้องทำอย่างไรบ้างเพื่อให้ผ่านการประเมินจากสถานประกอบการนั้น

วิชาไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

- ในเบื้องต้นในการเรียนสาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์ ผู้เรียนต้องเรียนรู้อะไรบ้าง
- ในช่วงแรกครูผู้สอนสอนอะไรบ้าง และผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง
- เล่าถึงเหตุการณ์หรือวิธีการที่ผู้เรียนฝึกใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ
- ผู้เรียนมีวิธีการในการจดจำหรือฝึกหัดเรื่องการใช้เครื่องมือในวิชาชีพของตน อย่างไรบ้าง
- เล่าถึงเวลาที่ผู้เรียนฝึกหัดปฏิบัติความรู้เรื่องวงจรต่างๆว่ามีวิธีการเรียนและต้องฝึกทำอย่างไรบ้าง
- ผู้สอนมีวิธีการสอนการซ่อมผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างไร
- ผู้เรียนมีวิธีการฝึกฝนซ่อมผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างไร
- ผู้เรียนรู้อย่างไรว่าตนเองเป็นผู้มีความชำนาญในการซ่อมผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์
- เล่าถึงวิธีการเรียนและการฝึกฝนรายวิชาเครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องรับวิทยุ เครื่องเสียง
- ผู้สอนมีวิธีการสอนอย่างไร
- ในการเรียนรู้รายวิชาเหล่านั้นผู้เรียนต้องทำการฝึกฝนอย่างไรบ้าง เล่าถึงเหตุการณ์หรือวิธีการในการเรียนรู้นั้น
- เล่าถึงชิ้นงานที่ผู้เรียนภูมิใจที่สุดและวิธีการในการจัดทำชิ้นงานนั้น
- เพื่อนหรือครูมีปฏิกิริยาต่อชิ้นงานนั้นของท่านอย่างไร
- เล่าถึงชิ้นงานที่ยากที่สุดและวิธีการในการจัดทำในการเรียนของผู้เรียน
- ช่วยเล่าถึงเหตุการณ์ที่ผู้เรียนต้องไปฝึกกับสถานประกอบการข้างนอก
- เขามีวิธีการสอนอย่างไรบ้าง
- ในการฝึกกับสถานประกอบการผู้เรียนคิดว่ามีเหมือนและแตกต่างกับการเรียนในโรงเรียนอย่างไรบ้าง
- ผู้เรียนได้ฝึกฝนและเรียนรู้อะไรบ้างในการไปฝึกงาน
- สถานประกอบการมีการประเมินผู้เรียนอย่างไรในการฝึกงาน
- ผู้เรียนต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้ผ่านการประเมินจากสถานประกอบการนั้น
- จากการฝึกงานผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างไรบ้าง
- ผู้เรียนมีวิธีการสร้างความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติวิชาชีพตนเองอย่างไรบ้าง
- มีเหตุการณ์ที่ผู้เรียนไม่ผ่านการประเมินทักษะหรือไม่ถ้ามีช่วยเล่าเหตุการณ์และผู้เรียนมีวิธีการฝึกฝนตนเองอย่างไรในการทำให้ประเมินผ่าน

- ในการฝึกฝนทักษะสมาชิกในห้องเรียนมีการ แลกเปลี่ยน ช่วยเหลือ กันหรือไม่ อย่างไร
- ช่วยเล่าถึงวิธีการในการประเมินทักษะของสาขาวิชาผู้เรียนว่ามีวิธีการอย่างไรบ้าง และผู้เรียนต้องปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้ผ่านการประเมินนั้น

วิชาการพิมพ์

- ในเบื้องต้นผู้เรียนในสาขานี้ต้องเรียนรู้อะไรบ้าง
- ครูผู้สอนมีวิธีการสอนอย่างไรในเบื้องต้น
- ในการสอนใช้เครื่องพิมพ์แบบโรงพิมพ์ครูผู้สอนมีวิธีการสอนอย่างไร
- เล่าถึงเหตุการณ์หรือวิธีการที่ผู้เรียนฝึกใช้เครื่องมือในการพิมพ์
- เล่าถึงเวลาที่ผู้เรียนฝึกหัดปฏิบัติเครื่องมือการพิมพ์ในโรงพิมพ์ทดลองของวิทยาลัยผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง และผู้สอนมีวิธีการสอนอย่างไร
- เล่าถึงเหตุการณ์ที่ผู้เรียนได้ฝึกทดลองใช้เครื่องพิมพ์สี ผู้เรียนต้องเรียนรู้อะไรและมีวิธีการเรียนอย่างไร
- ในการฝึกทำการพิมพ์ผู้เรียนต้องฝึกทักษะอะไรบ้างเพื่อให้เกิดความสามารถในการผลิตชิ้นงานตามโจทย์ที่ได้รับจากผู้สอน และผู้เรียนมีวิธีการฝึกอย่างไร
- เล่าถึงเหตุการณ์ในการทำงานพิมพ์ชิ้นแรกของผู้เรียน มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างผู้เรียนแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างไร
- ที่ผู้เรียนภูมิใจที่สุดและวิธีการในการจัดทำชิ้นงานนั้น
- เล่าถึงชิ้นงานที่ยากที่สุดและวิธีการในจัดทำชิ้นงานนั้นของผู้เรียน
- เล่าถึงวิธีการเรียนปฏิบัติงานการพิมพ์รูปแบบต่างๆ
- ช่วยเล่าถึงวิชาที่ผู้เรียนจะต้องไปเรียนกับโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช เขามีวิธีการสอนอย่างไรบ้าง
- ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างในการไปเรียนกับโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- ในการเรียนกับสถานประกอบการผู้เรียนคิดว่าเป็นมีความเหมือนและแตกต่างกับการเรียนในห้องเรียน
- ผู้เรียนมีวิธีการสร้างความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติวิชาชีพตนเองอย่างไรบ้าง
- ในสาขาของผู้เรียนมีวิธีการประเมินผู้เรียนและผลงานอย่างไร
- ผู้เรียนมีวิธีการประเมินตนเองอย่างไรว่าเป็นผู้มีความสามารถในวิชาชีพ

วาทกรรมวงจรในการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Cycles)

Concrete Experience (Act) การสร้างประสบการณ์

- เล่าถึงกระบวนการหรือวิธีการในการฝึกทักษะหรือการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนใช้ปฏิบัติในการเรียนสาขาวิชาของตน
- ผู้เรียนมีวิธีการหรือกระบวนการในการฝึกฝนตนเองให้มีทักษะในสาขาวิชาของตนอย่างไร
- ในกระบวนการหรือวิธีการดังกล่าวที่ผู้เรียนใช้ในการฝึกทักษะหรือการเรียนรู้ นั้นผู้เรียนต้องดูแลกำกับตนเองอย่างไรบ้างให้มีความสามารถในการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพของตน
- ในกระบวนการหรือวิธีการดังกล่าวที่ผู้เรียนมีการสังเกตภาวะภายในของตนเองหรือไม่อย่างไร
- ผู้เรียนมีวิธีการอย่างไรในการประเมินตนเองให้ปฏิบัติตามกระบวนการหรือวิธีการนั้นๆ
- ในการฝึกฝนทักษะตามสาขาวิชาของผู้เรียน ผู้เรียนมีวิธีการในการประเมินตนเองอย่างไรว่าตนเองสามารถปฏิบัติผ่านการเรียนรู้
- อิทธิพลหรือปัจจัยแวดล้อมใดบ้างที่มีผลทำให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามกระบวนการหรือการฝึกทักษะในการเรียนรู้ตามสาขาวิชาของผู้เรียน
- ในการเรียนสาขาวิชาของตนผู้เรียนต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้างเพื่อให้ผ่านการประเมิน
- ผู้เรียนคิดว่าข้อกำหนดของกลุ่มหรือมาตรฐานของกลุ่มมีผลอย่างไรต่อการเรียนรู้หรือการฝึกฝนทักษะตามสาขาวิชาของผู้เรียน
- ผู้เรียนมีการควบคุมหรือจัดการตนเองอย่างไรเพื่อฝึกฝนตนเองให้มีทักษะตามมาตรฐานของกลุ่ม
- ผู้เรียนมีวิธีการในการฝึกฝนการเรียนรู้ในสาขาของตนเองนอกห้องเรียนอย่างไร
- ในการเรียนรู้หรือการฝึกฝนนอกห้องเรียนผู้เรียนมีกระบวนการอย่างไร

Reflective Observation (Reflect) การสะท้อนการเรียนรู้ / ทบทวนการเรียนรู้

- ผู้เรียนมีกระบวนการหรือวิธีการอย่างไรในการทบทวนความรู้ที่ได้เรียน
- ผู้เรียนได้ทบทวนและแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้กับผู้สอน หรือสมาชิกในห้อง อย่างไร
- ผู้เรียนคิดว่าสิ่งที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้นั้นมีผลต่อความคิด ความเชื่อ ความรู้ ของผู้เรียนอย่างไร
- อะไรเป็นปัจจัยที่สำคัญหรือมีอิทธิพลต่อการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน
- ผู้เรียนมีวิธีการหรือกระบวนการในการบันทึกการเรียนรู้ของตนเองอย่างไร

- ผู้เรียนมีวิธีการสังเกตตนเองหรือควบคุมตนเองอย่างไรให้เป็นผู้ปฏิบัติตามวิธีการหรือกระบวนการในการบันทึกการเรียนรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ
- ช่วยเล่าถึงวิธีการในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาตนเองของผู้เรียนว่าทำอย่างไร
- มาตรฐานความรู้ของสมาชิกในห้องเรียนมีผลต่อการทบทวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร ผู้เรียนคิดว่าอิทธิพลของกลุ่มการเรียนรู้ในห้องเรียนมีผลต่อการทบทวนความรู้ของผู้เรียนอย่างไร

Abstract Conceptualization (Conceptualize) การสรุปองค์ความรู้

- ผู้เรียนมีกระบวนการอย่างไรในการสรุปความเข้าใจที่ได้จากการฝึกฝนและทักษะการเรียนรู้
- ผู้เรียนสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงในตนเองอย่างไรบ้างหลังจากการเรียนรู้ในสาขาของตน
- ผู้เรียนประเมินตนเองว่าเป็นอย่างไรบ้างหลังจากที่ได้ศึกษาในสาขาของตน
- มาตรฐานของกลุ่มมีผลต่อการประเมินตนเองของผู้เรียนอย่างไรทั้งในด้าน ความรู้ ความคิด และนิสัย

Active Experimentation (Apply) การประยุกต์ใช้ความรู้

- ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ฝึกฝนในสาขาของตนไปประยุกต์ใช้อย่างไรบ้าง
- ผู้เรียนมองว่าสิ่งที่ตัวเองจะต้องพัฒนาต่อไปคืออะไร
- ผู้เรียนมองว่าอะไรมีอิทธิพลและปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการนำความรู้ที่ได้เรียนมาในสาขาของผู้เรียนไปประยุกต์ใช้
- ผู้เรียนคิดว่าสิ่งที่ผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ผ่านมาคืออะไร

วาทกรรมการสะท้อนกลับ

reflection-in-action

- ช่วยเล่าถึงเหตุการณ์ในการเรียนรู้ที่นำไปสู่จุดเปลี่ยนในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน
- ในขณะที่เกิดเหตุการณ์นั้นผู้เรียนคิดอะไรหรือรู้สึกอย่างไร
- ในขณะที่เกิดเหตุการณ์ผู้เรียนคิดหรือรู้สึกว่ามีปัจจัยแวดล้อมอะไรที่สำคัญต่อเหตุการณ์นั้น
- ปัจจัยแวดล้อมนั้นมีอิทธิพลอย่างไรต่อการตัดสินใจของผู้เรียนในการจัดการเหตุการณ์ดังกล่าว
- สมาชิกในห้องเรียนมีอิทธิพลอย่างไรต่อการตัดสินใจของผู้เรียนในการจัดการเหตุการณ์ดังกล่าว

- ครูผู้สอนหรือพี่เลี้ยงมีอิทธิพลอย่างไรต่อการตัดสินใจของผู้เรียนในการจัดการเหตุการณ์ดังกล่าว
- ขณะที่เกิดเหตุการณ์ผู้เรียนมีเข้าใจหรือได้เรียนรู้อะไรบ้างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- ขณะที่เกิดเหตุการณ์ผู้เรียนได้ประเมินตนเองหรือความสามารถของตนเองหรือไม่ อย่างไร
- ขณะที่เกิดเหตุการณ์นั้นผู้เรียนได้ค้นพบข้อดีหรือโอกาสที่จะต้องปรับปรุงอะไรในตนเองบ้าง
- ช่วยเล่ากระบวนการคิดที่เกิดขึ้นระหว่างที่ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวว่าผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างไรขณะเผชิญสถานการณ์
- ผู้เรียนมีกระบวนการดูแลหรือการควบคุมตัวเองอย่างไรในการเผชิญกับสถานการณ์ดังกล่าว
- ขณะที่เกิดเหตุการณ์ผู้เรียนมีการประเมินความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองอย่างไร
- ช่วยเล่าถึงกระบวนการที่ผู้เรียนใช้ในการจัดการตนเองเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดจากเหตุการณ์นั้น
- ขณะที่เกิดเหตุการณ์ผู้เรียนได้มีการสังเกตภายในตนเองว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ถ้ามีสังเกตเห็นอะไรบ้าง ช่วยอธิบายสิ่งที่สังเกตพบว่าเป็นอย่างไร
- ขณะที่เกิดเหตุการณ์ผู้เรียนสามารถทำอะไรเพิ่มเติมจากการเรียนรู้เหตุการณ์นั้นบ้าง
- ขณะที่เกิดเหตุการณ์ผู้เรียนมีการวางแผนการแก้ไขเหตุการณ์อย่างไรบ้าง

reflection - on-action

- หลังจากเกิดเหตุการณ์นั้นผู้เรียนคิดอะไรหรือรู้สึกอย่างไรกับสิ่งที่เกิดขึ้น
- เมื่อได้ทบทวนผู้เรียนคิดหรือรู้สึกว่ามีปัจจัยแวดล้อมอะไรที่สำคัญต่อเหตุการณ์นั้น
- ผู้เรียนคิดว่าปัจจัยแวดล้อมนั้นมีอิทธิพลอย่างไรต่อการตัดสินใจของผู้เรียนในการจัดการเหตุการณ์ดังกล่าว
- ผู้เรียนคิดว่าอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในการทบทวนเหตุการณ์ดังกล่าวที่มีผลต่อผู้เรียนคืออะไรเพราะเหตุใด
- หลังจากเกิดเหตุการณ์ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- ช่วยเล่าถึงกระบวนการหรือวิธีการในการทบทวนเหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นว่าผู้เรียนมีวิธีการอย่างไรบ้างในการทบทวน
- ในการทบทวนผู้เรียนคิดว่ามีอะไรในตนเองที่ต้องการปรับปรุงบ้าง
- ในการทบทวนผู้เรียนได้ค้นพบสิ่งใดบ้างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

- หลังจากเกิดเหตุการณ์ผู้เรียนได้พบการเปลี่ยนแปลงตนเองหรือไม่ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลง ช่วยอธิบายว่าอย่างไร
- หลังจากเกิดเหตุการณ์ผู้เรียนมีวิธีการในการจัดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงตนเองหรือไม่ อย่างไร
- หลังจากเกิดเหตุการณ์ผู้เรียนได้สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงในเรื่องของความเชื่อ ความคิด ของตนเองในเรื่องของการเรียนรู้หรือไม่อย่างไร
- หลังจากเกิดเหตุการณ์ผู้เรียนมีการจัดการตนเองเรื่องของการเรียนรู้อย่างไรบ้าง

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

ชุดที่ 2 ครูผู้สอนอาชีวศึกษา

1. การสนทนาสร้างความคุ้นเคย

เริ่มการสนทนา

ขออนุญาตเริ่มการสัมภาษณ์

อธิบายวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

ต้องการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการ รูปแบบ วินัย และแนวทางในการดำเนินการและพัฒนาหลักสูตรการไฟฟ้า หลักสูตรอิเล็กทรอนิกส์ หลักสูตรการพิมพ์ ของโรงเรียน

ขออนุญาตบันทึกเทปเพราะอาจจดไม่ทัน แต่เทปนี้จะไม่นำไปเผยแพร่ที่ไหน นอกจากผู้ศึกษาจะนำมาเปิดฟังเพื่อเล่าเรื่องของผู้สนทนา ให้ถูกต้องเท่านั้น

2. การจัดทำหลักสูตร

2..1 แนวทางในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนเป็นอย่างไร

2..2 ช่วยเล่าถึงแนวทางควบคุมคุณภาพหลักสูตรของโรงเรียนของท่าน

2..3 เล่าถึงแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียน

3. แนวทางการพัฒนานักศึกษา

3..1 โรงเรียนของท่านมีแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนอย่างไรบ้าง

3..2 เกณฑ์ กติกา ระเบียบ วินัยในการเรียนของโรงเรียนเป็นอย่างไร

3..3 ช่วยเล่าถึงวิธีการในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนของท่าน

3..4 ในแต่ละปีโรงเรียนมีกิจกรรมในการพัฒนาผู้สอนอย่างไรบ้าง

3..5 ในแต่ละปีโรงเรียนมีกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนอย่างไรบ้าง

3..6 โรงเรียนมีกระบวนการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของผู้เรียนอย่างไรบ้าง

3..7 โครงการอื่นๆของโรงเรียนในการสนับสนุนด้านวิชาการและความรู้ของโรงเรียนเป็นอย่างไร แต่ละโครงการดำเนินการการอย่างไร

4. กิจกรรมส่งเสริมทางด้านวิชาการ

4..1 เล่าถึงการเข้าร่วมแข่งขันทักษะวิชาการต่างๆของโรงเรียนมีอะไร

4..2 โรงเรียนมีการคัดเลือกและเตรียมตัวผู้เรียนในการเข้าแข่งขันกิจกรรมเหล่านั้นอย่างไร

4..3 โรงเรียนให้การสนับสนุนกลุ่มเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมวิชาการอย่างไรบ้าง

5. ระเบียบ วินัย ในการการเรียนของโรงเรียน

- 5..1 เกณฑ์ในการประเมินผลการเรียนของโรงเรียนเป็นอย่างไร
- 5..2 ในกรณีของเด็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์ โรงเรียนมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

ชุดที่ 3 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ

1. การสนทนาสร้างความคุ้นเคย

เริ่มการสนทนา

ขออนุญาตเริ่มการสัมภาษณ์

อธิบายวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

ต้องการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการ รูปแบบ วินัย และแนวทางในการดำเนินการและพัฒนา
หลักสูตรการไฟฟ้า หลักสูตรอิเล็กทรอนิกส์ หลักสูตรการพิมพ์ ของโรงเรียน

ขออนุญาตบันทึกเทปเพราะอาจจดไม่ทัน แต่เทปนี้จะไม่นำไปเผยแพร่ที่ไหน นอกจากผู้ศึกษา
จะนำมาเปิดฟังเพื่อเล่าเรื่องของผู้สนทนา ให้ถูกต้องเท่านั้น

2. การจัดทำหลักสูตร

2.4 แนวทางในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนเป็นอย่างไร

2.5 ช่วยเล่าถึงแนวทางควบคุมคุณภาพหลักสูตรของโรงเรียนของท่าน

2.6 เล่าถึงแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียน

2.7 จุดมุ่งเน้นของโรงเรียนในการเรียนการสอนของโรงเรียนท่านเป็นอย่างไร

3. แนวทางการพัฒนานักศึกษา

3.8 โรงเรียนของท่านมีแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนอย่างไรบ้าง

3.9 เกณฑ์ กติกา ระเบียบ วินัยในการเรียนของโรงเรียนเป็นอย่างไร

3.10 ช่วยเล่าถึงวิธีการในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนของท่าน

3.11 ในแต่ละปีโรงเรียนมีกิจกรรมในการพัฒนาผู้สอนอย่างไรบ้าง

3.12 ในแต่ละปีโรงเรียนมีกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนอย่างไรบ้าง

3.13 โรงเรียนมีกระบวนการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของผู้เรียนอย่างไรบ้าง

3.14 โครงการอื่นๆของโรงเรียนในการสนับสนุนด้านวิชาการและความรู้ของโรงเรียนเป็น
อย่างไร แต่ละโครงการดำเนินการอย่างไร

4. กิจกรรมส่งเสริมทางด้านวิชาการ

4.4 เล่าถึงการเข้าร่วมแข่งขันทักษะวิชาการต่างๆของโรงเรียนมีอะไร

4.5 โรงเรียนมีการคัดเลือกและเตรียมตัวผู้เรียนในการเข้าแข่งขันกิจกรรมเหล่านั้นอย่างไร

4.6 โรงเรียนให้การสนับสนุนกลุ่มเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมวิชาการอย่างไรบ้าง

5. ระเบียบ วินัย ในการการเรียนของโรงเรียน

- 5..3 เกณฑ์ในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนเป็นอย่างไร
- 5..4 ในกรณีของเด็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์ โรงเรียนมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร
- 5..5 โรงเรียนมีแนวทางและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างไร
- 5..6 ช่วยอธิบายถึงหลักสูตรทวิภาคี /เกิดขึ้นได้อย่างไร / เป้าประสงค์ของหลักสูตรเป็นอย่างไร/วิธีการดำเนินการและการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างไร/มีความแตกต่างกับหลักสูตรปกติอย่างไร/ความสำเร็จของหลักสูตรวัดและประเมินอย่างไร/การตอบรับจากสถานประกอบการเป็นอย่างไร/ช่วยเหลือถึงเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างโรงเรียนและสถานประกอบการ/เกิดอะไรขึ้นขณะนั้น/มีวิธีการจัดการปัญหาอย่างไร

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

ชุดที่ 4 ผู้บริหารอาชีวศึกษา

1. การสนทนาสร้างความคุ้นเคย

เริ่มการสนทนา

ขออนุญาตเริ่มการสัมภาษณ์

อธิบายวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

ต้องการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการ รูปแบบ วินัย และแนวทางในการดำเนินการและพัฒนา

หลักสูตรการไฟฟ้า หลักสูตรอิเล็กทรอนิกส์ หลักสูตรการพิมพ์ ของโรงเรียน

ขออนุญาตบันทึกเทปเพราะอาจจดไม่ทัน แต่เทปนี้จะไม่นำไปเผยแพร่ที่ไหน นอกจากผู้ศึกษาจะนำมาเปิดฟังเพื่อเล่าเรื่องของผู้สนทนา ให้ถูกต้องเท่านั้น

แนวคำถามผู้บริหาร

- เป้าหมายและจุดมุ่งหวังในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนเป็นอย่างไร
- การคัดเลือกผู้สอนมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร
- การพัฒนาคุณภาพผู้สอนมีแนวทางการดำเนินการอย่างไร
- โรงเรียนมีวิธีการในการพัฒนาครูผู้สอนอย่างไร
- ในแต่ละปีโรงเรียนกิจกรรมในการพัฒนาผู้สอนอย่างไรบ้าง
- แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนของท่านเป็นอย่างไร
- แนวทางในการดำเนินงานด้านทวิภาคีของโรงเรียนเป็นอย่างไร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	อภัสรินทร์ ขณะรัตน์
วันเดือนปีเกิด	2 มกราคม 2521
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	52/21 ถนนเทศบาล14 ต.เขาปูน อ.ห้วยยอด จ.ตรัง 92130
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	NGO
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์เดอะฮับ มูลนิธิสายเด็ก 1387
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2543	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) สาขาเทคโนโลยีการศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ.2551	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาปรัชญา จาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
พ.ศ.2559	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ